دریچه نور

تالیف: آیت ا... حاج سید اسدا... آقاپیری (ره)

بسم الله الرحمن الرحیم

در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و ....

نویسنده:

اسدالله آقامیری

ناشر چاپی:

موسسه فرهنگی نبا

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و ....

مشخصات کتاب

سرشناسه:آقا میری، سید اسدالله، ۱۳۰۷- ۱۳۶۷

عنوان و نام پدیدآور:در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و ..../ مولف: سید اسدالله آقامیری

مشخصات نشر:تهران: موسسه فرهنگی نبأ، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری:۲۹۶ ص

شابک:۹-۰۲۳-۲۶۴-۶۰۰-۹۷۸

فهرست نویسی:فیپا

موضوع:احادیث شیعه—قرن ۱۴/احادیث قدسی

موضوع:چهارده معصوم—کلمات قصار

رده بندی کنگره:۱۳۹۳ ۴د۹س/BP۱۳۶/۹

رده بندی دیویی:۲۹۷/۲۱۸

کتابشناسی ملی:۳۵۲۷۳۴۷

در پناه نور

مؤلف: آیت الله حاج سیداسدالله آقامیری

انتشارات: نبأ•چاپ: دالاهو

نوبت چاپ: اول •شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰.۰۰۰ ریال•شابک: ۹-۲۳-۲۶۴-۶۰۰-۹۷۸

ناشر: انتشارات نبأ، تهران، خیابان شریعتی، بالاتر از خیابان بهارشیراز، کوچه مقدم، نبش ادیبی، پلاک ۲۶

تلفکس: ۷۷۵۰۶۶۰۲ — ۷۷۵۰۴۶۸۳

ص: ۱

اشاره

در پناه نور

گزیده ای از احادیث قدسی و کلمات نورانی

پیامبر اکرم، حضرت زهرا و ائمهٔ

معصومین علیهم السلام

مؤلف:

آیت...

حاج سید اسداله سید آقامیری

قدس سره

زمستان ۱۳۹۲

فهرست مطالب

فصل هفتم: معیارها و نکات جالب ۲۸۰

ص:۳

مقدمه

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا مات الرجل انقطع عمله الّا من ثلاثه: صدقه جاریه و علم ینفع به و ولد صالح یدعوله.

اعمال هر فرد با مرگ وی پایان می پذیرد، مگر در سه مورد: صدقه جاریه، علمی که مردم از آن بهره مند شوند، و فرزند نیکوکاری که برای او دعا کند.

مؤلف گرانقدر این کتاب، که این حدیث شریف را در بخش اول کتاب آورده، خود به این حدیث عامل بود و در هر سه مورد، باقیات صالحات از خود بر جای نهاد. تفصیل مطلب درمورد زندگی نامه ایشان که در صفحات آینده خواهد آمد، بهترین گواه بر این مدعا است.

یکی از آثار نورانی و ارزشمند که از ایشان بر جای مانده، همین کتاب شریف است که نزدیک به هزار حدیث شریف را از میان دهها کتاب معتبر با نگاهی کاربردی و عملی برگزیده و با ترجمه روان به آیندگان سپرده است.

کتاب، نخستین بار ۲۴ سال پیش در سال ۱۳۶۹ ــ اندکی پس از رحلت ناگهانی مؤلف با اِشراف مرحوم آیت الله العظمی حاج شیخ مرتضی انصاری و اهتمام برادر گرامی مؤلف، مرحوم استاد حاج آقا سید حسین آقا میری ــ به چاپ رسید. در خلال این مدت شاهد استقبال گسترده از کتاب بودیم که نایاب شده بود و تقاضای تجدید چاپ آن همچنان فزونی می گرفت.

اخیراً نمونه کتاب در اختیار مرجع عالیقدر حضرت آیت اله العظمی سیستانی مدّظله العالی قرار گرفت و ایشان پس از مطالعه کامل کتاب، اجازه تجدید چاپ آن را از محل سهم مبارک امام علیه السلام دادند.

بدین روی، بار دیگر به چاپ آن اقدام شد. بدین امید که نشر، گسترش و ترویج

این گونه کلمات آسمانی، درون و بیرون ما را نورانی کند و فرد و جامعه ما را گامی به آستان مقدس حضرت بقیهالله ارواحنا فداه نزدیک سازد، که آن حجت حق فرمود:

فلیعمل کل امری منکم بما یتقرب به من محبتنا و یتجنب ما یدینه من کراهیتنا و سخطنا. (احتجاج طبرسی ۲/ ۴۹۸)

باید هریک از شما کاری کند که به سبب آن به محبت ما نزدیک شود، و از کارهایی که او را به ناخوشنودی و خشم ما نزدیک سازد، اجتناب کند.

در پایان این مقدمه، از زحمات فاضل گرامی آقای عبد الحسین طالعی که بازبینی کتاب را بار دیگر بر عهده گرفته و نیز مؤسسه انتشارات نبأ که چاپ و نشر کتاب را به انجام رسانده اند، تشکر می شود. خداوند، توفیقات روز افزون به آن ها عنایت فرماید.

سید مهدی(وحید) آقا میری

اسفند ۱۳۹۳

زندگینامه مؤلف

والد معظم آیت الله حاج آقا سید اسدالله سید آقا میری فرزند سید عبدالوهاب بن سید علی بن سید نعمت الله بن سید اسداله بن سید محمدحسین بن سید عبدالباقی معروف به «سید آقامیر» از رجال معاصر خاندان سادات سید آقامیری دزفول بودند.

جدّ والـد، مرحوم آیت...العظمی آقا سـید علی آقامیری، از اعلام زمان خود بود. آیت الله العظمی حاج شـیخ مرتضـی انصاری قدس سره (۱۳۴۴_ ۱۴۳۰ ه. ق) در کتاب «زندگانی و شخصیت شیخ انصاری» دربارهٔ ایشان می نویسد:

«از علمـاء اعلـام، فقیه، اصـولی، متّصـف به مکـارم اخلـاق که در دزفول به سـال ۱۲۶۷ قمری تولـد یـافته. وی پس از فراغ از مقدمات و سـطوح، رهسپار نجف اشرف گردید و چند سالی در حوزهٔ درس حاج میرزا حبیب الله رشتی حاضر شد و در اجازه ای که این استاد، حدود سال ۱۳۱۱ قمری در پشت تقریرات فقهش نوشته، سیّد را چنین ستوده: «قد تلمّذ علینا برهه من الزمان، فرأیناه ذا فکره نقّاده و بصـیره وقّاده. و قد اطلعنی علی هذه الکراریس فرأیت فیها نبذه من العلم النفیس مما تلقّی منّا فی مجلس التدریس...»

از بعض عبـارات دیگر اجـازه چنین مسـتفاد می شـود که صـاحب ترجمه، چـون بر فـوت والـد خود آگـاه می گردد، به عنوان مهاجرت به دزفول، از نجف اشـرف بیرون می آیـد. ولی آیا چه سـبب باعث شده که از توطّن در دزفول منصـرف گشـته و به نجف اشرف معاودت نموده، معلوم نیست.

نامبرده، پس از بازگشت، بر فاضل شربیانی تلمذ نموده، و در اجازه ای که حدود سال ۱۳۲۰ به او داده، گوید:

ص:۷

«فانّی قد تشرّفت بخدمته مدّهً من الأوان و برهه من الزمان حین حضوره عندی مع جمله من الأعیان ملتجأً بالمشهد الغروی و الحمی المرتضوی و وجدته بحراً متلاطم الامواج، ینشعب منه فی علمه الأنهار و الفجاج، صاحب الفضائل الوافره و الفواضل الفاخره، حلیف التقی و ردیف العلی، ذا قوه قدسیه و منحه ربانیه و ملکه لاهوتیه، بالغاً الی أقصی مراتب ما یراد، بل فوق المراد، مندرجاً فی الکمّلین الأوتاد و ذلک فضل اللّه یؤتیه من یشاء فلیحمداللّه علی ما وفقه من الوصول الی هذه المرتبه السنیه و الموهبه السماویه فشکراللّه سعیه و عمله... »

پس از رحلت این استاد به سال ۱۳۲۲، از درس آخوند خراسانی بهره می برد و تا سال ۱۳۲۹ که فوت آخوند اتفاق افتاد، از ملازمین جلسهٔ درس وی بوده، تا آنکه حدود ۱۳۳۰ در همانجا داعی حقّ را لبیک گفت و در وادی السلام مدفون گردید.

صاحب ترجمه، مقداری از تقریرات فقه میرزای رشتی و فاضل شربیانی و همچنین تقریرات اصول آخوند را تا نسخ نوشته که هرسه به خط مؤلف موجود می باشد و اخیراً تقریرات اصول به همت مرحوم حاج آقا سید حسین سید آقا میری به نام «غایه الوصول فی شرح کفایه الاصول» چاپ گردیده است.»(۱)

ایشان همچنین تقریرات بخشی از دروس اخلاقی مرحوم آخوند خراسانی را نوشته که نسخه خطی آن در کتابخانه مجلس موجود است و به اهتمام محقق گرامی استاد محسن صادقی در ضمن منشورات همایش بزرگداشت آخوند خراسانی منتشر شده است.

و امّا جدّ اعلای والد، مرحوم آیت الله العظمی علامه آقا سید عبدالباقی بود. در کتاب یاد شده، دربارهٔ او چنین گوید:

«سید عبدالباقی معروف به سید آقامیر، فرزند سید مرتضی، از اجلّهٔ علماءِ زمان خود به شمار آمده. شیخ محمد علی حزین که سفری به دزفول رفته، در تاریخ خود که به «تاریخ حزین» معروف است، گوید: «از اعیان آنجا بود سید فاضل میر عبدالباقی.»

۱- زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ پنجم، صفحه ۴۷۷.

میرسید علی بن مرتضی دزفولی نیز در «تذکرهٔ دزفول»(۱)، در فصلی که از گذشتگان یاد نموده، گوید: «اما علمای آن عصر، از جمله مرحوم آقامیر عبدالباقی بود که خوبی او عالمی را فرا گرفته است که محتاج به شهود نیست».

سید عبدالله جزایری در اجازهٔ کبیره گوید:

السید عبدالباقی بن مرتضی الموسوی الدزفولی کان فاضلًا صالحاً معظماً جلیل الش_أن، ثقه مرضیاً سافر اوائل شبابه لطلب العلم إلی اصبهان و قرء علی آقا جمال الدین بن آقا حسین الخوانساری، ثم الی مشهد الرضا علیه السلام . فقرء علی المولی عبدالرحیم الجامی و لم یرجع الی وطنه الّا بعد ان بلغ غایه الکمال، وفاق الاقران و الأمثال و جمیع من نشأ فی بلاده من العلماء و المهذّبین، فهم من تلامذته و أتباعه و اتّصلت به کثیراً و استفدت منه و حضرت درسه بتفسیر البیضاوی. توفّی سنه ثلاث و اربعین رحمه...علیه»

مرحوم آیت... العظمی آقا سید عبدالباقی مَدْرس بزرگی داشته که اعلام، برای

۱- این کتاب، مخطوط است و تاکنون به چاپ نرسیده است. چند نسخه ی خطی و یک نسخه عکسی در کتابخانه آیت الله مرعشی _ رحمت الله علیه _ در قم موجود است که در مجلد اول فهرست نسخه های عکسی آن کتابخانه معرفی شده است. مؤلف این کتاب، مرحوم میرسید علی، از بزرگان علمای قرن دوازدهم، و آثاری ارزشمند از ایشان به جای مانده است. از جمله: " مصباح المتهجّدین "، در آداب نماز شب، به زبان فارسی. این کتاب، تنها اثر چاپ شدهٔ مؤلف تا این تاریخ است. " ترجمه و شرح فارسی صحیفه سجادیه "، که بخشی از آن تحقیق و منتشر شده است. " نسیم عیش " در شرح دعای صنمی قریش. " طریق النجاه " در شرح دعای سمات. " رساله در تفسیر آیهٔ شجره " (لقد رضی الله عن المؤمنین...) " منهج الکرام " " غوص البحار فی حرمه الخمر و القمار " " السعاده الابدیه فی الامور البرزخیه " مختصری از شرح حال ایشان را مرحوم استاد سیدمحمد علی امام در کتاب «کهن شعرای خوزستان» (تذکرهٔ شعرای خوزستان از قرن چهارم تا دوازدهم هجری) صفحات ۲۰۱-۱۹۸ آورده است.

استفاده از محضرشان در آنجا گرد می آمدند. این محل به «اتاق سید آقامیر» مشهور بوده است. ایشان در مسجد جامع دزفول اقامهٔ جماعت می نموده. این مسجد، از مساجد معمور و دارای موقوفات عدیده ای است و از قبل از آن تا زمان حاضر، امامت آن بر عهدهٔ یکی از افراد این خاندان می باشد. مرحوم علامه آقا سید عبد الباقی به سال ۱۱۴۳ قمری، دار فانی را وداع گفت و در شبستان زیر درب ورودی اصلی مسجد جامع دزفول مدفون گردید».(۱)

آیت... حاج سید اسد... آقا میری مؤلف کتاب، در ۵/۶/۱۳۰۷ شمسی، در شهرستان دزفول، در چنین خاندانی متولد گردید، پس از گذراندن دورهٔ ابتدایی، به تحصیل علوم دینیّه مشغول شد. ادبیات را در دزفول خواند و سپس رهسپار قم شد و چند سال در آنجا، برای ادامه تحصیلات اقامت گزید و نزد جمعی از اعلام تلمّذ نمود و پس از مراجعت به دزفول، از محضر آیات عظام آقا شیخ منصور سبط الشیخ انصاری(۲) (۱۳۰۷-۱۳۹۲) و حاج آقا سید اسدالله نبوی(۳) (۱۳۱۳-۱۴۰۳) و آقا شیخ میرزا محمد علی معزی(۴) (۱۲۹۹-۱۳۹۰) رضوان الله تعالی علیهم ــ که از مراجع تقلید عصر خود بودند ــ بهره برد.

وی، عالمی ربّانی و فاضلی صمدانی، جامع مکارم حسنه و اخلاق فاضله بود. در امور دینی به نحوی تعصب داشت که از مشاهدهٔ هر خلاف شرعی برآشفته و بدنش می لرزید. در دارالعلم مرحوم آیه الله العظمی نبوی قدّس سرّه به تدریس اشتغال داشت و سالیان متمادی در مسجد امام حسن عسکری علیه السلام که از پایگاه های اصلی جوانان پرشور و انقلابی در قبل و بعد از انقلاب بود پس از اقامهٔ نماز جماعت، به موعظه و

۱- زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ پنجم، صفحه ۴۰۴.

۲- دربارهٔ شخصیت علمی ایشان، مراجعه شود به: زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ پنجم، صفحه ۳۹۴-۳۹۶.

۳- دربارهٔ ایشان، مراجعه شود: همان کتاب، صفحه ۳۹۷-۳۹۸، و تراجم الرجال، سید احمد حسینی اشکوری، صفحهٔ ۲۵-۲۴.

۴- دربارهٔ ایشان، مراجعه شود به کتاب: معزی نامه ــ یادنامه چهلمین سال ایشان ــ چاپ کتابخانه مجلس ۱۳۹۰، و نیز: شرح حال خاندان معزی، چاپ حکمت، قم، ۱۳۵۱ شمسی.

ارشاد مردم می پرداخت و در میان مردم شهر دزفول، از محبوبیّت خاصی بهره مند بود.

ایشان در امضاء اعلامیه ها و راه پیمایی های قبل و بعد از انقلاب و سایر اجتماعات، با دیگر اعلام این شهر پیشقدم بود. در طول جنگ تحمیلی شهر و جماعت مسجد و سکونت در شهر را رها نکرد و در مقابل تمام بمب ها، توپ ها و موشک ها استقامت نمود و اگر چه خانواده و فرزندانش را به قم فرستاد، لیکن خود تنها در دزفول اقامت داشت و پس از بازگرداندن خانواده از قم، آنها را در خارج شهر دزفول اسکان داد و خود، هر روز به مسجد می آمد و به انجام وظایف شرعیّه می پرداخت.

والد معظم تا قبل از تقسیم اراضی کشاورزی (اصلاحات ارضی) از حقوق شرعیّه گذران نمی کرد و پس از آن نیز در مصرف آن کمال احتیاط را رعایت می نمود و حتّی الامکان مستمندان را از یاد نمی برد. از اخلاق حسنه و برخوردهای جذّاب خود، در موارد عدیده ای، برای رفع نزاع ها و اختلافات استفاده می کرد و در عین حال، در برابر منکرات، با شدّت و استقامت تمام مقاومت می نمود.

وفات ایشان روز_ برابر با ۲۵ محرم الحرام ۱۴۰۸ قمری هفدهم شهریور ۱۳۶۷ شمسی _ مصادف با روز رحلت امام سجاد صلوات الله علیه اتفاق افتاد. جنازه، در عماری، از مسجد امام حسن عسکری علیه السلام تا مغسل، که مسافت زیادی بود، روی دوش تشییع کنندگان با حضور جمع کثیری از مردم شهر و دستجات سینه زنی تشییع گردید و پس از تغسیل و تکفین و اقامهٔ نماز، توسط پدربزرگم آیت الله العظمی حاج شیخ مرتضی انصاری _ قدس سره _ در جوار جدّ مادریش مرحوم آیت الله حاج سید عبدالنبی آقامیری امام جمعه اسبق دزفول در مقبرهٔ اختصاصی سادات آقامیر مدفون گردید و این حادثه جانگداز، فرزندان و بازماندگان و ارادتمندانش را داغدار نمود و برای تجلیل از ایشان، مجالس متعدده بزرگداشت در دزفول و اهواز و تهران منعقد گردید.

جناب آقای حاج نظام زرگر رحمت الله علیه _ که از نیکان دزفول بود _ خوابی در مورد وفات ایشان دیده، که به بیان خود وی به صورت زیر است:

«یک روز، بعد از اینکه مرحوم آقا فوت کرده بود و قرار بود تشییع انجام شود صبح

آن روز، پس از نماز، کمی استراحت کردم. در عالم رؤیا دیدم که خیابان طالقانی، بسیار وسیع است و در دو طرفش، درختان بزرگی با پرنده هایی زیاد روی آنها قرار دارند. در خیابان جلو رفتم، تا سر کوچه ای که مدرسه علمیه مرحوم آیت الله العظمی نبوی واقع است این کوچه را نیز بسیار وسیع و زیبا دیدم قدری سر کوچه ماندم چند نفر سیّد در کوچه دیدم. از جمله سیّدی جوان با عمامه و کمربند سبز، پشت سر او آیت الله نبوی و در ردیف بعد، جمعی از اعلام شهر بودند که از پلّه های مدرسه پایین می آمدند.

من، از اینکه سیّدی جوان جلوتر از آیت الله نبوی راه می رود، تعجب کردم و گفتم: چرا این آقا جلوتر از آقای نبوی حرکت می کند؟ گفتند: پس این آقا را نمی شناسی؟ ایشان، آقا امام زمان ــ عجل الله تعالی فرجه ــ هستند، که برای تشییع جنازهٔ حاج آقا سید اسدالله آقامیری می روند».

از آثار خیریه ایشان، تجدید بنای مقبرهٔ سادات آقامیری است، که در طول سال، مجالس ذکر فضائل و مناقب و مراثی اهل بیت عصمت علیهم السلام در آن برقرار است. همچنین کوشش در توزیع مجلهٔ مکتب اسلام، همکاری فعّال با انجمن دانشوران دزفول و تألیف ده ها مقاله اخلاقی که در جلسات این مجمع، مورد بحث قرار می گرفت و پاسخ گویی به شبهات و اشکالات طبقات مختلف خصوصاً جوانان با بیانی رسا و استدلالی، در ضمن باقیات الصالحات ایشان قابل ذکر است. از ایشان، دو دختر و سه پسر به نام های سید علی(۱)، سید مهدی (نگارندهٔ این سطور)(۲) و سید سعید(۳) بجای مانده است.

ص:۱۲

۱- متولد ۱۳۳۴ و از فرهنگیان متدین و انقلابی که سال ها به تدریس و معاونت اداره آموزش و پرورش و همچنین نمایندگی مردم شریف دزفول در دوره ششم مجلس شورای اسلامی اشتغال داشته و اخیراً بازنشسته گردیده اند.

۲- متولد ۳۱/۶/۵۱ لیسانس حقوق و مدیر منابع انسانی شرکتهای پایساز، ماشین سازی پارس، تأمین قطعات ایران خودرو دیزل (ایکو)، صنایع تجهیزات نفت و اخیراً شرکت خدمات ارتباطی رایتل (اپراتور سوم تلفن همراه) که در ایام سکونت در اهواز نیز سالها به تحصیل علوم حوزوی نزد دائی خود اشتغال داشته است.

۳- متولد ۶/۵/۵۳ لیسانس شیمی کاربردی و کارشناس شاغل در شرکت طراحی مهندسی صنایع انرژی

کتاب حاضر را مرحوم والـد، در فرصت هایی که به دست می آورد، با مطالعۀ کتب اخبار و احادیث، گردآوری و تدوین می کرد و علاقه خاصی به آن داشت. به همین دلیـل، در زمـان حیـات خـود، بـا وجود مشکلات جنـگ و نابسامـانی امور شـهر، مقـدمات چاپ آن را آغاز نمود و در این جهت، از افرادی که با امور چاپ و نشـر آشـنایی داشـتند، با کمال خضوع و تواضع کمک می خواست، اما رحلت نابهنگام آن عالم ربّانی، وقفه ای در این کار پدید آورد.

پس از برگزاری مجالس ترحیم، کار آماده سازی کتاب آغاز شـد و بـدین منظور، از محقق متتبع، آقای عبدالحسـین طالعی ــ که مؤلف در زمان حیات خود، بارها سـفارش کرده بود تا در نشـر این کتاب کمک کنـد ــ یاری خواستیم. ایشان نیز، با نکته سنجی خاصّ و تلاش مجدّانۀ خود، طرحی نو در انـداخت و کتاب را با طرح و تنظیم جدیـد ارائه کرد. در طرح جدید، کتاب به جای تقسـیم بنـدی سابق ــ که به ترتیب انتخاب از منابع بود ــ به ترتیب جدیـد ــ تقسـیم موضوعی احادیث ــ تنظیم یافت. ضمناً متن احادیث با مصادر، مجدداً مطابقت شدند تا اگر در ضمن استنساخ حدیث، اشتباهی سهوی راه یافته، بر طرف شود.

همچنین ویرایش ترجمه هـا بـا دقّت تمـام انجـام گرفت و در تمـام این مراحـل، اشـراف و نظـارت آیت الله العظمی حاج شـیخ مرتضـی انصاری قدس سـره ــ و پشتیبانی و حمایت های همه جانبه عموی بزرگوار مرحوم حاج آقا سـید حسین سید آقا میری رحمه... علیه موجب دلگرمی و اطمینان ما بود و بـدین ترتیب، این کتاب، به صورتی که می بینیـد، در اختیار خوانندگان عزیز قرار می گیرد.

امیـدواریم بـا عنایـات خـاصه حضـرت بقیه الله الاـعظم حجت بن الحسن العسـکری عجل الله تعالی فرجه الشـریف، این کتاب، همچون سایر آثار خیر مؤلف فقید، منشأ برکات فراوان گردد و پروردگار متعال، توفیق نشر دیگر آثار مکتوب ایشان را نصیب فرماید. انّه ولیّ مجیب. و صلی اللّه علی محمد و آله الطاهرین.

سید مهدی(وحید) آقامیری

اسفند ۱۳۹۳ شمسی

تهران

ص:۱۳

فصل اول: علم

ماهیّت علم

از مجموع آیات و روایات در مورد علم، ویژگی های علمِ مورد نظرِ خداوند چنین استنتاج می شود:

۱. همچون پلی باشد که دنیای عالم را به آخرتش متصل گرداند و آنچه آموزش می بیند و به دیگران تعلیم می نماید، در این مسیر باشد.

۲. به دلیل همین هدف مقدّس (جهان آخرت)، یقیناً چنین علمی از دنیا و مافیها برکنار بوده و طالب آن نیز نباید دنیاطلب باشد و الا به «علم» نخواهد رسید و عالم نیز نباید به دنیا رو کند بلکه باید از آنچه صفات مذمومهٔ منتهی به دوستیِ دنیا است، مبرا باشد. خوشحالی شیطان از مرگ عالم نیز به همین دلیل است.

۳. مذاکرهٔ آن علم، سبب احیاء آن بوده و زنگارگیر قلب باشد. و به همین دلیل مجالست با علم در خاکروبه، بهتر از همنشینی با جاهل بر تشک است.

۴. فراگرفتن و تعلیم چنین علمی، سبب جلب محبّت الهی می شود زیرا خداوند، عالمان را دوست دارد و یک عالم (که از علمش استفاده شود) نزد خداوند بیش از هفتاد هزار عابد، ارزش دارد.

۵. سبب «خشیت از خداوند» می شود و خداوند شیرینی مناجات با خویش را به او عطا می فرماید، زیرا چنین شخصی به نورانیت علم دست یافته و علوم و امور دیگر تابع آن است.

ص:۱۶

۱. همراهی آن علم بـا عمل، مراد الهی است و الا چه بسا خود آن علم، حجاب اکبر بشود. پس این علم با قلب سـر و کار دارد نه با ذهن و حافظه (مگر آنکه اینها مقدمهٔ عمل باشند). از طرفی، گنجایش قلب محدود است پس بایستی با به کار گیری علم، جا را برای فراگیری بیشتر آن، آماده کرد، در غیر این صورت تسلط شیطان را در پیش دارد. حداقل منفعتی که از عمل به علم نیز حاصل خواهد شد، تأثیرپذیری اندرز عالم است بر دل های شنوندگان.

۲. و لذا آنچه که این جهت را دارا نباشد، علم نیست:

عن ابی الحسن علیّ بن موسی بن جعفر عن ابائه علیهم السلام قال:

دخل رسول الله صـلی الله علیه و آله المسـجد فاذاً جماعه قد اطافوا برجل فقال: ماهذا؟ فقیل: علّامه. قال: و ما العلّامه؟ قالوا: اعلم النـاس بأنساب العرب و وقایعها و ایام الجاهلیه و بالاشـعار و العربیه! فقال النبی صـلی اللّه علیه و آله: ذاک علم لایضّـر من جهله ولا ینفع من علمه.

امام رضا علیه السلام از پدرانش علیهم السلام نقل می کند که:

رسول خدا وارد مسجد شد. مشاهده فرمود که مردم اطراف مردی جمع شده بودند فرمود: این چیست؟

گفتند: علامه است.

فرمود: علامه کدام است؟

گفتنـد: داناترین مردم به انساب عرب و حوادث و ایام دوران جاهلیت و به اشـعار و عربیت. پیغمبر فرمود: این دانشـی است که نادانی اش زیان ندارد و دانستنش سودی نبخشد.

امالی، مجلس ۴۵، حدیث ۲۳

۳. و نکتهٔ مهم اینکه علم را باید از معدن علم، اخذ نمود:

عن ابی عبداللّه علیه السلام عن ابائه:

انّ امیرالمؤمنین علیه السلام علّم اصحابه فی مجلس واحد اربع مائه باب ممّا یصلح للمسلم فی دینه و دنیاه.

امام صادق علیه السلام از پدرانش نقل می کند که امیرالمؤمنین علیه السلام به اصحاب

خود در یک مجلس، چهارصد باب علم که برای دین و دنیای آنان مفید باشد یاد داد.

خصال ۲/۶۱۰

اهمیت طلب علم

مردم همانگونه که به خوراک و پوشاک اهمیّت می دهند، باید در طلب علم بکوشند. لذا ائمهٔ معصومین علیه السلام جهالت را بزرگ ترین مرگ و از طرفی طلب علم را واجب شمرده اند؛ و انجام واجب بر فرد مکلّف تا آخر عمر همچنان باقی است، و خاصیت علم نیز این است که هر چه از آن فرا گرفته شود، طالب علم را سیراب نمی کند لذا عالم هیچگاه از علم سیر نمی شود.

قال علی علیه السلام:

الفقر هو الموت الأکبر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

تهیدستی، مرگ بزرگ است.

خصال ۲/۶۱۰ (حدیث اربعمائه)

توضیح

بنابر روایتی که در محاسن /۲۶۶ آمده است، منظور از فقر، فقر دینی و عدم اطلاع از مسائل فقهی است. علامه مجلسی ــ رحمه الله ــ در این زمینه توضیحات جالبی در بحار (۷۲/۵) ارائه نموده اند.

قال ابوعبدالله صلی الله علیه و آله:

طلب العلم فریضه،

امام صادق علیه السلام فرمود:

طلب علم یک واجب از واجبات است،

لئالی ۲/۲۴۱

مسلّماً وجوب امر واجب، تا اتمام عمر آدمی، باقی است:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اطلبوا العلم من المهد الی اللحد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ز گهواره تا گور دانش بجوی (بجوئید).

نهج الفصاحه /۶۴

به تعبیر دیگر: طالب علم، گرسنه ای است که هرگز سیر نمی شود:

قال علی علیه السلام:

منهومان لایشبعان طالب علم و طالب دنیا.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دو خورنده اند که سیر نمی شوند:

خواهان علم، که هر چه بر او کشف شود باز در پی معلوم کردن مجهول دیگری است.

خواهان دنیا، که آنچه از کالای دنیا بیابد باز به دنبال به دست آوردن کالای دیگری است.

نهج البلاغه /۱۲۹۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعه لایشبعن من اربعه: الارض من المطر و العین من النظر و الانثی من الذکر و العالم من العلم.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که از چهار چیز دیگر سیر نگردند:

زمین از باران، چشم از نگاه، ماده (زن) از نر (مرد)، دانشمند از دانش.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۲۱، حدیث ۴۷

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ثمانیه اشیاء لا تشبع من ثمانیه: العین من النظر، و الأرض من المطر، و الانثی من الذکر، و العالم من العلم، و السائل من المسأله،

و الحريص من الجمع، و البحر من الماء، و النار من الحطب.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هشت چیز از هشت چیز دیگر سیر نخواهند شد:

ص:۱۹

چشم از نگاه، زمین از باران، زن از مرد، عالم از علم، سائل از سؤال، حریص از جمع مال، دریا از آب، آتش از هیزم.

الاثنی عشریه /۲۹۴

البته طلب علم با تحمل رنج و سختی همراه است چرا که علم گرانبها است.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اوحی الله تعالی الی موسی بن عمران قال: یا موسی سته اشیاء فی سته مواضع و الناس یطلبونها فی سته اشیاء فلم یجدوه ابداً:

انی وضعت الراحه فی الجنه و الناس یطلبونها فی الدنیا.

انی وضعت العلم فی الجوع و الناس یطلبونه فی الشبع.

انی وضعت العز فی قیام اللیل و الناس یطلبونه فی ابواب السلاطین.

انی وضعت الرفعه و الدرجه فی التواضع و الناس یطلبونها فی التکبر.

انی وضعت اجابه الدعاء فی لقمه الحلال و الناس یطلبونها فی القیل و القال.

انی وضعت الغنی فی القناعه و الناس یطلبونه فی کثره العروض. و لم یجدوه ابداً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند متعال به موسی بن عمران وحی فرستاد و فرمود:

ای موسی، من شش چیز را در شش محل قرار دادم ولی مردم آنها را در شش محل دیگر جست وجو می کنند و لذا برای همیشه به آنها نخواهند رسید:

۱. آسایش را در بهشت قرار دادم و مردم آن را در دنیا جستجو می کنند.

۲. علم را در گرسنگی قرار دادم و مردم آن را در سیری دنبال می کنند.

۳. عزّت را در شب بیداری قرار دادم و مردم آن را در خانهٔ قدرت مندان و حکمرانان دنبال می کنند

۴. بلندی مقام را در تواضع قرار دادم و مردم آن را در تکبّر مطالبه می کنند.

۵. اجابت دعا را در لقمهٔ حلال قرار دادم و مردم آن را در داد و فریاد مطالبه می کنند.

بی نیازی را در قناعت قرار دادم و مردم آن را در زیادی متاع و کالاها

ص:۲۰

۱. دنبال می کنند. و لذا آن را هیچگاه نمی یابند.

الاثنی عشریه /۲۳۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اطلبوا العلم و لو بالصین فانه فریضه علی کل مسلم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

در مقام یاد گرفتن دانش باشید هر چند مستلزم رفتن به کشور چین باشد زیرا یاد گرفتن دانش بر هر مسلمان واجب است.

لئالی ۲/۲۴۲

پاسخ به این پرسش که «پس چرا طالبان علم کم هستند» این است که مردم اهمیت علم را نیافته اند:

قال الصادق علیه السلام:

لو علم الناس ما فی طلب العلم لطلبوه و لو بسفک المهج و خوض اللجج.

امام صادق علیه السلام فرمود:

اگر مردم فضیلت علم را بدانند هر آینه در مقام تحصیل علم می شوند هر چند مستلزم خون دل خوردن و رفتن به قعر دریاها باشد.

لئالی ۲/۲۴۲

حدیث زیر، اهمیت طلب علم را به وضوح بیان می کند:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من سلک طریقا یطلب فیه علماً سلک الله به طریقاً الی الجنه و انّ الملائکه لتضع اجنحتها لطالب العلم رضیً به و انّه لیستغفر لطالب العلم من فی السموات و من فی الارض حتی الحوت فی البحر و فضل العالم علی العابد کفضل القمر علی سائر النجوم لیله البدر و انّ العلماء ورثه الانبیاء و انّ الانبیاء لم یورثوا دیناراً و لا درهماً و لکن ورثوا العلم فمن اخذ منهم اخذ بحظّ وافر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس در راهی که در آن، جویای علم باشد قدم بردارد خداوند او را

به راهِ بهشت بَرَد. و به راستی که فرشتگان برای دانشجو، بال های خود را با کمالِ خشنودی فرو نهند، و هر کس در آسمان ها و زمین است همه برای طالبِ علم، آمرزش خواهند حتی ماهیان دریا. و برتری عالم بر عابد همچون برتری روشنی ماه شب چهارده است بر دیگر ستارگان. و به راستی علما و دانشمندان وارث انبیاء هستند و البته پیغمبران دینار و درهم به ارث نگذارند بلکه میراث آنها همه علم است و هر کس از آنها علمی بهره بَرَد به نصیب فراوانی رسیده است.

ثواب الاعمال /۲۹۴

اهمیت طالب علم

قال علی علیه السلام:

اذا جلس المتعلم بین یدی العالم فتح الله له سبعین باباً من الرحمه و لا یقوم من عنده الا کیوم ولدته امّه و اعطاه الله بکل حدیث عباده سنه و یبنی له بکل ورقه و حرف مدینه مثل الدنیا عشر مرّات.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه دانش آموز جلوی استاد بنشیند، خداوند هفتاد درب از رحمت برای او بگشاید و از حضور استاد برنخیزد مگر اینکه مثل روزی باشد که از مادر متولد شده باشد و برای هر حدیث خداوند به او ثواب عبادت یک سال عطا می کند و برای او به ازای هر ورقه و حرفی شهری بنا می کند که ده برابر دنیا وسعت داشته باشد.

لئالی ۲/۲۷۳

و موت طلب علم در حال فراگیری دانش، شهادت است.

عن ابی ذر قال سمعنا رسول الله صلی الله علیه و آله یقول:

اذا جاء الموت الی طالب العلم و هو علی هذا الحال مات شهیداً.

ابوذر گوید: از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود:

هرگاه طالب علم در حال طلب علم بمیرد اجر شهید را دارد.

ص:۲۲

منیه المرید /۳۷

البته به همان میزان که ارزش و مقام دانشجو در نزد خداوند، گرامی است، بایستی به نکاتی چند نیز توجه داشته باشد:

اول: بداند دانش گنجینه ای است که کلیدش سؤال است. پس از سؤال کردن هراس نداشته باشد:

قال الرسول صلی الله علیه و آله:

العلم خزائن و مفاتیحه السؤال فاسئلوا رحمکم الله فانّه تؤجر أربعه: السائل و المتکلم و المستمع و المحب لهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«دانش» گنج ها است و کلید آن ها، سؤال کردن است. پس سؤال کنید تا درب گنج ها برای شما باز شود.

در سؤال کردن چهار شخص اجر می برد: سؤال کننده، جواب دهنده، کسی که گوش می دهد و کسی که ایشان را دوست دارد.

تحف /۴۱

دوم: طرح سؤال، مناسب و نیکو باشد:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حسن السؤال نصف العلم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

خوب سؤال کردن نصف دانش است.

بحار ۱/۲۲۴ ح ۱۴

سوم: حقوق عالم را بشناسد:

عن علی بن أبی طالب علیه السلام قال:

إنَّ من حقِّ العالم أن لا تکثر السؤال علیه، و لا تسبقه فی الجواب، و لا تلحَّ علیه إذا عرض، و لا تأخذ بثوبه إذا کسل، و لا تشیر إلیه بیدک، و لا تغمزه بعینک، و لا تسارَّه فی مجلسه، و لا تطلب عوراته، و أن لا تقول: قال فلان خلاف قولک، و لا تفشی له سرّاً، و لا تغتاب عنده أحداً، و أن تحفظ له شاهداً و غائباً، و أن تعمَّ القوم بالسلام و تخصّه بالتحیّه، و تجلس بین یدیه، و إن

کانت له حاجه سبقت القوم إلی خدمته، و لا تملَّ من طول صحبته فإنّما هو مثل النخله، فانتظر متی تسقط علیک منها منفعه. و العالم بمنزله الصائم القائم المجاهد فی سبیل الله، و اِذا مات العالم ثلم فی الاسلام ثلمه لا تسدُّ إلی یوم القیامه، و إنَّ طالب العلم لیشیّعه سبعون ألف ملک من مقرّبی السماء.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از جمله حقوق عالم این است که:

از او سؤال زیاد نکنید. در جواب دادن، از او سبقت نگیرید، وقتی که خواست برود، در خواستهٔ خود اصرار نکنید. وقتی که خسته شد، لباس او را نگیرید که بماند.

با دست خود اشاره به او نکنید و چشمک نزنید، در مجلسش با او نجوی نکنید. و درخواست کشف اسرار او ننمائید. هر وقت نظریه ای بیان نمود، به ایشان نگوئید فلان شخص خلاف نظر شما را دارد. سرّ او را فاش نکنید. غیبت هیچکس را نزد او ننمائید. در غیاب و در حضور احترام او را حفظ کنید. علاوه بر سلام عمومی، احترام خصوصی از ایشان بجا آورید. مقابل روی او بنشینید، هرگاه حاجتی داشت شما در انجام آن از دیگران سبقت بگیرید. از صحبت های طولانی اش اظهار خستگی نکنید، زیرا عالم مثل درخت خرما است باید منتظر باشید تا چه زمانی خرمائی از او برای شما ساقط شود و منفعت عالم به شما برسد.

عالم به منزلهٔ روزه دار جهاد کنندهٔ در راه خدا است، و هرگاه عالمی از دنیا برود، شکافی در اسلام ایجاد می شود که تا روز قیامت جبران نخواهد شد و هفتاد هزار فرشتهٔ مقرّب، (جنازه) طالب علم را مشایعت کنند.

خصال ۲/۵۰۴

چهارم: و در احترام به استاد خویش ــ اگر چه فاسق باشد ــ نهایت دقّت را بنماید:

قال علی علیه السلام:

ثلاث لایستحی منهن: خدمه الرجل ضیفه، و قیامه عن مجلسه لأبیه و معلمه و

طلب الحق و ان قل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سه چیز است که حیاء در آنها مورد ندارد:

۱. به مهمانِ خود، خدمت کردن.

۲. برخاستن از محلِ نشستن، به احترام پدر و آموزگارِ خود.

۳. مطالبهٔ حق، هر چند کم باشد.

غرر و درر /۱۶۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اکرم الاستاذ و ان کان فاسقاً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

به استاد احترام بگذارید، هر چند فاسق باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۳۸

پنجم: هم طالب علم و هم سایر مردم _ که از طلب علم محرومند _ بایستی همواره از عالم که روشنگر راه دنیا و آخرت است، تبعیت نمایند، آنها را ترک ننمایند و الا باید منتظر بلاهای متناسب با این عمل زشت، باشند:

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اتبعوا العلماء فانّهم سُرُج الدنیا و مصابیح الاخره.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

از دانشمندان مذهبی پیروی کنید زیرا ایشان چراغ های دنیا و راهنمایان آخرت اند.

غوالی الدرر، کلمه ۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکرموا العلماء فانهم ورثه الانبیاء فمن اکرمهم فقد اکرم الله و رسوله.

رسول گرامی ۹ فرمودند:

دانشمندان را احترام کنید چرا که آنان وارث پیامبران هستند، پس کسی که علما را احترام کند مثل این است که خدا و پیغمبرش را احترام کرده

ص:۲۵

است.

نهج الفصاحه /۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

سیأتی زمان علی امتی یفرون من العلماء کما یفرّ الغنم من الذئب ابتلاهم الله بثلاثه اشیاء:

الأول یرفع البرکه من اموالهم و الثانی یسلط علیهم سلطان جائر و الثالث یخرجون من الدنیا بلا ایمان.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

به زودی بر امت من زمانی فرا رسد که از علما فرار کنند همچون فرارِ گوسفند از گرگ، خداوند هم آنان را به سه بلای بزرگ مبتلا کند:

اول: برکت را از اموالشان بگیرد. دوم: حاکم ظالمی بر آنان مسلط نماید. سوم: بدون ایمان از دنیا بروند.

نوائب الدهور /۲۰۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

سیأتی زمان علی امّتی لا یعرفون العلماء الا بثوب حسن و لایعرفون القرآن الا بصوت حسن و لایعبدون الله الا فی شهر رمضان فاذا کان کذلک سلط الله علیهم سلطاناً لاعلم له و لا حلم له و لا رحم له.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

به زودی بر امتم زمانی خواهد رسید که علماء و دانشمندان شناخته نمی شوند مگر به واسطهٔ لباس خوب و به قرآن توجه نمی کنند مگر به آواز خوب (به معانی آن توجه ندارند) و خداوند را عبادت نمی کنند مگر در ماه مبارک رمضان، در نتیجه خداوند بر ایشان حاکمی مسلط گرداند که نه علم و نه بردباری و نه ترحمی داشته باشد.

لئالی ۲/۲۷۵

مقایسه علم با عبادت

در راستای بحث از اهمیت علم، «ارزش علم و برتری آن بر عبادت» مطرح می شود.

ص:۲۶

عبادتِ عالم، با فقه و فهم همراه است اما عبادت عامّی، از روی فهم نیست لذا:

۱. طلب علم بر عبادت های بسیار مهم، برتری می یابد.

۲. حتی یک ساعت مذاکرهٔ علمی از عبادات پر ارزشی همچون نماز مستحب و جهاد برتر است.

۳. وجود یک عالم برتر از هزار عابد و زاهد می شود.

۴. و تمامی کارهای عالم بر عابد برتری می یابد عبادت عالم بر عبادت عابد و حتی خواب عالم بر عبادتِ عابدِ فاقدِ علم!

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من تعلّم حدیثین ینفع بهما او لیعلمهما بغیره فینتفع بهما کان خیراً له من عباده ستین سنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که دو حدیث بیاموزد که از آنها نفع ببرد یا اینکه دو حدیث به کسی بیاموزد که از آنها نفع ببرد بهتر است برای او از شصت سال عبادت.

لئالی ۲/۲۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من طلب العلم فهو کالصائم نهاره القائم لیله و انّ باباً من العلم یتعلمه الرجل خیر له من ان یکون له ابوقبیس ذهباً فأنفقه فی سبیل الله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

طالب علم همچون روزه دارِ شب زنده دار است.

و همانا یاد دادنِ یک باب از علم برای شخص (تعلیم دهنده) بهتر از این است که کوهی از طلا به بلندی کوه ابوقبیس را در راه خدا، انفاق نماید.

منیه المرید /۲۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

جلوس ساعه عند العالم فی مذاکره العلم أحبّ الی الله تعالی من مأه ألف رکعه تطوعاً و مأه ألف تسبیحه و من عشره الاف

فرس یغزو بها المؤمن فی سبیل

ص:۲۷

الله.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

یـک ساعت نزد عالم نشسـتن و مـذاکرهٔ علمی نمودن، نزد خـدا دوست تر است از هزار رکعت نماز مسـتحبی گزاردن، و صـد هزار تسبیح گفتن، و نیز بهتر است از مهیّا کردن ده هزار اسب برای مؤمن که به وسیلهٔ آنها در راه خدا جهاد نماید.

ارشاد القلوب /۲۶۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

عالم افضل من الف عابد و الف زاهد.

و العالم ینتفع بعلمه خیر و افضل من عباده سبعین الف عابد.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

فضیلت یک نفر عالم بیش از هزار عابد و هزار زاهد است.

و دانشمندی که مردم از علمش بهره برند، پاداش و ارزشش بیش از عبادت هفتاد هزار سال عابد است. (زیرا عبادت عابد فقط برای شخص عابد مفید است ولی از علم و دانش عالم هم خود عالم و هم مردم بهره می برند).

ثواب الاعمال /۲۹۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

رکعه یصلیها الفقیه افضل من سبعین رکعه یصلیها العابد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

یک رکعت نماز فقیه افضل از هفتاد رکعت نماز عابد است.

لئالی ۲/۲۶۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی نوم العالم افضل من الف رکعه یصلیها العابد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای علی خواب عالم افضل است از هزار رکعت نماز عابد.

و فرمود:

ص:۲۸

نوم العالم لیله افضل من عباده سبعین سنه.

خواب عالم یک شب افضل از عبادت هفتاد سالهٔ عابد است.

لئالی ۲/۲۶۳

اکنون به خوبی در می یابیم که آنچه به کار، ارزش می دهد، نیک انجام دادنِ آن است نه زیاد انجام دادنش.

و آنچه قیمتِ مردم را نزد خداونـد بالا می برد، علم آنها است. آنکه عالم تر است گرانبهاتر است. و با عنایت به همین «ارزش» است که شیطان به مرگ عـالم خشـنود می شـود بیش از آنچه از مرگ مؤمنین دیگر خوشـحال می شود. چرا که در گذشـتِ عـالم سـبب شـکاف در دین می شود (نه فوت عـامی) که هیـچ چیز جای آن را نمی گیرد، و این نیز به دلیل آن است که عالم همچون زنده ای است بین مردگان.

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکثر الناس قیمه اکثرهم علماً.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

علم و دانش هر کس که بیشتر است، قیمت و ارزش او هم زیادتر است.

نهج الفصاحه /۸۳

قال علی علیه السلام:

ما من احد یموت من المؤمنین احبّ الی ابلیس من موت فقیه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

مرگ هیچ مؤمنی به اندازهٔ مرگ فقیه و عالم، شیطان را خشنود نخواهد کرد.

لئالی ۲/۲۷۴

قال علی علیه السلام:

موت العالم ثلمه فی الاسلام لا یسدّها شیء.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

مرگ عالم موجب شکافی خواهد شد که در حصار اسلام پدید می آید و هیچ چیز آن را پُر و جبران نخواهد کرد.

(اسلام تشبیه به شهر و علماء تشبیه به حصار آن شده اند زیرا همان طور

ص:۲۹

که حصار موجب جلو گیری از خطر دشمن در داخل شهر می شود همین طور علما مانع خطر در دین اسلام هستند.)

لئالی ۲/۲۷۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

العالم بين الجهال كالحيّ بين الأموات.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

شخص دانشمند در میان نادانان، همچون زنده ای است میان مردگان.

بحار الانوار ۱/۱۷۲ حدیث ۲۵

من كلام له علیه السلام لكميل بن زياد النخعی:

يا كميل بن زياد هلك خزان الاموال و هم احياء و العلماء باقون مابقی الدهر اعيانهم مفقوده و امثالهم فی القلوب موجوده.

از فرمایشات حضرت علی علیه السلام به کمیل این است:

ای کمیل بن زیاد! گردآورندگان دارایی ها تباه شده اند در حالی که زنده هستند. و دانشمندان پایدار می باشند چندان که روزگار برقرار است؛ وجودشان (از این جهان) گم شده است اما صورت هایشان در دل ها موجود است.

نهج البلاغه /۱۱۵۶

اهمیت عالم

تا اینجا به مقدار زیادی به ارزش و اهمیت علم و طالب علم پی بردیم و به اهمیت عالم بر عابد نیز واقف شدیم اکنون به چند عنوان حدیثی دیگر توجه می کنیم تا بیشتر با اهمیت عالم آشنا شویم:

قال النبی صلی الله علیه و آله:

حمله العلم فی الدنيا خلفاء الانبياء.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

دانشمندان دینی، جانشینان پیامبرانند.

غوالی الدرر، کلمه ۳۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاثه یشفعون الی الله (عزوجلّ) فیشفعون:

الأنبیاء ثم العلماء ثم الشهداء.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

سه شخص از خدای (عزوجلّ) شفاعت می کنند و شفاعت آنان پذیرفته است: پیغمبران، سپس دانشمندان و سپس شهیدان.

خصال ۱/۱۵۶ حدیث ۱۹۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ثلاثه یشکون الی الله (عزوجلّ): مسجد خراب لایصلی فیه اهله، و عالم بین جهّال، و مصحف معلّق قد وقع علیه غبار لایقرء فیه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

سه چیز شکایت به نزد خدای (عزوجلّ) برند:

۱. مسجد ویرانی که مردمش (اهل محل) در آن نماز نمی خوانند.

۲. دانشمندِ گرفتار در میان نادانان (که به او رجوع نمی کنند).

۳. قرآن رها شده که گرد بر آن نشسته و کسی آن را قرائت نمی کند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۴۲، حدیث ۱۶۳

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من تعلمتُ منه حرفاً صرت له عبداً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

از هر کس که حرفی بیاموزم (گویا) بنده اش شده ام.

بحار ۷۷/۱۶۵

از این فرمایش پیامبر مقام مهمّ آموزگار و استاد از طرفی و وظیفهٔ دانش آموز نسبت به استاد از سوئی دیگر روشن می شود.

عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال:

اذا قال المعلم للصبی قل بسم الله الرحمن الرحیم فقال الصبی بسم الله الرحمن الرحیم کتب الله براءه للصبی و براءه لابویه و براءه للمعلم.

ص:۳۱

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هرگاه معلم به دانش آموز بسم الله الرحمن الرحیم را یاد بدهد خداوند به عنوان پاداش برای معلم و دانش آموز و پدر و مادر دانش آموز، دوری از آتش جهنم را (در مورد آنان) بر خود واجب می نماید.

مجمع البیان ۱/۱۸ _ ۱۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا مات الرجل انقطع عمله الا من ثلاثه:

صدقه جاریه و علم ینتفع به و ولد صالح یدعو له.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اعمال هر فرد، با مرگِ وی پایان می پذیرد، مگر در سه مورد:

۱. صدقهٔ جاریه (مانند تألیف کتاب دینی).

۲. علمی که مردم از آن بهره مند شوند.

۳. فرزند نیکوکاری که برای او دعا نماید.

ارشاد القلوب /۱۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المؤمن اذا مات و ترک ورقه واحده علیها علم، تکون تلک الورقه یوم القیامه ستراً فی ما بینه و بین النار و اعطاه الله تبارک و تعالی بکل حرف مکتوب علیها مدینه أوسع من الدنیا سبع مرات.

و ما من مؤمن یقعد ساعه عند العالم، الا ناداه ربه (عزوجلّ): جلست الی حبیبی! و عزّتی و جلالی لأسکنتک الجنّه معه و لاابالی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر مؤمنی که بمیرد و یک برگ کاغذ از او بماند که دانشی بر آن ثبت باشد، آن ورقه، در روز قیامت پرده و حاجبی میان او و دوزخ خواهد بود و خداوند تبارک و تعالی به هر حرفی که در آن ورقه نوشته شده است، شهری به او دهد که هفت برابر دنیا باشد.

و مؤمنی که یک ساعت نزد عالمی بنشیند، پروردگارش ندا کند: نزد حبیبم نشستی! به عزت و جلالم سوگند، تو را با او ساکن بهشت کنم و

ص:۳۲

باک ندارم.

امالی صدوق، مجلس ۱۰، حدیث ۳، ص ۴۱-۴۰

قال علی علیه السلام:

من مات و میراثه الدفاتر و المخابر وجبت له الجنه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که بمیرد و میراث او، تألیف کتاب و اخبار (و روایات) باشد بهشت بر او واجب گردد.

لئالی ۲/۲۷۴

به همان نسبت که به عالم بها داده شده، از او نیز خواسته شده که:

۱. بدون علم به چیزی، اظهارنظر نکند.

۲. جائی که أعلم هست، او سخنی نگوید.

۳. مواظب لغزش های خود باشد چرا که به واسطهٔ آن تمامی مردم در معرض خطر قرار می گیرند.

۴. به فسق رو نیاورد چرا که تحمّل عالم فاسق بر جامعه دشوار و بر پیامبر کمرشکن است.

۵. همواره در طلب خوبی ها بکوشد که هر عمل نیکی از او سر بزند، پرارزش تر است تا از دیگران.

۶. به علم خود عمل کند.

۷. نسبت به نشر علم خود ــ خصوصاً در موارد بدعت ها ــ بکوشد که نشر علم زکات آن است.

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من افتی الناس بغیر علم لعنته ملائکه السماء و الأرض.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که بدون علم و یقین فتوی دهد (و در امور دین اظهارنظر نماید) فرشتگانِ آسمان و زمین، او را لعن می کنند.

تحف /۴۱

عن ابی عبدالله الصادق علیه السلام:

من دعا الناس الی نفسه و فیهم من هو أعلم منه فهو مبتدع ضالّ.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که مردم را به طرف خود بخواند (سؤالات خود را از من نمائید) و حال آنکه در بین مردم، عالم تر از او باشد، چنین کسی بدعت گزار و گمراه است.

تحف /۳۷۵

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

زلّه العالم کانکسار السفینه تفرق و یفرق من فیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

لغزش عالم مانند شکستن کشتی است که هم خود غرق می شود و هم کسانی که در آن هستند در معرض نابودی و غرق هستند.

لئالی ۲/۲۸۲

قال النبی صلی الله علیه و آله:

قصم ظهری رجلان من امتی: عالم فاسق و زاهد جاهل فالزهد بلا علم باطل و العلم بلا زهد عاطل.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو شخص از امتم کمرم را شکسته اند: دانشمند گناهکار و زاهد نادان زیرا زهد بدون زهد باطل است و دانش بدون علم بی فایده.

لئالی ۲/۲۸۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

صنفان من امتی اذا صلحا صلحت امّتی و اذا فسدا فسدت امّتی.

قیل یا رسول الله! و من هما؟

قال: الفقهاء و الامراء.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو طائفه از این امت هستند که اگر صالح باشند همهٔ امتم نیکوکار

ص:۳۴

می گردند و اگر فاسد شوند همهٔ امتم فاسد می شوند.

عرض شد: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله، آن دو طائفه کدامند؟

فرمود: دانشمندان دینی و فرمانروایان.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۷، حدیث ۱۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

سته اشیاء حسن ولکنها من سته احسن:

العدل حسن و هو من الامراء أحسن، و الصبر حسن و هو من الفقراء أحسن، و الورع حسن و هو من العلماء أحسن، و السخاء حسن و هو من الاغنیاء أحسن، و التوبه حسن و هی من الشباب أحسن، و الحیاء حسن و هو من النساء أحسن، و امیر لا عدل له کغمام لا غیث له و فقیر لا صبر له کمصباح لا ضوء له و عالم لا ورع له کشجره لا ثمره لها و غنی لاسخاء له کمکان لا نبت له و شاب لا توبه له کنهر لا ماء له و امرأه لا حیاء لها کطعام لا ملح له.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

شش چیز خوبند؛ اما اگر از شش شخص سر بزند بهتر است:

عدالت خوب است اما از حکمرانان خوب تر؛ صبر و شکیبایی خوب است اما از مستمندان بهتر؛ تقوای شدید خوب است اما از دانشمندان خوب تر؛ سخاوت، خوب است، و از ثروتمندان بهتر، توبه نیکو است، و از جوانان نیکوتر؛ حیاء خوب است اما از زنان خوب تر است.

فرمانروای بی عدالت، همچون ابر بی باران است، تهیدست بی صبر همچون چراغ بی نور است. دانشمند بی تقوی همچون درخت بی میوه است. ثروتمند بی سخاوت مثل زمین بی گیاه است. جوانی که از گناه توبه نکند مثل نهری است که آب نداشته باشد. زن بی حیا، مانند غذای بی نمک است.

الاثنی عشریه /۲۳۱

قال علی علیه السلام:

ص:۳۵

قوام الدنیا باربعه: بعالم مستعمل لعلمه و بغنی باذل لمعروفه و بجاهل لایتکبر ان یتعلم و بفقیر لایبیع آخرته بدنیا غیره.

و اذا عطل العالم علمه و امسک الغنی معروفه و تکبّر الجاهل أن یتعلم و باع الفقیر آخرته بدنیا غیره فعلیهم الثبور.

امام علی علیه السلام فرمودند:

دنیا به واسطۀ چهار کس بر پا است: اول ـ به عالم و دانشمندی که به علم خود عمل کند. دوم ـ به ثروتمندی که به وظیفۀ خود (در بخشش مال خود) عمل کند. سوم ـ به جاهل و نادانی که از یاد گرفتن، تکبر نورزد. چهارم ـ به مستمندی که آخرت خود را به دنیای دیگری نفروشد.

و هرگاه عالم به علم خود عمل نکرد و ثروتمند از بخشش ثروت خود دست کشید و نادان از یادگیری تکبر کرد و مستمند آخرتش را به دنیای دیگران فروخت، پس سرنوشتشان هلاکت و خسران خواهد بود.

تحف /۲۲۲

قال علی علیه السلام:

رواه العلم کثیر و رعاته قلیل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

راویان دانش بسیارند و رعایت کنندگانش کم.

نهج البلاغه /۸۲۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا ظهرت البدع فی امّتی فلیظهر العالم علمه فمن لم یفعل فعلیه لعنه الله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آن زمان که بدعت ها در امت من ظاهر شوند، عالِم باید علم خود را آشکارا بیان کند. اگر نکند، لعنت خدا بر او خواهد بود.

اصول کافی ۱/۹۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله

یا علی! ثلاث من حقایق الایمان: الانفاق من الاقتار، و انصافک الناس من نفسک و بذل العلم للمتعلّم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

سه چیز از حقیقت ایمان است:

۱. بخشش در حال بی بضاعتی.

۲. گذشت و انصاف با مردم.

۳. بخشش علم برای فراگیرندهٔ آن.

مکارم / ۲۹۴

قال علی علیه السلام:

زکاه العلم نشره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زکات علم (رشد و افزونی علم) با انتشار آن است.

غرر و درر /۱۷۸

این مبحث را با ذکر چند حدیث در مورد حفظ چهل حدیث به پایان می بریم به آن امید که در «عمل»، حافظ آن احادیث باشیم.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من حفظ من امتی اربعین حدیثا یطلب بذلک وجه الله و الدار الآخره یحشره یوم القیامه مع النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین «و حسن اولئک رفیقا» و بعثه الله یوم القیامه عالما و لم یعذبه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس از امّت من چهل حدیث از بر کُند خالصاً لوجه الله، خداوند در روز قیامت، او را عالم و با پیغمبران و صدیقین و شهداء و خوبان محشور نماید «و اینها چه خوب مصاحبانی هستند» و خداوند در روز قیامت او را عذاب نخواهد کرد.

لئال ۲/۲۴۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من حفظ علی امتی اربعین حدیثا من سنتی ادخلته یوم القیامه فی شفاعتی.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص:۳۷

هر کس از امت من چهل حدیث از سُنّتم حفظ کند، در روز قیامت او را مورد شفاعتم قرار خواهم داد.

بحار الانوار ۲/۱۵۳_۱۵۸ (با الفاظ مختلف)

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من نقل عنّی الی من لم یلحقنی من امتی اربعین حدیثاً کتب فی زمره العلماء و حشر فی جمله الشهداء.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که چهل حدیث از من برای کسانی از امتم که مرا درک نکرده اند نقل کند، نام او در جمع علماء ثبت، و با شهداء محشور خواهد شد.

لئالی ۲/۲۴۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من حفظ من امتی اربعین حدیثا مما یحتاجون الیه من امر دینهم بعثه الله یوم القیامه فقیها عالما.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس از افراد امت من چهل حدیث از آنچه مردم در کار دینشان به آن نیازمند می باشند، حفظ و نگهداری کند خداوند در روز قیامت او را فقیهی دانشمند برانگیزد.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۱، حدیث ۱۵

فصل دوم: ثقلین

اشاره

سفارش پیامبر صلی الله علیه و آله در طول حیات خویش، و در واپسین دقایق زندگی پر خیر و برکتش تمسک به ثقلین بود:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انی تارک فیکم الثقلین ما ان تمسکتم بهما لن تضلوا بعدی؛ کتاب الله و عترتی اهل بیتی و انهما لن یفترقا حتی یردا علیّ الحوض.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

من (از میان شما) می روم در حالی که دو چیز بزرگ و سنگین در بین شما می گذارم که اگر به آن دو چنگ زدید و از آنها اطاعت نمودید، بعد از من هرگز گمراه نخواهید شد: یکی کتاب خدا ـ قرآن ـ و دیگری عترت و اهل بیت من ـ دوازده امام علیهم السلام.ـ و این دو ـ قرآن و عترت ـ از هم جدا نشوند تا اینکه در روز قیامت، کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

ارشاد القلوب /۱۸۰

لذا در این فصل، بعضی از احادیث شناخت قرآن و اهل بیت علیهم السلام بررسی می شود.

ویژگی های ظاهری قرآن

الف: قرآن در ۱۱۴ سوره در ماه مبارک رمضان نازل شده است، شاید به همین دلیل است که ماه رمضان را «بهار قرآن» نامیده اند.

ب: شیوه آیات قرآن (۶۲۳۶ آیه) به خطاب غیرمستقیم است. شیوهٔ تربیتی قرآن، «در را بزن که دیوار بفهمد» می باشد.

ص:۴۰

ج: قرآن دارای ظاهری بسیار ساده و آسان و در عین حال باطنی عمیق و پرمعنی می باشد.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

جمیع سور القرآن مأه و اربع عشره سوره و جمیع آیات القرآن سته آلاف آیه و مائتا آیه وست و ثلاثون آیه و جمیع حروف القرآن ثلاث مأه الف حرف و واحد و عشرون الفا و مائتان و خمسون حرفا.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

تمام سوره های قرآن یکصد و چهارده سوره و تمام آیات قرآن شش هزار و دویست و سی و شش آیه و تمام حروف قرآن سیصد و بیست و یک هزار و دویست و پنجاه حرف می باشد.

لئالی ۳/۳۱۶

عن جابر عن ابی جعفر علیه السلام انّه قال:

لکل شیی ربیع و ربیع القرآن شهر رمضان.

جابر جعفری گوید: امام باقر علیه السلام فرمودند:

هر چیز را بهاری است و بهار قرآن، ماه مبارک رمضان است.

ثواب الاعمال /۲۳۲

عن حفص بن غیاث قال:

قلت للصادق جعفربن محمد علیه السلام أخبرنی عن قول الله (عزوجلّ): «شهر رمضان الذی انزل فیه القرآن» کیف انزلَ القرآن فی شهر رمضان و انما انزل القرآن فی مده عشرین سنه اوله و اخره؟

فقال علیه السلام: انزل القرآن جمله واحده فی شهر رمضان الی بیت المعمور ثم أنزل من البیت المعمور فی مده عشرین سنه.

حفص بن غیاث گوید:

به امام صادق علیه السلام عرض کردم: در مورد گفتهٔ خدای (عزوجلّ) که می فرماید: «ماه رمضان که در آن قرآن نازل شده» مرا آگاه ساز که چگونه قرآن در ماه رمضان نازل شده در حالی که قرآن در طول بیست سال از اول تا

آخرش نازل شده؟ فرمود:

همهٔ قرآن در ماه رمضان به بیت المعمور نازل شده و در مدت بیست سال، از بیت المعمور نازل شده است.

امالی، مجلس ۱۵ حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام:

نزل القرآن بایاك اعنی و اسمعی یا جاره.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قرآن مانند این ضرب المثل عربی نازل شده که گویند «ایاك اعنی واسمعی یا جاره» یعنی به تو می گویم ولی ای همسایه، تو گوش کن.

اصول کافی ۲/۶۳۱

ویژگی های باطنی قرآن

قال علی علیه السلام:

القرآن ظاهره انیق و باطنه عمیق لاتفنی عجائبه و لا تنقضی غرائبه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

قرآن ظاهری ساده و آسان اما باطنی عمیق و پرمعنی دارد که عجائب آن فناناپذیر و غرائب آن بی پایان است.

مجمع البیان ۱/۹

عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال:

القرآن غنی لا غنی دونه و لا فقر بعده.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

قرآن، بی نیازی است که بی نیازی بدون آن وجود ندارد و (بعد از نزول قرآن) احتیاج به کتاب دیگر نیست.

مجمع البیان ۱/۱۵

عن ابی عبدالله علیه السلام:

انّ القرآن لم یمت و انه یجری کما یجری اللیل و النهار و کما تجری الشمس و القمر و یجری علی آخرنا کما یجری علی اولنا.

ص:۴۲

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قرآن از بین نخواهد رفت همانطوری که شب و روز و آفتاب و ماه در جریان هستند قرآن هم در جریان است، و آن بر آخرینِ ما (حضرت مهدی عجل الله فرجه) همانگونه جاری است که بر اولینِ ما (حضرت علی علیه السلام) جاری است.

تفسیر البیان /۳۱

عن الزهری قال سمعت علی بن الحسین علیه السلام یقول:

آیات القرآن خزائن فکلّما فتحت خزانه ینبغی لک أن تنظر ما فیها.

زهری گوید: شنیدم که امام سجاد علیه السلام می فرمود:

آیات قرآن گنج هایی هستند که هر وقت گنجی باز شد (آیه ای تلاوت شد) سزاوار است که با دقت در آن نظر افکنی.

به عبارت دیگر همان طور که هر زمان درب گنـج و خزانه برای انسان باز می شود به سـکه های گوناگون آن کاملاً دقت می نماید، آیه های قرآن هم باید با دقت کامل مورد بررسی قرار گیرند.

اصول کافی ۲/۶۰۹

به دلیل عظمت و بزرگی قرآن است که بدون علم نباید در آن اظهارنظر نمود:

روی عن ابن عباس عن النبی صلی الله علیه و آله:

من قال فی القرآن بغیر علم فلیتبوء مقعده من النار.

از ابن عباس روایت شده که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس بدون علم در قرآن اظهارنظر کند جایگاه او در جهنم خواهد بود.

مجمع البیان ۱/۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ما آمن بالقرآن من استحل حرامه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که حرامِ قرآن را حلال بشمارد، به قرآن ایمان نیاورده است.

فضائل استماع، نظر و قرائت قرآن

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من استمع حرفا من کتاب الله (عزوجلّ) من غیر قراءه کتب الله له حسنه و محا عنه سیئه و رفع له درجه و من قرأ نظراً من غیر صوت کتب الله له بکل حرف حسنه و محا عنه سیئه و رفع له درجه و من تعلم منه حرفا ظاهراً کتب الله له عشر حسنات و محا عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات.

قال: لا أقول بکل ایه و لکن بکل حرف باء او تاء او شبههما.

قال: و من قرء حرفاً و هو جالس فی صلوته کتب الله له به خمسین حسنه و محا عنه خمسین سیئه و رفع له خمسین درجه و من قرء حرفاً و هو قائم فی صلوته کتب الله له بکل حرف مائه حسنه و محا عنه مائه سیئه و رفع له مائه درجه و من ختمه کانت له دعوه مستجابه مؤخره او معجله قال قلت: جعلت فداک ختمه کله؟ قال: ختمه کله.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس یک حرف از قرآن را فقط گوش کند (اگر چه نخواند) خداوند برای او یک حسنه بنویسد و یک گناه از او محو کند و یک درجه برایش بالا برد.

و هر کس با نظر و بدون صوت آن را بخواند برایش به هر حرفی حسنه ای بنویسد و درجهٔ او بالا رود.

و هر کس یک حرف ظاهر از آن را بیاموزد برایش ده حسنه بنویسد و ده گناه محو کند و ده درجه برایش بالا برد.

فرمود: نمی گویم به هر آیه، بلکه به هر حرفی همچون باء، تاء یا مانند اینها.

و هر کس یک حرف ظاهر آن را در نماز در حال نشسته بخواند خداوند برای او پنجاه حسنه بنویسد و پنجاه گناه از او محو کند و پنجاه درجه

ص:۴۴

برای او بالا ببرد.

و هر کس یک حرف از آن در حال ایستاده در نمازش بخواند خداوند در برابر یک حرف صد حسنه برایش بنویسد. و صد گناه از او محو کند و صد درجه برایش بالا برد و هر کس آن را ختم کند یک دعای اجابت شده ای نزد خداوند دارد چه تأخیر افتد و چه همان زمان به او بدهند.

گوید: عرض کردم قربانت گردم: همهٔ قرآن را ختم کند؟

فرمود: همهٔ قرآن را ختم کند.

کافی ۲/۶۱۲ ح۶

روی:

ان النظر الی الکعبه عباده و النظر الی الوالدین عباده و النظر الی المصحف من غیر قراءه عباده و النظر الی وجه العالم عباده و النظر الی آل محمد عباده.

در روایت آمده است:

نگاه کردن به کعبه عبادت است، نگریستن والدین عبادت، نظر به قرآن بدون قرائت نیز عبادت و نگاه به صورت عالم و (سادات) آل محمد نیز عبادت است.

وسائل الشیعه ۸/۶۲۰ حدیث ۱

عن اسحاق بن عمّار عن ابی عبدالله علیه السلام:

قال قلت له: جعلت فداک انّی احفظ القرآن علی ظهر قلبی فاقرءه علی ظهر قلبی أفضل او انظر فی المصحف؟

قال فقال لی: بل اقرءه و انظر فی المصحف فهو افضل؛ اما علمت انّ النظر فی المصحف عباده؟!

اسحاق بن عمار گوید:

به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: قربانت گردم من قرآن را حفظ دارم، آن را از حفظ بخوانم بهتر است یا از روی قرآن؟

فرمود: بلکه از روی قرآن بخوان که بهتر است؛ آیا ندانسته ای که نگاه کردن در قرآن، (خود) عبادت است.

ص:۴۵

کافی ۲/۶۱۴ حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء القرآن فی المصحف متع ببصره و خفف عن والدیه و ان کانا کافریْن.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

هر که قرآن را از روی آن بخواند، از دیدگان خود بهره مند شود و سبب سبک شدن عذاب پدر و مادرش گردد اگر چه آن دو، کافر باشند.

کافی ۲/۶۱۳ حدیث ۱

عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال:

افضل العباده قراءه القرآن

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

خواندن قرآن، بهترین عبادت است.

مجمع البیان ۱/۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا سلمان علیک بقرائه القرآن! فان قراءه القرآن کفاره للذنوب و ستر من النار و امان من العذاب و یکتب لمن یقرأهُ بکل آیه ثواب مأه شهید و یعطی بکل سوره ثواب نبی و ینزل علی صاحبه الرحمه و یستغفر له الملائکه و اشتاقت الیه الجنه و رضی عنه المولی

و انّ المؤمن اذا قرء القرآن نظر الله الیه بالرحمه، و اعطاه بکل آیه الف حور، و اعطاه بکل حرف نوراً علی الصراط، فاذا ختم القرآن اعطاه الله ثواب ثلاثمائه و ثلاثه عشر نبیاً بلغوا رسالات ربّهم، و کأنّما قرأ کلّ کتاب انزل الله علی انبیائه، و حرّم الله جسده علی النار، و لایقوم من مقامه حتّی یغفر الله له و لأبویه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای سلمان، بر تو باد به خواندن قرآن، زیرا خواندن قرآن کفارهٔ گناهان و مانعی از آتش جهنم و امان از عذاب است و ثواب هر آیه که انسان بخواند برابر است با ثواب و اجر صد شهید، و برای هر سوره ثواب یک پیغمبر و موجب نزول رحمت و استغفار ملائکه خواهد بود.

بهشت مشتاق او، و خداوند از او راضی خواهد بود.

ص:۴۶

وآنگاه که مؤمن قرآن تلاوت نماید خداوند با نظر رحمت به او بنگرد و در مقابل هر آیه، هزار حورالعین به او عطا کند و به ازاء هر حرف، نوری بر صراط به او عطا کند. و اگر قرآن را ختم کند در مقابل آن، خداوند ثواب سیصد و سیزده پیغمبر که رسالات پروردگارشان را رسانده باشند، عطا کند و مثل این است که تمام کتب آسمانی را قرائت کرده باشد و خداوند بدن او را بر آتش حرام کند و از جای خود برنخیزد مگر آنکه گناهان او و پدر و مادر او را بیامرزد.

بحار ۹۲/۱۷ _ ۱۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

البیت الذی یقرء فیه القرآن و یذکر الله (عزوجلّ) فیه تکثر برکته و تحضره الملائکه و تهجره الشیاطین و یضیئ لاهل السماء کما یضییئ الکواکب لاهل الارض.

و انّ البیت الذی لا یقرء فیه القرآن و لا یذکر الله (عزوجلّ) فیه تقلّ برکته و تهجره الملائکه و تحضره الشیاطین.

حضرت صادق علیه السلام فرمود که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

خانه ای که در آن قرآن تلاوت شود و در آن، خدای (عزوجلّ) یاد شود؛ برکتش فراوان گردد و فرشتگان به سوی آن سرازیر شوند و شیاطین از آن دور شوند. چنین منزلی برای اهل آسمان می درخشد چنانکه ستارگان برای زمینیان می درخشند.

و خانه ای که قرآن در آن تلاوت نشود برکتش کم شود و فرشتگان از آن دور شوند و شیاطین در آن حاضر گردند.

کافی ۲/۶۱۰، حدیث ۳

خواص بعضی از آیات و سوره های قرآن

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا قال العبد عند منامه بسم الله الرحمن الرحیم یقول الله: ملائکتی اکتبوا بالحسنات نفسه الی الصباح.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

وقتی که انسان در موقع خوابیدن «بسم الله الرحمن الرحیم» بگوید خداوند (عزوجلّ) به ملائکه اش می فرماید: نَفَس های او را تا صبح حسنه بنویسید (به اندازهٔ نَفَس های او حسنه برایش ثبت می شود).

لئالی ۳/۳۳۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء انا انزلناه فی فریضه من فرائض الله نادی مناد: یا عبدالله غفرالله لک ما مضی! فاستأنف العمل.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس در یکی از نمازهای واجب خود سورهٔ انا انزلناه را قرائت کند منادی حق ندا در دهد: ای بندهٔ خدا! خداوند گناهان پیشین تو را بیامرزد (آمرزید) عمل را از سر گیر.

ثواب الاعمال /۲۷۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرأ فی یومه او لیلته «اقرء باسم ربّک» ثم مات فی یومه او لیلته مات شهیداً و بعثه الله شهیداً و احیاه شهیداً و کان کمن ضرب بسیفه فی سبیل الله مع رسول الله صلی الله علیه و آله.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس سورهٔ «اقرء باسم ربک» (سورهٔ علق) را در روز یا شب قرائت کند و در آن روز یا شب از دنیا برود، شهید مرده باشد و خداوند او را شهید برانگیزد و شهید زنده گرداند و مانند کسی باشد که در رکاب پیغمبر صلی الله علیه و آله با شمشیر خویش در راه خدا جهاد کرده باشد.

ثواب الاعمال /۲۷۸

عن سلمه بن محرز قال: سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول:

من لم یبرءه الحمد لم یبرءه شیئ.

سلمه بن محرز گوید: شنیدم حضرت امام باقر علیه السلام فرمود:

کسی که سورهٔ حمد او را شفا ندهد هیچ چیزی بهبودی اش ندهد.

کافی ۲/۶۲۶ حدیث ۲۲

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ لکلّ شیئ قلباً و انّ قلب القرآن «یس».

من قرأها قبل ان ینام او فی نهاره قبل أن یمسی کان فی نهاره من المحفوظین و المرزوقین حتی یمسی.

و من قرأها فی لیلِهِ قبل أن ینام و کّل الله به الف ملک یحفظونه من شرّ کلّ شیطان رجیم و من کلّ افه و ان مات فی یومه أدخله الله به الجنه.

از ابابصیر روایت شده است که حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

براستی برای هر چیز قلبی است و قلب قرآن، سوره یس است.

هر کس آن را قبل از خواب بخواند یا در روز قبل از آنکه شام شود تلاوت کند، در آن روز از حفظ شدگان و بهره مندان باشد تا شام کند.

و هر کس در شبش قبل از اینکه بخوابد آن را تلاوت کند خداوند، (لااقل)(۱) هزار فرشته بر او بگمارد تا او را از شرّ بدی هر شیطانِ رانده شده و از شرّ هر آسیب حفظ کنند و هرگاه در همان روز بمیرد خداوند او را وارد بهشت گرداند.

ثواب الاعمال /۲۴۹ – ۲۵۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء سوره الکهف کل لیله جمعه لم یمت الا شهیداً و یبعثه الله مع الشهداء و وقف یوم القیامه مع الشهداء

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که هر شب جمعه سورهٔ کهف را تلاوت نماید، نمیرد مگر شهید و خداوند او را با شهداء برانگیزد و در آن روز در صف شهداء قرار بگیرد.

ثواب الاعمال /۲۴۲

۱- حـدیث طولانی است با ذکر فضائل فراوان دیگر. اضافه نمودن این کلمه به جهت آن است که همهٔ حدیث در اینجا آورده نشده است.

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ما من عبد یقرء اخر الکهف الا تیقظ فی الساعه التی یرید.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس آیهٔ آخر سورهٔ کهف را بخواند (قل انما انا بشر مثلکم...) هر ساعت که اراده کند بیدار خواهد شد.

کافی ۲/۶۳۲ حدیث ۲۱

اهمیت تعلیم قرآن

عن رجاء بن حیاه قال:

کنا یوماً انا و ابی عند معاذ بن جبل فقال: من هذا یا حیاه؟

فقال: هذا ابنی رجاء.

فقال معاذ: هل علمته القرآن؟ قال: لا.

قال: فعلّمْه القرآن فانی سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول: «ما من رجل علم ولده القرآن الا توّج أبواه یوم القیامه بتاج الملک و کسیا حلتین لم یر الناس مثلهما.»

ثم ضرب بیده علی کتفی فقال یا بنی:

اذا استطعت ان تکسو ابویک یوم القیامه حلتین، فافعل.

رجاء بن حیات گوید:

روزی من و پدرم نزد معاذ بن جبل بودیم. سؤال کرد: این کیست؟

گفت: پسرم است.

پرسید: آیا به او قرآن تعلیم نموده ای؟ پدرم گفت: نه.

معاذ گفت: قرآن را به او یاد بده زیرا که از حضرت پیغمبر اکرم ـ صلی الله علیه و آله ـ شنیدم که فرمود:

«هر کس به فرزندش قرآن یاد بدهد پدر و مادر او در روز قیامت تاج سلطنت بر سر؛ و حلّه و لباس بهشتی در بر خواهند داشت که هیچکس

چنین لباسی ندیده باشد.»

سپس با دست خود به کتف من زد و گفت:

فرزنـدم، اگر قـدرت آن را داری که پـدر و مـادر خود را به حله هـای بهشتی بپوشـانی این کـار را انجام بـده (با تعلیم قرآن به فرزند خود).

مجمع البیان ۱/۹

عبدالرحمن سـلمی که در مدینه معلم قرآن بود به یکی از کودکان امام حسـین علیه السـلام سورهٔ حمد را تعلیم کرد. حضـرت در مقابل این عمل جوائزی به او مرحمت فرمود که همه بزرگ و چشمگیر بودند.

اولاً دستور داد دهان معلم را پر از دُرّ کردند.

ثانیاً هزار دینار وجه نقد به او عطا فرمود.

ثالثاً هزار حلّهٔ گرانبها در اختیارش گذاشتند.

از این جوائز بزرگ که سید الشهداء علیه السلام در مقابل تعلیم یک سورهٔ قرآن به معلم فرزندش داده بعضی از مردم اعتراض داشتند. حضرت در جواب اعتراضات مردم جمله ای فرمود که ارزش آن از تمام جوائز بیشتر بود، فرمود:

این یقع ما قدمته ممّا قد أعطی یعنی این پیشـکش که من به معلم فرزندم در مقابل تعلیم قرآن تقدیم داشـتم کجا، و آنچه او به فرزند من عطا کرده است کجا؟

بحارالانوار ۴۴/۱۹۱

ارزش حاملان قرآن

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

اهل القرآن هم اهل الله و خاصته.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اهل قرآن، اهل خداوند و خواص او هستند.

مجمع البیان ۱/۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حمله القرآن المخصوصون برحمه الله المعلمون کلام الله المقربون الی الله من والاهم فقد والی الله و من عاداهم فقط عادی الله یدفع الله عن مستمع القرآن بلاء الدنیا و یدفع عن قارئ القرآن بلاء الآخره.

یا حمله القرآن تحببوا الی الله بتوقیر کتابه یزدکم حبّاً و یحببکم الی عباده.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

حاملان قرآن مورد رحمت خاص خدا و تعلیم دهندگان سخن خدا و مقرّبین درگاه خدا هستند کسی که ایشان را دوست بدارد خدا را دوست داشته و کسی که با ایشان دشمنی کند با خدا دشمنی کرده و خداوند از مستمع قرآن بلاء دنیا و از قاری قرآن بلاء آخرت را دفع خواهد کرد.

ای حاملان قرآن! نسبت به خدا دوستی کنید با احترام به کتابش؛ تا موجب شود خدا شما را زیاد دوست داشته باشد و محبوبیت شما نزد بندگان خدا زیادتر گردد.

قال علی علیه السلام:

من تمسک بنا لحق و من سلک غیر طریقنا غرق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که به ما متمسک شد، به ما رسید و نجات یافت و کسی که غیر راه ما پیمود غرق شد و به هلاکت رسید.

غرر و درر، حدیث ۷۸۹۱، فهرست غرر ص ۲۲

قال علی علیه السلام:

الله الله فی ذریه نبیّکم لا تظلمن بین أظهرکم و أنتم تقدرون علی المنع عنهم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرید نسبت به اولاد پیغمبرتان! مبادا در حضور شما مظلوم واقع شوند و شما قدرت جلوگیری از ایشان داشته باشید.

تحف /۱۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من رزقه الله حبَّ الأئمه من أهل بیتی فقد أصاب خیر الدُّنیا و الآخره، فلا یشکّنَّ أحدٌ أنّه فی الجنّه فإنَّ فی حبّ أهل بیتی

عشرون خصله، عشر منها فی

ص:۵۲

الدُّنیا و عشر منها فی الآخره، أمّا الّتی فی الدُّنیا فالزُّهد و الحرص علی العمل، والورع فی الدّین، و الرَّغبه فی العباده، و التوبه قبل الموت، و النشاط فی قیام اللیل، و الیأس ممّا فی أیدی النّاس، و الحفظ لأمر الله و نهیه (عزوجلّ)، و التاسعه بغض الدُّنیا، و العاشره السخا، و أمّا الّتی فی الآخره فلا ینشر له دیوان، و لا ینصب له میزان، و یعطی کتابه بیمینه، و یکتب له براءه من النّار، و یبیّضُ وجهه، و یکسی من حلل الجنّه، و یشفّع فی مائه من أهل بیته، و ینظر الله (عزوجلّ) إلیه بالرَّحمه و یتوَّج من تیجان الجنّه، و العاشره یدخل الجنّه بغیر حساب

فطوبی لمحبّی أهل بیتی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که خداوند دوستی اهل بیت مرا روزی او گرداند، به تحقیق که به خیر دنیا و آخرت دست یافته است. جای تردید برای احدی نیست که چنین کسی در بهشت است چرا که در دوستی اهل بیتم بیست خصلت و صفت پسندیده هست: ده تای آنها در دنیا و ده تا در آخرت.

ده صفت دنیوی: دل نبستن به دنیا، علاقهٔ شدید به عمل، پارسائی شدید و فراوان در دین، روی آوردن به عبادت، توبهٔ قبل از مردن، نشاط و شادابی در شب زنده داری، نومیدی از آنچه در اختیار مردم است، عمل به اوامر و ترک نواهی الهی، دشمنی دنیا و بخشش.

و اما ده تای آخرت: عدم انتشار دیوان عملش، عدم نصب ترازو برای سنجش اعمالش، اعطاء کتاب در دست راستش، نوشته شدنِ «دوری از آتش» برایش، نورانی شدن رویش، پوشیدن از لباس های بهشتی، شفاعت در حق صد نفر از خویشاوندانش، نظر رحمت خدا به او، تاجی از تاج های بهشتی بر سرش، داخل شدن در بهشت بدون حساب.

پس خوشا به حال دوست دارندهٔ اهل بیتم.

خصال ۲/۵۱۵

عن ام سلمه زوجه النبی صلی الله علیه و آله قالت:

قال رسول الله فی مرضه الذی توفی فیه: ادعوا لی خلیلی.

فارسلت عائشه الی ابیها. فلمّا جاء غطّی رسول الله صلی الله علیه و آله وجهه و قال: ادعوا لی خلیلی.

فرجع ابوبکر و بعثت حفصه الی ابیها. فلمّا جاء غطّی رسول الله صلی الله علیه و آله وجهه و قال: ادعوا لی خلیلی.

فرجع عمر. و أرسلت فاطمه سلام الله علیها الی علیّ علیه السلام . فلمّا جاء، قام رسول الله صلی الله علیه و آله فدخل ثمّ جلّل علیّاً بثوبه.

قال علیّ علیه السلام: فحدّثنی بألف حدیث یفتح کلّ حدیث الف حدیث حتی عرقت و عرق رسول الله صلی الله علیه و آله فسال علیّ عرقه و تسال علیه عرقی.

ام سلمه، همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله گوید:

رسول خدا در همان بیماریش که جان سپرد فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

پس عایشه کسی نزد پدرش فرستاد. چون ابوبکر آمد رسول خدا صلی الله علیه و آله روی خود پوشانید و فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

ابوبکر بازگشت. آنگاه حفصه کسی نزد پدرش فرستاد. چون عمرآمد رسول خدا صلی الله علیه و آله روی خود را پوشانید و فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

عمر هم بازگشت. آنگاه فاطمه سلام الله علیها کسی به نزد علی علیه السلام فرستاد. چون علی علیه السلام تشریف آورد رسول خدا صلی الله علیه و آله با احترام از جا برخاست و علی داخل شد و بعد رسول خدا صلی الله علیه و آله او را به زیر جامهٔ خود کشید.

علی علیه السلام فرماید: رسول خدا صلی الله علیه و آله هزار حدیث به من فرمود که از هر حدیث، هزار حدیث دیگر می جوشید. تا آنکه عرق بر من و بر رسول خدا بنشست و عرق آن حضرت به رخسار من و عرق من به رخسار ایشان جاری گشت.

خصال ۲/۶۴۲ حدیث ۲۱

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

خلق الله (عزوجلّ) مائه الف نبیّ و اربعه و عشرین الف نبیّ و انا اکرمهم علی الله و لا

فخر.

و خلق الله (عزوجلّ) مائه الف وصیّ و اربعه و عشرین الف وصیّ فعلیّ اکرمهم علی الله و أفضلهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خدای (عزوجلّ) یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر آفرید و من نزد او، از همهٔ آنان گرامی ترم و این سخن را نه از روی مباهات می گویم.

و خداوند (عزوجلّ) یکصد و بیست و چهار هزار جانشین برای پیغمبران آفرید و علی علیه السلام از همهٔ آنان نزد خداوند، گرامی تر و بافضیلت تر است.

خصال ۲/۶۴۱ حدیث ۱۸

عن جابر بن عبدالله الأنصاریّ قال: لقد سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول فی علیٍّ علیه السلام خصالاً لو کانت واحده منها فی جمیع الناس لاکتفوا بها فضلاً

قوله صلی الله علیه و آله: «من کنت مولاه فعلیٌّ مولاه»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «علیٌّ منّی کهارون من موسی»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «علیٌّ منّی و أنا منه»، و قوله صلی الله علیه و آله: «علیٌّ منّی کنفسی، طاعته طاعتی و معصیته معصیتی»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «حرب علیٍّ حرب الله، و سلم علیٍّ سلم الله»، و قوله صلی الله علیه و آله: «ولیُّ علیٍّ ولیُّ الله، و عدوُّ علیٍّ عدوُّ الله»

و قوله صلی الله علیه و آله: «علیٌّ حجه الله، و خلیفته علی عباده»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «حبّ علیٍّ ایمان و بغضه کفر»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «حزب علیٍّ حزب الله و حزب أعدائه حزب الشیطان»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «علیٌّ مع الحقِّ و الحقُّ معه. لا یفترقان حتّی یردا علیَّ الحوض»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «علیٌّ قسیم الجنّه و النّار»،

و قوله صلی الله علیه و آله: «من فارق علیّاً فقد فارقنی، و من فارقنی فقد فارق الله (عزوجلّ) »،

و قوله صلی الله علیه و آله: «شیعه علیٍّ هم الفائزون یوم القیامه».

ص:۵۵

جابربن عبدالله انصاری گوید:

براستی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله دربارهٔ علی علیه السلام خصلت هایی شنیدم که اگر یکی از آنها در همهٔ مردم بود، به همان برتری اکتفا می کردند از جمله:

۱. به هر که مولا منم، علی است مولای او.

۲. علی از من است همچنانکه هارون از موسی بود.

۳. علی از من است و من از او.

۴. علی از من است همچون نَفْسم، فرمانبرداری او فرمانبرداری من است و نافرمانیش نافرمانی من.

۵. جنگ با علی جنگ با خداست و صلح و سازش با وی، صلح با خداست.

۶. دوست علی دوست خدا است و دشمن علی دشمن خدا.

۷. علی حجّت خدا و جانشین او در میان بندگانش است.

۸. دوستی علی ایمان است و کینهٔ او را به دل گرفتن، کفر.

۹. حزب علی حزب خدا است. حزب دشمنان علی حزب شیطان است.

۱۰. علی با حق است و حق با او، این دو از یکدیگر جدا نشوند تا در کنار حوض (بهشت) بر من وارد شوند.

۱۱. علی است جدا کنندهٔ بهشت (و بهشتیان) از جهنم (و جهنمیان).

۱۲. هر که از علی کناره گیرد یقیناً از من جدا شده است و هر که مرا ترک کند یقیناً از خدای (عزوجلّ) جدا شده است.

۱۳. پیروان علی تنها رستگاران روز قیامتند.

خصال ۲/۴۹۶، حدیث ۵

عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لاتزول قدما عبد یوم القیامه حتّی یسأل عن اربع: عن عمره فی ما افناه و عن شبابه فی ما ابلاه و عن ماله من این اکتسبه و فی ما انفقه و عن حبّنا اهل البیت.

حضرت علی علیه السلام فرمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

روز رستاخیز، هیچ بنده ای قدم از قدم بر ندارد تا از چهار چیز بازپرسی شود:

۱. عمرش را در چه کاری گذرانده؟

۲. نوجوانی (و جوانی)اش را در چه راهی از دست داده؟

۳. ثروتش را از کجا آورده و در چه راهی مصرف کرده؟

۴. و از دوستی ما خاندان ـ علیهم السلام.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۳، حدیث ۱۲۵

قال علی بن موسی الرضا علیه السلام:

النظر الی ذریتنا عباده، فقیل له: یابن رسول الله! النظر الی الائمه منکم عباده ام النظر الی جمیع ذریه النبی صلی الله علیه و آله؟

فقال: بل النظر الی جمیع ذریه النبی ـ صلی الله علیه و آله ـ عباده.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

نگاه کردن به ذریهٔ ما عبادت است.

عرض شد: یابن رسول الله نگاه ما به امامان شما عبادت است یا نگاه به همهٔ اولاد پیغمبر؟

فرمود: بلکه نگاه به تمامی اولاد پیغمبر عبادت است.

امالی صدوق، مجلس ۴۹ حدیث ۲

قال ابوعبدالله علیه السلام:

فی طین قبر الحسین علیه السلام الشفاء من کل داء؛ و هو الدواء الاکبر.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

در خاک قبر امام حسین علیه السلام شفاء از هر مرض است و آن بزرگترین دوا و مهمترین دارو است.

لئالی ۴/۱۲۵

توضیح

در حدود حرم امام حسین علیه السلام روایات مختلف نقل شده: در بعضی حدّ حرم را پنج فرسخ در پنج فرسخ از چهار طرف و در بعض روایات، یک فرسخ در یک فرسخ از چهار طرف قبر مطهر و بعضی، چهار میل در چهار میل و در بعضی روایات بیست و

پنج ذراع از چهار طرف قبر و در سایر روایات هفتاد ذراع از چهار طرف نقل شده و اختلافات روایات دلیل بر مراتب فضیلت است نه تناقض و تضاد در اخبار.

لئالی ۴/۱۲۸ (نقل با تلخیص)

قال ابن عباس فی تفسیر قوله تعالی: «فما بکت علیهم السماء و الارض و ما کانوا منظرین»:

انه کان اذا قبض الله نبیّاً من الأنبیاء بکت علیه السماء و الارض اربعین سنه و اذا مات العالم العامل بعلمه بکتا علیه اربعین یوما و اما الحسین علیه السلام فتبکی علیه السماء و الارض طول الدهر.

و تصدیق ذلک یوم قتله قطرت السماء یوما و انّ هذه الحمره التی تری فی السماء ظهرت یوم قتل الحسین علیه السلام و لم تر قبله ابداً و ان یوم قتله لم یرفع حجر فی الدنیا الا وجد تحته دم.

ابن عباس در تفسیر آیهٔ شریفهٔ:)فما بکت علیهم السماء والارض و ما کانوا منظرین((دخان /۲۹) می فرماید:

هرگاه پیغمبری از دنیا برود آسمان و زمین تا چهل سال گریه می کنند. و هرگاه عالم و دانشمندی که به علم خود عمل کند از دنیا برود تا چهل روز زمین و آسمان گریه کنند.

و اما برای حضرت امام حسین علیه السلام زمین و آسمان تا آخر دنیا گریه خواهند کرد و دلیل بر این مطلب: روز عاشورا قطرات خونی از آسمان بارید و حمره و سرخی ای که در آسمان ظاهر می شود در روز شهادت امام حسین علیه السلام پیدا شد که قبل از آن نبود و در آن روز هیچ سنگی از زمین برداشته نشد مگر این که زیر آن خون دیده شد.

لئالی ۲/۲۷۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من انکر امامه علی علیه السلام بعدی کان کمن انکر نبوتی فی حیاتی و من انکر نبوتی کان کمن انکر ربوبیه ربه (عزوجلّ) .

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر که امامت علی علیه السلام را پس از من منکر شود، همچون کسی باشد که در زندگی ام پیغمبری مرا منکر شود، و هر که پیغمبری مرا منکر باشد

همچون کسی است که منکر ربوبیت پروردگار (عزوجلّ) خویش است.

امالی، مجلس ۹۴ حدیث ۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من فضّل احداً من اصحابی علی علیّ فقد کفر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس، یکی از اصحابم را بر علی علیه السلام برتر شمارد تحقیقاً کافر شده است.

امالی، مجلس ۹۴ حدیث ۴

عن الصادق جعفر بن محمد علیه السلام قال: انّ رسول الله قال ذات یوم لجابربن عبدالله الانصاری:

یا جابر انک ستبقی حتی تلقی ولدی محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب المعروف فی التوراه بالباقر فاذا لقیته فاقرأه منی السلام.

فدخل جابر الی علی بن الحسین علیه السلام فوجد محمد بن علی عنده غلاماً فقال له یا غلام اقبل. فاقبل. ثم قال له ادبر فادبر. فقال جابر: شمایل رسول الله و ربّ الکعبه. ثم أقبل علی علیّ بن الحسین علیه السلام فقال له: من هذا؟

قال: هذا ابنی و صاحب الامر بعدی محمد الباقر.

فقام جابر فوقع علی قدمیه یقبلهما و یقول نفسی لنفسک الفداء یابن رسول الله اقبل سلام ابیک ان رسول الله صلی الله علیه و آله یقرء علیک السلام.

قال: فدمعت عینا ابی جعفر علیه السلام ثم قال: یا جابر! علی ابی رسول الله السلام ما دامت السموات و الارض و علیک یا جابر بما بلغت السلام.

امام صادق علیه السلام فرمود: روزی رسول خدا به جابربن عبدالله انصاری فرمود:

ای جابر! محقّقاً تو می مانی تا فرزندم محمد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب را درک کنی که در تورات معروف است به باقر؛ چون به او برخوردی سلام مرا به او برسان.

جابر بر علی بن الحسین علیهما السلام وارد شد. محمد بن علی را که پسر بچه ای بود نزد او یافت و به او گفت: ای غلام، پیش بیا. آمد، گفت: برو. عقب رفت.

جابر گفت: به پروردگار کعبه این شمایل رسول خدا است.

ص:۵۹

سپس رو به علی بن الحسین علیهما السلام کرد و گفت: این کیست؟

فرمود: پسرم و امام بعد از من، محمد باقر است.

جابر برخاست و بر پاهای او افتاد و آنها را می بوسید و می گفت: جانم قربانت یابن رسول الله. سلام پدرت را بپذیر، رسول خدا صلی الله علیه و آله به تو سلام رسانیده.

گوید: در این حال دو چشم امام باقر علیه السلام پر از اشک شد و گفت: ای جابر بر پدرم رسول خدا سلام باد تا زمانی که آسمان ها و زمین برپا است و بر تو ای جابر به خاطر آنکه سلام او را به من رساندی.

امالی، مجلس ۵۶ حدیث ۹

عن معمربن راشد قال سمعت ابا عبدالله الصادق علیه السلام یقول:

اتی یهودی النبی صلی الله علیه و آله فقام بین یدیه یحد النظر الیه فقال یا یهودی ما حاجتک؟

قال: انت افضل ام موسی بن عمران النبی الذی کلّمه الله و انزل علیه التوراه و العصا و فلق له البحر و اظلّه بالغمام.

فقال له النبی صلی الله علیه و آله: انه یکره للعبد ان یزکی نفسه و لکنی اقول ان آدم علیه السلام لما اصاب الخطیئه کانت توبته أن قال اللهم انی اسئلک بحق محمد و آل محمد لما غفرت لی فغفرها الله له و انّ نوحاً لمّا رکب فی السفینه و خاف الغرق قال: اللهم انی اسئلک بحق محمد و آل محمد لما انجیتنی من الغرق فنجاه الله عنه و ان ابراهیم علیه السلام لمّا ألقی فی النار قال اللهم انی اسئلک بحق محمد و آل محمد لما انجیتنی منها فجعلها الله علیه برداً و سلاماً و ان موسی علیه السلام لمّا القی عصاه و أوجس فی نفسه خیفه قال اللهم انی اسئلک بحق محمد و آل محمد لما آمنتنی فقال الله جل جلاله لا تخف انک انت الأعلی.

یا یهودی ان موسی لو ادرکنی ثم لم یؤمن بی و بنبوتی ما نفعه ایمانه شیئاً و لا نفعته النبوه.

یا یهودی و من ذریتی المهدی اذا خرج نزل عیسی بن مریم لنصرته فقدّمه و صلّی خلفه.

معمربن راشد گوید شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمود:

فردی یهودی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله آمد و در مقابل آن

حضرت ایستاد و نگاه تندی به ایشان نمود.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: ای یهودی، چه حاجتی داری؟

عرض کرد: تو برتری یا موسی بن عمرانِ پیغمبر، که خدا با او سخن گفت و تورات و عصا به او داد و دریا را در برابرش شکافت و با ابر، بر سرش سایه انداخت.

پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: خوب نیست کسی خود را ستاید ولی گویم که چون آدم گناه کرد توبه اش این بود که گفت: «خدایا تو را به حق محمد و آل محمد خواهش می کنم مرا بیامرزی» و خدایش آمرزید.

و چون نوح سوار کشتی شد و از غرق شدن، ترسید گفت: «خدایا از تو خواهم به حق محمد و آل محمد که مرا از غرق شدن، نجات دهی» و خدا او را نجات داد.

و چون ابراهیم را به آتش افکندند گفت: خدایا به حق محمد و آل محمد مرا از آن نجات ده و خدا آن را بر او سرد و سلامت کرد.

و چون موسی عصا افکند و از آن ترسید گفت: خدایا از تو خواهم به حق محمد و آل محمد که مرا امان دهی و خدای جل جلاله فرمود: مترس که تو برتری (از فرعونیان).

ای یهودی، اگر موسی مرا درک می کرد و به من ایمان نمی آورد، ایمانش سودی نداشت و نبوتش به او منفعتی نمی رساند.

ای یهودی، آن مهدی ـ عجل الله فرجه ـ از ذریهٔ من است که چون ظهور کند عیسی بن مریم برای یاری اش فرود آید و او را پیش دارد و پشت سرش نماز گزارد.

امالی صدوق، مجلس ۳۹ حدیث ۴

فصل سوم: سفارش ها

حال که به ارزش و اهمیت علم و نیز لزوم تمسک به آیات و احادیث پی بردیم گوش جان می سپاریم به فرمایشات و راهنمایی های ائمه علیهم السلام در موارد مختلف زندگی از جمله:

آداب نشست و برخاست، مهمانی، همسایگی، ازدواج، نگهداشتن زبان، برخورد با کارگر، فرد غمگین...

عن ابی عبدالله الصادق علیه السلام قال:

من دخل موضعاً من مواضع التهمه فاتهم لا یلومن الّا نفسه.

حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که در موضعی از مواضع تهمت داخل شود و متهم شود، جز خودش را ملامت نکند.

امالی صدوق، مجلس ۷۵، حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

ضع امر اخیک علی احسنه حتی یأتیک ما یغلبک.

و لا تظن بکلمه خرجت من اخیک سوء و انت تجد لها فی الخیر محملاً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

فعلِ برادر مؤمنت را (به جای سوءظن) به نیکوترین وجهش حمل نما، مگر آنکه خلافش را یقین کنی پس تا زمانی که می توانی فعل او را حمل به خیر کنی، حق نداری حتی نسبت به یک کلمه که از برادر مؤمنت شنیدی سوءظن ببری!

کشف الریبه /۲۹۳

ص:۶۲

قال الصادق علیه السلام:

اذا اتهم المؤمن اخاه ینماث الایمان من قلبه کما ینماث الملح فی الماء.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

هرگاه مؤمن، برادر دینی خود را متهم نمایـد ایمان او آب می شود و از بین می رود همان طور که نمک در آب حل می شود و از بین می رود.

کشف الریبه /۲۹۳

ضمناً لازم به تـذکر است که مؤمن همـانگونه که نبایـد سوءظن داشـته باشـد نبایستی هم خود را در معرض اتهام قرار داده تا دیگران نسبت به وی سوءظن نمایند:

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اتقوا من مواضع التهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از مواضع تهمت دوری کنید (کاری نکنید که در معرض اتهام قرار بگیرید).

معراج السعاده /۱۲۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اغتنم خمساً قبل خمس:

شبابک قبل هرمک و صحتک قبل سقمک و غناک قبل فقرک و فراغک قبل شغلک و حیاتک قبل موتک.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

از فرصت استفاده کن و پنج چیز را قبل از پنج چیز غنیمت بشمار:

۱. جوانی را پیش از پیری.

۲. سلامت را پیش از مریضی.

۳. بی نیازی را پیش از تنگدستی.

۴. ایام فراغت را پیش از اشتغال.

۵. زندگی را پیش از مرگ.

نهج الفصاحه /۷۱

ص:۶۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

نعمتان مکفورتان: الأمن و العافیه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ارزش دو نعمت از نظر مردم پوشیده است:

۱. امنیت

۲. تندرستی.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۴، حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

اضاعه الفرصه غصّه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

از دست دادن فرصت باعث غم و اندوه است.

نهج البلاغه /۱۱۴۱

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من استوی یوماه فهو مغبون و من کان غده شراً من یومه فهو ملعون و من لم ینقعد النقصان فی عمله کان النقصان فی عقله و من کان النقصان فی عمله و عقله فالموت خیر له من حیاته.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که دو روز او مساوی باشد چنین کسی ضرر کرده و پشیمان خواهد شد و کسی که امروزش بدتر از روز گذشته باشد چنین کسی مورد لعنت است و کسی که در صدد رفع نقص عمل خود نباشد، نقص خِرَد خود را به اثبات رسانده و کسی که در عمل و خرد او نقصان باشد مرگ برای او بهتر از زندگی خواهد بود.

مضمون: وسائل ۱۱/۳۷۶ حدیث ۵

هر چه بینی در جهان دارد عوض

وز عوض گردد تو را حاصل غرض

بی عوض دانی چه باشد در جهان

عمر باشد عمر قدر آن بدان

ص:۶۴

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

لیس من الأدب اظهار الفرح عند المحزون.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

آشکار کردن خوشحالی نزد شخص غمگین، از ادب نیست. (مثل خندیدن نزد شخص مصیبت دیده).

تحف /۴۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الدنیا ساعه فاجعلوها طاعه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دنیا یک هنگام (زودگذر) است، پس آن را در اطاعت (خدا) بگذرانید.

بحارالانوار ۷۷/۱۶۴

قال علی علیه السلام:

الدنیا و الآخره عدوان متعادیان و سبیلان مختلفان.

من أحبّ الدنیا و والاها أبغض الآخره وعاداها.

مثلهما مَثَل المشرق و المغرب و الماشی بینهما لایزداد من احدهما قرباً الا ازداد من الآخر بعداً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دنیا و آخرت دو دشمن مخالف و دو راه متفاوت و مختلف هستند.

کسی که دنیا را دوست داشته باشد و آن را اختیار نماید، آخرت را مبغوض داشته و با آن دشمنی کرده است.

مَثَل دنیا و آخرت همانند مشرق و مغرب است. و راهرو بین این دو، به یکی نزدیک نمی شود مگر آنکه از دیگری دور می شود (رفتن به سمت مشرق، دور شدن از مغرب است همچنین هرگاه انسان آخرت را اختیار نماید و اعمالش جنبه اخروی داشته باشند، از دنیا دورتر خواهد شد و بالعکس).

تحف /۲۱۲

قال علی علیه السلام:

کما انّ الشمس و اللیل لایجتمعان، کذلک حبّ الله و حبّ الدنیا لایجتمعان.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

همان طور که روز و شب جمع نمی شوند، جمع شدنِ دوستی خداوند و دوستی دنیا نیز امکان ندارد.

ناسخ التواریخ ۶/۳۱۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

حبّ الدنیا رأس کل خطیئه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دلبستگی به دنیا، سرآمد هر گناهی است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۵، حدیث ۸۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الدنیا مزرعه الآخره.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دنیا کشتزاری است که محصولش در آخرت درو می شود یعنی انسان هر کاری در این دنیا انجام داد، نتیجه آن در آخرت عائد او خواهد شد.

سراج القلوب /۱۳۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

الدنیا سجن المؤمن و القبر حصنه و الجنه مأواه.

و الدنیا جنه الکافر و القبر سجنه و النار مأواه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دنیا، زندان مومن است، قبر پناهگاهش و بهشت اقامتگاهش.

و دنیا بهشت کافر است، قبر زندان او و دوزخ اقامتگاهش.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۸، حدیث ۷۴

قال علی بن محمد علیه السلام:

الدنیا سوق ربح فیها قوم و خسر آخرون.

ص:۶۶

امام علی النقی علیه السلام فرمود:

دنیا مانند بازاری است که عده ای (متقین) سود می برند و عده ای دیگر زیان

تحف العقول/ ۴۸۳

قال الرسول صلی الله علیه و آله:

یا علی شر الناس من باع آخرته بدنیاه و شرّ من ذلک من باع آخرته بدنیا غیره

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای علی، بدترین مردم کسی است که آخرت خود را برای رسیدن به جاه و منال دنیا بفروشد و بدتر از این، آن انسانی است که آخرت خود را برای دنیای دیگری بفروشد.

مکارم/ ۲۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! اذا مات العبد قال الناس ما خلف و قالت الملائکه ما قدم

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه بنده ای بمیرد، مردم می گویند چه چیز میراث گذاشت، ولی ملائکه می گویند چه چیز قبل از خود فرستاد (و چه عمل خوبی در دنیا انجام داد)!

مکارم /۲۹۵

قال العالِم علیه السلام:

اعمل لدنیاک کانک تعیش أبدا و اعمل لآخرتک کانک تموت غداً.

و قال: نعم العون علی الاخره الدنیا.

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند:

برای دنیای خویش چنان کار کن که گویا تا آخر دنیا زنده خواهی بود و بر آخرت خود طوری کار کن که گویا فردا از دنیا خواهی رفت.

و فرمود: دنیا چه خوب کمک کننده ای است برای آخرت.

لئالی ۳/۲۸۰

ص:۶۷

قال علی علیه السلام:

انّ لله ملکاً ینادی فی کل یوم: لدوا للموت و اجمعوا للفناء و ابنوا للخراب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوند را فرشته ای است که هر روز فریاد می کند: بزائید برای مردن و جمع کنید برای از بین رفتن و بسازید برای ویران شدن.

نهج البلاغه /۱۱۵۰

قال علی علیه السلام:

و الله لدنیاکم هذه أهون فی عینی من عراق خنزیر فی ید مجذوم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

به خدا سوگند این دنیای شما در چشم من خوارتر و پست تر است از استخوان بی گوشت خوک، که در دستِ بیمارِ گرفتار به خوره، باشد.

نهج البلاغه /۱۱۹۲

قال علی علیه السلام:

الدنیا خلقت لغیرها و لم تخلق لنفسها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دنیا برای دیگری آفریده شده است و برای خود، آفریده نشده است.

(دنیا راهی است به آخرت که باید آدمی در آن بندگی کند تا پاداش یابد، نه جای ماندن است نه همیشگی است لذا جای خوشگذرانی نیست).

نهج البلاغه /۱۲۹۸

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

انکم فی آجال منقوصه و ایام معدوده و الموت یأتی بغته، من یزرع خیراً یحصد غبطه و من یزرع شراً یحصد ندامه لکل زارع

ما زرع.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

شما در اجل ها (مـدت ها)ی ناقص و روزهای شـمرده شـده قرار داریـد و مرگ بـدون خبر و ناگهانی و غافلگیر کننده خواهد آمد (پس نباید از

ص:۶۸

مرگ غافل باشیم بلکه باید همواره آماده و مهیای آن باشیم)، آنکه چیز خوب بکارد، غبطه درو می کند (غبطه از این که چرا «بیشتر» کار نیک نکرده) و کسی که بدکرداری بکارد، پشیمانی درو کند (پشیمانی از این که چرا دست به عمل بد زده است) در هر حال برای هر کشت کننده ای، همان محصولِ کشت شده، خواهد بود.

تحف العقول /۴۸۹

قال علی علیه السلام:

انما سمیت الدنیا دنیا لأنّها ادنی من کل شیئ.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

به راستی که دنیا را دنیا گویند به علت اینکه دنیا از هر چیز پست تر است.

بحارالانوار ۵۷/۳۵۵ حدیث۱

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

من التواضع: السلام علی کلّ من تمرّ به و الجلوس دون شرف المجلس.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

از جمله علائم تواضع و فروتنی: سلام کردن بر هر کسی که بر او گذر کنی و نیز نشستن در غیرِ صدرِ مجلس، می باشد.

تحف العقول /۴۸۷

و قال الکاظم علیه السلام: یا هشام ان امیرالمؤمنین کان یقول:

لایجلس فی صدر المجلس الا رجل فیه ثلاث خصال یجیب اذا سئل و ینطق اذا عجز القوم عن الکلام و یشیر بالرأی الذی فیه صلاح اهله فمن لم یکن فیه شیئ منهن فجلس فهو احمق.

امام موسی بن جعفر علیه السلام می فرماید:

ای هشام، حضرت علی علیه السلام می فرمود: در صدر مجلس نمی نشیند مگر شخصی که سه صفت در او باشد:

اول ــ هرگاه سؤالی از او بشود قدرت پاسخگویی داشته باشد.

دوم ــ موقعی که مردم از سخن گفتن عاجز و ناتوان باشند او توان سخن گفتن داشته باشد.

سوم ــ اشاره به رأیی که صلاح اهل آن باشد بنماید.

پس کسی که یکی از این اوصاف در او نباشد و بالای مجلس بنشیند، (یقیناً) احمق می باشد.

تحف العقول /۳۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ینبغی للجلساء فی الصیف أن یکون بین کل اثنین مقدار عظم الذراع لئلا یشق بعضهم علی بعض فی الحرّ.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

سزاوار است برای نشستن اشخاص در تابستان، بین هر دو نفر به اندازهٔ یک ذراع (تقریباً نیم متر) فاصله باشد تا به خاطر گرما، بعضی مزاحم بعض دیگر نشوند.

وسائل ۱۲/۲۱ حدیث ۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المرأ علی دین خلیله و قرینه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر شخصی بر دین و آئین دوست و رفیق خود خواهد بود.

اصول کافی ۲/۳۷۵ حدیث ۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من النعم الصدیق الصدوق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از نعمت های خداوند، دوست راستگو است.

غرر و درر/۲۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

مجالسه اهل الدین شرف الدنیا و الاخره.

ص:۷۰

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

همنشینی با مردمان متدین و خداشناس، سبب شرافت دنیا و آخرت است.

ثواب الاعمال /۲۹۶

قال علی علیه السلام:

فقد الاحبّه غربه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از دست دادن دوستان غربت است (زیرا مانند دورماندگی از وطن است).

نهج البلاغه /۱۱۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا یحل لمسلم أن یهجر اخاه ثلاثه ایام و السابق سبق الی الجنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

روا و حلال نیست بر مسلمان که بیش از سه روز برادر مسلمانش را ترک کند (و با او قهر باشد)، و هر کدام از دو طرف نسبت به آشتی کردن از دیگری پیشی گرفت، (در واقع) به سوی بهشت، پیشی گرفته است.

بحار الانوار ۷۵/۱۸۹ حدیث ۱۲

فی مناهی النبی صلی الله علیه و آله انّه نهی عن الهجران فمن کان لابد فاعلاً فلا یهجر اخاه اکثر من ثلاثه ایام فمن کان مهاجرا لأخیه اکثر من ذلک کانت النار اولی به.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نهی فرمودند

از اینکه با برادران دینی قطع ارتباط شود و فرمودند: اگر موجب قطع ارتباط فراهم شد، بیش از سه روز نباید طول بکشد و کسی که بیش از سه روز با برادر دینی خود قطع رابطه نماید چنین کسی به آتش جهنم سزاوارتر است.

بحارالانوار ۷۵/۱۸۸ حدیث ۸

عن ابی الحسن علیه السلام قال:

لعن رسول الله صلی الله علیه و آله ثلاثه: الآکل زاده وحده، و الراکب فی الفلاه وحده، و النائم فی البیت وحده.

امام هفتم علیه السلام فرمودند:

رسول خدا صلی الله علیه و آله سه کس را لعن فرمود:

۱. آنکه توشهٔ راه خود را به تنهایی بخورد (نه با هم سفران).

۲. آنکه در بیابان ها، به تنهایی سفر کند.

۳. آنکه در خانه ای، تنها بخوابد.

خصال ۱/باب ۳، ص ۹۳، حدیث ۳۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: ما اصطحب اثنان الا کان اعظمهما اجراً و احبّهما الی الله (عزوجلّ) ارفقهما بصاحبه.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: هیچ دو طرف با هم رفاقت نکنند جز اینکه هر یک که با رفیق خود بهتر رفاقت کند پاداشش بزرگتر و نزد خدای (عزوجلّ) محبوب تر باشد.

کافی ۲/۱۲۰ حدیث ۱۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: اذا احبّ احدکم اخاه المسلم فلیسأله عن اسمه و اسم ابیه و اسم قبیلته و عشیرته فانّ من حقّه الواجب و صدق الإخاء أن یسئله عن ذلک و الا فانّها معرفه حمق.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هرگاه یکی از شما برادر مسلمانش را دوست دارد از او نام خودش و نام پدرش و نام قبیله و فامیلش را بپرسد زیرا که از جمله حقوق واجب و صدق و صفا در دوستی این است که اینها را از او بپرسد و گرنه (در غیر این صورت) آن شناسائی، احمقانه است.

کافی ۲/۶۷۱، حدیث ۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

التواصل بین الاخوان فی الحضر التزاور وفی السفر التکاتب.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

پیوند میان برادران دینی آنگاه که پیش هم هستند دیدار از همدیگر و در مسافرت، نامه نوشتن به یکدیگر است.

کافی ۲/۶۷۰ حدیث ۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حق المسافر أن یقیم علیه اصحابه اذا مرض ثلاثاً.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده است: حق مسافر این است که چون بیمار شود رفقای همسفرش تا سه روز به خاطر او توقف کنند.

کافی ۲/۶۷۰ حدیث ۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ابعد الخلائق من الله (عزوجلّ) من یجالس الامراء.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

دورترین اشخاص از خداوند، همنشینان حکّام و امراء هستند.

غوالی الدرر، کلمه ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاثه مجالستهم تمیت القلب: الجلوس مع الأنذال و الحدیث مع النساء و الجلوس مع الأغنیاء.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه صفتند که هم نشینی با آنها موجب مردن قلب می شود:

۱. همنشینی با اشخاص خسیس و پست.

۲. سخن گفتن با زنان.

۳. مجالست با ثروتمندان.

تحف العقول /۵۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی من لم ینتفع بدینه و دنیاه فلا خیر لک فی مجالسته.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام سفارش فرمودند:

یا علی! کسی که منافع دینی یا دنیوی ندارد پس خیری در همنشینی با او نمی باشد.

(مصاحبت با اشخاص باید یا منفعت دینی داشته باشد یا لااقل دنیوی، اگر هیچکدام نباشد لغو و بیهوده است).

مکارم /۲۹۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

... و کره ان یکلم الرجل مجذوماً الا ان یکون بینه و بینه قدر ذراع و قال: فرّ من المجذوم فرارک من الأسد.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله در ادامه حدیثی چنین فرمودند:

و همچنین خداوند کراهت دارد از اینکه کسی با شخص مبتلا به جذام و خوره سخن بگوید مگر اینکه لااقل به حدّ یک ذراع (کمتر از یک متر) بین آنها فاصله باشد. و فرمودند: از شخص خوره دار فرار کن، همان طور که از شیر فرار می کنی.

مکارم /۲۹۳

قال محمد الباقر علیه السلام:

اوصانی ابی فقال: لاـ تصحبنّ خمساً ولا ترافقهم فی الطریق: لا تصحبنّ فاسقاً فانّه بایعک باکله فما دونها. قلت: یا ابتِ! و ما دونها؟ قال: یطمع فیها ثم لا ینالها.

و لا تصحبنّ البخیل فانه یقطعک فی ماله أحوج ما کنت الیه.

و لا تصحبنّ کذّاباً فانّه بمنزله السراب یبعد منک القریب و یقرب منک البعید.

و لا تصحبنّ احمق فانّه یرید ان ینفعک فیضرک.

و لا تصحبنّ قاطع رحم فانّی وجدته ملعوناً فی کتاب الله فی ثلاثه مواضع.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

پدرم به من سفارش نمود: با پنج کس مصاحبت و دوستی مکن؛ و در

مسافرت با آنها، همسفر مشو:

۱. فاسق، زیرا تو را به یک لقمه یا کمتر می فروشد. پرسیدم: کمتر از یک لقمه چیست؟ فرمودند: به وعده و طمع یک لقمه، و نرسیدن به آن.

۲. بخیل، زیرا تو را به چیزی که احتیاج داری ناامید می گرداند.

۳. دروغگو، زیرا او مانند سراب (غیرواقع) است، نزدیک را به تو دور؛ و دور را به تو نزدیک وانمود می کند.

۴. احمق، زیرا اراده می کند که به تو منفعت برساند ولی به علت حماقت به تو ضرر می رساند.

۵. کسی که قطع رحم کرده، زیرا من در سه جای قرآن، چنین شخصی را ملعون یافتم.

الاثنی عشریه /۲۱۲-۲۱۳

قال علی علیه السلام:

یَنْبَغی لِلرَّجُلِ المُسلِمِ أنْ یَجْتَنِبَ مُؤاخاه الکذابِ فَإِنَّهُ یَکذِبُ حَتی یَجیَ بِالصِدقِ فَلا یُصَدَّقُ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

شایسته است که هر فرد مسلمان از برادری و رفاقت با دروغگو بپرهیزد زیرا که او دروغ می گوید تا آنجا که راستش هم باور نشود.

اصول کافی ۲/۳۱۴ باب الکذب حدیث ۱۴

قال علی علیه السلام:

من صحب الأشرار لم یسلم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر که با افراد بد، همنشین شود، سالم نمی ماند.

غرر و درر /۲۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاک و مصاحبه الأحمق فانّه یرید أن ینفعک فیضرّک.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص:۷۵

زنهار با کودن و بی خرد مصاحبت کردن! زیرا او می خواهد به تو سود رساند لیکن زیان می رساند.

کافی ۲/۳۷۷ حدیث ۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من سعاده المسلم سعه المسکن و الجار الصالح و المرکب الهنئ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از خوشبختی هر مسلمانی این است که منزل با وسعت، همسایۀ شایسته و وسیلۀ سواری آرام و راهواری داشته باشد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۴، حدیث ۲۵۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

التمسوا الجار قبل شری الدار و الرفیق قبل الطریق.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

همسایه را قبل از خانه خریدن و همسفر را قبل از مسافرت، در نظر داشته باشید.

نهج الفصاحه /۹۲

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

من الفواقر التی تقصم الظهر: جارٌ؛ إن رأی حسنه أطفأها و ان رأی سیئه افشاها.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

از بلاهای کمرشکن: همسایه ای است که اگر (از همسایه) خوبی ببیند آن را مخفی نگهدارد و اگر چیز بدی ببیند آن را افشا و برملا سازد.

تحف العقول /۴۸۷

عن العبد الصالح علیه السلام قال:

لیس حسن الجوار کفّ الأذی و لکن حسن الجوار صبرک علی الأذی.

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام فرمود:

خوش همسایگی تنها به این نیست که از آزار همسایه خودداری کند بلکه «خوش همسایگی، شکیبائی تو است بر آزار او».

کافی ۲/۶۶۷ حدیث ۹

ص:۷۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: حسن الجوار یعمر الدیار و ینسی فی الاعمار.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: خوش همسایگی خانه ها را آباد سازد و اجل ها را به تأخیر اندازد (کنایه از درازی عمر است).

کافی ۲/۶۶۸ حدیث ۱۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

جاء رجل الی النبی صلی الله علیه و آله فشکی الیه اذی من جاره فقال له رسول الله صلی الله علیه و آله: اصبر ثمّ اتاه ثانیه فقال له النبی صلی الله علیه و آله: اصبر.

ثمّ عاد الیه فشکاه ثالثه فقال النبی صلی الله علیه و آله للرجل الذی شکی: اذا کان عند رواح الناس الی الجمعه فاخرج متاعک الی الطریق حتی یراه من یروح الی الجمعه فاذا سألوک فأخبرهم.

قال: ففعل فاتاه جاره المؤذی له فقال له: ردّ متاعک فلک الله علیّ أن لا اعود.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

مردی نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمد و از آزار همسایه اش به او شکایت کرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: صبر کن.

سپس بار دوم خدمتش آمد و شکایت کرد حضرت به او فرمود: صبر کن.

سپس بار سوم آمد و باز شکایت کرد حضرت به او فرمود: چون روز جمعه شود آنگاه که مردم برای نماز جمعه می روند اثاثیهٔ خانه ات را بر سر راه مردم بگذار تا هر که نماز جمعه می رود ببیند و چون از تو بپرسند (که برای چه این کار را کرده ای) جریان را به آنان بگو.

فرمود: آن مرد این کار را کرد، پس آن همسایه که آزارش می داد پیش او آمد و گفت: اثاثیه ات را به خانه باز گردان من با خدا عهد می کنم که دیگر تو را آزار نکنم.

کافی ۲/۶۸۸ حدیث ۱۳

قال ابوعبدالله علیه السلام:

ینبغی لجیران صاحب المصیبه أن یطعموا الطعام عنه ثلاثه ایام.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

سزاوار است که صاحب مصیبت را تا سه روز همسایگانش غذا دهند.

لئالی ۳/۱۷۶

عن ابی جعفر علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله: ما آمن بی من بات شبعان و جاره جائع.

حضرت باقر علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ایمان به من ندارد کسی که سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد.

کافی ۲/۶۶۸

عن ابی جعفر علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ما من اهل قریه یبیت و فیهم جائع ینظر الله الیهم یوم القیامه.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اهل یک آبادی که شب را در حالی بگذرانند که در میانشان گرسنه ای باشد، روز قیامت خداوند به آنها نظر رحمت نیفکند.

کافی ۲/۶۶۸ حدیث ۱۴

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

کل اربعین داراً جیران من بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن شماله.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر چهل خانه از چهار طرف حد همسایگی است.

کافی ۲/۶۶۹ حدیث ۱

قال ابوجعفر علیه السلام:

ما کان و لا یکون و لا هو کائن نبیّ و لا مؤمن الا و له قرابه تؤذیه او جار یؤذیه.

امام باقر علیه السلام فرمود:

نبوده و نمی باشد و نخواهد بود، پیغمبری و نه مؤمنی، مگر اینکه خویشی از خویشان و نزدیکانش او را اذیت کند یا همسایه ای او را بیازارد.

ص:۷۸

لئالی ۱/۳۲۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

لا زال جبرئیل یوصینی بالنساء حتّی ظننت انّه یحرم طلاقهن.

و ما زال یوصینی بالممالیک حتّی ظننت انّه یجعل لهم وقتا یعتقوا فیه.

و ما زال یوصینی بالجار حتی ظننت انّه یجعل لی وارثا.

و ما زال یوصینی بالسواک حتی ظننت انّه فریضه.

و ما زال یوصینی بالصلوه فی الجماعه حتی ظننت انه لایقبل الله صلوه الا فی الجماعه.

و ما زال یوصینی بذکرالله حتی ظننت انّه لاینفع قول الا به.

و ما زال یوصینی بقیام اللیل حتی ظننت انه لا نوم باللیل.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

جبرئیل دائماً به من سفارش زنان را می فرمود تا گمان به حرمت طلاق زن ها بردم.

و دائماً سفارش غلامان و کنیزان را می نمود به طوری که گمان بردم برای آزادی آنها وقتی معین شده است.

و دائماً سفارش همسایه را می نمود تا گمان بردم همسایه از همسایه ارث می برد.

و دائماً به مسواک زدن سفارش می فرمود تا اینکه گمان بردم مسواک زدن واجب است

و همینطور دائماً به من سفارش می کرد که نماز با جماعت اقامه شود تا اینکه گمان بردم نماز بدون جماعت قبول نمی شود.

و دائماً به یاد خدا بودن را سفارش می کرد تا اینکه گمان بردم هیچ گفتاری به جز یاد خدا نباید نمود.

به شب زنده داری هم دائماً سفارش می کرد تا اینکه گمان بردم شب را نباید خوابید.

الاثنی عشریه /۲۴۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کـان موذیاً لجاره من غیر حقّ حرّمه الله ریـح الجنه و مأواه النار ألا و انّ الله (عزوجلّ) یسأل الرجل عن حق جاره و من ضـیّع حق جاره فلیس منّا.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس به ناحق، همسایۀ خود را آزار دهد خداوند نسیم بهشت را بر وی حرام گرداند و جایگاهش دوزخ باشد.

آگاه باشـید که خداونـد (عزوجلّ) از حق همسایه سؤال خواهد کرد، هر کس حق همسایه را رعایت نکند و آن را ضایع سازد از ما (مسلمین) نخواهد بود.

عقاب الاعمال /۶۵۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من أذی جاره طمعاً فی مسکنه ورثه الله داره.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسـی کـه همسـایه اش را بیـازارد، بـه طمـع خـانه ی او کـه بـه چنـگ آورد، خداونـد خـانه اش (آزاردهنـده) را به ارث به او (همسایه) می رساند.

بحارالانوار ۷۴/ ۱۵۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من خان جاره شبراً من الارض طوقه الله تعالی یوم القیامه الی سبع ارضین ناراً حتی یدخله نار جهنم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرکس به قدر یک وجب در زمین همسایه خویش تصرفِ غاصبانه نماید، خدای (عزوجلّ) در قیامت، همان مقدار را همچون طوقی از آتش بر گردن او حلقه وار تا هفتمین طبقه ی زمین بپیچد، تا سرانجام او را به جهنم داخل نماید.

عقاب الاعمال/ ۶۴۵

قال الصادق علیه السلام:

ما کلّم رسول الله العباد بکنه عقله قط.

قال: و قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انا معاشر الانبیاء امرنا ان نکلم الناس علی قدر عقولهم.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هرگز رسول خدا صلی الله علیه و آله به کُنه خِرَد خود با بندگان سخن نگفت و فرمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ما گروه پیغمبران دستور داریم که با مردم به اندازهٔ عقلشان سخن بگوئیم.

امالی صدوق، مجلس ۶۵، حدیث ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا اباذر اترک فضول الکلام و حسبک من الکلام ما تبلغ به حاجتک.

حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای اباذر! سخن زیاد را ترک کن! برای تو آن مقداری از سخن گفتن که به آن وسیله رفع حاجت نمائی، کافی است.

وسائل الشیعه ۸/۵۳۱ ح ۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

سکوت اللسان سلامه الانسان.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خاموشی زبان موجب سلامت انسان است.

نهج الفصاحه /۳۷۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

نجاه المؤمن حفظ لسانه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

نجات یافتن مؤمن منوط به حفظ زبانش است.

کافی ۲/۱۱۴ حدیث ۹

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ص:۸۱

من حفظ لسانه سترالله عورته.

اميرالمؤمنين علیه السلام فرمودند:

هر کس زبان خود را نگهدارد، خداوند زشتی های او را پنهان کند.

ثواب الاعمال /۴۰۵

قال علیه السلام:

قرأت التوراه و الانجیل و الزبور و الفرقان و اخترت من کلّ کتاب کلمه: فمن التوراه: من صمت نجا. و من الانجیل: من قنع شبع. و من الزبور: من ترک الشهوات سلم من الآفات، و من الفرقان: و من یتوکل علی الله فهو حسبه.

علی علیه السلام فرمودند:

کتاب های تورات، انجیل، زبور و قرآن را خواندم. از هر کتاب جمله ای اختیار کردم:

از تورات: کسی که سکوت کرد،نجات یافت.

از انجیل: هر کس قناعت کرد، سیر شد.

از زبور: کسی که شهوت ها(ی درونی) را ترک کند، از بلاها سالم می ماند.

از قرآن: کسی که بر خدا توکل کند، خدا او را کافی است.

الاثنی عشریه /۱۶۵

قال الصادق جعفربن محمد علیه السلام:

لا زاد افضل من التقوی و لاشیئ احسن من الصمت و لا عَدُوَّ أضرّ من الجهل و لا داء ادوء من الکذب.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

هیچ توشه ای بهتر از پرهیزکاری و هیچ چیز بهتر از سکوت نیست. هیچ دشمنی بدتر از نادانی و هیچ دردی بدتر از دروغ نمی باشد.

الاثنی عشریه /۱۷۱

قال علی علیه السلام:

صدر العاقل صندوق سرّه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ص:۸۲

سینهٔ خردمند مخزن راز او است (زبان باز نمی کند و بیگانه را از آن آگاه نمی سازد).

نهج البلاغه /۱۰۹۰

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

قلب الأحمق فی فمه و فم الحکیم فی قلبه.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

قلب سفیه در دهان او و دهان حکیم در قلب او است. (احمق، اول سخن می گوید و بعد دربارهٔ خوبی و بدی آن فکر می کند ولی کار حکیم عکس او است اول فکر می کند و بعد سخن می گوید).

تحف العقول /۴۸۹

قال علیّ علیه السلام:

لسان العاقل وراء قلبه و قلب الاحمق وراء لسانه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زبان خردمند پشت دل او و دل احمق پشت زبان او است.

(عاقل وقتی می خواهد سخن بگوید اول فکر می کند و نیکی و بدی و عاقبت آن را سنجیده و سپس سخن می گوید ولی احمق نسنجیده سخن می گوید و بعد خوبی و بدی آن را در نظر می گیرد).

نهج البلاغه /۱۱۰۶

قال علی علیه السلام:

اذا تمّ العقل نقص الکلام.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

چون عقل وخرد به مرتبهٔ کمال رسد گفتار کم گردد.

نهج البلاغه /۱۷۶

قال علی علیه السلام:

تکلموا تعرفوا فانّ المرء مخبوء تحت لسانه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سخن بگوئید تا شناخته شوید چرا که مرد در زیر زبانش پنهان است.

نهج البلاغه /۱۲۷۲

ص:۸۳

قال علی علیه السلام:

من کثر کلامه کثر خطاؤه و من کثر خطاؤه قلّ حیاؤه و من قلّ حیاؤه قل ورعه و من قل ورعه مات قلبه و من مات قلبه دخل النار.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که زیاد سخن بگوید، خطا و لغزش او نیز زیاد خواهد شد و کسی که خطای او زیاد شود، حیاء او کم خواهد شد و کسی که حیاء او کم شود، تقوایش کم خواهد شد و کسی که وَرَع او کم شود، قلب او خواهد مُرد و کسی که قلبش بمیرد، داخل آتش جهنم خواهد شد.

تحف العقول /۸۹

توضیح

پرهیز از محرّمات الهی، امری مسلّم است. از مسائل شبهه ناک پرهیز کردن و به عبارت دیگر تقوای شدید را وَرَع گویند که آن را به راه رفتنِ شخص با پای برهنه در بیابان پرخار تمثیل کرده اند. شاید برای کسانی که در مناطق برف خیز زندگی می کنند راه رفتن شخص با کفش لغزنده روی برف یخ زده، تشبیه مناسبی باشد. تأکید فراوان روایات به آن حدّ است که فرموده اند: به ولایت ما اهل بیت نتوان رسید جز به وَرَع.

(امالی صدوق /۵۰۰)

قال علی علیه السلام:

واعلم ان الکلام فی وثاقک ما لم تتکلم به فاذا تکلمت به صرت فی وثاقه فاخزن لسانک کما تخزن ذهبک و ورقک فانّ اللسان کلب عقور فان انت خلیّته عقر و ربّ کلمه سلبت نعمه.

از فرمایشات علی علیه السلام به محمد بن حنفیه این است:

بدان که زبان و سخن در اختیار تو است تا آنگاه که سخن نگفته باشی در سلامت هستی و هرگاه حرف زدی و زبان گشودی، در گرو سخنان خود هستی و باید از عهدهٔ آن برآیی، زبان را نگهدار همان طور که طلا و نقره و درهم و دینارت را حفظ می کنی.

زبان مانند سگ درنده است که اگر جلوی آن را نگیری (آزادش

بگذاری) به هر کس نیش می زند. و چه بسا کلمه ای که نعمتی را از انسان سلب کند.

مواعظ صدوق /۷۱

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من سمع خیراً فافشاها کمن عمله.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس کار خوبی از شخصی شنید و آن را منتشر ساخت مثل این است که خود این کار را کرده باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۹

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من سمع فاحشه فافشاها کمن اتاها.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که چیز ناروائی شنید و آن را منتشر کرد مثل این است که خودش آن کار زشت را انجام داده باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۸

قال الرسول صلی الله علیه و آله:

اذا مدح الفاجر اهتز العرش و غضب الربّ.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آنگاه که فاسق، ستایش شود عرش (الهی) به لرزه درآید و خداوند به خشم آید.

تحف العقول /۴۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! حرّم الله الجنه علی کل فاحش بذی لایبالی ما قال و لا ما قیل له.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند بهشت را به هر فحش دهندهٔ بد زبانی که در فکر این نیست که چه می گوید و چه به او می گویند، حرام کرده است.

مکارم /۲۹۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ص:۸۵

من روع مؤمناً بسلطان لیصیبه منه مکروه فلم یصبه فهو فی النار. و من روع مؤمنا بسلطان لیصیبه منه مکروه فأصابه فهو مع فرعون و آل فرعون فی النار.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که مؤمنی را از سلطانی بترساند به اینکه از جانب آن سلطان بدی به او می رسد و نرسد، چنین کسی در آتش است.

و اگر او را (به همان جمله) بترساند از اینکه از سلطانی به او بدی می رسد و برسد، چنین کسی با فرعون و آل فرعون در آتش است.

کافی ۲/۳۶۸ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! من خاف الناس لسانه فهو من اهل النار.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

ای علی! کسی که مردم را با زبانش بترساند، به تحقیق از جهنمیان است. (کسی که مردم از شرّ زبانش در امان نباشند چنین آدمی از اهل آتش است).

مکارم /۲۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المجالس بالامانه و لیس لأحد أن یحدث بحدیث یکتمه صاحبه الا باذنه الا أن یکون فقهاً او ذکراً له بخیر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

جلسات (نشست و برخاست) یک نوع امانت هستند و هیچکس حق ندارد گفتگوهای مطرح شده را (برای دیگران) نقل کند مگر با اجازهٔ هم جلسه ای خود (مصاحبی که در جلسه شرکت داشته)؛ مگر اینکه مسئلهٔ فقهی یا ذکر خیر طرف باشد.

لئالی ۲/۲۱۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ص:۸۶

يعـذب الله اللسان بعـذاب لم يعـذب به شـيئ من الجوارح فيقول اى رب عـذبتنى بعـذاب لم تعـذب به شـيئا من جوارحى فيقال خرجت منك كلمه فبلغت مشارق الارض و مغاربها فسفک بها الدم الحرام و انتهب لها المال الحرام و انتهک بها الفرج الحرام. و عزّتى لاعذبنک بعذاب لم اعذب به شيئاً من جوارحک.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمود:

خداونـد متعال زبان را طورى عـذاب نمايـد که ديگر اعضاء و جوارح را آن گونه عـذاب ننمايد زبان عرض کند: خداوندا مرا بيش از ساير اعضاء عذاب مى نمائى.

در جواب او گفته مى شود: علت عـذابِ بيشتر تو نسبت به بقيـۀ اعضـاء بـدن اين است که کلمه اى از تو گفته شـده که به آن سوى زمين رسـيده و موجب گرديـده خون حرامى ريخته شود يـا مال و ثروتى عطب و حرام شود و يا هتک ناموسـى گرديـده باشـد و لذا آن کلمه باعث شده که تو را بيش از ساير اعضاء بدن عذاب نمايم (لذا انسان بايد خيلى مواظب زبان خود باشد تا سخنى که مى گويد سبب ضرر مالى يا جانى يا هتک ناموس کسى نشود).

لئالى ۵/۱۷۹

عن ابى بكر الحضرمى قال:

سئلت ابا عبدالله عليه السلام م عن قول الله «ان انكر الاصوات لصوت الحمير» قال: العطسه القبيحه.

ابوبکر حضرمى گويد:

از امام صادق عليه السـلام معنى آيـۀ «به درستى که زشت ترين آوازها، آواز الاغ است» را سؤال نمودم فرمود: مقصود، عطسـۀ زشت است (با صداى بلند و قبيح).

لئالى ۲/۲۳۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ضمن لی ما بین لحییه و ما بین رجلیه ضمنت له الجنه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که از برای من دو چیزی را که ما بین دو ریش (زبان) و ما بین دو پا (شهوت) قرار دارند ضامن شود، من نیز بهشت را برای او ضمانت می کنم. (کنایه از اینکه اکثر معصیت ها از زبان و شهوت سرچشمه می گیرد).

وسائل ۱۱/۳۸۹ حدیث ۱۱

روی:

أنّ رجلاً ـ جاء النبی صلی الله علیه و آله فقال: السلام علیک فقال النبی: و علیک السلام و رحمه الله. فجائه اخر فقال: السلام علیک و رحمه الله فقال النبی: و علیک السلام و رحمه الله و برکاته و جائه اخر فقال: السلام علیک و رحمه الله و برکاته فقال النبی: علیک السلام و رحمه الله و برکاته. فقیل: یا رسول الله زدت للاول و الثانی فی التحیه و لم تزد للثالث!! فقال: انه لم یبق لی من التحیه شیئاً فرددت علیه مثله.

روایت شده که:

شخصی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله رسید و عرض کرد: السلام علیک.

پیغمبر صلی الله علیه و آله جواب داد: و علیک السلام و رحمه الله.

دیگری آمد و عرض کرد: السلام علیک و رحمه الله.

پیغمبر صلی الله علیه و آله در جواب فرمود: و علیک السلام و رحمه الله و برکاته.

دیگری آمد و عرض کرد: السلام علیک و رحمه الله و برکاته.

پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: و علیک السلام و رحمه الله و برکاته.

خدمت پیغمبر عرض شد: برای اولی و دومی بر تحیت اضافه فرمودی و برای سومی چیزی اضافه نفرمودی!

فرمود: برای من چیز اضافه ای باقی نگذاشته بود لذا من همان تحیت را به او برگرداندم.

لئالی ۲/۲۰۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ص:۸۸

من قال: «السلام علیکم» کتب له عشر حسنات و من قال: «السلام علیکم و رحمه الله» کتب له عشرون حسنه و من قال: «السلام علیکم و رحمه الله و برکاته» کتب له ثلاثون حسنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که بگوید: «السلام علیکم» ده حسنه برایش نوشته می شود و کسی که بگوید «السلام علیکم و رحمه الله» بیست حسنه، و کسی که بگوید «السلام علیکم و رحمه الله و برکاته» سی حسنه برای او ثبت خواهد شد.

لئالی ۲/۲۰۷

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من التواضع أن تسلّم علی من لقیت.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سلام کردن به هر کس که او را ملاقات کردی، از تواضع (تو) است.

لئالی ۲/۲۰۶

قال علی علیه السلام:

للسلام و جوابه مائه حسنه: تسع و تسعون منها للمسلّم و واحده للمجیب.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

برای سلام صد حسنه هست که نود و نه تای آن برای سلام کننده و یکی برای جواب دهنده است.

لئالی ۲/۲۰۵

عن علی بن موسی الرضا علیه السلام قال:

من لقی فقیرا مسلما فسلّم علیه خلاف سلامه علی الغنی لقی الله (عزوجلّ) یوم القیامهٔ و هو علیه غضبان.

امام رضا علیه السلام فرمود:

هر که به فقیر مسلمانی سلام کند برخلاف سلامی که به توانگران می کند، در روز قیامت خدا را ملاقات کند در حالتی که بر او خشمناک باشد.

امالی صدوق، مجلس ۱۸ حدیث ۵

ص:۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

السلام تطوع و الرّد فریضه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سلام کردن مستحب و جواب سلام واجب است.

کافی ۲/۶۴۴ حدیث ۱

قال الحسین بن علی علیه السلام:

للسلام سبعون حسنه تسع و ستون للمبتدی و واحده للراد.

حضرت سیدالشهداء علیه السلام فرمودند:

برای سلام کردن هفتاد حسنه است که شصت و نه تای آن برای سلام کننده و یکی برای جواب دهنده است.

تحف العقول /۲۴۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من بدأ بالکلام قبل السلام فلا تجیبوه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس پیش از سلام دادن شروع به سخن کند، پاسخش ندهید.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۹، حدیث ۶۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! ابداً بالملح و اختم به فانّ الملح شفاء من سبعین داء اقلها الجنون و الجذام و البرص.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

یا علی! اولِ غذا و آخر غذا نمک بخور، زیرا نمک موجب شفاء از هفتاد نوع مرض است که کمترین آنها، دیوانگی و خوره و پیسی می باشد.

تحف العقول /۱۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الأكل فی السوق دناءه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خوردنِ در بازار، (علامت) پستی است.

ص:۹۰

تحف العقول /۴۸

قال الرضا علیه السلام:

انّ فی الجسد عرقاً یقال له العشاء فاذا ترک الرجل العشاء لم یزل یدعو علیه ذلک العرق حتی یصبح یقول اجاعک الله کما اجعتنی و اظمأک کما اظمأتنی فلا یدعن احدکم العشاء لو لقمه من خبز و لو شربه من ماء.

امام رضا علیه السلام فرمود:

در جسم انسان رگی هست که اسم آن عشاء است، هرگاه شخصی در شب، ترک غذا کند (شام نخورد) آن رگ تا صبح نفرین می کند و نفرین او این است که خدا تو را گرسنه گرداند همچنانکه مرا گرسنه نگاهداشتی و تو را تشنه نگاهدارد همان طور که مرا تشنه نگاهداشتی. پس حتماً باید ترک شام نکرد هرچند به یک لقمه نان یا به یک جرعه آب باشد.

لئالی ۲/۳۰۲

قال ابوعبدالله الصادق علیه السلام:

ما من عبد شرب الماء فذکر الحسین علیه السلام و اهل بیته و لعن قاتله الا کتب الله له مأه الف حسنه و حطّ عنه مأه الف سیئه و رفع له مأه الف درجه و کانّما اعتق مأه الف نسمه و حشره الله یوم القیامه ثلج الفؤاد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر بنده ای که آب بنوشد و یاد امام حسین علیه السلام و اهل بیتش نماید و قاتل او را لعن کند برای او صد هزار حسنه نوشته خواهد شد و صد هزار گناه از او محو خواهد شد و صد هزار درجه برای او بالا رود و مانند این است که صد هزار بنده را آزاد نموده و خداوند او را در روز قیامت مطمئن القلب محشور خواهد کرد.

لئالی ۲/۳۳۲

عن الصادق علیه السلام قال:

اذا دعی احدکم الی طعام فلا یستتبعن ولده فانّه ان فعل اکل حراماً و دخل غاصباً.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هرگاه یکی از شما برای صرف غذا دعوت شدید، نباید فرزند خود را همراه ببرید، اگر چنین کاری کردید غذای آن فرزند حرام و ورود او به آن محل دعوت، ورود غاصبانه است. (مؤلف لآلی الاخبار می نویسد: ذکر فرزند کنایه است از هر کس که از طرف مهمان کننده دعوت نشده باشد.)

لئالی ۲/۳۳۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام للحسن ابنه علیه السلام:

یا بنیّ! الا اعلّمک اربع خصال تستغنی بها عن الطب؟

فقال: بلی یا امیرالمؤمنین.

قال: لا ـ تجلس علی الطعام الا ـ و انت جائع و لا تقم عن الطعام الا و انت تشتهیه و جوّد المضغ و اذا نمت فاعرض نفسک علی الخلاء فاذا استعملت هذا استغنیت عن الطب.

علی بن ابی طالب علیه السلام خطاب به فرزندش امام حسن علیه السلام فرمودند:

فرزندم! می خواهی چهار خصلت به تو بیاموزم که به واسطهٔ آنها از علم طب بی نیاز گردی؟

فرمود: آری یا امیرالمؤمنین.

آنگاه حضرت علی علیه السلام فرمودند:

۱. تا گرسنه نشده ای بر سفره غذا منشین.

۲. زمانی از کنار غذا برخیز که هنوز میل به خوردن داری.

۳. جویدن لقمه را نیکو انجام بده.

۴. چون خواستی بخوابی برای قضای حاجت به مستراح برو.

اگر این چهاردستور را انجام دهی، از طب بی نیاز خواهی شد.

خصال /۲۲۹ حدیث ۶۷

قال علی علیه السلام:

احذر الشره فکم من اکله منعت اکلات.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از زیاد غذا خوردن بترس، چه بسیار شده که یک بار غذا خوردن، مانع چند بار غذا خوردن شده است.

غرر و درر /۹۵

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من اراد ان یکثر خیر بیته فلیغسل یده قبل الأکل.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

هر کس می خواهد خیر خانه اش زیاد شود، باید پیش از خوردن غذا دست خود را بشوید.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۵-۲۶، حدیث ۹۰

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من سرّه ان یکثر خیر بیته فلیتوضأ عند حضور طعامه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس به فراوانی خیر و برکت خانه اش (می اندیشد و) دلشاد می شود، بایستی هنگام حاضر شدن بر سر سفره، وضو بگیرد. (با وضو باشد که از غذا استفاده نماید).

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۳، حدیث ۴۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا تدع الی طعامک احداً حتی یسلم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هیچ کس را تا سلام نداده، به خوردن غذا دعوت مکن.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۹، حدیث ۶۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا جمع للطعام اربع خصال فقد تمّ: اذا کان من حلال و کثرت الایدی علیه و سمی الله تبارک و تعالی فی اوله و حمد فی آخره.

ص:۹۳

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اگر در خوراک چهار چیز فراهم آید کامل خواهد بود:

۱. از حلال باشد.

۲. دست های زیادی در خوردن آن شرکت کند.

۳. با نام خدای تبارک و تعالی آغاز (به خوردن) شود.

۴. با حمد خداوند پایان پذیرد.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۱۶، حدیث ۳۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

شرار امتی عزّابها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بدترین افراد امتم، مردان بی همسر و زنان بی شوهرند.

بحار الانوار ۱۰۳/۲۲۲ حدیث ۴۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من تزوّج فقد أحرز نصف دینه فلیتّق الله فی النصف الباقی.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آن کسی که زناشویی کند نصف دین خود را حفظ کرده است پس باید در مورد نصف دیگرش از خدا بترسد. (و آن را با تقوا حفظ کند).

بحار الانوار ۱۰۳/۲۱۹ حدیث ۱۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

رکعتان من المتأهل خیر من اثنین و ثمانین رکعه من العزب.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو رکعت نماز شخصی که زن دارد بهتر است از هشتاد و دو رکعت نماز کسی که زن ندارد.

نهج الفصاحه /۳۴۶

ص:۹۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

التمسوا الرزق بالنکاح.

رسول گرامی خداوند ۹ فرمودند:

رزق و روزی را به واسطهٔ ازدواج (از خداوند) درخواست کنید.

نهج الفصاحه /۱۲۰

عن الرضا علیه السلام قال:

نزل جبرئیل علی النبی فقال یا محمّد ربّک یقرئک السلام و یقول: انّ الابکار من النساء بمنزله الثمر علی الشجر.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

جبرئیل بر پیامبر نازل شد و گفت: یا محمد پروردگارت به تو سلام می رساند و می فرماید: زنان باکره مانند میوهٔ روی درختند (همان طور که میوه وقتی رسید باید او را چید و استفاده کرد همچنین باید زنان هم به موقع مورد استفاده قرار گیرند هر چه زودتر شوهر کنند و از فصل استفادهٔ از آن دیر نشود و الا همانند میوه ای که از آن استفاده نشود، فاسد خواهد شد).

وسائل ۱۴/۳۹ حدیث ۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من سعاده الرجل أن لا تحیض ابنته فی بیته.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

از خوشبختی مرد این است که دخترش در منزلش حائض نشود (قبل از اینکه به حدّ حیض برسد شوهر کند).

وسائل الشیعه ۱۴/۴۱ حدیث ۱۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و خضراء الدمن! قیل: یا رسول الله! ما خضراء الدمن؟ قال: المرأه الحسناء فی منبت السوء.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از گیاهانی که در مناطق آلوده می رویند، بپرهیزید! سؤال شد: ای رسول خدا، منظورتان از این گیاهان چیست؟ فرمودند: زن زیبایی است که در خانوادهٔ آلوده و پستی پرورش یافته است.

بحار الانوار ۱۰۳/۲۳۲ حدیث ۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا ولیمه الا فی خمس: فی عرس او خرس او عذار او وکار او رکاز.

فامّا العرس: فالتزویج، و الخرس: النفاس بالولد، و العذار: الختان، والوکار: الرجل یشتری الدّار، و الرّکاز: الذی یقدم من مکّه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ولیمه (پذیرایی عمومی) فقط در پنج مورد است:

۱. در جشن عروسی.

۲. به هنگام ولادت فرزند.

۳. در وقت ختنه کردن.

۴. در خرید خانه.

۵. در بازگشت از حج.

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۱۳، حدیث ۹۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ان اقل ساکنی الجنه النساء.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کمترین ساکنین بهشت، زن ها هستند.

نهج الفصاحه /۱۲۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

النساء حباله الشیطان.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

زنان دام های شیطانند.

نهج الفصاحه /۶۳۵

ص:۹۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ان الله تبارک و تعالی جعل الشهوه عشره اجزاء تسعه منها فی النساء و واحده فی الرجال و لولا ما جعل الله (عزوجلّ) فیهن من اجزاء الحیاء علی قدر اجزاء الشهوه لکان لکل رجل تسع نسوه متعلقات به.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

همانا خدای تبارک و تعالی میل زناشویی را ده سهم قرار داده است که نه سهم آن در زنان و یک سهم در مردان است و اگر آن مقدار حیا که خداوند (عزوجلّ) به مقدار شهوت در زنان قرار داده، نبود؛ در آن صورت به هر مردی، نه زن در می آویخت.

خصال ۲/ باب ۱۰، ص ۴۳۸، حدیث ۲۸

عن الصادق علیه السلام انه قال:

الحیاء علی عشره اجزاء تسعه فی النساء و واحده فی الرجال؛ فاذا حاضت الجاریه ذهب جزء من حیائها، فاذا تزوجت ذهب جزء، فاذا اقترعت ذهب جزء، فاذا ولدت ذهب جزء و بقی لها خمسه اجزاء فان فجرت ذهب حیاؤها کلّه و ان عفّت بقی لها خمسه اجزاء.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

حیا ده سهم است: نه سهم در زنان و یک سهم در مردان؛ پس آنگاه که دوشیزه خون حیض دید یک سهم از حیای او می رود و چون شوهر کند یک سهم دیگر برود و چون بکارتش از دست رود، یک سهم دیگر هم برود و چون فرزند آورد یک سهم دیگر برود و پنج سهم برای او باقی می ماند. پس اگر دامن به ناپاکی آلود، همهٔ حیائش از دست برود و اگر عفت ورزید پنج سهم از حیا برایش می ماند.

خصال ۲/ باب ۱۰، ص ۴۳۹، حدیث ۲۹

عن جعفر بن محمد عن ابیه قال:

ان الله تبارک و تعالی جعل للمرأه صبر عشره رجال فاذا حملت زادها قوه صبر عشره رجال اخری.

ص:۹۷

امام باقر علیه السلام فرمودند:

همانـا خـدای تبارک و تعالی در یک زن، بردباری ده مرد را قرار داده است و چون باردار شود، نیز بردباری ده مردِ دیگر را بر او بیفزاید.

خصال ۲/ باب ۱۰، ص ۴۳۹، حدیث ۳۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایّ امرأه تَتَطیَّبُ ثمّ خرجتْ من بیتها فهی تلعن حتی ترجع الی بیتها متی رجعتْ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر زنی که خود را خوشبو کنـد و از خانـهٔ خود بیرون رود، پیوسـته لعن شود تا به خانه بازگردد، هر وقت که بازگشت. (یعنی هر چه طول بکشد بیشتر لعن شود).

عقاب الاعمال /۵۹۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا استعطرت المرأه فمرّت علی القوم لیجدوا ریحها فهی زانیه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

گنـاهِ زنی که خود را خوشـبو نمایـد سـپس در میـان گروهی از مردم عبور نمایـد تـا اینکه بوی خوش او به مشـام آنان برسـد، همچون گناهِ زنا است.

نهج الفصاحه /۳۴

قالت فاطمه علیهاالسلام:

خیر النساء الا یرین الرجال و لا یریهن الرجال.

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها فرمودند:

بهترین زنان آنهایی هستند که مردان را نبینند و مردان نیز آنها را نبینند.

مکارم /۱۴۳

عن ام سلمه قالت:

کنت عند النبی صلی الله علیه و آله و عنده میمونه فاقبل ابن ام مکتوم و ذلک بعد ان امر الحجاب.

فقال: احتجبا.

فقلنا: یا رسول الله! الیس اعمی لایبصرنا؟

ص:۹۸

قال: افعمیا و ان انتما الستما تبصرانه!

ام سلمه گوید:

خدمت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بودم، میمونه هم حضور داشت. در این حال، ابن ام مکتوم که نابینا بود وارد شد و حجاب نیز واجب شده بود. پیغمبر صلی الله علیه و آله به من و میمونه دستور دادند: حجاب را رعایت کنید! عرض کردیم: آیا نابینا نیست؟ مگر نه این است که ما را نمی بیند؟! فرمودند: آیا شما هم نابینا هستید و او را نمی بینید؟! [از این حدیث صرفنظر از آن که از نابینا هم باید رو پوشید مستفاد می شود که همین طور که مرد نباید به زن نگاه کند زن هم نباید به مرد نگاه کند هرچند مرد کور و نابینا باشد].

مکارم /۱۴۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ اکمل المؤمنین ایماناً أحسنهم خلقاً. و خیارکم، خیارکم لنسائه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

مؤمنی کامل ترین ایمان را دارد که بهترین اخلاق را دارد. و بهترین شما، کسی است که بهترین رفتار را با همسرش داشته باشد.

سفینه البحار ۲/۵۸۶

از حضرت رضا سؤال شد که مقدار نفقه مستحسن چیست؟ حضرت فرمودند: بین المکروهین. سائل عرض کرد: نمی دانم «ما بین دو مکروه» چیست؟ حضرت فرمودند: ان الله کره الاسراف و کره الاقتار یعنی خداوند متعال اسراف و اقتار را مکروه می دارد. به این معنی که انسان نباید نه آنچنان خرج زیاد و بی مورد نماید و نه برعکس، در امور زندگی به خود و عیال فشار وارد آورد.

وسائل ۱۵/۲۶۲ حدیث ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی. لکلّ ذنب توبه الا سوء الخلق فانّ صاحبه کلّما خرج من ذنب دخل فی ذنب آخر.

ص:۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

برای هر گناهی، توبه هست، مگر بـداخلاقی. زیرا شـخص بـداخلاق به محض اینکه از گناهی خارج شـد داخل گناه دیگر می شود.

مکارم /۲۹۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ان المرأه خلقت من ضلع و انک ان ترد اقامه الضلع تکسرها، فدارها تعش لها.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زن از دنـده خلق شـده است و تو هرگاه اراده کنی که دنده را راست کنی، آن را می شـکنی؛ پس با زن مدارا کن و با او آرام زندگی کن.

نهج الفصاحه /۱۶۷

قال علی بن الحسین علیه السلام:

أربع من کنّ فیه کمـل اسـلامه و محصت عنه ذنوبه و لقی ربّه (عزوجـلّ) و هو عنه راض: من وفی لله (عزوجـلّ) ممّا یجعل علی نفسه للناس و صدق لسانه مع الناس و استحیی من کل قبیح عندالله و عند الناس و حسن خلقه مع اهله.

حضرت سجاد علیه السلام فرمودند:

چهار خصـلت در هر که باشـد اسـلامش کامل است و گناهانش محو خواهنـد شد و پروردگارش را در حالتی ملاقات خواهد نمود که از او راضی است:

۱. کسی که به خاطر خدای (عزوجلّ) به عهد خود نسبت به مردم، وفا کند.

۲. با مردم راستگو باشد.

۳. از چیزی که نزد خدا و مردم، قبیح و زشت باشد خودداری کند.

۴. با اهل بیت خود، خوش اخلاق باشد.

الاثنی عشریه /۱۷۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا اراد أحدکم أن یتزوج فلیسئل عن شعرها کما یسئل عن وجهها فانّ الشعر

أحد الجمالين.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرگاه یکی از شما ارادهٔ تزویج نماید باید از موی زن هم پرسش نماید همان طوری که از صورتش سؤال می کند، زیرا مو یکی از دو زیبایی است.

مکارم /۱۱۹

عن الصادق علیه السلام قال:

من تزوج امرأه فلم ینو أن یوفیها صداقها فهو عندالله زان.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که با زنی ازدواج نماید و نیتش عدم پرداخت مهریهٔ او باشد، در پیشگاه خداوند، زناکار محسوب خواهد شد.

مکارم /۱۲۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

انّ احق الشروط أن یوفی بها ما استحللتم له الفرج و السنه المحمدیه فی الصداق خمس مائه درهم فمن زاد علی السنه رد الی السنه.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

سزاوارترین شرطی که باید به آن عمل بشود پرداخت مهریه است که ناموس زن به وسیلهٔ آن حلال شده است. و سنت پیغمبر در خصوص مهریه، پانصد درهم است پس هر کس بر سنت پیغمبر چیزی بیفزاید، سنت او را ردّ کرده است.

مکارم /۱۲۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خیرکم خیرکم لأهله و انا خیرکم لاهلی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهترین شما کسی است که بهترین فرد برای خانواده اش باشد و من بهترین شما هستم نسبت به خانواده ام.

مکارم /۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: اوصانی جبرئیل علیه السلام بالمرأه حتی ظننت انّه لاینبغی طلاقها الا من فاحشه بیّنه.

امام باقر علیه السلام فرمود:

حضرت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: جبرئیل علیه السلام مرا نسبت به زن تا حدّی سفارش نمود که گمان بردم طلاق دادن وی سزاوار نیست مگر به واسطهٔ گناه آشکاری.

مکارم /۱۳۱

سئل اسحاق بن عمّار اباعبدالله علیه السلام حق المرأه علی زوجها. قال:

یشبع بطنها و یکسو جثتها و ان جهلت غفر لها. انّ ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام شکی الی الله خلق ساره. فاوحی الله تعالی الیه: انّ مثل المراه مثل الضلع ان اقمته انکسر و ان ترکته استمتعتَ به. قلت: من قال هذا؟ فغضب ثم قال: هذا و الله قول رسول الله صلی الله علیه و آله.

اسحاق بن عمار از حضرت صادق علیه السلام در مورد حق زن سؤال کرد. حضرت فرمودند: شکم او را سیر کند، بدنش را بپوشاند، اگر عمل خلافی به نادانی از وی سر زد او را عفو کند. حضرت ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام از اخلاق ساره، به خداوند شکایت کرد. خداوند به او چنین وحی فرستاد: مَثَل زن مَثَل دنده است که اگر خواسته باشی آن را راست کنی شکسته می شود و اگر از او صرف نظر کردی از او بهره می بری. اسحاق بن عمار گوید؛ گفتم: این حرف را چه کسی گفته است؟ حضرت صادق علیه السلام غضبناک شده و فرمودند: به خدا قسم این فرمایش رسول خدا است!

مکارم /۱۳۱

قال ابوالحسن موسی بن جعفر علیه السلام:

ان عیال الرجل اسرائه فمن انعم الله علیه نعمه فلیوسع علی اسرائه فان لم یفعل أوشک أن تزول عنه تلک النعمه.

امام هفتم علیه السلام فرمود:

عیال مرد، اسیران اویند. هر که خدا به او نعمت داده بایستی بر اسیران خود توسعه دهد و اگر نکند بسا باشد که آن نعمت از دستش برود.

امالی صدوق، مجلس ۶۸ حدیث ۳

قال النبی صلی الله علیه و آله:

عیال الرجل اسراؤه و احبّ العباد الی الله (عزوجلّ) احسنهم صنیعه علیَ اسرائه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

عائله مرد اسیرانِ او هستند و بهترین بندگان خدا آن کسی است که نسبت به اسرای خود، خوش رفتارتر باشد.

مکارم /۱۳۲

قال السجاد علیه السلام:

ارضاکم عندالله أسبغکم علی عیاله.

امام سجاد علیه السلام فرمود:

راضی ترین شما نزد خدا، وسعت دهنده ترین شما است نسبت به عائلهٔ خود.

بحار ۱۰۴/۷۳ حدیث ۲۵

قال الرضا علیه السلام:

صاحب النعمه یجب علیه التوسعه علی عیاله.

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

کسی که امکانات مالی دارد، وسعت دادن نسبت به عائله اش، بر او واجب می شود.

وسائل ۱۵/۲۴۹ حدیث ۳

قال الرضا علیه السلام:

ینبغی للرجل أن یوسع علی عیاله لئلا یتمنوا موته.

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

سزاوار است که مرد در امور زندگیِ عیال خود وسعت دهد تا آرزوی مرگ او را ننمایند.

وسائل ۱۵/۲۴۹ حدیث ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لیس منّا من وسع الله علیه ثمّ قتر علی عیاله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از ما نیست کسی که خداوند وسعتش داده لیکن او بر نان خورانش تنگ بگیرد.

مدینه البلاغه ۲/۵۳۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

شر الناس المضیق علی اهله.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

بدترین مردم کسی است که به خانوادهٔ خود تنگ گیرد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۸

عن الصادق علیه السلام قال:

اتقوا الله فی الضعیفین یعنی الیتیم و النساء.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

نسبت به دو ضعیف یتیم و زن، از خدا بترسید (و حقّ آنها را ادا کنید).

مکارم /۱۳۲

قال علی علیه السلام:

ثلاث مهلکات: طاعه النساء و طاعه الغضب و طاعه الشهوه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سه چیز موجب هلاکت است: اطاعت زنان، اطاعت خشم و اطاعت شهوت.

فهرست غرر و درر /۴۲۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یـا علی! من اطـاع امراته اکّبه الله علی وجهه فی النـار. فقـال علی علیه السـلام: و مـا تلک الطاعه؟ قال: یأذن لها فی الـذهاب الی الحمامات و العراسات و النائحات و لبس الثیاب الرقاق.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

کسی که از زن اطاعت کند، خداوند متعال او را به صورت، در آتش

ص:۱۰۴

جهنم خواهد انداخت.

علی علیه السلام سؤال کرد: این اطاعت چیست که باعث این عقاب است؟ پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: به زن اجازه دهد به حمام برود، در مجالس عروسی و فاتحه خوانی شرکت کند و لباس نازک بدن نما بپوشد (خلاصه آنکه: زن خود را آزاد و بی قید و بند بگذارد).

مکارم /۲۹۵

قال علی علیه السلام:

المرأه عقرب حلوه اللبسه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زن چون کژدم (آزار رساننده) است که شیرین است گزیدن (آمیزش با) او

نهج البلاغه /۱۱۱۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه و ان لم تظلمهم ظلموک: السفله و زوجتک و خادمک.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه کس اند که هرچند به آنها ستم نکنی، به تو ستم می کنند. اشخاص پست، زن تو، و خدمتگزارت.

تحف العقول /۴۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ مع سعاده المرء المسلم أن یشبهه ولده و المرأه الجملاء ذات دین، و المرکب الهنئ، و المسکن الواسع.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

از سعادت مرد مسلمان این است که فرزندش شبیه به او باشد و زن زیبای دین دار داشته باشد و مرکبش راهوار و مسکنش وسیع باشد.

بحار الانوار ۱۰۴/۱۰۴ حدیث ۸۷

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ص:۱۰۵

دخل علینا رسول الله صلی الله علیه و آله و فاطمه جالسهٌ عند القدر و أنا انقّی العدس فقال: یا اباالحسن. فقلت: لبیک یا رسول الله. قال اسمع منّی ما اقول الا من امر ربّی: ما من رجل یعین امرأته فی بیتها الا کان له بکل شعره علی بدنه عباده سنه صیام نهارها و قیام لیلها و اعطاه الله من الثواب مثل ما اعطاه الله الصابرین و داود النبی و یعقوب و عیسی.

یا علی من کان فی خدمه العیال فی البیت و لم یأنف کتب الله اسمه فی دیوان الشهداء و کتب له بکل یوم و لیله ثواب الف شهید و کتب له بکل قدم ثواب حجّه و عمره و اعطاه الله بکل عرق فی جسده مدینه.

یا علی ساعه فی خدمهالعیال فی البیت خیر من عباده الف سنه و الف حجه والف عمره و خیر من عتق الف رقبه و الف غزوه و الف مریض عاده و الف جمعه و الف جنازه و الف جائع یشبعهم و الف عار یکسوهم و الف فرس یوجّهه فی سبیل الله و خیر له من الف دینار یتصدق به علی المساکین و خیر له من ان یقرء التوراه و الانجیل و الزبور و الفرقان و من الف اسیر اعتقه و خیر له من الف بدنه یعطی المساکین و لایخرج من الدنیا حتی یری مکانه من الجنه.

یا علی من لم یأنف من خدمهالعیال دخل الجنه بغیر حساب. یا علی خدمه العیال کفاره الکبائر و یطفی غضب الرّبّ و مهور الحور العین و یزید فی الحسنات و الدرجات. یا علی لا یخدم العیال الا صدیق او شهید او رجل یرید الله به خیر الدنیا و الآخره.

علی علیه السلام فرمود:

پیغمبر بر ما وارد شد در حالی که فاطمه علیها السلام مشغول پخت دیگ بود و من مشغول پاک کردن عدس. پیغمبر فرمود: ای ابوالحسن. گفتم: بله یا رسول الله. فرمود: بشنو از من چیزی را که نمی گویم مگر آن چه را که پروردگارم امر فرموده: هر مردی که در خانه، کمک زن خود کند به اندازهٔ هر مو که در بدن دارد ثواب عبادت یک سال که روزهای آن روزه و شب هایش را به عبادت مشغول باشد داده خواهد شد و خداوند همانند ثواب صابرین، و داود پیامبر و یعقوب و عیسی علیهم السلام را به او عطا می کند.

ص:۱۰۶

یا علی، کسی که در خانه به عیال خود خدمت کند و بداخلاقی نکند خداوند اسم او را در دفتر شهداء می نویسد و برای هر روز و شب ثواب هزار شهید برای او ثبت خواهد شد و به قدر هر قدمی که برمی دارد ثواب یک حج و عمره برای او ثبت خواهد شد و به عوض هر رگی که در بدن دارد خداوند به او شهری عطا خواهد کرد.

یا علی یک ساعت خدمت نمودن به عائله ی خود، بهتر است از عبادت هزار ساله و انجام هزار حج و عمره، و بهتر است از آزاد کردن هزار بنده، رفتن به هزار غزوه، عیادت هزار مریض، انجام هزار نماز جمعه، هزار تشییع جنازه، سیر کردن هزار گرسنه، پوشیدن هزار برهنه و نیز هزار اسب را روانۀ جنگ در راه خدا نمودن، و بهتر است از هزار دینار صدقه دادن به مساکین و بهتر از خواندن کتاب های تورات، انجیل، زبور و قرآن، و (بهتر) از آزاد کردن هزار اسیر و بخشیدن هزار شتر به فقرا.

و از دنیا نرود مگر آنکه جای خود را در بهشت ببیند.

یا علی کسی که از خدمت به عیال خود خودداری نکند، بدون حساب داخل بهشت خواهد شد.

یا علی خدمت به عیال کفارۀ گناهان کبیره و فرونشانندۀ خشم خداوند و مهریۀ حورالعین و موجب زیادی حسنات و درجات خواهد بود.

یا علی خدمت به عیال نمی کند مگر صدیق یا شهید یا کسی که اراده و نیت او خیر دنیا و آخرت باشد.

لئالی ۳/۲۶۳-۲۶۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ایما امرأه لم ترفق بزوجها و حملته علی ما لایقدر علیه و لا یطیق لم تقبل منها حسنه و تلقی الله و هو علیها غضبان.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آگاه باشید! هر زنی که نسبت به شوهر خود مدارا نکند و شوهر خود را به چیزی وادار کند که قدرت آن را نداشته باشد، کارهای خوب او ثواب

نخواهند داشت و خدا را در حالتی ملاقات خواهد کرد که بر او خشمناک باشد.

مکارم /۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ایما امرأه باتت و زوجها علیها ساخط فی حق لم تقبل منها صلوه حتی یرضی عنها.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

هر زنی که شب را در حالی بگذراند که شوهرش (در مورد حقی از حقوق) از او ناراضی باشد، نمازش قبول نخواهد شد تا شوهرش از دست او راضی شود.

مکارم /۱۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایما امرأه خرجت من بیتها بغیر اذن زوجها فلا نفقه لها حتّی ترجع.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر زنی که بدون اجازهٔ شوهر خود از خانه اش خارج شود، حق نفقه ندارد تا برگردد.

مکارم /۱۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایما امرأه قالت لزوجها:« ما رأیت منک خیرا قطّ» فقد حبط عملها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر زنی که به شوهر خود بگوید: «هرگز از تو خیری ندیدم» در واقع، عمل خود را باطل کرده و ثواب عمل خوب او محو می گردد.

مکارم /۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

انّ رجلًا من الانصار علی عهد رسول الله صلی الله علیه و آله خرج فی بعض حوائجه فعهد الی امرأته عهداً أن لا تخرج من بیتها

حتی یقدم. قال: و انّ اباها مرض فبعثت المرأه الی رسول الله صلی الله علیه و آله فقال: انّ زوجی خرج و

ص:۱۰۸

عهـد الیّ ان لا ـ اخرج من بیتی حتی یقـدم. انّ ابی مرض فتـأمرنی ان اعوده؟ قـال: لا ـ اجلسـی فی بیتِک و اطیعی زوجِک. قال: فمـات فبعثت الیه یـا رسول الله انّ ابی قـد مات فتأمرنی أن اصـلی علیه؟ قال: لا. اجلسـی فی بیتک و اطیعی زوجک. قال: فـدفن الرجل فبعثت الیها رسول الله صلی الله علیه و آله: انّ الله تبارک و تعالی قد غفرلک و لأبیک بطاعتک لزوجک.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

در زمان پیغمبر اکرم ـ صلی الله علیه و آله ـ، مردی از انصار برای کاری از منزل خارج شد و با زن خود عهد کرد که از خانه خارج نشود تا برگردد.

به زن خبر رسید که پدرش مریض شده. آن زن شخصی را خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرستاد و جریان را به پیامبر اطلاع داده، درخواست عیادت از پدر را نمود.

پیغمبر اجازه نداد و فرمود: در خانه ات بنشین و شوهرت را اطاعت کن.

طولی نکشـید که خبر مرگ پـدر به او رسـید، بـاز هم جریـان را به حضور پیـامبر اکرم ـ صـلی الله علیه و آله ـ اطلاع داده و اجازه ی حضور بر جنازهٔ پدر و اقامهٔ نماز بر او را خواستار شد.

باز هم پیغمبر اجازه نداد و فرمود: در خانه ات بنشین و اطاعتِ شوهرت را بنما.

تا وقتی که آن مرد دفن شد. در این هنگام پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شخصی نزد آن زن فرستاد و به زن بشارت داد که:

«به جهت اطاعت تو از شوهرت و خارج نشدن از خانه، خداوند، هم خودت و هم پدرت را آمرزید».

مکارم /۱۳۰، وسائل الشیعه ۱۴/۱۲۵ ح ۱

عن زید بن علی عن ابائه قال:

ذکر رسول الله صلی الله علیه و آله الجهاد. فقالت المرأه: یا رسول الله ما للنساء من هذا شیئ؟ فقال: بلی، للمرأه مابین حملها الی وضعها و الی فطامها من الاجر کالمرابط فی

سبیل الله فان هلکت فی ما بین ذلک کان لها مثل منزله الشهید.

پیغمبر اکرم e فضائل جهاد را بیان می فرمود.

زنی حضور داشت، عرض کرد: یا رسول الله، زن ها از این فیض بهره ای ندارند؟

فرمود: چرا، زن از وقتی که آبستن می شود تا وضع حمل می نماید و نیز در ایام شیرخوارگی فرزند، از نظر اجر و ثواب مانند کسی است که در راه خدا جهاد می کند و اگر در این فاصله بمیرد، اجر او مانند اجر شهید است.

مکارم /۱۴۴

قال علیه السلام:

ایّما امرأه خدمت زوجها سبعه ایام اغلق الله علیها سبعه ابواب النار و فتح لها سبعه ابواب الجنه تدخل من ایّها شاءت.

معصوم علیه السلام فرمود:

هر زنی که هفت روز به شوهر خود خدمت کند خداوند هفت درب جهنم را به روی او می بندد و هفت درب بهشت را به روی او باز می نماید که از هر کدام بخواهد داخل شود.

لئالی ۳/۲۶۵

قال علیه السلام:

ما من امرأه تسقی زوجها شربه من ماء الا کان خیراً لها من عباده سنه صیام نهارها و قیام لیلها و یبنی الله لها بکل شربه تسقی زوجها مدینه فی الجنه و غفرلها ستین خطیئه.

معصوم علیه السلام فرمود:

هر زنی که به دست شوهر خود، آبی بدهد از عبادت یک ساله که روزهای آن روزه و شب هایش را به عبادت مشغول باشد بهتر است و در عوض هر آب که به شوهر خود بدهد خداوند شهری در بهشت برای او بنا خواهد کرد و از شصت خطا و لغزش او صرفنظر خواهد کرد.

لئالی ۳/۲۶۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایّما امرأه رفعت من بیت زوجها شیئاً من موضع الی موضع ترید به صلاحاً نظر الله الیها و من نظر الله الیه لم یعذبه. فقالت ام سلمه: ذهب الرجال بکل خیر فأیّ شیئ للنّساء المساکین. فقال: بلی اذا حملت المرأه کانت بمنزله الصائم القائم المجاهد بنفسه و ماله فی سبیل الله فاذا وضعت کان لها من الاجر ما لا تدری ما هو لعظمه فاذا ارضعت کان لها بکل مصّه یعدل عتق محرّر من ولد اسماعیل. فاذا فرغت من رضاعه ضرب ملک علی جنبها و قال: استأنفی غفرالله لک.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر زنی که چیزی از خانهٔ شوهرش جابجا کند که صلاح در آن باشد، خداوند به او نظر رحمت نماید و هر کس را که خداوند به او نظر رحمت نماید، عذاب نخواهد کرد.

ام سلمه عرض کرد: تمام خیر و خوبی برای مردها است پس برای زن های مسکین چه اجری خواهد بود؟

پیغمبر فرمود: زن در زمان حاملگی مانند شخص روزه دار و جهادکننده ی با جان و مال خود در راه خدا است و زمانی که وضع حمل نمود آنقدر اجر عظیم به او داده می شود که تو نمی دانی.

و برای هر دفعه که به فرزند خود شیر دهد ثواب آزاد کردن بنده ای از اولاد حضرت اسماعیل به او داده خواهد شد.

و وقتی که از شیر دادن فارغ شد ملائکه دست به دوش او گذاشته و می گویند: خداوند تمام گناهانت را آمرزید، عمل خویش از سر گیر (از گناه پاک شده ای سعی کن از این به بعد مرتکب آن نشوی).

لئالی ۳/۲۶۶

قال علیه السلام:

اذا ماتت المرأه فی النفاس لم ینشر لها دیوان یوم القیامه.

معصوم علیه السلام می فرماید:

هرگاه زن در ایام نفاس (تا ده روز بعد از وضع حمل) بمیرد، دیوان عمل او در روز قیامت منتشر نخواهد شد.

لئالی ۳/۲۶۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایّما امرأه اذت زوجها بلسانها لم یقبل الله منها صرفا و لا عدلا و لا حسنه من عملها حتی ترضیه و ان صامت نهارها و قامت لیلها و اعتقت الرقاب و حملت علی جیاد الخیل فی سبیل الله و کانت اول من یرد النار و کذلک الرجل اذا کان لها ظالماً.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر زنی شوهر خود را به زبان بیازارد، خداوند هیچ عمل مستحب و واجب(۱) و هیچ حسنه ای را از او نپذیرد تا او را راضی کند اگر چه همهٔ روزها روزه بگیرد و شب عبادت کند و بنده ها آزاد کند و اسب های خوب را زیر پای مجاهدان راه خدا بنهد. و چنین شخصی اول کسی باشد که به دوزخ رَوَد. و همچنین است مردی که نسبت به زنش ستمکار باشد.

بحار ۱۰۳/۲۴۴ ح ۱۵

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه نساء یرفع الله عنهن عذاب القبر و حشرهن مع فاطمه علیهاالسلام: امرأه صبرت علی عسر زوجها و امرأه صبرت علی سوء خلق زوجها و امرأه وهبت صداقها.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

از سه طائفه زنان، خداوند متعال عذاب قبر را مرتفع ساخته و ایشان را با حضرت زهرا سلام الله علیها در روز قیامت محشور فرماید:

۱. زنی که بر تنگدستی شوهر خود شکیبا باشد.

۲. زنی که با شوهر بدخلق خود صبر کند.

۳. زنی که مهریهٔ خود را به شوهر هبه نموده و ببخشد.

۱- ۱ . شیخ طریحی در مجمع البحرین ۵/۷۹ می نویسد: الصرف: التوبه. یقال: لایقبل منه صرف ولا عدل. أی توبه و فدیه أو نافله و فریضه.

الاثنی عشریه /۹۱

قال الباقر علیه السلام:

لا شفیع للمرأه أنجح عند ربها من رضا زوجها.

امام باقر علیه السلام فرمود:

برای زن، هیچ شفیعی به درگاه الهی، بهتر از رضایت شوهرش نیست.

سفینه البحار ۱/۵۶۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لو کنت آمر أحداً أن یسجد لأحدٍ لامرت المرأه ان تسجد لزوجها.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله در مقام اهمیت حقوق مرد (بر عهدهٔ زن) فرمودند:

اگر می خواستم امر کنم کسی برای دیگری (غیر خدا) سجده کند، امر می کردم که زن برای شوهر خود سجده کند.

بحار الانوار ۲۳/۲۴۰-۲۴۱ حدیث ۱۰ به نقل از تفسیر فرات

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حق الزوج علی الزوجه: أن لا تصوم یوما واحدا الا باذنه الا الفریضه فان فعلت اثمت و لم یتقبل منها و أن لا تعطی من بیته شیئاً الا باذنه فان فعلت کان له الأجر و کان علیها الوزر. و أن لا تخرج من بیته الا باذنه فان فعلت لعنها الله و ملائکه الغضب حتی تتوب او تراجع و ان کان ظالماً.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله از جمله حقوق شوهر بر زن را چنین فرمودند:

۱. بدون اجازه ی شوهر حتی یک روز روزهٔ غیر واجب نگیرد؛ و اگر گرفت، گناهکار بوده و از او پذیرفته نخواهد شد.

۲. بدون اجازه، چیزی از منزل شوهر به کسی ندهد؛ اگر داد، ثوابش برای شوهر و زن گناهکار و مدیون خواهد بود.

۳. بدون اجازه از خانه اش خارج نشود؛ اگر رفت، خداوند متعال و فرشتگان غضب همواره او را لعنت کنند تا توبه کند یا به منزل بازگردد؛ حتی اگر شوهرش (نسبت به او ظلم کرده و) ستمگر باشد.

مکارم الاخلاق /۱۲۹

قال على عليه السلام:

ص:۱۱۳

جهاد المرأه حسن التبعل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

جهاد زن نیکو شوهرداری او است.

بحار ۱۰۳/۲۵۲ حدیث ۵۲

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعه لا تقبل لهم صلوه: الامام الجائر و الرجل یؤم القوم و هم له کارهون و العبد الآبق من موالیه من غیر ضروره و المرأه تخرج من بیت زوجها بغیر اذنه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

از چهار شخص، هیچ نمازی پذیرفته نشود:

۱. پیشوای ستمگر.

۲. مردی که پیش نماز جمعی که خوش نداشته باشند او پیش نمازشان باشد.

۳. برده ای که بدون ضرورت از دست موالی خویش فرار کرده باشد.

۴. زنی که بدون اجازه، از خانه ی شوهرش بیرون رَوَد.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۴۲، حدیث ۹۴

عن محمد بن مسلم عن الباقر علیه السلام قال:

جائت امرأه الی رسول الله صلی الله علیه و آله فقالت: یا رسول الله ما حق الزوج علی المرأه؟ فقال لها: تطیعه و لا تعصیه و لا تصدقت من بیته بشیئ الا باذنه و لا تصوم تطوعاً الا باذنه و الا تمنعه نفسها و ان کانت علی ظهر قتب، و لا تخرج من بیته الا باذنه فان خرجت بغیر اذنه لعنتها ملائکه السماء و ملائکه الارض و ملائکه الغضب و ملائکه الرحمه حتی ترجع الی بیتها. فقالت:

یا رسول الله مَن اعظم الناس حقّا علی الرجل؟ قال: والداه. قالت: من اعظم الناس حقاً علی المرأه؟ قال: زوجها. قالت: فما لی علیه من الحق مثل ما له علیّ؟ قال: لا. ولا من کل مأه واحده. قالت: والذی بعثک بالحق لایملک رقبتی رجل ابداً.

محمد بن مسلم از امام محمد باقر علیه السلام نقل می کند که فرمود:

زنی خـدمت پیـامبر اکرم صـلی الله علیـه و آله آمـد و عرض کرد: حـق مرد بر زن چیست؟ فرمـود: اطـاعت کردن او، معصـیت نکردن او، صـدقه ندادن از خانه اش مگر با اجازه اش، روزهٔ مسـتحبی نگرفتن مگر با اجازه اش، خودداری نکردن از تمکین او هرچنـد در حـال سـواره درخـواست نمایـد، خـارج نشـدن از خانـهٔ شوهر مگر به اذن او؛ و در صورت خروج بی اجـازهٔ شوهر، ملائکـهٔ زمین و آسـمان و ملائکـهٔ غضب و رحمت او را لعن می کننـد تا به خانه برگردد. زن عرض کرد: ای رسول خـدا! حق چه کسـی بر مرد سـنگین تر است؟ فرمود: پدر و مادرش. گفت: حق چه کسی بر زن بزرگ تر است؟ فرمود: شوهرش. گفت: آیـا همـان حقوقی که مرد بر زن دارد، زن هم بر مرد دارد؟ فرمود: خیر از صـد تـا یکی. (یعنی یـک صـدم حقوق مرد بر زن). گفت: به آن خـدائی که تو را به حق مبعوث کرده است هرگز مرا مردی مالـک نخواهـد کرد (یعنی از بس رعایت حقوق مرد مشکل است هرگز شوهر اختیار نخواهم کرد).

مکارم /۱۲۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاـثه من الجفاء: أن یصـحب الرجل الرجل فلا یسـئله عن اسـمه و کنیته و أن یـدعی الرجل الی طعام فلا یجیب و أن یجیب فلا یأکل و مواقعه الرجل اهله قبل الملاعبه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه چیز از جفا است:

۱. شخصی با دیگری مصاحبت کند و اسم و کنیهٔ او را نپرسد.

۲. شخصی که برای صرف غذا دعوت شود و اجابت نکند و یا اجابت کند و از خوردن، خودداری کند.

۳. جماع با اهل خود قبل از ملاعبت.

لئالی ۳/۲۳۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا جامع احدکم أهله فلا یأتیهنّ کما یأتی الطیر لیمکث و لیلبث. و قال: فلا

یعجّلها فانّ للنساء حوائج.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هنگامی که ارادهٔ جماع با اهل خویش نمودید همانند پرندگان با عجله و شتاب نزد آنان نروید بلکه با مکث و درنگ با اهل خویش آمیزش کنید چرا که آنها هم خواسته هایی دارند (که باید رعایت نمائید و فقط در فکر خود نباشید).

لئالی ۳/۲۳۴

قال الصادق علیه السلام:

ثلاثه یهدمن البدن و ربما قتلن: دخول الحمام علی البطنه و الغشیان علی الامتلاء و نکاح العجائز.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سه چیزند که بدن را از بین می برند و چه بسا فرد را بکشند: حمام رفتن با شکم پر. جماع در وقت سیری. هم بستر شدن با پیرزن ها.

لئالی ۳/۲۴۷

روی:

سأل محمد بن العیص اباعبدالله علیه السلام فقال: اجامع و انا عریان؟

قال: لا. ولا تستقبل القبله و لاتستدبرها.

در روایت آمده است:

محمد بن عیص از حضرت امام صادق علیه السلام سؤال کرد که آیا برهنه جماع کنم؟

فرمود، نه، رو به قبله و پشت به قبله هم چنین مکن.

لئالی ۳/۲۵۷

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

نهی النبی أن یجامع اهله مستقبل القبله فمن فعل ذلک فعلیه لعنه الله و الملائکه و الناس اجمعین.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نهی فرمود از اینکه شخصی با زن خود رو به قبله جماع

ص:۱۱۶

کند و کسی که چنین کند مورد لعنت خدا و ملائکه و تمامی مردم خواهد بود.

لئالی ۳/۲۵۷

قال علی علیه السلام:

نهی رسول الله عن الجماع مستقبل القبله و مستد برها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

رسول خدا نهی فرمود از جماع رو به قبله و پشت به قبله.

لئالی ۳/۲۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یکره ان یغشی الرجل المرأه و قد احتلم حتی یغتسل من احتلامه الذی رأی فان فعل فخرج الولد مجنوناً فلا یلومن إلا نفسه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کراهت دارد شخصی که محتلم شده پیش از غسل، جماع کند و اگر چنین کند و فرزند دیوانه ای متولد شود، کسی جز خود را ملامت نکند.

لئالی ۳/۲۵۷

قال الصادق علیه السلام:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: والذی نفسی بیده لو أنّ رجلًا غشی امراته و فی البیت صبیّ مستیقظ یراهما و یسمع کلامهما و نفسهما ما أفلح أبداً ان کان غلاماً کان زانیاً و ان کانت جاریه کانت زانیه.

امام صادق علیه السلام از قول حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

قسم به کسی که جانم به دست قدرت او است، هرگاه شخصی با زن خود جماع کند در حالتی که فرزند کوچکی در خانه، بیدار باشد، ایشان را ببیند و سخن و نفسشان را بشنود، چنین فرزندی رستگار نخواهد شد. اگر پسر است زناکار و اگر دختر است زنادهنده خواهد شد.

لئالی ۳/۲۵۷

قال ابوجعفر علیه السلام:

انّ النبی صلی الله علیه و آله لمّا أسری به الی السماء قال لحقنی جبرئیل فقال یا محمّد انّ الله

تبارک و تعالی یقول انی قد غفرت للمتمتعین من امتک من النساء.

امام باقر علیه السلام فرمود:

وقتی که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله به معراج رفت فرمود: جبرئیل به من ملحق شد و گفت: یا محمد، خداوند تبارک و تعالی می فرماید: به تحقیق متعه کنندگان از امت تو را آمرزیدم.

لئالی ۳/۲۴۳

قال ابوعبدالله علیه السلام:

ما من رجل تمتع ثم اغتسل الا خلق الله من کل قطره تقطر منه سبعین ملکاً یستغفرون له الی یوم القیامه و یلعنون متجنّبها الی ان تقوم الساعه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر مردی که پس از متعه، غسل نماید، خداوند تبارک و تعالی از هر قطره ای که از او بریزد هفتاد فرشته خلق می کند که تا روز قیامت برای او استغفار می کنند و به همین ترتیب اجتناب کنندهٔ از متعه را تا روز قیامت لعنت می کنند.

لئالی ۳/۲۴۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یوماً لاصحابه:

جائنی اخی جبرئیل من عند ربّی بتحفه لم یتحف بها احداً من انبیائه قبلی و هی متعه النساء المؤمنات.

روزی پیامبر صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود:

برادرم جبرئیل علیه السلام از طرف خداوند برای من هدیهٔ مرغوبی آورده که برای هیچیک از پیغمبران قبل از من نیاورده است و آن تحفه، متعه کردن زن مؤمنه است.

لئالی ۳/۲۴۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من تمتع ثلاث مرّات کان معی فی روض الجنان. و قال: من تمتع فی عمره مرّه

فهو من اهل الجنه.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که سه مرتبه متعه انجام دهد، در روض الجنان با من است و کسی که در عمر خود یک بار متعه نماید، از اهل بهشت است.

لئالی ۳/۲۴۳

روی:

انّ من مات بلا خلف فکان لم یکن فی الناس و من مات و له خلف فکانه لم یمت.

در حدیث آمده است:

کسی که بمیرد بدون اینکه فرزندی از خود بجا گذارد مثل این است که اصلاً بین مردم نبوده است! و کسی که بمیرد و از خود فرزندی به جا گذارد مثل این است که نمرده است.

وسائل الشیعه ۱۵/۹۶ حدیث ۱۱

عن الرضا علیه السلام قال:

ان الله تبارک و تعالی اذا اراد بعبد خیراً لم یمته حتی یریه الخلف.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

هرگاه خداوند ارادهٔ خیر و خوبی کسی را نماید او را نمی میراند تا اینکه فرزندی به او عطا نماید.

مکارم /۱۳۴

عن الصادق علیه السلام قال:

میراث الله من عبده المؤمن ولد صالح یستغفر له.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

میراث خداوند به بنده اش، فرزند شایسته ای است که برای او استغفار کند.

مکارم /۱۳۲

قال رسول الله صلى الله علیه و آله:

الولد الصالح ريحانه من رياحين الجنه.

پيغمبر اكرم صلى الله عليه و آله فرمودند:

فرزند خوب و نيكوكار گلى از گل‌ـــهاى بهشتى است.

مكارم /۱۳۲

عن النبى صلى الله عليه و آله قال:

توقّوا على اولادكم لبن البغيه و المجنونه فان اللبن يُعدّى.

پيغمبر اكرم صلى الله عليه و آله فرمودند:

كودكان شيرخوار خود را از شير زنِ زناكار و ديوانه پرهيز كنيد زيرا شير در روحيه فرزند، اثر خواهد گذاشت.

مكارم /۱۳۵

قال اميرالؤمنين عليه السلام:

لاتسترضعوا الحمقاء فانّ اللبن يغلب الطباع.

حضرت على عليه السلام فرمود:

از زن احمق به فرزندان خود شير ندهيد زيرا شير بر طبيعت (بچه) غلبه خواهد كرد.

لئالى ۳/۳۰۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ليس للصبى لبن خير من لبن امّه.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

هيچ شيرى براى فرزند بهتر از شير مادر نيست.

لئالى ۳/۳۰۷

عن الصادق عليه السلام قال:

يزيد الصبى فى كل سنه اربع اصابع باصابعه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قدّ فرزند در سال به اندازه چهار انگشت از انگشتان خودش بلند می شود.

مکارم الاخلاق /۱۳۵

ص:۱۲۰

قال ثوبان:

انّ یهودیاً جاء الی النبی فقال:یا محمّد ۹ اسئلک عن شیئ لایعلمه الا نبیّ. قال: و ما هو؟ قال: عن شبه الولد اباه و امه. قال: ماء الرجل ابیض غلیظ و ماء المرءه اصفر رقیق فاذا علا ماء الرجل ماء المرءه کان الولد ذکراً باذن الله (عزوجلّ) و من قبل ذلک یکون الشبه و اذا علا ماء المرءه ماء الرجل خرج الولد انثی باذن الله تعالی و من قبل ذلک یکون الشبه.

ثوبان گوید:

یک نفر یهودی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله شرفیاب شد و عرض کرد چیزی را از تو سؤال می کنم که جز پیامبر، آن را نمی داند. فرمود: بگو. یهودی گفت: علت شباهت فرزند به پدر یا مادر چیست؟ فرمود: آب نطفهٔ مرد سفید و سخت و غلیظ وآب نطفهٔ زن زرد و رقیق است. هرگاه نطفهٔ مرد بالای نطفهٔ زن قرار گیرد فرزند، پسر، و هرگاه بر عکس بود فرزند دختر خواهد بود ــ به اذن خدا تعالی ــ و علت شباهت هم همین است.

لئالی ۳/۳۱۵

قال الصادق علیه السلام:

البنات حسنات و البنون نعم؛ فالحسنات تثاب علیهن و النعمه تسئل عنها.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

دخترها حسنه و پسرها نعمتند. به حسنات ثواب داده می شود و از نعمت سؤال می شود.

تحف العقول /۳۸۲

قال حمزه:

اتی رجل و هو عند النبی فأخبر بمولود اصابه فتغیر وجه الرجل فقال له النبی: ما لک؟ فقال: خیر. فقال: قل. قال: خرجت و المرأه تمخض فأخبرت انها ولدت جاریه. فقال النبی: الارض تثقلها و السماء تظلها و الله یرزقها. و هی ریحانه تشمها.

حمزه می گوید:

شخصی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله بود و به او خبر دادند که خدا به شما دختری عطا کرد. از این خبر ناراحت شد و رنگ صورت او تغییر کرد پیغمبر اکرم علت ناراحتی او را سؤال فرمود. آن شخص گفت: خوب است. پیامبر فرمود: بگو. گفت: موقعی که از خانه خارج شدم همسرم در حال زائیدن بود و به من خبر دادند که همسرت دختر زائید و از این خبر ناراحت شدم (که چرا پسر نزائید).

پیغمبر اکرم به او فرمود: ناراحتی موردی ندارد، زیرا سنگینی او بر دوش زمین است و آسمان بر او سایه افکنده و خدا روزی دهندهٔ او می باشد و آن دختر گلی است که از بوی خوش او استشمام می کنی و لذت می بری.

توضیح

در روایات وارده، گمان جاهلی بعض اشخاص در مورد برتری فرزند پسر بر دختر بسیار مورد نکوهش قرار گرفته است. از جمله اینکه در حدیث آمده است:

پیامبر را به فرزند دختری (حضرت زهرا سلام الله علیها) بشارت دادند. حضرت در چهرهٔ اصحابش کراهتی را از این خبر مشاهده فرمودند. پس در چهرهٔ ایشان نگریسته و فرمود: شما را چه شده؟ گلی است که آن را می بویم و رزقش هم با خدای (عزوجلّ) است.

ثواب الاعمال /۴۴۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکثروا من قبله اولادکم فانّ لکم بکل قبله درجه فی الجنه مسیره خمسمائه عام.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

فرزندانتان را زیاد ببوسید زیرا در ازای هر بوسه، خداوند درجه ای را که به اندازه مسیر پانصد سال باشد به شما عطا خواهد کرد.

لئالی ۳/۲۷۴

قال الصادق علیه السلام:

جاء رجل الی النبی فقال ما قبّلت صبّیاً قطّ. فلمّا ولّی قال رسول الله: هذا رجل

عندی انّه من اهل النار.

امام صادق علیه السلام فرمود:

شخص خدمت پیامبر رسید و گفت: هیچ وقت فرزندم را نبوسیده ام وقتی که مرخص شد پیغمبر فرمود: این مرد از اهل آتش است.

لئالی ۳/۲۷۴

قال علیه السلام:

اذا بلغت الجاریه ست سنین فلا تقبلها و الغلام لایقبل المرأه اذا جازسبع سنین.

معصوم علیه السلام می فرماید:

هرگاه دختر به سن شش سالگی رسید نباید او را بوسید و پسر که از هفت سالگی تجاوز کرد نباید زن را ببوسد.

لئالی ۳/۲۷۴

فی الحدیث:

من کان عنده صبیّ فلیتصاب الی یجعل نفسه مثله فی الملاعبه معه.

در حدیث آمده که:

کسی که نزد او فرزند کودکی باشد باید همانند آن کودک شوخی کرده و خود را مانند آن کودک قرار دهد.

لئالی ۳/۲۷۴

فی الحدیث:

ان النبی کان یتصاغر للحسنین و یکلمهما بکلام الصبیان کما قال للحسین لما وضع فی فیه تمرهٔ من تمر الصدقه: «کخ کخ یا حسین» حتی القاها من فیه و کان یمشی لهما علی یدیه و رجلیه و هما راکبان علی ظهره کهیئه الجمل، و یقول: نعم الجمل جملکما.

در روایتی وارد شده است که:

پیامبر صلی الله علیه و آله خود را برای حسنین علیهماالسلام کوچک می کرد و کودکانه با آنان سخن می گفت چنانکه به

امام حسین علیه السلام که خرمای صدقه را در دهانش قرار داد فرمود: کخ کخ یا حسین تا اینکه حضرت، آن را از

ص:۱۲۳

دهانش بیرون انداخت.

و همچون شتر بر چهار دست و پا راه می رفت و حسنین علیهماالسلام بر پشت او سوار می شدند و می فرمود: چه خوب شتری است شتر شما.

لئالی ۳/۲۷۵

روی:

نظرالنبّی صلی الله علیه و آله الی رجل له ابنان. فقبل احمدهما و ترک الاخر. فقال النبی صلی الله علیه و آله: فهلاّ ساویت بینهما؟!

در روایت آمده است:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شخصی را که دارای دو پسر بود، مشاهده فرمود که یکی از آنها را بوسید و به دیگری اظهار محبّت ننمود. پیغمبر به او فرمود: چرا مساوات را بین دو فرزند خویش مراعات نمی کنی؟!

مکارم الاخلاق /۱۳۳

و عن الصادق علیه السلام قال:

انّ الله (عزوجلّ) لیرحم الرجل لشده حبّه لولده.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انسان به سبب دوست داشتن فرزندش، مورد ترحّم الهی قرار خواهد گرفت.

مکارم الاخلاق /۱۳۳

عن الصادق علیه السلام قال:

برّ الرجل بولده برّه بوالدیه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

خوبی شخص به فرزندش همچون نیکی به پدر و مادرش است. یعنی: هر اندازه خوبی نسبت به والدین اجر و ثواب دارد، همان اندازه هم نسبت به فرزند ثواب دارد.

مکارم الاخلاق/ ۱۳۳

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

احبوا الصبیان و ارحموهم فاذا وعدتموهم ففوا لهم فانّهم لایرون الا انکم

ص:۱۲۴

ترزقونهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

فرزندان خود را دوست بدارید و به ایشان رحم کنید و هر وقت به ایشان وعده ای دادید به عهد خود وفا کنید، زیرا ایشان شما را روزی دهندهٔ خود می دانند.

مکارم الاخلاق /۱۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من دخل السوق فاشتری تحفه فحملها الی عیاله کان کحامل صدقه الی قوم محاویج و لیبدء بالاناث قبل الذکور فانّه من فرّح انثی فکانّما اعتق رقبه من ولد اسماعیل و من أقرّ بعین ابن فکانّما بکی من خشیه الله و من بکی من خشیه الله ادخله الله جنات النعیم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس به بازار رود و هدیه (چیز) مرغوبی بخرد و برای خانوادهٔ خویش به ارمغان آورد، مانند کسی باشد که برای محتاجان، صدقه بر دوش کشیده باشد و بایستی دختران را بر پسران مقدّم بدارد زیرا هر کس دخترش را خوشحال کند چنان باشد که یک تن از فرزندان اسماعیل را از قید بردگی آزاد نموده، و هر کس دیدهٔ فرزندش را روشن سازد چنان باشد که از خوف خدا گریسته، و هر کس از خوف خدا گریان باشد، خداوند او را به بهشت پرنعمت خویش وارد خواهد ساخت.

ثواب الاعمال /۴۷۷

قال علی علیه السلام:

خیر ما ورث الاباء الابناء الأدب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بهترین ارثی که پدران برای فرزندان خویش باقی می گذارند، ادب و تربیت صحیح است.

غرر الحکم حدیث ۵۰۳۶، (فهرست غرر ص ۱۱)

ص:۱۲۵

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من علّم ولده القرآن فکانّما حج البیت عشره الاف حجهٔ و اعتمر عشره الاف عمره و اعتق عشره الاف رقبه من ولد اسماعیل و غزا عشره الاف غزوه و اطعم عشره الاف مسکین مسلم جائع و کانّما کسی عشره الاف عار مسلم و یکتب له بکل حرف عشر حسنات و یمحی عنه عشر سیئات و یکون معه فی قبره حتی یبعث و یثقل میزانه و یجاوز به علی الصراط کالبرق الخاطف و لم یفارقه القرآن حتی ینزل به من الکرامه افضل ما یتمنّی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که به فرزند خود قرآن بیاموزد مثل این است که ده هزار حج و ده هزار عمره به جا آورده و ده هزار بنده از فرزندان حضرت اسماعیل آزاد کرده و در ده هزار جنگ شرکت نموده و ده هزار مسکین گرسنه را سیر کرده و ده هزار مسلمان برهنه را پوشانیده باشد.

و برای هر حرفی از قرآن (که به فرزند خود تعلیم دهد) ده حسنه در نامهٔ او ثبت شود و ده گناه از گناهان وی محو شده و قرآن هم جوار او در قبر باشد تا روز قیامت که محشور شود و همین (تعلیم قرآن به فرزند) سبب سنگینی ترازوی عمل او خواهد بود و موجب خواهد شد که با سرعت برق، از پل صراط عبور کند و قرآن از او جدا نخواهد شد تا بیش از آنچه آرزو کرده (از جانب خداوند) کرامت به او نازل شود.

لئالی ۳/۳۱۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

لیس من بیت نبیّ الا و فیه حمام لأنّ سفهاء الجن یعبثون بصبیان البیت فاذا کان فیه حمام عبثوا بالحمام و ترکوا الناس.

امام صادق علیه السلام فرمود:

در خانهٔ تمام پیامبران کبوتر بود برای اینکه جن های سفیه با بچه های صاحب خانه، بازی می کنند ولی اگر در منزل، کبوتر باشد، با کبوترها بازی می کنند و انسان را رها کرده و با آنها کاری ندارند.

لئالی ۳/۳۰۸

فی روایه:

یفرق بین الصبیان فی المضاجع لستّ سنین.

و قال: لاینام الرجلان فی لحاف واحد الا أن یضطراً فینام کل واحد منهما فی ازاره و یکون اللحاف یعد واحداً و المرأتان کذلک و لاینام ابنه الرجل معه فی لحاف و لا امّه.

در روایتی وارد شده که:

رختخواب کودکانی که به سن شش سالگی رسیده اند باید جدا شود.

و معصوم فرمود: دو مرد در زیر یک رختخواب نخوابند مگر در صورت اضطرار، و در آن حال هم بایستی هر کدام یک رختخواب خصوصی داشته و سپس زیر یک لحاف بخوابند و همچنین دو زن هم نبایستی زیر یک لحاف بخوابند و نیز دختر نباید در رختخواب پدر یا مادر خود بخوابد.

لئالی ۳/۳۰۸

قال الرضا علیه السلام:

یؤخذ الغلام للصلاه و هو ابن سبع سنین.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

وقتی که پسر به سن هفت سالگی رسید او را به نماز خواندن وادار کنید.

لئالی ۳/۳۰۸

عن الصادق علیه السلام قال:

دع ابنک یلعب سبع سنین و یؤدب سبع سنین و الزمه نفسک سبع سنین فان افلح و الا فانّه لاخیر فیه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

بگذار فرزندت تا هفت سالگی بازی کند، در هفت سال دوّم او را ادب کن و در هفت سال سوم همیشه مواظب او باش و او را با خود همراه داشته باش در این صورت اگر رستگار شد، خیلی خوب است و الا خیری در او نخواهد بود.

مکارم الاخلاق /۱۳۵

قال النبی صلی الله علیه و آله:

الولد سیّد سبع سنین و عبد سبع سنین و وزیر سبع سنین فان رضیت خلائقه لاحدی و عشرین و الا فاضرب علی جنبیه فقد اعذرت الی الله تعالی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

فرزند، تا هفت سالگی آقا و مولا است. در هفت سال بعد، بنده و غلام است و در هفت سال سوم وزیر و مشاور است. با این ترتیب اگر تا بیست و یک سالگی از اخلاق وی راضی بودی که بودی و الا اگر ناراضی بودی و او را تنبیه کردی، در پیشگاه خدا معذور خواهی بود.

توضیح

تربیت فرزند تا هفت سال اول باید طوری باشد که تمام خواسته های او عملی شود و در هفت سال دوم قضیهٔ تربیت به عکس می شود یعنی فرزند غلام می شود نسبت به مولای خود، به طوری که در این مرحلهٔ تربیتی، فرزند هیچ اختیاری از خود نداشته باشد و در هفت سال سوم، نه آقا و نه عبد بلکه به عنوان یک وزیر و مشاور باشد تا شخصیتش رشد نماید.

مکارم الاخلاق /۱۳۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الصبی و الصبی، و الصبی و الصبیه، و الصبیه و الصبیه یفرق بینهم فی المضاجع بعشر سنین.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زمانی که دو پسر، یا یک پسر و یک دختر، یا دو دختر به سن ده سالگی رسیدند رختخواب آنها را از همدیگر جدا کنید.

مکارم الاخلاق /۱۳۵

قال علی علیه السلام:

ص:۱۲۸

انّ للولد على الوالد حقّاً و انّ للوالد على الولد حقّاً فحقّ الوالد على الولد أن يطيعه فى كل شيئ الا فى معصيه الله سبحانه. و حق الولد على الوالد أن يحسن اسمه و يحسن ادبه و يعلمه القرآن.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

فرزند را بر پدر حقى و پدر را بر فرزند حقى است: پس حقّ پدر بر فرزند آن است كه پدر را در هر چيز مگر در نافرمانى از خداوند اطاعت و پيروى نمايد و حقّ فرزند بر پدر آن است كه نام فرزند خود را نيكو قرار دهد و او را با ادب و آراسته بار آورد و قرآن را به او بياموزد.

نهج البلاغه /۱۲۷۴

قال الصادق عليه السلام:

ثلاثه يدخلهم الله الجنه بغير حساب: امام عادل و تاجر صدوق و شيخ افنى عمره فى طاعه الله (عزوجلّ) .

امام صادق عليه السلام فرمود:

سه گروه اشخاص هستند كه خداوند آنها را بدون حساب به بهشت مى برد: پيشواى عادل، تاجر راستگو و راست كردار، و پيرمردى كه عمرش را در اطاعت خداى (عزوجلّ) به سر آورد.

سفينه البحار ۱/۱۲۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

التاجر فاجر، و الفاجر فى النار، إلا من أخذ الحق و أعطى الحقّ.

رسول اكرم صلى الله عليه و آله فرمود:

تاجر، فاجر است. و فاجر در آتش است، مگر آن تاجرى كه (براساس) حقّ بگيرد، و (براساس) حق بدهد.

وسائل الشيعه ۱۲/۲۸۵، الامثال النبويه ۱/۳۰۵

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من غشّ مسلماً فى بيع او شراء فليس منّا و يحشر مع اليهود يوم القيامه لانّه

من غش الناس فلیس بمسلم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرموند:

هر کس در داد و ستد با مسلمانان دغل کند از ما (مسلمین) نخواهد بود. چنین کسی در قیامت با یهود محشور شود چرا که هر که در معاملات با مردم فریب و حیله به کار برد اصلاً مسلمان نیست.

عقاب الاعمال /۶۵۲

روی:

انّ الله غافر کل ذنب الا من أحدث دیناً او اغتصب اجیراً أجره.

در روایت آمده است:

خداوند آمرزندهٔ هر گناهی است مگر (گناهِ) کسی که دینی احداث کند (مانند علی محمد باب) یا از پرداخت مزد کارگر خودداری کند.

لئالی ۵/۲۸۳

بر طبق این روایت، گناه غصب مزد کارگر در ردیف گناه احداث کنندهٔ دین قرار گرفته است، و قابل دقت است که اسلام چقدر طرفدار طبقهٔ کارگر است.

من منع اجیراً اجره فعلیه لعنه الله.

کسی که مزد کارگر را ندهد، مورد لعن خدا خواهد بود.

لئالی ۵/۲۸۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ظلم اجیراً اجره احبط الله عمله و حرّم علیه ریح الجنه و ریحها یوجد من مسیره خمس مائه عام.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس در اجرت کارگر و کارمند راه ستم پوید و حق او را کامل ندهد، خداوند عملش را یکسره نابود و تباه و بی ثمر سازد و بوی بهشت را که از مسافرت پانصد سال (راه) به مشام می رسد، بر او حرام نماید.

عقاب الاعمال /۶۴۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من کان یؤمن بالله و الیوم الآخر فلا یستعملن اجیراً حتی یعلمه ما اجره.

ص:۱۳۰

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، کارگر را به کار نمی گیرد، مگر اینکه قبل از شروع به کار، مزد او را معیّن کند.

لئالی ۵/۲۸۳

قال شیب:

تکارینا لابی عبدالله علیه السلام قوماً یعملون فی بستان له و کان اجلهم الی العصر فلما فزعوا قال لمعتب اعطهم اجورهم قبل أن یجف عرقهم.

شیب گوید:

عده ای کارگر برای کار کردن در باغی که متعلق به امام صادق علیه السلام بود به کار گماردیم، و پایان کار، عصر بود. پس از پایان کار، حضرت به معتب دستور داد که مزد آن ها را قبل از آنکه عرق بدنشان خشک شود، بدهد (یعنی بلافاصله پس از پایان کار).

لئالی ۵/۲۸۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

تقلیم الأظفار و اخذ الشارب من جمعه الی جمعه امان من الجذام.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

در هر جمعه، ناخن گرفتن و شارب زدن، باعث ایمنی از بیماری جذام است.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۹، حدیث ۲۴

روی:

و نهی عن الکلام یوم الجمعه و الامام یخطب فمن فعل ذلک لغی و من لغی فلا جمعه له.

در روایت آمده است:

پیامبر صلی الله علیه و آله در حدیث مناهی نهی فرمود از اینکه در روز جمعه وقتی که امام جمعه خطبه می خواند، مأمومین سخن بگویند و فرمود: هر نمازگزاری که سخن گفت کار بیهوده ای کرده و هر که در موقع نماز

ص:۱۳۱

جمعه کار لغوی انجام دهد، نماز جمعه اش درست نیست.

مکارم الاخلاق /۲۸۳

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

الخیر و الشر یضاعف یوم الجمعه.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

اجر کار نیک و سزای عمل زشت در روز جمعه، دو برابر خواهد بود.

ثواب الاعمال /۳۱۸

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

کل ذنب یکفره القتل فی سبیل الله (عزوجلّ) الا الدّین فانّه لا کفّاره له الا اداؤه، أو یقضی صاحبه، أو یعفو الذی له الحقُّ.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

کفّارهٔ هر گناهی کشته شدن در راه خدا است بجز بدهکاری که کفّاره اش منحصر است به اینکه:

۱. خود بدهکار، آن را بپردازد.

۲. دوستش از جانب او، آن را بپردازد.

۳. یا طلبکار از حق خود بگذرد.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۲، حدیث ۴۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و الدیْن فانه همّ باللیل و مذله بالنهار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

از مقروض شدن بترسید، چرا که قرض موجب اندوه در شب و ذلّت در روز است. (شخص مقروض، شب از فکر قرض ناراحت است و روز نیز با ملاقات طلبکار احساس خواری می کند).

نهج الفصاحه /۳۴

قال على عليه السلام:

من أبان لك عيبك فهو ودودك.

ص:۱۳۲

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که عیبت را برایت آشکار کند، او دوست تو است.

غرر و درر /۲۵۶

قال علی علیه السلام:

من ساتر عیبک فهو عدوک.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که عیبت را پنهان سازد، پس (بدان که) او دشمن تو است.

غرر و درر /۲۵۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خیر اخوانکم من اهدی الیکم عیوبکم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهترین برادران شما کسی است که عیب های شما را به شما هدیه کند.

نهج الفصاحه /۳۱۶

قال الصادق علیه السلام:

احبّ اخوانی الیّ من اهدی الیّ عیوبی.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

محبوب ترین برادرانم نزد من کسی است که عیب های مرا، برایم هدیه آورد (و آنها را به من گوشزد کند)

اصول کافی ۲/۶۳۹ حدیث ۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أتقی الناس مَن قال الحق فیما له و علیه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

پرهیزکارترین مردم کسی است که در سود و زیان خود، حق را بیان کند.

مواعظ صدوق /۸۴ حدیث ۱

قال حسن بن علی علیه السلام:

انّ معاویه نازعنی حقا هو لی فترکته بصلاح الامه و حقن دمائها.

ص:۱۳۳

امام حسن مجتبی علیه السلام در مورد صلح با معاویه فرمودند:

معاویه نسبت به حقی که برای من بود با من نزاع کرد ولی من آن حق را به جهت مصلحت امّت و حفظ خون امت، ترک کردم.

مناقب ابن شهر آشوب ۴/۳۴

سئل امیرالمؤمنین علیه السلام: کم بین الحق و الباطل؟ فقال: اربع أصابع، و وضع امیرالمؤمنین علیه السلام یده علی اذنه و عینیه فقال: ما رأته عیناک فهو الحق و ما سمعته اذناک فاکثره باطل.

از امیرالمؤمنین علیه السلام سؤال شد: فاصلهٔ میان حق و باطل چه اندازه است؟ فرمود: چهار انگشت؛ و دست خود را میان گوش و چشم خود گذاشته و فرمود: آنچه چشمانت ببیند حق است و آنچه گوشت بشنود بیشترش باطل است.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۳۶ حدیث ۷۸

قال علی علیه السلام:

زوروا موتاکم فانّهم یفرحون بزیارتکم و لیطلب الرجل حاجته عند قبر ابیه و امّه بعد ما یدعو لهما.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مرده های خودتان را زیارت کنید که آنان به زیارت شما خوشحال می شوند. و هر کس حاجت دارد بایستی نزد قبر پدر و مادرش آمده و پس از آنکه برای آنها دعا کرد، حاجتش را از خدا بخواهد.

خصال ۲/ ص ۶۱۸ (حدیث اربعمائه)

قال اسحاق بن عمّار:

قلت لابی الحسن علیه السلام: المؤمن یعلم من یزور قبره؟ قال: نعم، لایزال مستأنسا به ما زال عند قبره فاذا قام و انصرف من قبره دخله من انصرافه عنه وحشه.

اسحاق بن عمّار گوید:

خدمت حضرت رضا علیه السلام عرض کردم: آیا مؤمن از حاضر شدن شخص در بالای قبر خود، آگاه می شود؟

فرمود: بلی، و با آن شخص مأنوس است تا زمانی که بالای قبر او حاضر

است و وقتی که از بالای قبر او مراجعت نمود، میّت دچار وحشت خواهد شد.

لئالی ۴/۲۷۰

قال محمد بن مسلم:

قلت لابی عبدالله علیه السلام: الموتی نزورهم؟ قال: نعم. قلت: فیعلمون بنا اذا اتیناهم؟ فقال: ای والله انّهم لیعلمون بکم و یفرحون بکم و یستأنسون الیکم.

محمد بن مسلم گوید:

خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: آیا اموات را زیارت کنیم؟ فرمود: بلی، عرض کردم، آیا اموات از زیارت قبور آگاه می شوند؟ فرمود: بلی به خدا قسم از حضور شما آگاه می شوند و هم خوشحال و هم مأنوس.

لئالی ۴/۲۷۰

عن الحسن بن علی الوشاء قال:

قلت للرضا علیه السلام: ما لمن اتی قبر احد من الائمه علیهم السلام؟ قال: له مثل ما لمن اتی قبر ابی عبدالله علیه السلام . قال فقلت: ما لمن زار قبر ابی الحسن علیه السلام ؟ قال: له مثل من زار قبر ابی عبدالله علیه السلام .

حسن وشّاء گوید:

به حضرت رضا علیه السلام عرض کردم: ثواب کسی که قبر یکی از امامان را زیارت کند چیست؟ فرمودند: ثوابش مانند ثواب زیارت قبر امام حسین علیه السلام است. گوید عرض کردم: ثواب زیارت قبر موسی بن جعفر علیه السلام چیست؟ فرمودند: مثل زیارت امام حسین علیه السلام است.

ثواب الاعمال /۲۲۰ حدیث ۱

عن علی بن مهزیار قال:

قلت لابی جعفر علیه السلام ما لمن اتی قبر الرضا علیه السلام . قال: الجنه و الله.

علی بن مهزیار گوید:

به حضرت جواد علیه السلام عرض کردم: ثواب کسی که قبر علی بن موسی

الرضا علیه السلام را زیارت کند چیست؟ فرمود: به خدا سوگند ثوابش بهشت خواهد بود.

ثواب الاعمال /۲۲۰ حدیث ۲

عن سعد بن سعد عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال:

سألته عن فاطمه بنت موسی بن جعفر علیهما السلام؟ فقال: من زارها فله الجنهٔ.

سعد بن سعد گوید:

از حضرت رضا علیه السلام در مورد مقام فاطمه دختر امام موسی بن جعفر علیه السلام، سؤال نمودم. فرمودند: هر کس قبر او را زیارت کند پاداشش بهشت خواهد بود.

ثواب الاعمال /۲۲۱

عن محمد بن یحیی العطار:

عمّن دخل علی ابن الحسن الهادی علیه السلام من اهل الرّی. قال: دخلت علی ابن الحسن العسکری علیه السلام فقال این کنت؟ فقلت: زرت الحسین علیه السلام . قال: اما انّک لو زرت قبر عبدالعظیم عندکم لکنت کمن زار الحسین بن علی علیهماالسلام.

محمد بن یحیی گوید:

مردی از اهل ری که خدمت حضرت هادی علیه السلام رسیده بود برای من نقل کرد که: شرفیاب حضور حضرت عسکری علیه السلام شدم، به من فرمود: کجا بودی؟ عرض کردم: قبر امام حسین علیه السلام را زیارت کردم. فرمودند: ولی اگر قبر حضرت عبدالعظیم را که در شهر شما است زیارت می کردی، همانا ثواب کسی را داشتی که حسین بن علی علیهماالسلام را زیارت کرده باشد.

ثواب الاعمال /۲۲۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ستدفن بضعه منّی بارض خراسان لایزورها مؤمن الا أوجب الله (عزوجلّ) له الجنه و حرم جسده علی النار.

ص:۱۳۶

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

محققاً یکی از پاره‌ـــهای تنم در زمین خراسان دفن شود و هیچ مؤمنی او را زیارت نکند جز آنکه خدای (عزوجلّ) بهشت را بر او واجب کند و بدنش را بر دوزخ حرام کند.

امالی صدوق، مجلس ۱۵، حدیث ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الضیف یلطف لیلتین فاذا کانت اللیله الثالثه فهو من اهل البیت یأکل ما ادرک.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

مهمان تا دو شب مورد لطف قرار می گیرد و شب سوم جزء اهل خانه است و هر چه اهل خانه خورند مهمان هم باید اکتفا نماید (و توقع تشریفات نداشته باشد).

لئالی ۲/۳۴۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الضیافه اول یوم حق و الثانی و الثالث و ما بعد ذلک فانها صدقه تصدق بها علیه ثم قال صلی الله علیه و آله: لا ینزلنّ أحدکم علی اخیه حتّی یؤثمه. قیل: یا رسول الله و کیف یؤثمه؟ قال: حتّی لایکون عنده ما ینفق علیه.

امام صادق علیه السلام از قول رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

پذیرایی از مهمان تا سه روز حق او است و بعد از آن، صدقه ای است که میزبان به مهمان می دهد. سپس رسول خدا فرمودند: هیچ کس از شما در منزل برادر خود آنقدر نماند که او را گناهکار نماید. گفته شد: یا رسول الله، چگونه گناهکارش نمایند؟ فرمود: این قدر می ماند که میزبان نمی تواند خرج او را تأمین نماید.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۴۸-۱۴۹ حدیث ۱۸۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من أکرم الضیف فقد أکرم سبعین نبیّاً و من أنفق علی الضیف درهماً فکانّما

أنفق ألف ألف دينار فی سبیل الله تعالی.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که از مهمان احترام کند مانند آن است که هفتاد پیغمبر را احترام کرده باشد، و کسی که به اندازهٔ یک درهم به مهمان انفاق کند مثل این است که در راه خدا، یک میلیون دینار انفاق کرده باشد.

ارشاد القلوب /۱۹۱

سعید بن علاقه قال:

سمعت أمیرالمؤمنین علیّ بن أبی طالب علیه السلام یقول: ترک نسج العنکبوت فی البیت یورث الفقر، و البول فی الحمام یورث الفقر، و الأکل علی الجنابه یورث الفقر، و التخلّل بالطرفاء یورث الفقر، و التمشّط من قیام یورث الفقر، و ترک القمامه فی البیت یورث الفقر، و الیمین الفاجره تورث الفقر، و الزّنا یورث الفقر، و إظهار الحرص یورث الفقر، و النوم بین العشائین یورث الفقر، و النوم قبل طلوع الشمس یورث الفقر، و ترک التقدیر فی المعیشه یورث الفقر، و قطیعه الرَّحم یورث الفقر، و اعتیاد الکذب یورث الفقر، و کثره الاستماع إلی الغناء یورث الفقر، و ردُّ السائل الذَّکر باللّیل یورث الفقر.

ثمّ قال علیه السلام: ألا أنبئکم بعد ذلک بما یزید فی الرِّزق قالوا: بلی یا أمیرالمؤمنین فقال: الجمع بین الصلاتین یزید فی الرِّزق، و التعقیب بعد الغداه و بعد العصر یزید فی الرِّزق، و صله الرَّحم تزید فی الرِّزق، و کَسْحُ الفِنا یزید فی الرِّزق، و مواساه الأخ فی الله (عزوجلّ) یزید فی الرِّزق، و البکور فی طلب الرِّزق یزید فی الرِّزق، و الاستغفار یزید فی الرِّزق، و استعمال الأمانه یزید فی الرِّزق، و قول الحقِّ یزید فی الرِّزق، و إجابه المؤذِّن یزید فی الرِّزق، و ترک الکلام فی الخلاء یزید فی الرِّزق، و ترک الحرص یزید فی الرِّزق، و شکر المنعم یزید فی الرِّزق، و اجتناب الیمین الکاذبه یزید فی الرِّزق، و الوضوء قبل الطعام یزید فی الرِّزق، و أکل ما یسقط من الخوان یزید فی الرِّزق،

و من سبّح الله کلَّ یوم ثلاثین مرَّه دفع الله (عزوجلّ) عنه سبعین نوعاً من البلاء أیسرها الفقر.

سعید بن علاقه گوید:

از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام شنیدم که می فرمود: تار عنکبوت از خانه پاک نکردن، تهی دستی آورد. همچنین، در حمام بول کردن، غذا خوردن در حال جنابت، با چوب گز خلال کردن، ایستاده شانه زدن، خاکروبه از خانه بیرون نبردن، سوگند دروغ، زنا کردن، اظهار حرص کردن، بین نماز مغرب و عشا خوابیدن، و نیز خوابیدن پیش از طلوع آفتاب، در امر معاش اندازه نگه نداشتن، از فامیل بریدن، عادت به دروغ گفتن، به ساز و آواز فراوان گوش دادن، و به مردی که شبانه گدائی کند چیزی ندادن، فقر و تهیدستی می آورند.

سپس فرمودند: پس از این گفتار (در موجبات فقر) شما را آگاه نکنم به آن چیزهایی که روزی را فراوان کند؟ حاضران گفتند: آری یا امیرالمؤمنین. فرمودند: جمع میان دو نماز (فاصله نینداختن بین نماز ظهر و عصر و بین نماز مغرب و عشا) روزی را زیاد می کند.

همچنین، پس از نماز صبح و نماز عصر، تعقیب خواندن، رفت و آمد خانوادگی، جاروب کردن آستانهٔ خانه، به خاطر خدا با برادر دینی همراهی کردن، بامدادان در طلب روزی رفتن، از خداوند آمرزش خواستن، امانت ورزی، سخن به حق گفتن، به صدای اذان جواب (مؤذن را) گفتن، سخن نگفتن در مستراح، حرص نورزیدن، سپاسگزاری صاحب نعمت، از سوگند دروغ خودداری کردن، پیش از غذا دست شستن (یا وضو گرفتن) و خوردن آنچه از سفره بیرون می افتد رزق و روزی را زیاد می کند.

و هر کسی روزی سی بار خداوند را تسبیح بگوید (سبحان الله)، خدای (عزوجلّ) هفتاد نوع بلا را از او برگرداند که کوچک ترین آنها تهیدستی است.

خصال ۲/ باب ۱۶، ص ۵۰۴-۵۰۵، حدیث ۲

قال علی علیه السلام:

ان الأشیاء لمّا ازدوجت ازدوج الکسل و العجز فنتج منهما الفقر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

وقتی که قرار شد تمام چیزها با هم ازدواج کنند؛ ناتوانی و تنبلی هم با هم ازدواج کردند و حاصل آن دو، فقر و احتیاج گردید. (به عبارت دیگر تنبلی و ناتوانی موجب تنگدستی و احتیاج به دیگران است).

تحف العقول /۲۲۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: التختم بالعقیق ینفی الفقر.

حضرت صادق علیه السلام از قول پیامبر صلی الله علیه و آله نقل می کنند که:

انگشتر عقیق در دست نمودن، تنگدستی را برطرف می کند.

مکارم الاخلاق /۵۶

کان ابو عبدالله علیه السلام یقول:

تختموا بالیواقیت فانها تنفی الفقر.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انگشتر یاقوت در دست کنید که پریشانی و تنگدستی را زائل می کند.

ثواب الاعمال /۳۹۱

عن عبدالمؤمن الانصاری، قال: سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول:

ما افتقرت کف تختمت بالفیروزج.

عبدالمؤمن گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود:

دستی که در آن انگشتر فیروزه باشد، هرگز فقیر نگردد.

ثواب الاعمال /۳۸۹

قال علی علیه السلام:

تنزل المعونه علی قدر المؤنه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روزی هر کس از جانب خداوند، به اندازهٔ نیازمندی او خواهد رسید.

نهج البلاغه /۱۱۵۳

قیل لعلی (عزوجلّ):

لو سدّ علی رجل باب بیته و ترک فیه، من این کان یأتیه رزقه؟ فقال علیه السلام: من حیث یأتی اجله.

ص:۱۴۰

خدمت حضرت علی علیه السلام عرض شد:

هرگاه درب خانهٔ مردی به رویش بسته شد و هیچ کس به سراغ او نرفت، روزی او از کجا می رسد؟ حضرت پاسخ داد: از همان جائی که اَجَل او می آید. (همان طور که درب بسته، از آمدن مرگ مانع نمی شود، از رسیدن روزی هم نمی تواند مانع شود).

نهج البلاغه /۱۲۵۳

قال علی علیه السلام:

قله العیال احد الیسارین

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کمی جیره خوار یکی از دو راحتی است.

نهج البلاغه /۱۱۵۳

قال علی علیه السلام:

الله الله فی الفقراء و المساکین فشارکوهم فی معایشکم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرید نسبت به فقرا و تنگدستان که ایشان را در زندگی خود شریک قرار دهید (اگر مسلمین این دستور را رعایت نموده و اجرا نمایند، فقیر و مستمندی پیدا نخواهد شد و همه در آسایش کامل زندگی خواهند کرد).

تحف العقول /۱۹۸

قال علی علیه السلام:

انّ فی جهنم رحیً تطحن خمساً. أفلا تسئلونی ما طحنها؟ فقیل له: ما طحنها یا امیرالمؤمنین؟ فقال: العلماء الفجره و القرّاء الفسقه و الجبابره الظلمه و الوزراء الخونه و الغرفاء الکذبه.

علی علیه السلام فرمودند:

در جهنّم آسیابی در گردش است. آیا سؤال نمی کنید چه چیز را خُرد می کند؟ سؤال کردند: چه چیز را خُرد می کند؟ فرمود: دانشمندانِ زشت

کردار، قاریان قرآن که فاسق باشند، گردن کشان ستمگر، زمامداران خائن و رؤسای دروغگو را (خُرد می کند).

عوالم العلوم ۳/۳۶۳، بحارالانوار ۲/۱۰۷

قال النبی صلی الله علیه و آله:

انّ الله یباهی الملائکه بخمسه: المجاهدین و الفقراء و الشباب الذین یعفرون نواصیهم لله تعالی و غنیّ یعطی الفقیر کثیراً و لا یمن علیه و رجل یبکی من خشیه الله تعالی فی خلوه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند متعال نسبت به پنج دسته افراد، به ملائکه مباهات می کند:

۱. جهادگران.

۲. فقرا.

۳. جوانانی که پیشانی خود را در پیشگاه خدای تعالی به خاک می سایند.

۴. ثروتمندی که به فقرا بخشش زیاد کند، بدون اینکه بر او منّت گذارد.

۵. کسی که از ترس خدا مخفیانه گریه کند.

الاثنی عشریه /۲۰۴

قال الرضا علیه السلام:

من لقی فقیراً مسلماً فسلّم علیه خلاف سلامه علی الغنیّ لقی الله (عزوجلّ) یوم القیامه و هو علیه غضبان.

حضرت رضا علیه السلام فرمود:

هر کس فقیری مسلمان را ببیند، و به او سلامی کند، که مانند سلام بر ثروتمندی نباشد، در روز قیامت، خدای (عزوجلّ) را در حالی ملاقات می نماید که خدای سبحان بر او خشمگین است.

سفینه البحار ۲/۱۳۷۹

روی عن الصادق علیه السلام:

انّ رجلًا فقیراً اتی رسول الله صلی الله علیه و آله و عنده رجل غنیّ فکفّ ثیابه و تباعد عنه. فقال له رسول الله: ما حملک علی ما صنعت اخشیت اَن تلصق فقره بک او یلصق غناک به؟ فقال: یا رسول الله اما انک اذا قلت هذا فله نصف مالی. قال النبی للفقیر: اتقبل منه؟ قال: لا. قال: وَ لِمَ؟ قال: اَخاف أن یدخلنی ما دخله.

از امام صادق علیه السلام روایت شده است که فرمودند:

مرد فقیری حضور رسول خدا آمد در حالی که ثروتمندی نزد آن حضرت بود. به محض ورود و نشستن مرد تهیدست، ثروتمند لباس خود را جمع کرده و قدری فاصله گرفت. پیغمبر از این عمل ناراحت شده و فرمودند: چه چیز تو را به این کار وادار نمود؟ آیا ترسیدی فقر او به تو بچسبد یا ثروت تو، به او؟! ثروتمند گفت: حال که این فرمایش را فرمودی نصف دارائی ام را به او بخشیدم. پیغمبر به مرد فقیر فرمود: آیا از او قبول می کنی؟ تهیدست گفت: خیر. پیامبر پرسید: چرا؟ گفت: می ترسم که صفت او به من نیز سرایت کند. (نه ثروت می خواهم نه تکبر و غرور).

ارشاد القلوب /۲۲۳

انّ امیرالمؤمنین علیه السلام کتب الی عمّاله:

ارقوا اقلامکم و قاربوا بین سطورکم و احذفوا عنّی فضولکم و اقصدوا قصد المعانی و ایّاکم و الاکثار فانّ اموال المسلمین لاتحتمل الاضرار.

حضرت علی علیه السلام به فرمانداران خود چنین نوشت:

قلم های خود را ریز بتراشید، و فاصله های سطرها را کمتر کنید، و جملات اضافی را حذف کنید، و اصل مطلب را به عبارت مختصر بنویسید، و مبادا قلم فرسائی کنید که به بودجهٔ ملت مسلمان نباید زیانی متوجه بشود.

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۱۰، حدیث ۸۵

ص:۱۴۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ردّ جواب الکتاب واجب کوجوب ردّ السلام و البادی بالسلام أولی بالله و رسوله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

جواب دادن به نامه واجب است همچون جواب سلام، و آن کس که آغاز سلام کند به خدا و رسولش نزدیک تر است.

اصول کافی ۲/۶۷۰، حدیث ۲

قال علی علیه السلام:

احذروا صوله الکریم اذا جاع و اللئیم اذا شبع.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بترسید از حمله کردن کریم و جوانمرد وقتی که گرسنه شود (نیازمند گردد) و بپرهیزید از حمله ی لئیم و ناکس هنگامی که سیر شود (توانگر گردد).

نهج البلاغه /۱۱۱۱

ص:۱۴۴

فصل چهارم: صفات پسندیده

کسی که با شناخت و معرفت کامل به خلقت این نکته را یافته است که تنها راه نجات تمسک به اهل بیت علیهم السلام و دل سپردن به آنان و محبّت آن خاندان است بایستی این را نیز بداند که آن مقدسان پاک و انوار طیّبه صلوات الله علیهم از چه رفتارهایی خوشحال شده و چه صفاتی را مذّمت نموده اند.

با شناخت این رفتارها است که محبّ، آن می کند که محبوب می خواهد و از دست زدن به اعمال ناشایستی که سبب خشم معصومین علیهم السلام می شود، خودداری می کند و حفظ این حالت در سرتاسر زندگی، تقوای الهی را به همراه دارد و سعادت جاودانی.

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

یا بنیّ خف الله خوفاً انک لو اتیته بحسنات اهل الارض لم یقبلها منک و أرج الله رجاءً لو اتیته بسیئات اهل الأرض غفر لك.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

فرزندم، از خدا چنان بترس که اگر حسنات تمام مردم را انجام داده باشی خداوند، آنها را از تو قبول نکند. و چنان به خداوند امیدوار باش که اگر تمام گناهان اهل زمین را انجام داده باشی، خداوند تو را بیامرزد.

لئالی ۲/۲۱۹

قال علی علیه السلام:

طوبی لمن أخلص لله عمله و علمه و حبّه و بغضه و اخذه و ترکه و کلامه و صمته و فعله و قوله.

ص:۱۴۶

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خوشا به حال کسی که: کار و دانش، دوستی و دشمنی، گرفتن و رها کردن، کلام و سکوت، کردار و گفتارش را برای خداوند خالص گردانیده باشد.

تحف العقول /۱۰۰

وصیته لابنه الحسین علیه السلام:

یا بنی اوصیک بتقوی الله فی الغنی و الفقر و کلمه الحق فی الرضی و الغضب و القصد فی الغنی و الفقر و بالعدل علی الصدیق و العدو و بالعمل فی النشاط و الکسل و الرضی عن الله فی الشده و الرخاء.

از جمله وصیت های حضرت علی علیه السلام به فرزندش امام حسین علیه السلام این است:

فرزندم! تو را به پرهیزکاری هم در بی نیازی و هم در تنگدستی سفارش می کنم و به بیان حق در هنگام خشنودی و خشم و به میانه روی در بی نیازی و تنگدستی و به عدالت، نسبت به دوست و دشمن و به عمل کردن در صحّت و کسالت و به راضی بودن از خداوند، در گرفتاری و خوشحالی.

تحف العقول /۸۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ الله لاینظر الی صورکم و اموالکم و انما ینظر الی قلوبکم و اعمالکم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند به چهره ها و ثروت های شما نگاه نمی کند بلکه نظر به دل هایتان و اعمال تان دارد.

مدینه البلاغه ۲/۵۴۲

قال علی علیه السلام:

الغنی الأکبر الیأس عمّا فی ایدی الناس.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

توانگری بسیار بزرگ، آرزو نداشتن است به آنچه در دست مردم است.

نهج البلاغه /۱۲۴۴

قال الصادق علیه السلام:

لا یصیر العبد عبداً خالصاً لله (عزوجلّ) حتی یصیر المدح و الذم عنده سواء.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انسان بندۀ خالص خدای (عزوجلّ) نمی شود مگر آنگاه که مدح و ذمّ مردم در نظرش یکسان باشد.

بحار الانوار ۷۳/۲۹۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أعظم العباده اجراً اخفاها.

حضرت رسول علیه السلام فرمودند:

بزرگ ترین عبادت ها از جهت پاداش، عبادتی است که پنهان تر باشد.

بحار ۷۰/۲۵۱ حدیث ۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الایمان نصفان نصف فی الصبر و نصف فی الشکر.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ایمان دو نیمه است: نصف ایمان در صبر است و نیمی دیگر در شکر.

مستدرک سفینه البحار ۶/۱۵۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الصبر کنز من کنوز الجنه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

شکیبایی گنجی است از گنج های بهشت.

المحجه البیضاء ۷/۱۰۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یأتی علی الناس زمان الصابر علی دینه کالقابض علی الجمره.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بر مردم زمانی خواهد آمد که صبر کنندهٔ بر دین خدا همچون کسی باشد

ص:۱۴۸

که در دست خویش آتش گرفته باشد.

مدینه البلاغه ۱/۴۹۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ثکل ثلاثه من صلبه فاحتسبهم علی الله (عزوجلّ) وجبت له الجنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که داغ مرگ سه فرزند خود را ببیند و آنها را به حساب خدای (عزوجلّ) منظور بدارد (و بی تابی نکند) بهشت رفتن برای او حتمی است.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۰، حدیث ۲۴۵

قال علی (عزوجلّ):

ینزل الصبر علی قدر المصیبه و من ضرب علی فخذه عند مصیبته حبط اجره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

شکیبائی به اندازهٔ گرفتاری (و بلا) می رسد و کسی که در مصیبت (بی تابی کند حتی به این حد که) دستش را به ران خویش زند، پاداشش تباه گردد. (و به اجری که برای صبر معین شده، نخواهد رسید).

نهج البلاغه /۱۱۵۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ینزل الصبر علی قدر المصیبه.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

صبر به اندازهٔ مصیبت نازل می شود.

نهج البلاغه، حکمت ۱۴۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من ابتلی من المؤمنین ببلاء فصبر علیه کان له مثل اجر الف شهید.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر کس از مؤمنین به بلائی مبتلا شود و از خود شکیبائی نشان دهد اجر هزار شهید به او داده خواهد شد.

بحار ۷۱/۷۸ حدیث ۱۴

ص:۱۴۹

قال علی علیه السلام:

من عظّم صغار المصائب ابتلاه الله بکبارها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس مصائب و اندوه های کوچک را بزرگ شمارد خداوند او را به بزرگ های آنها گرفتار گرداند.

نهج البلاغه /۱۲۹۳

قال علی علیه السلام:

فی تقلّب الأحوال علم جواهر الرجال.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در گردش روزگار و گذشت حوادث، حقیقت و باطن مردان، معلوم می شود.

تحف العقول /۹۷

قال علی علیه السلام:

الایام توضح السرائر الکامنه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

روزها سرّهای پوشیده را آشکار می سازد.

مرحوم آقاجمال خوانساری در توضیح این حدیث می نویسد: «از فواید این معنی، این است که جمعی که نخواهند که مردم بر بدی های ایشان مطّلع شوند، باید که بدی نکنند. و اگر نه، هرچند پنهان دارند، بعد از اندک وقتی آشکارا شود».

شرح غرر و درر ۱/۳۴۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا ایمان لمن لا امانه له.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آن کس که امانت دار (خوبی) نیست، ایمان ندارد.

بحار ۷۵/۱۱۶حدیث ۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الأمانه تجلب الرزق و الخیانه تجلب الفقر.

ص:۱۵۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

امانتداری، روزی را (به سوی امانتدار) می کشاند و خیانت در امانت، تنگدستی را.

تحف العقول /۴۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

السّراق ثلاثه: مانع الزکاه و مستحل مهور النساء و کذلک من استدان دیناً و لم ینو قضاءه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دزدان بر سه گونه اند:

۱. آنکه زکات و خمس ندهد.

۲. آنکه کابین زنان را برای خود حلال بداند.

۳. و همچنین کسی که وامی بگیرد و قصد پرداخت آن را نداشته باشد.

خصال۱/ باب ۳، ص ۱۵۳، حدیث ۱۹۰

عن الحسین بن مصعب الهمدانی قال: سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول:

ثلاثه لاعذر لاحدٍ فیها: اداء الامانه الی البرّ و الفاجر، و الوفاء بالعهد للبرّ و الفاجر، و برّ الوالدین برّین کانا أو فاجرین.

حسین بن مصعب همدانی گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمودند:

در سه مورد، عذر هیچکس پذیرفته نیست:

۱. ردّ امانت به صاحبش، چه نیکوکار باشد و چه بدکردار.

۲. وفای به عهد، چه نسبت به نیکوکار باشد و چه بدکردار.

۳. نیکی با پدر و مادر، چه نیکوکار باشند و چه بدکردار.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۲۳-۱۲۴، حدیث ۱۱۸

قال ابوجعفر علیه السلام:

علیکم بالورع و الاجتهاد و صدق الحدیث و اداء الامانه الی من ائتمنکم علیها برّاً کان او فاجراً فلو أنّ قاتل علی بن ابیطالب علیه السلام ائتمننی علی امانه لادّیتها

الیه.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

بر شما باد به تقوی و پرهیزکاری و راستگویی و اداء امانت به کسی که شما را امین دانسته است خواه نیکوکار باشد یا بدکردار. به راستی که اگر قاتل علی بن ابی طالب علیه السلام هم امانتی نزد من بگذارد، به او ردّ امانت خواهم نمود.

تحف العقول /۲۹۹

عن الحسین بن مصعب الهمدانی قال: سمعت الصادق جعفر بن محمد یقول:

ادوا الامانه ولو الی قاتل الحسین بن علی علیه السلام .

امام صادق علیه السلام فرمودند:

امانت را پس بدهید گرچه به قاتل حسین بن علی علیه السلام باشد.

امالی صدوق/ مجلس ۴۳ حدیث ۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

اتقوا الله و علیکم باداء الامانه الی من ائتمنکم و لو انّ قاتل علی بن ابی طالب علیه السلام ائتمننی علی امانه لادیتها الیه.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

از خدا بترسید و ردّ امانت کنید (و امانتدار باشید) نسبت به کسی که نزد شما امانتی گذاشته است به تحقیق که اگر قاتل علی بن ابی طالب علیه السلام هم نزد من امانتی داشته باشد، به او ردّ امانت می کنم (و خیانت در امانت نمی نمایم).

لئالی ۵/۲۷۸

عن السجاد علیه السلام قال:

علیکم باداء الامانه و الذی بعث محمداً بالحق نبیاً لو أن قاتل ابی الحسین علیه السلام ائتمننی علی السیف الذی قتله به لادیته الیه.

امام سجاد علیه السلام فرمود:

بر شما باد به اداء امانت: قسم به آن خداوندی که محمد ـ صلی الله علیه و آله ـ را به حق به پیامبری مبعوث فرمود، چنانچه

قاتل پدرم امام حسین

ص:۱۵۲

علیه السلام، شمشیری را که پدرم را به وسیلهٔ آن به قتل رسانید نزد من امانت بگذارد، رد امانت می کنم و آن شمشیر را به کسی که به من امانت داده، بر می گردانم.

لئالی ۵/۲۷۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انما یدرک الخیر کلّه بالعقل و لا دین لمن لا عقل له.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

این است و جز این نیست که تمام خیر و خوبی به واسطهٔ عقل یافت می شود و کسی که خرد ندارد، دین هم ندارد.

تحف العقول /۵۴

قال علی علیه السلام:

من لم یعرف الخیر من الشر فهو بمنزله البهیمه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که خوبی را از بدی تشخیص ندهد، مانند چهارپایان است.

تحف العقول /۹۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

زینه الدنیا ثلاثه: المال و الولد و النساء. و زینه الآخره ثلاثه: العلم و الورع و الصدقه. و امّا زینه البدن: قله النوم و قله الأکل و قله الکلام و امّا زینه العقل: فالصبر و الشکر و الصمت.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زینت دنیا سه چیز است: ثروت، اولاد، زن. و زینت آخر سه چیز است: علم، وَرَع، صدقه. و زینت بدن سه چیز است: کم سخن گفتن، کم خوابیدن، کم خوردن. و زینت عقل سه چیز است: شکیبائی، شکرگزاری و سکوت.

الاثنی عشریه /۸۱

قال الرضا علیه السلام:

لیست العباده کثره الصیام و الصلوه وانّما العباده کثره التفکر فی امر الله.

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

عبادت به این نیست که انسان زیاد روزه بگیرد یا نماز بخواند بلکه عبادت، «تفکر زیاد» در کارهای خداوند است.

توضیح

تفکر در کار خدای تعالی موجب می شود که انسان به عظمت و قدرت خداوند پی برده و در نتیجه آگاهانه عبادت می کند به خلافِ عبادت بدون تفکر و آگاهی از معبود، و این دو عبادت با هم فرق دارند و مسلماً عبادت شخص آگاه ارزش بیشتری از عبادت ناآگاه دارد و شاید آنچه اباذر را به آن مرتبه از کمال رسانید همین «تفکر زیاد» او بود که برابر احادیث وارده از عمده کارهایش بود.

تحف العقول /۴۴۲

عن جابر بن یزید قال:

سألت أبا جعفر علیه السلام عن قول الله (عزوجلّ): «أفعیینا بالخلق الأوَّل بل هم فی لبس من خلق جدید» فقال: یا جابر تأویل ذلک أنَّ الله (عزوجلّ) إذا أفنی هذا الخلق و هذا العالم و أسکن أهل الجنه الجنه و أهل النّار النّار جدَّد الله (عزوجلّ) عالماً غیر هذا العالم و جدَّد عالماً من غیر فحوله و لا إناث یعبدونه و یوحّدونه، و خلق لهم أرضاً غیر هذه الأرض تحملهم و سماء غیر هذه السماء تظلّهم، لعلّک تری أنَّ الله (عزوجلّ) إنّما خلق هذا العالم الواحد، و تری أن الله (عزوجلّ) لم یخلق بشراً غیرکم، بل و الله لقد خلق الله تبارک و تعالی ألف ألف عالم و ألف ألف آدم أنت فی آخر تلک العوالم و أولئک الآدمیّین.

جابر گوید:

تأویل آیهٔ شریفهٔ «آیا ما به آفرینش نخستین عاجز شدیم، (خیر) بلکه آنها از آفرینش جدید در اشتباهند» (ق /۱۵) را از امام باقر علیه السلام سؤال نمودم. حضرت فرمودند:

ای جابر! تأویل این آیه چنین است که خدای (عزوجلّ) چون این آفریدگان و این جهان را فانی نماید و بهشتیان را در بهشت و دوزخیان را در دوزخ

جای دهـد؛ جهانی از نو می آفرینـد که به جز این جهان باشـد، در آن جهان نیازی به نر و ماده نیست، اهل آن جهان خدای را بپرستند و به یگانگی اش بشناسند، خداوند زمینی، به جز این زمین برای آنان بیافریند که سنگینی آنان را بر خود حمل کند، و آسمانی غیر از این آسمان برای آنان بیافریند که بر سر آنان سایه افکند.

شاید تو فکر می کنی که خداوند همین یک جهان را آفریده است و معتقدی که بشـری به جز شما نیافریده است! بلکه به خدا قسم، خدای تبارک و تعالی هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفریده است که تو در آخر آن جهان ها و آن آدمیان می باشی.

خصال ۲/۶۵۲ حدیث ۵۴

قال علی علیه السلام:

اعجبوا لهذا الانسان ینظر بشحم و یتکلم بلحم و یسمع بعظم و یتنفس من خرم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

در آفرینش این انسان به شـگفت آئید و اندیشه نمائید تا به قدرت و توانائی آفریدگارش پی ببرید؛ با یک قطعه پیه می بیند، با گوشتی سخن می گوید و با استخوانی می شنود و از شکافی نفس می کشد.

نهج البلاغه /۱۰۹۱

ابوذر از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله درخواست سفارش و موعظه می کند. حضرت می فرمایند:

تو را به تقوی سفارش می کنم زیرا تقوی رأس امور است (یعنی از همه چیز مهم تر است).

ــــ باز هم سفارش بفرما.

ــــ بر تو باد به خواندن قرآن و بسیاری یادِ خدا، زیرا آن سبب یاد شما است در آسمان ها و نور شما است در زمین.

ــــ باز هم بفرما.

ــــ بر تو باد به جهاد که آن گوشه گیریِ امّت من است.

ــــ باز هم بفرما.

ـــــ بر تو باد به طول سکوت زیرا سکوت موجب دوری شیطان است. و کمک کار تو در امر دینت می باشد.

ـــــ باز هم بفرما.

ـــــ از خندهٔ زیاد اجتناب کن زیرا خندهٔ زیاد دل را می میراند و نور صورت را می برد.

ـــــ باز هم بفرما.

ـــــ به پایین دست خود بنگر، نگاهت به آنکه بالاـتر از خودت است نباشد چرا که این امر موجب می شود نعمت خدا را فراموش نکنی.

ـــــ باز هم بفرما.

ـــــ نسبت به خویشاوندانت صلهٔ رحم به جا آور هرچند به شما قطع رحم کرده باشند.

ـــــ باز هم بفرما.

ـــــ مساکین و مجالست با ایشان را دوست بدار.

ـــــ باز هم بفرما.

ـــــ حرف حق را بگو هرچند تلخ باشد.

ـــــ باز هم بفرما.

ـــــ در راه خدا از ملامت ملامت کنندگان ترس نداشته باش.

و فرمود: برای عیب مرد، کافی است سه خصلت در او باشد:

۱. آنچه را که در خود نمی شناسد (از بدی ها) در دیگران سراغ می گیرد.

۲. از آنان حیا می کند در اموری که در خود او هست.

۳. دوستش را به جهت کارهای بی مورد، می آزارد.

سپس فرمود: ای اباذر! عقلی چون عاقبت اندیشی و وَرَعی چون خود نگهداری و شرافتی چون خوش رفتاری نمی باشد.

مدینه البلاغه ۱/۴۸۶–۴۸۷

قال علی علیه السلام:

لولا التقی کنت أدهی العرب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

اگر تقوی و پرهیزکاری مانع نبود، من از تمام ملل عرب زیرک تر بودم.

تحف العقول /۹۹

قال علی علیه السلام و قد رجع من صفین فأشرف علی القبور بظاهر الکوفه:

ص:۱۵۶

یـا اهل الـدیار الموحشه و المحالّ المقفره و القبور المظلمه یا اهل التربه یا اهل الغربه یا اهل الوحـده یا اهل الوحشه انتم لنا فرط سابق و نحن لکم تبع لاحق _ اما الـدور فقـد سُـکنت و اما الأزواج فقـد نکحت و اما الاموال فقد قسـمت. هذا خبر ما عندنا فما خبر عندکم؟ ثمّ التفت الی اصحابه فقال اما لو اذن لهم فی الکلام لاخبرکم انّ خیر الزاد التقوی.

هنگامی که حضرت علی علیه السلام از جنگ صفین بازگشت و به گورستان بیرون کوفه رسید، فرمود:

ای ساکنین سـراهای ترسـناک و جاهای بی آب و علف و گورهای تاریک، ای ساکنین خاک ای دورمانـدگان از وطن ای بی کسان ای ترسناکان شما پیش رو مائید که جلو رفته اید و ما پیرو شمائیم که به شما می رسیم. اما خانه ها را ساکن شدند، زنان را گرفتند، دارائی ها را پخش کردند. این بود آگهی از آنچه نزد ما است؛ اخبار شما چیست؟

پس از آن به سوی یارانش نظر افکنـد و فرمود: بدانید که اگر اجازه سـخن گفتن می داشـتند به شـما خبر می دادند که بهترین توشه در این راه تقوی و پرهیزکاری است.

نهج البلاغه /۱۱۴۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

القیامه عرس المتقین.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

روز قیامت، برای پرهیزکاران جشن عروسی است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۳، حدیث ۴۶

من الفاظ رسول الله صلی الله علیه و آله:

الندم توبه.

از فرمایشات رسول خدا صلی الله علیه و آله این است:

پشیمانی از گناه و معصیت به منزله توبه و بازگشت است.

مواعظ صدوق /۵۳

ص:۱۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

عجبت لمن یحتمی من الطعام مخافه الداء کیف لایحتمی من الذنوب مخافه النار.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

در شگفتم از کسی که از خوراک به جهت ترس از درد و مریضی، پرهیز می کند اما از گناه به جهت ترس از دوزخ پرهیز نمی کند؟

امالی صدوق، مجلس ۳۴، حدیث ۳

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

أورع الناس من وقف عند الشبهه، أعبد الناس من أقام علی الفرائض، أزهد الناس من ترک الحرام، أشد الناس اجتهاداً من ترک الذنوب.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

باورع ترین مردم کسی است که به هنگام شبهه توقف کند (تا یقین به حلال بودن آنچه حلیّت آن معلوم نیست، بنماید). عابدترین مردم کسی است که واجبات را انجام دهد. زاهدترین مردم کسی است که ترک حرام نماید. سخت کوش ترین مردم از حیث تلاش کسی است که ترک گناه نماید.

تحف العقول /۴۸۹

عن ابی عبدالله علیه السلام: کان ابی یقول:

اذا هممت بخیر فبادر فانّک لاتدری ما یحدث.

امام صادق علیه السلام فرمود: پدرم می فرمود:

چون ارادهٔ کار خیری کردی (در انجامِ آن) بشتاب، زیرا نمی دانی چه پیش خواهد آمد.

اصول کافی ۲/۱۴۲ حدیث ۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ الله یحبّ من الخیر ما یعجل.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

خداوند شتاب در کار خیر را دوست دارد.

ص:۱۵۸

لئالی ۳/۳۷

قال الکاظم علیه السلام:

لیس منا من لم یحاسب نفسه کل یوم فان عمل حسنه استزاد الله و ان عمل سیئه استغفرالله منها و تاب الیه.

حضرت موسی کاظم علیه السلام فرمود:

از ما نیست کسی که حساب خود را روزانه بررسی نکند که اگر کار خوبی کرده، از خداوند طلب زیادی بنماید و اگر کار بدی انجام داده استغفار کرده و از عمل خود پشیمان شده و توبه نماید.

بحار ۷۰/۷۲ حدیث ۲۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اکیس الکیسین من حاسب نفسه و عمل لما بعد الموت.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زیرک ترین اشخاص زیرک، کسی است که حساب نفس خود را انجام داده و برای بعد از مرگ خود کار کند.

سفینه البحار ۱/۲۵۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

للجنه باب یقال له باب المجاهدین یمضون الیه فاذا هو مفتوح و هم متقلدون بسیوفهم و الجمع فی الموقف و الملائکه ترحب بهم. فمن ترک الجهاد ألبسه الله ذلاً فی نفسه و فقراً فی معیشته و محقاً فی دینه انّ الله تبارک و تعالی اعز امتی بسنابک خیلها و مراکز رماحها.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

بهشت را دری است به نام باب المجاهدین که مجاهدان به سوی آن رَوَند و آن در باز است و مجاهدان شمشیر به کمر دارند و در حالی که هنوز مردم در موقف محشر معطل باشند، فرشتگان به مجاهدان، خوش آمد گویند. پس هر که ترک جهاد کند خوار شود و تنگ روزی و

بی دین گردد. به راستی که خداوند تبارک و تعالی امتم را به سم اسبانش و سر نیزه هایش گرامی داشته است.

وسائل الشیعه ۱۱/۵ حدیث ۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

کتب الله الجهاد علی الرجال و النساء فجهاد الرجل بذل ماله و نفسه حتی یقتل فی سبیل الله و جهاد المرأه تصبر علی ما تری من اذی زوجها و عسرته.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

جهاد بر مردان و زنان واجب شده، جهاد مرد بخشیدن ثروت و جان خود است تا در راه خدا کشته شود و جهاد زن این است که از اذیت و تنگدستی و دشواری های زندگی شوهر خود صبر نماید.

وسائل الشیعه ۱۱/۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الخیر کله فی السیف و تحت ظل السیف و لا یقیم الناس الا بالسیف و السیوف مقالید الجنه و النار.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

تمام خیر و خوبی در شمشیر و زیر سایه شمشیر است مردم را راست نمی کند (به راه مستقیم و هدایت وادار نمی کند) جز شمشیر. و شمشیرها کلیدهای بهشت و جهنمند (قدرت ممکن است موجب بهشت و گاهی موجب جهنم خواهد بود به این معنی که اگر قدرت صرف امور شرعی شود موجب بهشت واگر در خلاف شرع انجام گیرد موجب جهنم خواهد بود).

وسائل الشیعه ۱۱/۵

عن الرضا علیه السلام:

من قاتل فقتل دون ماله و رجله و نفسه فهو شهید.

امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که جنگ کند سپس در راه دفاع از مال یا خانه یا جان خود کشته شود پس او اجر شهید را دارد.

تحف العقول /۴۱۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من بلغ رساله غاز کان کمن اعتق رقبه و هو شریکه فی باب غزوته.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هرکه نامۀ مجاهدی را برساند مانند این است که بنده ای آزاد کرده و در جهاد با او شریک است.

امالی صدوق/ مجلس ۸۵ حدیث ۹

قال علی علیه السلام:

حصنوا اموالکم بالزکاه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اموال خود را به وسیله زکات دادن حفظ کنید.

تحف العقول /۱۱۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

لاـ یزال الناس بخیر ما امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و تعاونوا علی البّر و التقوی فان لم یفعلوا ذلک نزعت عنهم البرکه و سلّط بعضهم علی بعض و لم یکن لهم ناصر فی الارض و لا فی السماء.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

مردم همواره به خیر و خوبی هستند تا زمانی که امر به معروف ونهی از منکر و کمک به خوبی و پرهیزکاری می کننـد و اگر چنین نکنند برکت از ایشان گرفته شود و بعضی از آنها بر دیگران مسلّط شوند در حالی که یاری کننده ای در زمین و آسمان نداشته باشند.

لئالی ۵/۲۶۱

قال النبی صلی الله علیه و آله:

و اذا لـم یأمروا بالمعروف و لم ینهوا عن المنکر و لم یتبعوا الاخیار من اهل بیتی سلّط الله علیهم شرارهم فیدعوا خیارهم

فلايستجاب لهم.

ص:۱۶۱

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

و هرگاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر را ترک کردنـد و برگزیـدگان و نیکان اهل بیتم را پیروی نکردنـد خداوند افراد بد را بر آنها مسلّط گرداند و دعای خوبان آنها هم مستجاب نشود.

لئالی ۵/۲۶۱

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من ترک انکار المنکر بقلبه و لسانه و یده فهو میّت بین الاحیاء.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که به وسیلهٔ قلب و زبان و دست خود زشتیِ کار بد و منکر را ترک کند، مرده ای است بین زندگان. (وجودش بی خاصیت و بی اثر است).

لئالی ۵/۲۶۲

قال علی علیه السلام:

الله الله فی الصلوه فانّها خیر العمل انّها عماد دینکم. الله الله فی صیام شهر رمضان فانّ صیامه جنّه من النار.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرید در مورد نماز، زیرا نماز بهترین عمل است. آن ستون دین شما است. و خدا را، خدا را در نظر داشته باشید نسبت به روزهٔ ماه رمضان چرا که روزهٔ آن ماه، سپری است که از آتش جهنم جلوگیری می نماید.

تحف العقول /۱۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اول ما یحاسب الانسان الصلوه فان قبلت قبل ما سواها و ان ردّت ردّ ما سواها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

اول چیزی که از انسان حساب شود، نماز است که اگر قبول افتد، عبادات و کارهای دیگر هم قبول شوند، و اگر ردّ شود، بقیهٔ کارها هم مردود شوند.

سراج القلوب /١٢١

ص:١٦٢

قال الصادق علیه السلام:

تعلموا من الدیک خمس خصال: المحافظه علی اوقات الصلوه و الغیره و السخاوه و الشجاعه و کثره الطروقه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

پنج صفت خوب از خروس یاد بگیرید:

۱. محافظت و مراقبت اوقات نماز.

۲. غیرت، که خروس دیگر را نزدیک مرغان خود نمی گذارد.

۳. سخاوت، که در آب و دانه، مرغان را بر خود مقدم می دارد.

۴. شجاعت، که در وقت جنگ به قدر مقدور می جنگد.

۵. بسیاری جمع کردن.

خصال /۲۹۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: لاینال شفاعتی غداً من اخّر الصلوه المفروضه بعد وقتها.

امام صادق علیه السلام فرمود:

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر که نماز واجب را از وقتش پس اندازد، فردای قیامت شفاعت من به او نرسد.

امالی صدوق/ مجلس ۶۲، حدیث ۱۵

عن ابی بصیر قال:

دخلت علی ام حمیده اعزیها بابی عبدالله الصادق علیه السلام فبکت و بکیتُ لبکائها ثم قالت یا ابامحمد لو رأیت ابا عبدالله علیه السلام عند الموت لرأیت عجباً فتح عینیه ثم قال: اجمعوا الّی کلّ من بینی و بینه قرابه. قالت: فلم نترک احداً الا جمعناه قالت: فنظر الیهم ثم قال: ان شفاعتنا لاتنال مستخفاً بالصلوه.

ابوبصیر گوید:

خدمت ام حمیده رفتم که او را در شهادت امام صادق علیه السلام تسلیت دهم. گریست و من هم به گریه اش گریستم. پس

از آن گفت: ای ابامحمد! اگر امام صادق علیه السلام را وقت مرگ می دیدی، امر شگفتی را می دیدی. (امام)

ص:۱۶۳

دو دیـده اش را گشود و فرمود: همهٔ خویشانم را دورم جمع کنید. کسـی نماند که او را جمع نکردیم، حضـرت نگاهی به آنها کرد و فرمود: به راستی شفاعت ما به کسی که نماز را سبک بشمارد، نخواهد رسید.

امالی صدوق/ مجلس ۷۳، حدیث ۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ الله تبارک و تعالی أهـدی الیّ و الی امتی هـدیه لم یهـدها الی احدٍ من الامم کرامه من الله لنا. قالوا: و ما ذاک یا رسول الله؟ قال: الافطار فی السفر و التقصیر فی الصلوه. فمن لم یفعل ذلک فقد ردّ علی الله (عزوجلّ) هدیته.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خدای تبارک و تعالی به منظور احترام به ما هدیه ای به من و امتم اهداء نمود که به هیچ یک از امّت ها نفرستاده است. عرض کردند: یا رسول الله! آن هدیه چیست؟ فرمود: در سـفر روزه نگرفتن و نماز را شکسته بجا آوردن. و هر کس چنین نکند هدیهٔ خدای (عزوجلّ) را ردّ کرده است!

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۲، حدیث ۴۳

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

اربعه یجب علیهم التمام فی سفر کانوا او فی حضر: المکاری و الکری و الاشتقان (البرید) و الراعی لأنّه عملهم.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

بر چهار شـخص تمام خوانـدنِ نماز واجب است چه مسافر باشـند چه حاضـر: آنکه چهار پا، کرایه می دهد، آنکه خود را برای مسافرت به دیگران کرایه می دهد، پست چی، چوپان.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۲، حدیث ۱۲۲

قال علی علیه السلام:

الصلوه قربان کل تقی و الحج جهاد کل ضعیف و لکل شیئ زکاه و زکاه البدن الصیام.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نماز وسیله نزدیکی به خدا و موجب تقرب هر پرهیزکار؛ و انجام اعمال

حج، جهاد هر ضعیف است و از برای هر چیز زکاتی است و زکات بدن روزه گرفتن است.

تحف العقول /۲۲۱

عن محمد بن سلیمان الدیلمی عن ابیه قال: سمعت اباعبدالله علیه السلام یقول:

الشتاء ربیع المؤمن یطول فیه لیله فیستعین به علی قیامه و یقصر فیه نهاره فیستعین به علی صیامه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

زمستان بهار مؤمن است شبش بلند است و کمک عبادت است و روزش کوتاه و کمک روزه.

امالی صدوق/ مجلس ۴۲، حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مشی الی مسجد من مساجد الله فله بکل خطوه خطاها حتی یرجع الی منزله عشر حسنات و یمحی عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که به سوی مسجدی از مسجدهای خداوند گام بردارد، به هر قدمی که برمی دارد تا به منزلش بازگردد، ده حسنه پاداش دارد، ده گناه از نامهٔ عملش پاک شود و ده درجه رتبه اش را بالا برند.

عقاب الاعمال /۶۷۶

قال الصادق علیه السلام:

علیکم باتیان المساجد فانّها بیوت الله فی الارض و من اتاها متطهراً طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره فاکثروا فیها من الصلوه و الدعاء و صلوا من المساجد فی بقاع مختلفه فان کل بقعه تشهد للمصلی علیها یوم القیامه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

بر شما باد به آمدن مساجد زیرا آنها خانه های خدایند در زمین: و هر که با طهارت در آنها درآید خدا از گناهان پاکش کند و او را از زوّار خود نویسد. در آنها بسیار نماز بخوانید و دعا کنید و در جاهای مختلف

مسجد نماز کنید که هر جا، برای نمازگزار خود در روز قیامت گواهی می دهد.

امالی صدوق، مجلس ۵۷، حدیث ۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کنس مسجداً یوم الخمیس لیله الجمعه فاخرج منه التراب ما یدر فی العین غفرله.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هرکه روز پنج شنبه، شب جمعه مسجد را بروبَد و به اندازۀ گَردی که به چشم کشند خاکروبه از آن بیرون برد، آمرزیده شود.

امالی صدوق، مجلس ۷۵، حدیث ۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الجلوس فی المسجد لانتظار الصلوه عباده.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

نشستن در مسجد به انتظار انعقاد نماز، عبادت است.

لئالی ۴/۱۳۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کان القرآن حدیثه و المسجد بیته بنی الله له بیتا فی الجنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس گفتار او قرآن و خانۀ او مسجد باشد، خداوند خانه ای در بهشت برای او آماده و مهیّا خواهد کرد.

لئالی ۴/۱۳۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

جاء أعرابی الی النبی صلی الله علیه و آله فسئله عن شرّ بقاع الارض و خیر بقاع الارض فقال له رسول الله صلی الله علیه و آله: شر بقاع الارض الاسواق و خیر بقاع الارض المساجد و احبهم الی الله اولهم دخولاً و آخرهم خروجاً منها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

یک نفر اعرابی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله شرفیاب شد و از بدترین و

ص:۱۶۶

بهترین نقاط زمین سؤال کرد. حضرت در جواب فرمود: بدترین مکان، بازارها و بهترین ساختمان ها مساجد هستند و محبوب ترین شخص نزد خدا کسی است که قبل از همه وارد مسجد شود و آخرین فردی باشد که از مسجد نزد خارج شود.

لئالی ۴/۱۳۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من أسرج فی مسجد من مساجد الله سراجاً لم تزل الملائکه و حمله العرش تستغفرون له مادام فی ذلک المسجد ضوء من ذلک السراج.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که در مسجدی از مساجد خداوند، چراغی روشن کند، ملائکه و حاملین عرش، دائماً برای او استغفار می کنند تا زمانی که نوری از آن چراغ در آن مسجد باشد.

لئالی ۴/۱۳۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ادخل لیله واحده سراجاً فی المسجد غفرالله له ذنوب سبعین سنه و کتب له عباده سنه و له عندالله مدینه فان زاد علی لیله واحده فله بکلّ لیله یزید ثواب نبیّ فاذا تمّ عشر لیال لایصف الواصفون ما لاحدّ له فاذا تمّ الشهر حرم الله جسده علی النار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که یک شب چراغی را در مسجدی روشن کند خداوند گناهان هفتاد سال او را آمرزیده و برای او عبادت یک سال را می نویسد و نزد خداوند شهری خواهد داشت. و اگر بیش از یک شب چراغی روشن نماید ثواب یک پیامبر از برای او خواهد بود.

و اگر ده شب، چراغی در مسجدی روشن نماید هیچ وصف کننده ای نخواهد توانست که ثواب او را نزد خداوند تعیین نماید و هرگاه یک ماه تمام این عمل را انجام دهد خداوند متعال جسد او را بر آتش جهنم حرام خواهد کرد.

ص:۱۶۷

لئالی ۴/۱۳۶

قال ابوجعفر علیه السلام:

من بنی مسجداً کمفحص قطاه بنی الله له بیتا فی الجنه.

امام باقر علیه السلام فرمود:

کسی که مسجدی بنا کند هرچند به اندازۀ قفس پرنده ای کوچک باشد، خداوند در بهشت برای او خانه ای مهیّا خواهد نمود.

لئالی ۴/۱۳۶

قال ابوعبیده:

مرّ بی ابوعبدالله علیه السلام فی طریق مکّه و قد سویت بأحجار مسجد فقلت له جعلت فداک نرجو أن یکون هذا من ذلک. قال: نعم.

ابوعبیده گوید:

در راه مکه مشغول سنگ چینی در زمینی به عنوان مسجد بودم و در آن موقع حضرت امام صادق علیه السلام رسید و خدمت او عرض کردم امید است این عمل منطبق با حدیث «من بنی مسجداً» باشد فرمود: بلی[یعنی بناء مسجد هرچند به عنوان سنگ چینی مختصری در زمین کوچکی انجام گردد فضیلت بناء مسجد را دارا می باشد].

لئالی ۴/۱۳۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من أکل شیئاً من الموذیات ریحها فلا یقربن المسجد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که چیز بدبوئی که موجب اذیت مردم بشود (مثل سیر)، بخورد، باید از رفتن به مسجد خودداری کند.

لئالی ۴/۱۳۹

قال ابوعبدالله علیه السلام:

جنبوا مساجدكم الشراء و البيع و المجانين و الصبيان و الضاله و الاحكام و الحدود و رفع الصوت.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

ص:۱۶۸

مسجدهای خود را از خرید و فروش، دیوانگان، کودکان، گمشدگان، قضاوت، اجرای حدود و فریاد کشیدن دور بدارید.

خصال ۲/ باب ۸، ص ۴۱۰-۴۱۱، حدیث ۱۳

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ امیرالمؤمنین علیه السلام رای قاصا فی المسجد فضربه بالدره فطرده.

امام صادق علیه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام شخصی را دید که در مسجد قصه و داستان می گوید حضرت با تازیانه او را زد و از مسجد بیرون کرد.

لئالی ۴/۱۳۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لاصلاه لمن لایصلّی فی المسجد مع المسلمین إلا لعله.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

نمازی نیست برای کسی که همراه مسلمین در مسجد نماز نخواند، مگر اینکه نماز جماعت را با عذری موجّه ترک کند.

بحارالانوار ۸۸/۵ و ۳۷ و ۳۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من تهاون فی الصلوه لخمس فی الجماعه عاقبه الله باثنتی عشره خصله: ثلاثه فی الدنیا و ثلاثه فی القبر و ثلاثه عند الموت و ثلاثه یوم القیامه. اما التی فی الدنیا: یرفع الله برکته من کسبه و ینزع سیماء الخیر من وجهه و یکون بغیضاً فی قلوب المؤمنین. و اما التی عند الموت: فانه یقبض روحه جائعاً، عطشاناً، شدید الفزع. و اما التی فی القبر: مسائله منکر و نکیر و ظلمه القبر و ضیق اللحد. و اما التی فی القیامه: شده الحساب و غضب الرب و العقاب بالنار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که نماز جماعت های پنج گانه را سبک شمارد، خداوند او را به دوازده بلا مبتلا خواهد کرد: سه تا در دنیا، سه تا وقت مرگ، سه تا در قبر و سه تا در قیامت. اما سه تای دنیا: خداوند برکت را از کسب او

برمی دارد و خیر را از سیمایش بزداید، مؤمنین نیز از چنین کسی بدشان بیاید. اما سه تای وقت مرگ: قبض روح او در حال گرسنگی و تشنگی و با سختی انجام شود. و اما سه تای در قبر: سختی سؤال نکیر و منکر، تاریکی قبر و تنگی لحد. و اما سه تای روز قیامت: سختی حساب و غضب پروردگار و سوختن به آتش جهنم.

الاثنی عشریه /۴۰۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من حافظ علی الجماعه حیث ما کان مرّ علی الصراط کالبرق الخاطف اللامع فی اول زمره مع السابقین و وجهه أضوء من القمر لیله البدر و کان له بکل یوم و لیله یحافظ علیها ثواب شهید.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس مواظب باشد که هر جا هست، نماز خود را به جماعت بخواند، همچون برق زودگذر و جهنده، از پل صراط گذر کند، در پیشاپیش گروهی از سبقت گیرندگان، با چهره و رخساری که از ماه شب چهاردهم تابناک تر باشد و به هر شبانه روزی که بر خواندن نماز جماعت مواظبت داشته باشد، ثواب یک شهید را دارا باشد.

عقاب الاعمال /۶۷۶

قال علی علیه السلام:

درهم ینفقه الرجل فی الحج یعدل الف درهم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

یک درهم که انسان برای سفر حج خرج کند معادل با هزار درهم در مصارف دیگر است.

تحف العقول /۱۱۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! من سوف الحج حتی یموت بعثه الله یوم القیامه یهودیا او نصرانیّاً.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

کسی که هر سال بگوید سال آینده (برای حج و رجب) به مکه می روم،

تا بمیرد و به مکه نرود، خداوند او را در قیامت، یهودی یا نصرانی مبعوث می گرداند.

مکارم الاخلاق /۲۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! تارک الحج و هو یستطیع کافر. قال الله تعالی: و لله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا و من کفر فان الله غنی عن العالمین. (آل عمران/ ۹۷)

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

ای علی! کسی که مستطیع باشد و به مکه نرود کافر است چنانچه خداوند در قرآن فرموده: مردمی که استطاعت دارند واجب است به مکّه بروند و کسی که نرود، خداوند از (او و) تمام مردم بی نیاز است.

مکارم الاخلاق /۲۹۸

عن هارون بن خارجه عن ابی عبدالله علیه السلام قال: سمعته یقول:

من حجّ خمسین حجّه بنی الله له مدینه فی جنه عدن فیها مائه الف قصر، فی کل قصر حور من حور العین و الف زوجه، و یجعل من رفقاء محمد _ صلی الله علیه و آله _ فی الجنّه.

هارون گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند:

کسی که پنجاه حج به جا بیاورد خداوند در بهشت عدن، شهری برای او می سازد که صد هزار کاخ دارد، و در هر کاخی یک حور از حوریان بهشتی و هزار همسر باشد، و در بهشت از رفیقان حضرت محمد صلی الله علیه و آله می گردد.

خصال ۲/ باب ۵۰، ص ۵۷۱، حدیث ۳

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من حج عشرین حجه لم یر جهنم و لا یسمع شهیقها و لا زفیرها.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که بیست بار به حج رفته باشد نه دوزخ را می بیند و نه فریاد و آواز افروخته شدن (شعله های) آن را می شنود.

خصال ۲/ باب ۲۰، ص ۵۱۶، حدیث ۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من حجّ ثلاث حجج لم یصبه فقر أبداً.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر که سه بار به حج برود هرگز تهیدست نشود.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۱۷، حدیث ۱۰۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

المؤمن اعظم حرمه من الکعبه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

احترام مؤمن، بیش از کعبه است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۷، حدیث ۹۵

عن المعلّی بن خنیس قال:

قلت لأبی عبدالله علیه السلام: ما حقُّ المؤمن علی المؤمن؟ قال: سبعه حقوق واجبات ما فیها حقٌّ إلا و هو واجبٌ علیه و إن خالفه خرج من ولایه الله و ترک طاعته و لم یکن لله (عزوجلّ) فیه نصیب. قال: قلت: جعلت فداک حدَّثنی ما هی؟ قال: ویحک یا معلّی إنّی شفیقٌ علیک أخشی أن تضیّع ولا تحفظ، و تعلم و لاتعمل، قلت لا قوَّهَ إلا بالله، قال: أیسر منها أن تحبَّ له ما تحبُّ لنفسک، و تکره له ما تکره لنفسک، و الحقُّ الثانی أن تمشی فی حاجته و تبتغی رضاه و لا تخالف قوله، و الحقُّ الثالث أن تصله بنفسک و مالک و یدک و رجلک و لسانک. و الحقُّ الرّابع أن تکون عینه و دلیله و مرآته و قمیصه. و الحقُّ الخامس أن لا تشبع و یجوع، و لا ـ تلبس و یعری، و لا ـ تروی و یظمأ. و الحقُّ السادس إن یکون لک امرأه و خادم و لیس لأخیک امرأه و لا خادم أن تبعث خادمک فتغسل ثیابه، و تصنع طعامه، و تمهّد فراشه، فإنَّ ذلک کلّه إنّما جعل بینک و بینه، و الحقُّ السّابع أن تبرَّ قسمه و تجیب دعوته، و تشهد جنازته و تعوده فی مرضه، و تشخص بدنک فی قضاء حاجته، و لا تحوجه إلی أن یسألک و لکن تبادر إلی قضاء حوائجه، فاذا فعلت ذلک به وصلت ولایتک بولایته و ولایته بولایه الله (عزوجلّ) .

معلی بن خنیس می گوید:

خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم حق مؤمن بر مؤمن چیست؟ حضرت فرمود: هفت حق واجب است که اگر مخالفت کرد و یکی از آنها را انجام نداد از ولایت خداوند خارج شده و اطاعتش را ترک نموده است و در آن حق، هیچگونه بهره ای در پیشگاه خداوند ندارد. عرض کردم: قربانت شوم، بفرمائید این حقوق کدامند؟ حضرت فرمودند: معلّی، درخواست سنگینی از من کردی، می ترسم آنها را حفظ ننموده ضایع کنی و در حالی که آنها را می دانی عمل ننمائی! گفتم: لا حول ولا قوه الا بالله، کنایه از اینکه عمل می کنم. فرمود: کمتر حقی که مؤمنین بر یکدیگر دارند این است که هر چیز را برای خود دوست داری برای او نیز دوست داشته باشی و هر چیزی که برای خود دوست نداری برای او نیز دوست نداشته باشی. حق دوم: این است که در رفع حاجت او بکوشی و رضایتش را جلب نموده با گفتارش مخالفت ننمائی. حق سوم: این است که کمک بدنی، مالی و آنچه از دست و پا و زبانت برمی آید، به او بنمائی. حق چهارم: چشم او باشی، راهنما و آئینه و لباس او باشی (عیب هایش را فقط به خودش بنمائی و اسرارش پوشیده داری). حق پنجم: هرگاه او گرسنه است تو خود را سیر نکنی، او برهنه باشد، تو نپوشی، اگر تشنه است تو سیراب نباشی. (به عبارت دیگر: هیچگاه تو سیر نباشی و او گرسنه، پوشیده باشی و او برهنه، سیراب باشی و او تشنه). حق ششم: اگر زن و خدمتگزار داری و او ندارد، خدمتگزارت را برای رفع احتیاج او بفرستی تا لباسش را بشویَد، غذایش را درست کند، رختخوابش را پهن کند. تمام اینها مواردی است که بین تو و او قرار دارد. حق هفتم: گفتارش را تصدیق کنی، دعوتش را اجابت نمائی، در تشییع جنازه اش شرکت کنی، در بیماریش، او را عیادت کنی و به طور کلی با تمام جان آماده برای رفع نیازمندی های او باشی و تو در برآورده ساختن حوائجش پیشی بگیری به طوری که احتیاج به درخواست و

تقاضای او نباشد. فقط در این صورت است که ولایت تو به ولایت او رسیده و ولایت او به ولایت خدای (عزوجلّ) .

بحار الانوار ۷۴/۲۲۴، خصال ۲/۳۵۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من اذی مؤمناً فقد اذانی و من اذانی فقد آذی الله فهو ملعون فی التوراه و الانجیل و الفرقان.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که مؤمنی را آزار نماید مانند این است که مرا آزار نموده و کسی که مرا آزار نماید خدا را آزار نموده و چنین کسی در این کتب آسمانی ملعون است: تورات حضرت موسی و انجیل حضرت عیسی و قرآن حضرت محمد صلی الله علیه و آله.

لئالی ۵/۱۸۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من اذی مؤمناً فعلیه لعنه الله و الملائکه و الناس اجمعین.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که مؤمنی را اذیت و آزار نماید (مثل اینکه مالش را تصرف نماید) مورد لعن خدا و ملائکه و تمام مردم خواهد بود.

لئالی ۳/۹۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من آذی مؤمناً و لو بشطر کلمه جاء یوم القیامه مکتوب بین عینیه آیس من رحمه الله و کان کمن هدم الکعبه و بیت المقدس و قتل عشره الاف من الملائکه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که مؤمنی را هرچند به نصف کلمه ای اذیت کند، روز قیامت در پیشانی او نوشته شود: «نومید از رحمت خدا» و چنین فردی همانند کسی است که خانهٔ کعبه و بیت المقدس را خراب نموده و ده هزار فرشته را به قتل رسانیده باشد.

لئالی ۵/۱۸۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من اقتطع مال مؤمن غصباً بغیر حلّه لم یزل الله (عزوجلّ) معرضاً عنه ماقتاً لاعماله التی یعملها من البرّ و الخیر لایثبتها فی حسناته حتی یتوب و یردّ المال الذی اخذه الی صاحبه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس (سهمی از) مال مؤمنی را بدون رضایتش به زور و ستم بستاند، پیوسته خداوند (عزوجلّ) از او روگردان باشد و همهٔ اعمال نیک و خیراتی که انجام می دهد مورد خشم و غضب الهی است و هیچکدام را در دیوان حسناتش ثبت نفرماید مگر آنکه هم توبه کند و هم آن مالی را که به زور تصرف کرده، به صاحبش باز گرداند.

عقاب الاعمال /۶۲۳

قال السجاد علیه السلام:

و الله لقضاء حاجه احبّ الی الله من صیام شهرین متتابعین و اعتکافهما فی المسجد الحرام.

امام سجاد علیه السلام فرمود:

قسم به خدا برآوردن حاجت بهتر است نزد خدا از دو ماه روزهٔ پی در پی که اعتکاف آن دو ماه در مسجدالحرام باشد.

لئالی ۳/۱۱۷

قال الصادق علیه السلام:

قضاء حاجه المؤمن أفضل من الف حجه متقبله بمناسکها و عتق الف رقبه لوجه الله و حملان الف فرس فی سبیل الله بسرجها و لجمها.

امام صادق علیه السلام فرمود:

برآوردن حاجت مؤمن بهتر است از هزار حج مقبول با تمامی اعمالش و برتر از آزاد کردن هزار بنده برای خدا و بالاتر از تقدیم هزار اسب زین کرده (و مهار کرده و آماده) در راه خدا.

ص:۱۷۵

امالی صدوق، مجلس ۴۲، حدیث ۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أفضل الأعمال بعد الصلوه ادخال السرور فی قلب المؤمنین بما لا اثم فیه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهترین کار، پس از نماز، خوشحال کردن دل مؤمن است به چیزی که گناهی در او نباشد (مثلاً ادخال سرور به وسیلهٔ غیبت نباشد).

نهج الفصاحه /۳۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من احبّ الاعمال الی الله (عزوجلّ) ادخال السرور علی المؤمن: اشباع جو عته او تنفیس کربته او قضاء دینه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

از دوست دارترین کارها نزد خدا خوشحال کردن مؤمن است به سیر کردن او یا رفع اندوه از او یا اداء قرض او.

لئالی ۳/۱۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الایمان معرفه بالقلب و اقرار باللسان و عمل بالارکان.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

حقیقت ایمان آن است که دل بشناسد و زبان اقرار کند و اعضاء تن به لوازم آن عمل کنند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۷۸، حدیث ۲۳۹

قال الرضا علیه السلام:

لایکون المؤمن مؤمناً حتی تکون فیه ثلاث خصال: سنّه من ربّه و سنّه من نبیّه و سنّه من ولیّه. فامّا السنه من ربّه فکتمان السّر و امّا السنه من نبیّه فمداراه الناس و امّا السنه من ولیه فالصبر فی البأساء و الضراء.

حضرت امام رضا علیه السلام فرمود:

مؤمن وقتی مؤمن حقیقی است که سه صفت در او باشد: یک سنّت از پروردگار خود، یک سنت از پیامبرش و یک سنّت از امام خود. اما سنّت

ص:۱۷۶

خدائی کتمان اسرار مردم است (یعنی همانگونه که خداونـد متعال اسـرار مردم را می پوشانـد، شـخص مومن نیز بایـد رازدار مردم باشـد و اسـرارشان را فـاش نکنـد). و سـنت پیـامبر خوش رفتـاری بـا مردم است و سـنت امـام صبر در پیشامـدها و تحمل ناراحتی ها است (آری مؤمن باید این صفات نیک را از خدا و پیامبر و امام دارا باشد).

تحف العقول /۴۴۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لاینبغی لمؤمن أن یذل نفسه.

پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

سزاوار نیست که مؤمن، خود را خوار نماید.

نهج الفصاحه /۵۳۰

قال ابوعبدالله علیه السلام:

فی سؤر المؤمن شفاء من سبعین داءً.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

نیم خورده و نیم آشامیدهٔ مؤمن، امان و درمان هفتاد نوع درد است.

ثواب الاعمال /۳۳۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لاتطلبوا عثرات المؤمنین فانّ من تتبع عثرات اخیه تتبع الله عثرته و من تتبع الله عثرته یفضحه و لو فی جوف بیته.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

لغزش هـای مؤمنین را جویا نشویـد زیرا کسـی که لغزش ها و خطاهای مؤمنین را دنبال کنـد، خداونـد متعال خطاهای او را پی گیری نموده او را رسوا خواهد کرد هرچند که در خانهٔ خود مرتکب خطا و لغزشی گردد که مردم از آن بی اطلاع باشند.

لئالی ۵/۲۴۲

قال الصادق علیه السلام لابی بصیر:

یا ابامحمد لاتفتش الناس عن ادیانهم فتبقی بلاصدیق.

امام صادق علیه السلام به ابابصیر فرمود:

ای ابامحمد، در پی کاوش و جست وجو از عقائد مردم مباش و گرنه بدون دوست خواهی ماند.

تحف العقول /۳۶۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من نظر فی کتاب اخیه بغیر اذنه فکانما ینظر الی النار.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که بدون اجازهٔ برادر دینی خود، به نوشته اش بنگرد؛ گویا که به آتش (جهنم) نگریسته است.

نهج الفصاحه /۵۸۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مات بغیر وصیه مات میته جاهلیه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که بدون وصیت بمیرد مانند کسی است که در زمان جاهلیت از دنیا رفته است.

لئالی ۳/۱۷۸

قال:

ما ینبغی لامرأ مسلم ان یبیت لیله الا و وصیته تحت رأسه.

فرمودند:

سزاوار نیست برای شخص مسلمان که شب بخوابد مگر این که وصیت نامه اش زیر سرش باشد.

لئالی ۳/۱۷۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انا و كافل اليتيم كهاتين فى الجنه اذا لقى الله و اشار بالسبابه و الوسطى.

رسول خدا صلى الله عليه و آله در حالى كه به انگشت سبابه و وسطى اشاره مى نمود فرمود:

من و كسى كه سرپرستى يتيمى را به عهده بگيرد مثل اين دو، در بهشت

ص:۱۷۸

هستیم. (کنایه از اینکه انگشت سبابه و وسطی از هم جدا نمی شوند لذا من و سرپرست یتیم هم از یکدیگر جدا نخواهیم شد).

لئالی ۳/۱۸۱

قال ابوجعفر علیه السلام:

اربع من کنّ فیه بنی الله له بیتاً فی الجنه: من آوی الیتیم و رحم الضعیف و اشفق علی والدیه و رفق بمملوکه.

امام باقر علیه السلام فرمود:

چهار نفرند که خداوند برای آنها خانه ای در بهشت مهیا می کند:

۱. کسی که سرپرستی یتیمی را عهده دار شود.

۲. کسی که به ناتوانی ترحم کند.

۳. کسی که نسبت به پدر و مادر خود مهربان باشد.

۴. کسی که نسبت به مملوک (زیردست) خود شفقت داشته باشد.

لئالی ۳/۱۸۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

الاقتصاد نصف المؤونه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

میانه روی (در خرج کردن) نصف هزینهٔ زندگی است.

غرر و درر، حدیث ۵۶۴، فهرست غرر ص ۳۲۳

توضیح

چنانچه در معراج السعاده /۲۲۵ نقل شده، حضرت رسول فرمودند: محتاج نشد هر که میانه روی کرد. و به تعبیر دیگر از حضرت صادق علیه السلام آمده که: من ضامنم از برای کسی که میانه روی کند، هرگز فقیر نشود.

قال علی علیه السلام:

التقدير نصف العيش.

ص:١٧٩

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نیمی از زندگی در این است که هر کاری به اندازهٔ خود باشد (خصوصاً خرج کردن).

خصال ۲/۶۲۰ (حدیث اربعمائه)

قال علی علیه السلام:

انّ الله سبحانه فرض فی اموال الأغنیاء أقوات الفقراء فما جاع فقیر الا بما منع غنی و الله تعالی سائلهم عن ذلک.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوند سبحان در دارائی های توانگران روزی های بی چیزان را واجب گردانیده، پس بی چیز، گرسنه نماند مگر به سبب آنچه توانگری به او نداده است و خداوند در روز رستاخیز، ایشان را از این کار مؤاخذه و بازپرسی می نماید.

نهج البلاغه /۱۲۴۲

قال علی علیه السلام:

انّ المسکین رسول الله فمن منعه فقد منع الله و من أعطاه فقد أعطی الله.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

فرد مسکین، فرستادهٔ خدا است (او را از روزی کم بهره گردانیده تا فرد غنی را به فرستادهٔ خود، آزمایش نماید) پس کسی که او را منع کند (کمک ننماید) خدا را منع نموده (دستور او را که توانایان باید از بینوایان دستگیری کنند رفتار نکرده) و کسی که چیزی به او ببخشد به خدا داده (و به دستور او عمل کرده) است.

نهج البلاغه /۱۲۳۲

قال النبی صلی الله علیه و آله:

یا علی! رضا الله فی رضا الوالدین و سخط الله فی سخط الوالدین.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی! خشنودی خداوند در خشنود کردن پدر و مادر و خشم خداوند در خشم پدر و مادر است.

غوالی الدرر/ کلمه ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

برّوا آباءکم یبرکم ابناؤکم و عفّوا عن نساء الناس تعف نساؤکم.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

به پدرانتان نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و نسبت به زنان مردم پاکدامن باشید تا زنان خودتان پاکدامن بمانند.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۵۵، حدیث ۷۵.

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

نظر الولد الی والدیه حبّاً لهما عباده.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

نگاه محبّت آمیز فرزند به پدر و مادرش، عبادت و بندگی خداوند است.

تحف العقول /۴۶

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

النظر الی الوالد عباده.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

نگاه به پدر عبادت است.

لئالی ۳/۱۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من احبّ أن یخفف الله عنه سکرات الموت فلیکن بقرابته و صولا و بوالدیه بارّاً فاذا کان کذلک هوّن الله علیه سکرات الموت و لم یصبه فی حیاته فقر ابداً.

امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که دوست دارد سکرات موت بر او آسان گردد باید نسبت به اقوام و خویشان رعایت صلهٔ رحم نموده و به پدر و مادر خود نیکی کند، در چنین صورتی سکرات موت بر او آسان شده و تا زنده است تهیدست و محتاج نخواهد شد.

لئالی ۳/۸

ص:۱۸۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

جاء رجل الی النبی فقال یا رسول الله صلی الله علیه و آله من ابرّ؟ قال: امک. قال: ثم من؟ قال: امک. قال: ثم من؟ قال: امک: قال: ثم من؟ قال: اباک.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

شخصی خدمت پیغمبر اکرم _ صلی الله علیه و آله _ شرفیاب شد و عرض کرد به چه کسی نیکی و احسان کنم؟ فرمود: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ فرمود: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ فرمود: به مادرت. عرض کرد: بعد به چه کسی؟ فرمود: به پدرت.

اصول کافی ۲/۱۵۹ حدیث ۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

جاء رجل الی رسول الله صلی الله علیه و آله فقال: یا رسول الله انی راغب فی الجهاد نشیط. قال: فجاهد فی سبیل الله فانک ان تقتل کنت حیّاً عندالله ترزق و ان مت فقد وقع اجرک علی الله و ان رجعت رجعت من الذنوب کما ولدت. فقال یا رسول الله ان لی والدین کبیرین یزعمان انهما یأنسان بی و یکر هان خروجی. فقال رسول الله: اقم مع والدیک فو الذی نفسی بیده لانسهما بک یوماً و لیله خیر من جهاد سنه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: یا رسول الله من مشتاق جهادم و نسبت به آن نشاط دارم. پیغمبر به مرد فرمود: در راه خدا جهاد کن که اگر کشته شوی زنده ای و نزد خدا روزی خوری و اگر بمیری اَجرت با خدا است و اگر بر گردی از گناهان بیرون شده ای همچون روزی که مادرت تو را زاده است. گفت: یا رسول الله! من پدر و مادر پیری دارم که معتقدند با من انس دارند و رفتن را خوش ندارند. رسول خدا فرمود: با پدر و مادرت باش، قسم به کسی که جانم به دست او است انس یک شبانه روزی آنها به تو از جهاد یکسالهٔ (تو) بهتر است.

امالی صدوق، مجلس ۷۰، ح ۸

قال علی علیه السلام:

من کبرت همته کبر اهتمامه.

حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

هر کس همتش بلند باشد، اهتمامش زیاد خواهد شد.

شرح غرر و درر ۵/۱۷۶

شاعر گوید:

همت بلنددار که مردان روزگار

از همت بلند به جائی رسیده اند

قال علی علیه السلام:

اذا هبت شیئاً فقع فیه فان شده توقیه أعظم مما تخاف منه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه از کاری ترسیدی خود را در آن افکن، زیرا سختی حذر کردن و پائیدن بزرگ تر است از آنچه از آن ترس داری.

نهج البلاغه /۱۱۶۹

قال ابوعبدالله علیه السلام:

کان رسول الله صلی الله علیه و آله ینفق فی الطیب اکثر ممّا ینفق فی الطعام.

امام صادق علیه السلام فرمود:

مخارج (استعمال) عطریات پیامبر، بیش از مخارج خوراك او بود.

لئالی ۴/۱۵۵

قال علی علیه السلام:

علیکم بالصفیق من الثیاب فانّ من رقّ ثوبه رقّ دینه.

حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

بر شما باد به لباس ضخیم، زیرا کسی که لباس نازک (بدن نما) بپوشد دین او هم نازک خواهد شد.

تحف العقول /۱۱۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الدعاء سلاح المؤمن.

ص:۱۸۳

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دعا حربهٔ مؤمن است.

مستدرک سفینه البحار ۳/۴۴۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قدم اربعین رجلاً من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجیب له فیهم و فی نفسه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که چهل تن از برادران خویش را در دعا کردن پیش بیندازد و سپس برای خود دعا نماید، دعای او هم دربارهٔ آنان و هم دربارهٔ خودش مستجاب می شود.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۸، حدیث ۳

سئل النبی صلی الله علیه و آله: ما لنا ندعوا الله فلا یستجیب دعاءنا و قال الله تعالی: ادعونی استجب لکم؟ فاجاب صلی الله علیه و آله و قال: ان قلوبکم ماتت بعشره اشیاء: اولها انکم عرفتم الله فلا تؤدوا طاعته و الثانی انکم قرأتم القرآن فلم تعملوا به و الثالثه ادعیتم محبّه لرسوله و ابغضتم اولاده و الرابعه ادعیتم عداوه الشیطان و وافقتموه و الخامسه ادعیتم محبّه الجنّه فلم تعملوا لها و السادسه ادعیتم مخافه النار و رمیتم ابدانکم فیها و السابعه اشتغلتم بعیوب الناس عن عیوب انفسکم و الثامنه ادعیتم بغض الدنیا و جمعتموها و التاسعه اقررتم بالموت فلم تستعدوا له و العاشره دفنتم موتاکم فلم تعتبروا بهم فلهذا لایستجاب دعاؤکم.

از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله سؤال شد: چه باعث شده است که دعا می کنیم ولی اجابت نمی شود در حالی که خداوند در قرآن می فرماید: بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله در جواب فرمودند: دل های شما به واسطهٔ ده چیز مرده است:

۱. خدا را شناختید اما او را اطاعت نکردید.

۲. قرآن می خوانید ولی به آن عمل نمی کنید.

۳. ادعای دوستی پیغمبر صلی الله علیه و آله می نمائید ولی فرزندان او را دوست ندارید.

۱. ادعای دشمنی با شیطان می نمائید ولی با او همراهی می کنید.

۲. ادعای دوستی بهشت را می نمائید اما برای آن هیچ کاری نمی کنید.

۳. ادعای ترس آتش جهنم را می نمائید اما خود را به آتش می افکنید.

۴. مشغول عیب جوئی مردم هستید و عیب های خود را فراموش می کنید.

۵. ادعا می کنید که از دنیا متنفّرید، اما مشغول جمع آوری مال دنیا هستید.

۶. به مرگ اقرار دارید اما خود را آمادهٔ آن نمی نمائید.

۷. اموات خود را دفن می کنید ولی سبب عبرت شما نمی شود.

و به این خاطر است که دعای شما مستجاب نمی شود،

الاثنی عشریه /۳۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! اربعه لاترد لهم دعوه: امام عادل، و والد لولده، و الرجل یدعو لاخیه بظهر الغیب و المظلوم یقول الله (عزوجلّ): و عزتی و جلالی لانصرن لک و لو بعد حین.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

دعای چهار نفر ردّ نخواهد شد:

۱. امام عادل (معصوم)

۲. پدر نسبت به فرزندش.

۳. شخصی که برای برادر دینی خود در غیابش دعا کند.

۴. ستمدیده. در این مورد خداوند متعال می فرماید: سوگند به عزّت و جلال خودم که تو را یاری می کنم اگر چه مدّتی طول بکشد.

مکارم الاخلاق /۲۹۰

قال علی علیه السلام:

الدّاعی بلا عمل کالرامی بلا وتر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

درخواست کنندهٔ از خداوند، بدون اطاعت و بندگی؛ مانند شخص تیراندازی است که کمانش بی زه باشد.

نهج البلاغه /۱۲۴۵

و قال بحضرته رجل:

اللهم اغننی عن خلقک. فقال علیه السلام: لیس هکذا، انما الناس بالناس و لکن قل: اللهم اغننی عن شرار خلقک.

شخص در حضور امام سجاد علیه السلام چنین گفت:

خدایا مرا از مردم بی نیاز کن. حضرت فرمود: این حرف درست نیست، زیرا مردم محتاج یکدیگرند ولی چنین بگو: خدایا مرا از بدانِ مخلوق خود بی نیاز کن.

تحف العقول /۲۷۸

قال یوماً رجل عنده (ابی جعفر علیه السلام):

اللهم اغننا عن جمیع خلقک. فقال ابوجعفر علیه السلام لا ـ تقل هکذا و لکن قل: اللهم اغننا من شراره خلقک فان المؤمن لایستغنی عن أخیه.

شخصی در حضور حضرت باقر علیه السلام چنین گفت:

«خدایا مرا از تمام مخلوق خود بی نیاز گردان». در این هنگام حضرت فرمود: اینطوردعا نکن ولی بگو: «خدایا مرا از بدان خلق خود بی نیاز کن». زیرا مؤمن از برادران دینی خود بی نیاز نیست.

تحف العقول /۲۹۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعه لاتستجاب لهم دعوه: رجل جالس فی بیته یقول: اللهم ارزقنی فیقال له: ألم آمرک بالطلب؟ و رجل کانت له امرأه فدعا علیها فیقال له: ألم اجعل أمرها الیک؟ و رجل کان له مال فافسده فیقول: اللهم ارزقنی فیقال له: ألم آمرک بالاقتصاد، الم آمرک بالاصلاح؟ ثم قال: و الذین اذا انفقوا لم یسرفوا و لم

یقتروا وکان بین ذلک قواماً و رجل کان له مال فأدانه بغیر بیّنه فیقال له الم آمرک بالشهاده؟

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

چهار دسته اند که دعایشان به اجابت نرسد:

۱. شخصی که در خانهٔ خود نشسته و دعا کند: خدایا به من روزی بده. پس به وی گفته شود: آیا به تو دستور ندادم که به جست وجوی روزی برو؟

۲. مردی که زن خود را نفرین کند. به او گفته شود: آیا کار (طلاق) او را به تو واگذار نکردم؟

۳. مردی که مالی در اختیار داشته و آن را از بین برده است و دعا می کند: خدایا به من روزی بده. پس به وی گفته شود: آیا دستور میانه روی ندادم؟ آیا تو به دستور اصلاح مالت را ندادم؟

سپس (به این آیهٔ مبارکه استشهاد نموده و) فرمود: کسانی که انفاق کنند، نه اسراف کنند و نه بر خود تنگ گیرند و راهی میان این دو در پیش گیرند _ فرقان /۶۷ _ .

۴. مردی که بدون شاهد و گواه، مالی به دیگری وام بدهد (سپس با انکار مدیون مواجه شود و برای دریافت طلبش از مدیون منکر، به درگاه خداوند متعال رو آورده و استمداد جوید که) به او گفته شود آیا به تو دستور ندادم که هنگام وام دادن گواه بگیر؟

اصول کافی ۲/۵۱۱ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاث دعوات مستجابات لاشک فیهن: دعوه المظلوم و دعوه المسافر و دعوه الوالد علی ولده.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

بدون شک سه دعا از سه نفر مستجابند: دعای مظلوم و دعای مسافر و دعای پدر برای فرزندش.

اثنی عشریه /۹۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکثروا من التهلیل و التکبیر فانه لیس شیئ احبّ الی الله من التکبیر و التهلیل.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کلمه لا اله الا الله و الله اکبر را زیاد بگوئید زیرا هیچ ذکری نزد خدا محبوب تر از (این دو کلمه) تهلیل و تکبیر، نخواهد بود.

لئالی ۳/۳۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثمن الجنه لا اله الا الله.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

بهای بهشت کلمهٔ لا اله الا الله می باشد.

لئالی ۳/۳۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

افضل الذکر لا اله الا الله.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

با فضیلت ترین ذکر، لا اله الا الله است.

لئالی ۳/۳۹۸

قال ابوعبدالله علیه السلام:

خیر العباده قول لا اله الا الله.

امام صادق علیه السلام فرمود:

بهترین عبادت، گفتن لا اله الا الله می باشد.

لئالی ۳/۳۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا اله الا الله لایعدلها شیئ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ص:۱۸۸

هیچ ذکری به اندازهٔ گفتن لا اله الا الله ثواب ندارد.

لئالی ۳/۳۹۸

عن ابی عبدالله (عزوجلّ) قال:

من قال لا اله الا الله مائه مرّه کان افضل الناس ذلک الیوم عملًا الا من زاد.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که صد بار «لا اله الا الله» بگوید، عمل آن روزش از همهٔ مردم بهتر باشد؛ مگر از کسی که بیش از صد بار گفته باشد.

خصال ۲/ باب ۸۰، ص ۵۹۴، حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قال حین یأوی الی فراشه لا اله الا الله مائه مره بنی الله بیتاً له فی الجنه و من استغفر الله حین یأوی الی فراشه مائه مرهٔ تحاتت ذنوبه کما یسقط ورق الشجره.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که به هنگام رفتن به بستر خوابش، صدبار «لا اله الا الله» بگوید خداوند برای او خانه ای در بهشت بسازد. و کسی که به هنگام رفتن به بستر خوابش، صد بار استغفار کند گناهانش همچون ریزش برگ از درخت، فرو می ریزد.

خصال ۲/ باب ۸۰، ص ۵۹۴، حدیث ۶

قال الرضا علیه السلام:

من لم یقدر علی ما یکفّر به ذنوبه فلیکثر من الصلوه علی محمد و آله فانها تهدم الذنوب هدماً.

امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که بر جبران گناهان خود قدرت ندارد، باید بر پیامبر و آلش زیاد درود فرستد زیرا صلوات، گناهان را به کلی از بین می برد.

لئالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من صلّی علیّ مرّه لم یبق من ذنوبه ذرّه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که یک مرتبه بر من درود فرستد، ذره ای از گناهان او باقی نخواهد ماند.

لئالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من صلّی علّی یوم الجمعه مأه مرّه غفرالله له خطئیه ثمانین سنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که در روز جمعه یک مرتبه بر من درود بفرستد خداوند خطاها و لغزش های هشتاد سالۀ او را می آمرزد.

لئالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من صلّی علی یوم الجمعه الف مرّه لم یمت حتّی یری مقعده من الجنّه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که در روز جمعه بر من هزار مرتبه درود بفرستد، نمیرد مگر آنکه جایگاه خویش را در بهشت ببیند.

لئالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من صلّی عَلیّ یوم الجمعه مائه مرّه قضی الله له ستین حاجه ثلاثون منها للدنیا و ثلاثون للآخره.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس در روز جمعه صد بار بر من صلوات بفرستد خداوند شصت حاجت (دنیوی و اخروی) او را روا کند سی حاجت در دنیا و سی حاجت برای آخرت.

ثواب الاعمال /۳۴۶

ص:۱۹۰

قال العسکری علیه السلام:

انّما اتخذالله ابراهیم خلیلا لکثره صلوته علی محمد و اهل بیته صلوات الله علیهم.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

خداونـد، ابراهیم علیه السـلام را دوست و خلیـل خود قرار داد به آن جهت که بر محمـد و اهـل بیت او صـلوات الله علیهم زیاد درود می فرستاد.

لئالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ارفعوا اصواتکم بالصلوه علیّ فانّها تذهب بالنفاق.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هنگام صلوات فرستادن بر من، صدای خویش را بالا برید زیرا که این کار نفاق را (از دل) بیرون بَرَد.

ثواب الاعمال /۳۴۶

عن ابی خالد القماط قال: سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول:

تسبیح فاطمه الزهراء علیها السلام فی کل یوم فی دبر کل صلوه احبّ الی من صلوه الف رکعه فی کل یوم.

ابوخالد گوید:

از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود:

تسبیـح حضـرت زهرا سـلام الله علیهـا در تعقیب هرنمـاز در هر روز، نزد من محبوب تر از بجا آوردن هزار رکعت نماز در هر روز است.

ثواب الاعمال /۳۶۳

عن عبدالله بن سنان قال:

قال ابوعبدالله علیه السلام: من سبح تسبیح فاطمه علیها السلام قبل أن یثنی رجلیه من صلوه الفریضه غفرالله له و یبدء بالتکبیر.

عبدالله بن سنان گوید:

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس بعد از نمازهای پنج گانهٔ خود پیش از

ص:۱۹۱

آنکه از جا برخیزد، تسبیح حضرت زهرا سلام الله علیها را با (۳۴ بار) الله اکبر آغاز کند، خداوند او را بیامرزد.

ثواب الاعمال /۳۶۴، بحار ۸۵/۳۲۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لکلّ داء دواء و دواء الذنوب الاستغفار.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

برای هر دردی دوائی است و درمان گناهان، استغفار است.

ثواب الاعمال /۳۶۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من قال بعد صلوه الصبح قبل أن یتکلم «بسم الله الرحمن الرحیم لا حول ولا قوه الا بالله العلی العظیم» یعیدها سبع مرآت دفع الله عنه سبعین نوعاً من أنواع البلاء و من قالها اذا صلی المغرب قبل أن یتکلم دفع الله عنه سبعین نوعاً من انواع البلاء أهونها الجذام و البرص.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

هر کس بعد از نماز صبح قبل از هر کلامی هفت بار بگوید: «بسم الله الرحمن الرحیم لا حول ولا قوه الا بالله العلی العظیم» خداوند هفتاد نوع بلا از او دفع می کند و هر کس این ذکر را بعد از نماز مغرب قبل از هر کلامی بگوید خداوند هفتاد نوع بلا از او دفع کند که آسان ترین آنها خوره و پیسی باشد.

لئالی ۳/۴۱۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

ثلاثه من مکارم الاخلاق فی الدنیا و الآخره: ان تعفو عمّن ظلمک و تصل من قطعک و تحلم عمّن جهل علیک.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

سه خصلت نیک از اخلاق پسندیده در دنیا و آخرتند: عفو و گذشت از کسی که به تو ظلم کرده، صلهٔ رحم با کسی که با تو قطع رحم کرده، و بردباری نسبت به کسی که با نادانی اش به تو ضرر بزند.

ص:۱۹۲

مکارم الاخلاق /۲۹۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی، ثلاث خصال من مکارم الاخلاق: تعطی من حرمک و تصل من قطعک و تعفو عمّن ظلمک.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ای علی! سه خصلت از مکارم اخلاق است: به کسی که تو را محروم کرده، عطا و بخشش کنی، با کسی که نسبت به تو قطع رحم کرده، پیوند برقرار کنی، کسی را که به تو ظلم کرده، ببخشی.

الاثنی عشریه /۹۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آلهیا علی:

اربعه اسرع شیئ عقوبه: رجل احسنت الیه فکافاک بالاحسان اساءه و رجل لاتبغی علیه و هو یبغی علیک و رجل عاهدته علی امر فوفیت له و غدر بک و رجل وصلت قرابته فقطعه.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که زودتر موجب عقوبت می شوند:

۱. به کسی خوبی کردی ولی او در عوض به شما بدی کرد.

۲. به کسی ظلم نکرده باشی ولی او به شما ظلم کند.

۳. با کسی عهد و پیمان بستی و به عهد خود وفا نمودی ولی طرف مقابل به تو خیانت نماید.

۴. نسبت به فامیل صلهٔ رحم بجا آوردی و طرف مقابل قطع رحم نماید.

مکارم الاخلاق /۲۹۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الا ادلکم علی خیر اخلاق الدنیا و الآخره! تصل من قطعک و تعطی من حرمک و تعفو عمّن ظلمک.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

آیا شـما را به بهترین اخلاق دنیا و آخرت دلالت و راهنمایی نکنم! پیوسـتن به کسـی که از تو بریده و عطا و بخشـش به کسی که محرومت کرده و گذشت از کسی که به تو ستم کرده است.

کافی ۲/ باب العفو، حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ فی الجنه غرفـا یری ظاهرهـا من باطنهـا و باطنهـا من ظاهرهـا لایسـکنها من امتی الاـ من اطاب الکلام و اطعم الطعام و افشـی السـلام و ادام الصـیام و صـلی باللیـل و النـاس نیـام. فقـال علی (عزوجـلّ) یـا رسول الله: من یطیع هـذا من امتـک؟ فقال: یا علی أفتدری ما اطابه الکلام؟ من قال اذا اصبح و امسی سبحان الله و الحمدلله و لا اله الا الله و الله اکبر عشر مرّات و اطعام الطعام نفقه الرجل علی عیاله و اما ادامه الصیام فهو أن یصوم الرجل شهر رمضان و ثلاثه ایام من کل شهر یکتب له صوم الدهر و اما الصلوه باللیل و الناس نیام فمن صـلی المغرب و العشاء الآخره و صـلوه الغداه فی المسـجد جماعه فکانما احیی اللیل، و افشاء السلام أن لایبخل بالسلام علی احد من المسلمین.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

در بهشت، غرفه ها و ساختمان هایی است که ظاهر آنها از باطن و باطن آنها از ظاهرشان پیدا است. در آن غرفه ها ساکن نمی شود از امت من، مگر کسـی که سـخن پاکیزه بگوید و اطعام طعام و افشاء سلام نماید و دائماً در حال روزه باشد و شب ها در حالی که مردم در خوابند، او نماز بخواند. حضرت علی علیه السلام پرسید: ای رسول خدا چه کسی از امتّت توانائی انجام اینها را دارد؟ فرمود: یا علی، آیا می دانی کلام پاک و نیکو کدام است؟ کسـی که در هر صـبح و شام ده بار بگوید: «سـبحان الله و الحمـدلله و لا اله الا الله و الله اکبر». و اطعام طعام چیست؟ تأمین مخارج عائله و افراد واجب النفقه خود است. و مقصود از روزهٔ دائمی، روزه گرفتن ماه مبارك رمضان و سه روز در هر ماه است در این صورت، برای او روزهٔ تمام روزگار، نوشـته می شود. و مقصود از شب زنده داری در هنگامی که مردم خوابند، خواندن نماز مغرب و عشا و صبح است در

مسجد، به جماعت؛ که در این صورت مثل این است که در تمام شب نماز خوانده باشد. و آشکار کردن سلام به این است که انسان از سلام کردن به هیچ فردی از مسلمانان بخل نکند و به هر کس رسید سلام کند.

امالی صدوق /۳۲۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

الکمال کل الکمال الصبر علی النائبه و تقدیر المعیشه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

تمام کمال، شکیبائی در پیشامد ناگوار و اندازه نگهداشتن در زندگی است.

لئالی ۱/۲۶۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

بعثت لا تمم مکارم الاخلاق.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

برانگیخته شدم تا اخلاق کریمه را به آخرین پایه برسانم.

سفینه البحار ۱/۴۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا احبّ الله عبداً الهمه ثمان خصال. قیل: و ما هی یا رسول الله؟ قال: غض البصر عن محارم الناس، و الخوف من الله (عزوجلّ)، و الحیاء، و التخلق بأخلاق الصالحین، و الصبر، و اداء الامانه، و الصدق، و السخاء.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرگاه خداوند، بنده ای را دوست بدارد، هشت صفت را به او الهام می کند. سؤال شد: آن هشت صفت چیستند؟ فرمود: چشم پوشی از محارم مردم، ترس از خدا، حیاء، تخلّق به اخلاق خوبان، صبر، ادای امانت، راستگوئی، بخشش.

الاثنی عشریه /۲۹۵

قال علی بن الحسین علیه السلام:

من کرمت علیه نفسه هانت علیه الدنیا.

حضرت سجاد علیه السلام فرمودند:

کسی که کریم النفس شد دنیا نزد او پست و خوار خواهد شد.

تحف العقول /۲۷۸

من کلام النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه یحبها الله: قله الکلام، و قله المنام، و قله الطعام.

و ثلاثه یبغضها الله: کثره الکلام، و کثره المنام، و کثره الطعام.

از جمله فرمایشات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله این است:

سه چیز هستند که خداوند آنها را دوست دارد: کم سخن گفتن، و کم خوابیدن و کم غذا خوردن. و سه چیزند که خداوند آنها را دشمن دارد: زیاد سخن گفتن و زیاد خوابیدن و زیاد غذا خوردن.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۳

من کلام النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه یحبها الله سبحانه و تعالی: القیام بحقه و التواضع لخلقه و الاحسان الی عباده ثلاثه من خلق خلائق اهل النار: الکبر و العجب و سوء الخلق.

از جمله سخنان حضرت رسول صلی الله علیه و آله:

سه چیزند که خداوند متعال آنها را دوست دارد: اقدام کردن برای گرفتن حق خود و فروتنی نسبت به مردم و نیکی نسبت به بندگان خدا. سه چیز از اخلاق اهل جهنم است: تکبر، خودپسندی (خودبزرگ بینی) و بداخلاقی.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۳

من کلام النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه لایکلمهم الله یوم القیامه و لاینظر الیهم و لهم عذاب الیم: المبتغی بعلمه حطام الدنیا و مستحل الحرمات بالشبهات و الزانی

بحلیله جاره.

از جمله سخنان حضرت رسول صلی الله علیه و آله:

سه شخص اند که در روز قیامت، خداوند نه با آنها سخن می گوید و نه

ص:۱۹۶

نظر رحمت به آنها می افکند، و از برای ایشان عذاب دردناک خواهد بود:

۱. کسی که درس بخواند و مقصود او متاع دنیوی باشد.

۲. کسی که به واسطهٔ شبهه چیزهای حرام را حلال بشمارد.

۳. کسی که با زن همسایهٔ خود زنا کند.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۴

من کلام النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه یبغضهم: المنان بصدقته و المقتر مع سعته و الفقیر المسرف. ثلاث اول من یدخل النار: امیر متسلّط بالجور و ذو ثروه من المال لایخرج الزکاه و فقیر فاجر.

از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمودند:

سه نفرند که مبغوض خداوندند: کسی که به واسطه صدقه دادنِ خود منت گذارد، کسی که با اینکه امکان مالی دارد بر خود و عائله اش تنگ گیرد، فقیر و تهیدستی که اسراف کند.

همچنین، سه کس اندکه جلوتر از همه به آتش جهنم خواهد رفت: فرماندار و پادشاهی که به زور پست و حکومتی را اشغال نماید، ثروتمندی که از دادن زکات مال، خودداری کند، تهیدست فاسق.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

احبّ عبادالله الی الله انفعهم لعباده.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دوست دارترین بندگان خدا به خدا، با منفعت ترین ایشان است برای بندگان خدا.

تحف العقول /۴۹

عن النبی صلی الله علیه و آله انّه قال:

من احتاج اخوه المسلم فی قرض و هو یقدر علیه فلم یفعل حرّم الله علیه ریح الجنّه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که از قرض دادن به برادر مسلمان خود که احتیاج به قرض داشته

ص:۱۹۷

باشد، خودداری کند خداوند بر چنین کسی بوی بهشت را حرام کرده است.

لئالی ۳/۱۹۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خیر الناس أنفعهم للناس.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

خوبترین مردم کسی است که بیشتر به مردم سود برساند.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الدّالّ علی الخیر کفاعله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که به خیر راهنمائی کند همانند کسی است که آن (کار خیر) را انجام داده است.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا یشکر الله من لا یشکر الناس.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

شکرانهٔ خدا را انجام نداده است آن کس که شکرانه مردم را نکند.

مدینه البلاغه ۲/۵۳۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

التودد الی الناس نصف العقل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دوستی با مردم، نصف خرد است.

مدینه البلاغه ۲/۴۷۶

قال ابوعبدالله علیه السلام:

البرّ و حسن الخلق یعمران الدیار و یزیدان فی الاعمار.

ص:۱۹۸

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

نیکی و حسن خلق، شهرها را آباد و عمرها را طولانی خواهد کرد.

لئالی ۲/۱۷۰

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

انّ احبّ الاعمال الی الله الصلوه و البرّ و الجهاد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

براستی که محبوب ترین کارها نزد خدای تعالی نماز است و نیکی و جهاد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۵، حدیث ۲۵۶

قال علی علیه السلام:

البرّ لایبلی و الذنب لاینسی و الله الجلیل مع الذین اتقو و الذین هم محسنون.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خوبی از بین نمی رود و گناه فراموش نمی شود و خداوند جلیل با اشخاصی است که متّقی و نیکوکارند.

تحف العقول /۱۱۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

طوبی لمن طال عمره و حسن عمله.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خوشا به حال کسی که عمرش طولانی و عمل او خوب باشد.

مکارم الاخلاق /۲۹۱

قال علی علیه السلام:

من حفر بئراً لأخیه وقع فیها و من هتک حجاب غیره انکشفت عوراته.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که چاهی برای برادر دینی خود بکَند، خودش در آن افتد، و کسی که پردهٔ آبروی دیگری را پاره کند کارهای بدپنهانی او کشف خواهد شد.

ص:۱۹۹

تحف العقول /۸۸

عن ابی عبدالله علیه السلام: ان النبی صلی الله علیه و آله قال:

من أصبح لایهتمّ بامور المسلمین فلیس منهم و من سمع رجلًا ینادی یا للمسلمین فلم یجبه فلیس بمسلم.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس صبح کند و به امور مسلمین همّت نگمارد، از آنها نیست و هر کس فریاد شخصی را بشنود که بگوید: ای مسلمانان به دادم برسید و جوابش نگوید (او را یاری نکند)، مسلمان نیست.

کافی ۲/۱۶۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الخلق عیال الله فأحبّ الخلق الی الله من نفع عیال الله و أدخل علی اهل بیت السرور.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

مخلوقات، عائله ی خداوند هستند و دوست دارترین مردم به خداوند متعال کسی است که نسبت به عیال خداوند منفعت رسانده و خانواده ای را خوشحال نماید.

لئالی ۳/۱۱۲

من الفاظ رسول الله صلی الله علیه و آله:

من لایرحم لایرحم.

از فرمایشات رسول خدا صلی الله علیه و آله این است:

هر کس به دیگران رحم نکند، مورد ترحّم دیگران قرار نخواهد گرفت.

مواعظ صدوق /۵۳

قال ابوجعفر علیه السلام:

انّ أکمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقا.

امام باقر علیه السلام فرمود:

کامل ترین مؤمنین از حیث ایمان، خوش اخلاق ترین ایشان است.

لئالی ۳/۱۶۸

ص:۲۰۰

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من رضی من الله بالیسیر من المعاش رضی الله منه بالیسیر من العمل.

امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که به معاش اندک خداوند راضی گردد، خداوند متعال هم به عملِ اندک او راضی شود.

کافی ۲/۱۳۸ حدیث ۳

قال علی علیه السلام:

القناعه مال لاینفد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

قناعت دارایی است که نابود نمی شود.

نهج البلاغه /۱۱۱۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

القناعه کنز لایفنی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

قناعت گنجی است فناناپذیر.

ارشاد القلوب /۱۶۰

توضیح

در معراج السعاده /۲۲۵ از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هر کس قناعت کند خداوند او را بی نیاز کند و هر کس اسراف کند خداوند متعال او را فقیر و محتاج گرداند.

قال الصادق علیه السلام:

ثلاثه هنّ فخر المؤمن و زینته فی الدنیا و الآخره: الصلوه فی آخر اللیل و یأسه ممّا فی ایدی الناس و ولایه الامام من آل محمد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سه خصلت است که مایهٔ افتخار مؤمن و زینت او در دنیا و آخرت است:

ص:۲۰۱

نماز خواندن در آخر شب (نماز شب)، یأس او از آنچه در دست مردم است، و ولایت امام از آل محمد.

سفینه البحار ۲/۳۲۷

قال علی علیه السلام:

من رضی من الدنیا بما یجزیه فانّ أیسر ما فیها یکفیه و من لم یرض من الدنیا بما یجزیه لم یکن فیها شیئ یجزیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که از دنیا به آنچه که نیاز او را برطرف کند، راضی باشد؛ کمترین چیزی که در دنیا است او را کفایت می کند اما کسی که از دنیا به آنچه که نیاز او را برطرف می کند راضی نیست، در دنیا چیزی نخواهد بود که او را کفایت کند.

اصول کافی (مترجم) ۳/۴۷۵

قال علی علیه السلام:

ان الله سبحانه وضع خمسه فی خمسه: العزّ فی الطاعه و الذل فی المعصیه و الحکمه فی خلوّ البطن و الهیبه فی صلوه اللیل و الغنا فی القناعه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوندی که منزه از هر نقص است پنج چیز را در پنج چیز قرار داده است: عزت را در اطاعت، ذلّت را در معصیت، حکمت را در گرسنگی و خالی بودن شکم از محرمات، هیبت را در نماز شب، بی نیازی را در قناعت.

ارشاد القلوب /۱۶۱

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ثمرۀ القناعه العزّ.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

میوۀ قناعت، «عزت» است.

غرر و درر، حدیث ۴۶۴۶، فهرست غرر و درر ص ۳۲۸

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من قنع بما رزقه الله فهو من اغنى الناس.

ص:۲۰۲

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس به همان چیز که خداوند روزی او نموده است قانع باشد، از بی نیازترین مردم خواهد بود.

اصول کافی (مترجم) ۳/۲۱۲

قال لقمان لابنه:

یا بنیّ اغنی الناس من قنع بما فی یدیه و افقرهم من مدّ عینیه الی ما فی ایدی الناس و علیك یا بنیّ بالیأس عما فی ایدی الناس و الوثوق بو عدالله.

از جمله وصایای لقمان به فرزندش این است:

فرزندم! غنی ترین مردم کسی است که به آنچه خود دارد، قناعت کند و فقیرترین ایشان کسی است که چشم طمع به مال مردم می افکند. فرزندم! بر تو باد که نسبت به آنچه مردم دارند، مأیوس باشی و از آنها قطع نظر نمائی و به وعده الهی (که کفایت امور متوکلین است) خاطرجمع باشی.

ارشاد القلوب، باب ۱۸

قال لقمان لابنه:

اقنع بقسم الله لیصفو عیشک. فان أردت أن تجمع عزّ الدنیا فاقطع طمعک مما فی ایدی الناس. فانما بلغ الانبیاء و الصدیقون ما بلغوا بقطع طمعهم.

لقمان حکیم در ضمن وصایا و نصایح به پسرش چنین گفت:

به قسمت خدا قانع (و راضی) باش، تا زندگانی تو پاکیزه گردد. آنگاه اگر خواستی که عزّت دنیا را یکجا به دست آوری، طمع خود را از آنچه در دست مردم است، قطع کن. چرا که پیامبران و صدّیقان، به رتبهٔ خود نرسیدند، مگر به سبب قطع طمع خود از مردم.

بحار الانوار ۱۳/۴۲۰

عن عبد الأعلی مولی آل سام قال:

استقبلت اباعبدالله علیه السلام فی بعض طرق المدینه فی یوم صائف شدید الحرّ. فقلت: جعلت فداک، حالك عندالله (عزوجلّ) و قرابتک من رسول الله صلی الله علیه و آله، و أنت تجهد نفسک فی مثل هذا الیوم. فقال: یا عبدالأعلی، خرجت فی طلب الرزق لأستغنی

عن مثلک.

عبد الأعلی آل سام می گوید:

حضرت صادق علیه السلام، در حالی که سن زیادی از ایشان گذشته بود و ضعیف البنیه شده بود، در هوای گرم تابستان و آفتاب داغ حجاز عرق ریزان مشغول آبیاری و کشاورزی بود. به ایشان اعتراض شد که با این مقام والا نزد خدای (عزوجلّ) و خویشاوندی با رسول خدا صلی الله علیه و آله در حرارت آفتاب تابستانی چرا خود را به زحمت می اندازید؟ فرمودند: کار می کنم و زحمت می کشم تا نان خود و عائله ام را تأمین نمایم و زیر بار ذلت مردم و کَلِّ بر جامعه نباشم.

بحار ۴۷/۵۵ حدیث ۹۶

قال لقمان لابنه:

یا بنی، خذ من الدنیا بلاغاً. لا ترفضها فتکون عیالاً علی الناس، و لا تدخل فیها دخولاً یضرّ بآخرتک.

از جمله وصایای لقمان به فرزندش این بود که:

پسرم! بهرهٔ خود را از دنیا بگیر. و نه آنچنان ترک دنیا کن که سربار جامعه گردی، و نه آنچنان خود را مشغول دنیا کن که از آخرت باز مانی.

بحار الانوار ۱۳/۴۱۱ و ۴۱۷

قال علی علیه السلام:

فوت الحاجه أهون من طلبها الی غیر اهلها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از دست رفتن حاجت و نیاز، آسان تر است از خواستن آن از ناکس. (زیرا از دست رفتن، مستلزم اندوهی است ولی درخواست از ناکس روا شود یا نشود موجب شرمندگی است).

نهج البلاغه /۱۱۱۵

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ما هدم الدین مثل البدع. و لاافسد الرجل مثل الطمع.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

هیچ چیزی مثل بدعت، دین را از بین نمی برد. و هیچ چیزی مثل طمع، انسان را به فساد نمی کشاند.

سفینه البحار ۲/۹۳

عن الصادق أبی عبدالله جعفربن محمد علیه السلام قال:

جاء رجل إلی رسول الله صلی الله علیه و آله _ و قد بلی ثوبه _ فحمل إلیه اثنی عشر درهماً فقال علیه السلام: یا علیُّ خذ هذه الدَّراهم فاشتر لی بها ثوباً ألبسه قال علیٌ علیه السلام: فجئت إلی السوق فاشتریت له قمیصاً باثنی عشر درهماً و جئت به إلی رسول الله صلی الله علیه و آله فنظر إلیه فقال: یا علیُّ غیر هذا أحبُّ إلیَّ أتری صاحبه یقیلنا فقلت: لا أدری فقال: انظر، فجئت إلی صاحبه فقلت: إنَّ رسول الله صلی الله علیه و آله قدکره هذا یرید غیره فأقلنا فیه، فردَّ علیَّ الدَّراهم و جئت بها إلی رسول الله صلی الله علیه و آله فمشی معه إلی السوق لیبتاع قمیصاً فنظر إلی جاریه قاعده علی الطرق تبکی، فقال لها رسول الله صلی الله علیه و آله: و ما شأنک؟ قالت: یا رسول الله إنَّ أهلی أعطونی أربعه دراهم لأشتری لهم حاجه فضاعت، فلا أجسر أن أرجع إلیهم. فأعطاها رسول الله صلی الله علیه و آله أربعه دراهم و قال: ارجعی إلی أهلک و مضی رسول الله صلی الله علیه و آله إلی السوق فاشتری قمصیاً بأربعه دراهم و لبسه و حمدالله (عزوجلّ) فرأی رجلاً عریاناً یقول: من کسانی کساه الله من ثیاب الجنّه، فخلع رسول الله صلی الله علیه و آله قمیصه الّذی اشتراه و کساه السائل، ثمَّ رجع علیه السلام إلی السوق فاشتری بالأربعه الّتی بقیت قمیصاً آخر فلبسه و حمدالله (عزوجلّ) و رجع إلی منزله فإذا الجاریه قاعده علی الطریق تبکی فقال لها رسول الله صلی الله علیه و آله: ما لک لا تأتین أهلک؟ قالت: یا رسول الله إنّی قد أبطأت علیهم أخاف أن یضربونی، فقال رسول الله صلی الله علیه و آله: مری بین یدی و دلّینی علی أهلک، و جاء رسول الله صلی الله علیه و آله حتّی وقف علی باب دارهم، ثمَّ قال: السلام علیکم یا أهل الدَّار. فلم یجیبوه فأعاد السلام فلم یجیبوه، فأعاد السلام فقالوا: و علیک السلام یا رسول الله و رحمه الله و برکاته، فقال علیه الصلاه و السلام: ما لکم ترکتم إجابتی فی أوَّل السلام و الثانی؟ فقالوا: یا

رسول الله سـمعنا كلامک فأحبنا أن نسـتکثرمنه، فقال رسول الله صلی الله علیه و آله: إنَّ هذه الجاریه إبطأت علیکم فلا تؤذوها، فقالوا: یا رسول الله هی حرَّه لممشاک، فقال رسول الله صـلی الله علیه و آله: الحمـدلله ما رأیت اثنی عشـر درهماً أعظم برکه من هذه، کسا الله بها عاریین، و أعتق نسمه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسید و پیراهن حضرت را کهنه دید لذا دوازده درهم خدمت آن حضرت تقدیم نمود. پیـامبر به امیرالمؤمنین علیهماالسـلام فرمودنـد: یا علی، این پول ها را بگیر و برایم پیراهنی بخر که آن را بپوشم. علی علیه السـلام فرمایـد: به بـازار آمـدم و پیراهنی به دوازده درهم خریـده به خـدمت رسول خـدا صـلی الله علیه و آله آوردم. حضـرت نگـاهی به آن کرد و فرمود: یـا علی، لباسـی دیگر را دوست تر دارم، به نظر شـما صاحبش آن را پس می گیرد؟ عرض کردم: نمی دانم. فرمـود: (برو) بـبین. من نیز نزد فروشـنده آمـده و گفتم: رسول خـدا صـلی الله علیه و آله این را نمی پسـندد و لبـاس دیگری می خواهـد؛ لـذا این لباس را پس بگیر. صاحب مغازه، پول ها را به من پس داد و آنها را خـدمت رسول خدا ـ صـلی الله علیه و آله ـ آوردم. حضـرت رسول صـلی الله علیه و آله به همراه آن مرد به بازار رفتنـد تا پیراهنی بخرد. کنیزی را دید در کنار راه نشسته و می گرید. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: تو را چه شده است؟ عرض کرد: یا رسول الله، خانواده ام چهـار درهم به من داده انـد تـا کالای مورد نیازشـان را برای آنـان خریـداری کنم ولی آنها را گم کرده ام و اکنون جرأت بازگشت به منزل را ندارم. رسول خدا صلی الله علیه و آله چهار درهم (از آن دوازده درهم) به کنیز عطا نموده و فرمود: اکنون نزد خـانواده ات برگرد. سـپس رسول خـدا صـلی الله علیه و آله به بازار رفت و پیراهنی به چهار درهم خریـد و آن را پوشـید و خـدای (عزوجلّ) را حمد نمود. پس مرد برهنه ای را دید که می گفت: هر کس مرا بپوشاند خداوند از جامه های بهشتی به او بپوشاند. رسول خدا صلی الله علیه و آله پیراهنی

ص:۲۰۶

را که خریـده از تن درآورد و به آن سائـل پوشانیـد و دوبـاره به بـازار آمـد. با چهاردرهم باقی مانـده پیراهن دیگری خریـد و پوشـید و حمد خدای (عزوجلّ) را به جای آورده به سوی خانه اش رهسپار گشت. در راه به همان کنیز برخورد نمود که هنوز در کنار راه نشسته و گریه می کرد. رسول خـدا صـلی الله علیه و آله به او فرمود: تو را چه شده که به نزد خانواده ی خود نمی روی؟ عرض کرد: یا رسول الله، دیرَم شـده است، می ترسم مرا بزننـد. رسول خدا صـلی الله علیه و آله فرمودند: پیشاپیش برو و مرا به خـانواده ات راهنمایی کن. حضـرت آمـد تا به منزل آنان رسـید. جلوی در ایسـتاد و فرمود: ای اهل منزل سـلام بر شـما. پاسـخش ندادنـد. دوباره سـلام کرد. باز هم پاسـخش ندادند. برای سومین بار سـلام کرد. گفتند: و سـلام بر تو ای رسول خدا سلامی همراه با رحمت و برکات خداونـدی. حضـرت فرمودنـد: چرا مرتبهٔ اول و دوم پاسخ سـلامم را ندادید؟ (آیا صدای مرا نمی شـنیدید؟) عرض کردند: یا رسول الله، سـخن (صدای) شما را شنیدیم لیکن دوست داشتیم که بیشتر بشنویم. سپس رسول خدا صـلی الله علیه و آله فرمودند: این کنیز دیر کرده است، آزارش نکنید. (آن حق شـناسان) عرض کردند: ای رسول خدا، به احترام تشـریف فرمایی شـما آن کنیز را آزاد کردیم. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: سپاس خدای را، تا کنون دوازده درهم پربرکت تر از این درهم ها ندیده بودم، خداوند دو برهنه را با آن پوشانید و یک بنده را آزاد کرد.

خصال ۲/ باب ۱۲، ص ۴۹۰-۴۹۱، حدیث ۶۹

شکی رجـل الی امیرالمؤمنین علیه السـلام الحـاجه. فقال له: اعلم انّ کل شـیئ تصـیبه من الـدنیا فوق قوتک فانّما أنت فیه خازن لغیرک.

شخصـی از نیازمندی و فقر خویش، به نزد امیرالمؤمنین علیه السلام شکایت کرد. حضرت فرمودند: همینقدر بدان که هر چه از مال، زیاده بر خوراک خود بدست آوری، برای دیگران می اندوزی.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۶، حدیث ۵۸

ص:۲۰۷

عن ابی بصیر: عن ابی عبدالله قال:

ایمّـا مؤمن أطعم مؤمنـا لیله من شـهر رمضان کتب الله له بـذلک مثل اجر من اعتق ثلاثین نسـمه مؤمنه و کان له بـذلک عنـدالله (عزوجلّ) دعوه مجابه.

ابوبصیر گوید: امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر مؤمنی که مؤمن دیگری را در شبی از شب های ماه رمضان پـذیرایی نمایـد، خداونـد برای او پاداش آزاد کردن سی بنـدهٔ مؤمن بنویسد و همچنین نزد پروردگار بزرگ یک دعای مستجاب و پذیرفته برای وی خواهد بود.

ثواب الاعمال /۳۰۴

عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال:

ظهر فی بنی اسـرائیل قحط شدیـد سـنین متواتره و کان عنـد امرأه لقمه من خبز فوضـعتها فی فیها لتأکل فنادی السائل یا امه الله: الجوع. فقالت المرأه اتصدق فی مثل هذا الزمان فاخرجتها من فیها فدفعتها الی السائل و کان لها ولد صـغیر یحتطب فی الصحراء فجاء الذئب فاحتمله فوقعت الصیحه فعدت الام فی الاثر الذئب فبعث الله تبارک و تعالی جبرئیل (عزوجلّ) فاخرج الغلام من فم الذئب فدفعه الی امّه فقال لها جبرئیل (عزوجلّ) یا امه الله ارضیتِ لقمهً بلقمهٍ.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

سال های چندی پی در پی، در بنی اسـرائیل خشـکسالی سـختی پدید آمد. زنی لقمه نانی که داشت به دهان برد تا بخورد. در این هنگام شـخص فقیری فریاد برآورد که ای کنیز خدا من گرسـنه ام! زن با خود اندیشید که آیا در این ایام قحطی هم صدقه بـدهم! لیکن، لقمه را از دهـان بیرون آورد و به آن فقیر داد. آن زن، کودکی خردسـال داشت که برای آوردن هیزم به صـحرا رفته بود. گرگ آمـد و او را ربود. غوغـایی بپـا شـد. مـادر از پی گرگ می دویـد تا کودکش را بازسـتاند. خداونـد تبارک و تعالی جبرئیل را فرسـتاد و آن کودک را از دهان گرگ گرسنه بیرون کشید و به مادرش باز داد و گفت: این لقمه به جای آن لقمه (که صدقه دادی)، آیا راضی هستی؟!

ثواب الاعمال /۳۱۲

عن ابی عبدالله علیه السلام و قال:

من أشبع کبداً جائعاً وجبت له الجنه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس شکم گرسنه ای را سیر کند بهشت بر او واجب شود.

ثواب الاعمال /۴۰۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

نعم الشیئ الهدیه امام الحاجه. و قال: تهادوا تحابوا فانّ الهدیه تذهب بالضغائن.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چه خوب است هدیه دادن پیش از اظهار حاجت. به یکدیگر هدیه بدهید تا نسبت به هم محبّت پیدا کنید چرا که هدیه، کینه ها را از دل می زداید.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۷، حدیث ۹۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

العائد فی هبته کالکلب یعود فی قیئه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آن کسی که چیزی را به دیگری ببخشد و سپس آن را بازستاند، همچون سگی است که قی کردهٔ خود را باز خورد.

مدینه البلاغه ۲/۵۲۲ حدیث ۳۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

الصدقه ترد القضاء.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

صدقه دادن بلا را دفع می کند.

مکارم الاخلاق /۲۹۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

استنزلوا الرزق بالصدقه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

رزق و روزی را به وسیله صدقه دادن، بخواهید. (صدقه عامل نزول

ص:۲۰۹

روزی است).

غوالی الدرر /کلمه ۲۹

قال علی علیه السلام:

داووا مرضاکم بالصدقه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مریضانِ خود را به واسطهٔ صدقه دادن، درمان کنید.

تحف العقول /۱۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

علیکم بالصدقه فانّ فیها ستّ خصال: ثلاث فی الدنیا و ثلاث فی الآخره. اما التی فی الدنیا: تزید فی العمر و تدرّ الرزق و تعمر الدیار. و اما الثلاث التی فی الآخره: فتستر العوره و تظلل علی الشخص یوم القیامه و تکون ستراً بینه و بین النار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بر شما باد به صدقه دادن، زیرا در صدقه شش فایده وجود دارد: سه تا در دنیا و سه تا در آخرت. سه فایدهٔ دنیوی صدقه عبارتند از: زیادی عمر، زیادی رزق و آبادیِ خانه. و سه فایدهٔ اخروی: پوشیدگی عورت، سایه افکندن بر روی شخص در روز قیامت. و صدقه حجابی و پرده ای خواهد شد، در روز قیامت، بین صدقه دهنده و آتش جهنم.

الاثنی عشریه /۲۲۶

قال النبی صلی الله علیه و آله:

علیکم بالصدقه فانّ فیها عشر خصال: خمسه فی الدنیا و خمسه فی الآخره. اما الدنیا: تطهیر اموالکم و تطهیر ابدانکم و دواء مرضاکم و دخول المسره فی القلوب و زیاده الاموال و سعه الرزق. و اما فی العقبی ظلّ فی القیامه و سهوله الحساب و رجحان المیزان بالثواب و جواز علی الصراط و درجه الاعلی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بر شما باد به صدقه دادن زیرا در صدقه، ده فایده است: پنج تا در دنیا و پنج فایده در آخرت. اما فوائد دنیوی: پاکیزه نمودن مال و بدن، داروی مریض، خوشحالی دل، زیادی ثروت و فراوانی روزی. و اما در آخرت: صدقه سایه ای است بر صدقه دهنده، و موجب آسانی حساب، برتری کفه ترازوی ثواب، عبور از صراط و ارتقاء درجه می شود.

الاثنی عشریه /۴۲۴

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

صدقه العلانیه تدفع سبعین نوعاً من البلاء و صدقه السر تطفئ غضب الرب.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

صدقهٔ آشکارا، هفتاد نوع بلا را دور می سازد. و صدقهٔ پنهانی خشم پروردگار را فرو می نشاند.

ثواب الاعمال /۳۱۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا صدقه و ذو رحم محتاج.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

با نیازمندی خویشان، به دیگری صدقه دادن نشاید.

وسائل الشیعه ۶/۲۶۴ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

کره الله (عزوجلّ) لامتی العبث فی الصلوه و المنّ عن الصدقه واتیان المساجد جنبا و الضحک بین القبور.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند (عزوجلّ) از برای امت من اعمالی را کراهت دارد: کار بیهوده مثلاًـ (بازی با ریش) در حال نماز، منت نهادن در صدقه، با حال جنابت در مسجد حاضر شدن، خنده در قبرستان.

مکارم الاخلاق /۲۹۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

عونک الضعیف من افضل الصدقه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

کمک کردن به ضعیف و ناتوان از بهترین نوع صدقه است.

وسائل الشیعه ۱۱/۱۹۸ حدیث ۲

شرائط صدقه

صدقه باید دارای شرایط زیر را داشته باشد:

۱. صدقه باید از مال حلال باشد.

۲. از چیزهای خوب صدقه بدهد نه از چیزهای پست.

۳. زمانی صدقه بدهد که مال را دوست داشته و امید به حیات داشته باشد نه در حال مرگ و جان کندن.

۴. به محتاج ترین فرد صدقه دهد و رعایت الاولی فالاولی را بنماید.

۵. صدقه را کتمان کند.

۶. به گیرندهٔ صدقه منّت نگذارد و او را بعد از صدقه نیازارد.

۷. صدقه را هرچند زیاد باشد، حقیر بشمارد.

۸. از چیزهایی که خیلی دوست دارد صدقه بدهد زیرا خداوند متعال می فرماید: «لن تنالوا البّر حتی تنفقوا ممّا تحبون».

۹. خالصاً لوجه الله باشد نه به قصد ریاء.

۱۰. در حال احتیاجِ شخصِ صدقه گیرنده، بدهد که مشمول ثواب قرض الحسنه گردد.

۱۱. در زمان حیات خود صدقه بدهد نه آنکه وصیت به صدقه کند زیرا فضیلتش بیش از آن است.

در این خصوص روایتی نقل شده مشعر به اینکه شخصی از انصار به پیغمبر اکرم وصیت کرد که پس از مرگم به دست خودتان صدقه بده، پیغمبر هم این کار را انجام داد.

شخصی که حاضر بود در دل خود گفت: خوشا به حال ثروتمندان که خداوند به آنها خیر دنیا و آخرت را عطا کرده است.

پیغمبر اکرم متوجه مافی الضمیر آن شخص گردیده و یک دانه خرما به دست گرفت و فرمود: قسم به آن کس که مرا به پیغمبری مبعوث کرده اگر شخص متوفی این یک دانه را به دست خود صدقه می داد برای او بهتر بود که تمام اموال او را من از طرف او صدقه بدهم.

لئالی ۳/۹۶-۱۰۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

اذا ناولتم السائل شیئاً فاسئلوهم أن یدعوا لکم فانّه یجاب له فیکم و لایجاب فی نفسه لأنّهم یکذبون.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

هرگاه به سائلی چیزی دادید، از ایشان درخواستِ دعا کنید زیرا دعاء (آنان) دربارهٔ شما اجابت خواهد شد و دربارهٔ خودشان اجابت نخواهد شد به علت اینکه دروغگو هستند.

لئالی ۳/۹۴

روی:

ان لکل شیئ مفتاحاً و مفتاح الرزق الصدقه.

روایت شده که:

برای هر چیزی کلیدی است و کلید روزی، صدقه دادن است.

لئالی ۳/۸۶

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

البرّ و الصدقه ینفیان الفقر و یزیدان فی العمر و یدفعان عن صاحبهما سبعین میته سوء.

امام باقر علیه السلام فرمود:

نیکی به دیگران و صدقه دادن، فقر و تهیدستی را از انسان دور می کند، عمر را زیاد می گرداند، و هفتاد نوع مرگ بد را (همچون سوختن، غرق شدن، مرگ ناگهانی و...) از نیکوکار و صدقه دهنده دور می سازد.

ثواب الاعمال /۳۱۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

ص:۲۱۳

تصدّق و سافر فی کل یوم ترید.

امام صادق علیه السلام فرمود:

صدقه بده و مسافرت کن در هر روز که اراده می نمایی.

لئالی ۳/۸۵

عن ابراهیم قال:

قلت لابی عبدالله علیه السلام: انّی قد اشتد علی صوم ثلاثه ایام فی کل شهر فهل یجزی عنّی أن أتصدق مکان کل یوم بدرهم. فقال علیه السلام: صدقه درهم أفضل من صیام یوم.

ابراهیم گوید:

خدمت امام صادق علیه السلام عرض کردم بر من سخت و دشوار است که در هر ماه سه روز روزه بگیرم آیا کفایت می کند به جای هر روز یک درهم صدقه بدهم؟ حضرت فرمود: یک درهم صدقه دادن افضل است از یک روز روزه گرفتن.

لئالی ۳/۳۳ و ۳۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

انفقوا مما رزقکم الله فانّ المنفق بمنزله المجاهد فی سبیل الله.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

از چیزهایی که خداوند به شما روزی داده است انفاق کنید زیرا انفاق کننده مانند جهاد کننده است.

لئالی ۳/۳۳

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من تصدق حین یصبح بصدقه أذهب الله عنه نحس ذلک الیوم.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر که در صبح صدقه بدهد (روزش را با صدقه آغاز کند) خداوند نحسی آن روز را از او بگرداند.

امالی صدوق/ مجلس ۶۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الأیدی ثلاثه: سائله و منفقه و ممسکه و خیر الأیدی المنفقه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دست ها بر سه نوعند: یکی سؤال کننده (همانند گدا که معمولاً دست خود را برای گرفتن دراز می کند)، انفاق کننده، دست بسته. و بهترین دست ها دست بخشنده است.

تحف العقول /۴۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

الکادّ علی عیاله کالمجاهد فی سبیل الله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که برای عائله ی خود زحمت کشد و مخارج زندگی آنان را فراهم نماید مانند کسی است که در راه خدا جهاد نماید.

لئالی ۳/۲۷۷

قال الرضا علیه السلام:

الذی یطلب من فضل الله ما یکفّ به عیاله اعظم اجرا من المجاهد فی سبیل الله.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

کسی که طلب روزی از خداوند نماید تا با آن مخارج عائله خود را تأمین کند، اجر و ثواب او از مجاهد در راه خدا بیشتر خواهد بود.

لئالی ۳/۲۷۷

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ امیرالمؤمنین علیه السلام کان یخرج و معه احمال النوی یقال له یا اباالحسن: ما هذا معک؟ فیقول نخل ان شاءالله فیغرسه فلم یغادرمنه واحده.

امام صادق علیه السلام فرمود:

حضـرت علی علیه السـلام از خانه خارج شد و با خود مقداری هسـتهٔ خرما حمل می کرد از آن حضرت سؤال کردند اینها چه هستند؟ فرمود: انشاء الله درخت نخل هستند. و حضرت آن هسته ها را کشت کرد و حتی یکی از

ص:۲۱۵

آن هسته ها به هدر نرفت و همه درخت نخل شدند.

لئالی ۳/۲۷۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ امیرالمؤمنین علیه السلام اعتق الف مملوک من کدّ یده.

امام صادق علیه السلام فرمود:

به راستی حضرت علی علیه السلام از کارکرد خود هزار بنده آزاد فرمود.

لئالی ۳/۲۷۹

قال هارون:

سئلت جعفر بن محمد علیه السلام عن الفلاحین. فقال: هم الزارعون کنوزالله فی ارضه و ما فی الاعمال شیئ احبّ الی الله من الزراعه و ما بعث الله نبیّاً الا زارعاً الا ادریس فانّه کان خیاطاً.

هارون گوید:

از امام صادق علیه السلام سؤال کردم که فلاحین چه کسانی هستند فرمود: زراعت کاران اند که گنج های خدا در زمین اند و هیچ کاری نزد خدا محبوب تر از زراعت نیست و خداوند هیچ پیغمبری را نفرستاده است مگر آنکه زراعت کار بوده بجز حضرت یونس که خیاط بوده است.

لئالی ۳/۲۸۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من سقی طلحه او سدره فکانّما سقی مؤمناً من ظمأ.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که درخت طلحه (صمغ عربی) و یا درخت سدری را آبیاری کند مانند این است که مؤمن تشنه ای را آب خورانده باشد.

لئالی ۳/۲۸۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

أوحی الله الی داود: أنک نعم العبد لولا انّک تأکل من بیت المال و تعمل بیدک شیئاً. قال: فبکی داود اربعین صباحاً فأوحی الله الی الحدید أن: لن لعبدی داود. فألأنه الله تعالی له الحدید و کان یعمل کل یوم درعا فیبیعها بألف درهم فعمل

ثلاث مائه و ستین درعاً فباعها بثلاث مائه و ستین الفاً و استغنی عن بیت المال.

امام صادق علیه السلام فرمود:

خداوند به حضرت داود وحی فرمود که خوب بنده ای هستی اگر از بیت المال استفاده نمی کردی و برای تأمین مخارج زندگی خود کاری انجام می دادی. حضرت داود تا چهل روز گریست خداوند به آهن وحی نمود که برای داود نرم شو. خداوند متعال، آهن را برای حضرت داود نرم نمود و مشغول به درست کردن زره شد. روزی یک زره می ساخت و آن را به هزار درهم می فروخت. سیصد و شصت زره ساخت و آنها را به سیصد و شصت هزار درهم فروخت و از بیت المال بی نیاز گردید.

لئالی ۳/۲۸۱

ص:۲۱۷

فصل پنجم: صفات نکوهیده

قال الباقر علیه السلام:

مثل الحریص علی الدنیا کمثل دوده القز کلّما ازدادت من القز علی نفسها لفّا کان أبعد لها من الخروج حتی تموت غمّا.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

حریص بر دنیا چون کرم ابریشم است که هر چه بیشتر به دور خود می پیچد راه خلاصش بسته تر می شود تا از غصه بمیرد.

سفینه البحار ۱/۲۴۳

کاسهٔ چشم حریصان پر نشد

تا صدف قانع نشد پُر دُر نشد

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أغنی الناس من لم یکن للحرص اسیراً.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ثروتمندترین مردم کسی است که اسیر حرص نباشد.

سفینه البحار ۱/۲۴۲

قال علی علیه السلام:

کیف یملک الورع من یملکه الطمع؟

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

چگونه می تواند مالک تقوای شدید بشود آن کس که طمع بر او مالک شده است؟

غرر و درر حدیث ۶۹۷۴ _ فهرست غرر ص ۲۱۵

و ایشان در روایت دیگر فرمودند: خود را تباه ساخت آن کس که طمع کرد.

قال علی بن الحسین علیه السلام:

رأيت الخير كله قد اجتمع فى قطع الطمع عمّا فى ايدى الناس.

حضرت سجاد عليه السلام فرمودند:

من همۀ خوبى را در اين ديدم كه از هر چه در دست مردم است بايد طمع را بريد.

سفينه البحار ۲/۹۳

سئل اميرالمؤمنين عليه السلام: ما ثبات الايمان؟ فقال: الورع. فقيل له: ما زواله؟ قال: الطمع.

از حضرت على عليه السلام سؤال شد: دوام و ثبات ايمان چيست؟ فرمود: وَرَع. سؤال شد: زوال و فناى آن به چيست؟ فرمودند: طَمَع.

سفينه البحار ۲/۶۴۳

عن النبى صلى الله عليه و آله قال:

يهرم ابن ادم و يشبّ منه اثنان: الحرص على المال و الحرص على العمر.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

هر چه انسان رو به پيرى مى رود، دو صفت در او جوان تر مى شود: حرص به مال، حرص به زندگانى.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۷۳، حديث ۱۱۲

قال الصادق عليه السلام:

انّ عيسى بن مريم عليه السلام توجه فى بعض حوائجه و معه ثلاثه نفر من اصحابه فمرّ بلبنات ثلاث من ذهب على ظهر الطريق. فقال عيسى عليه السلام لاصحابه ان هذا يقتل الناس ثم مضى فقال احدهم ان لى حاجه قال فانصرف ثم قال اخران لى حاجه فانصرف ثم قال الآخر لى حاجه فانصرف فوافوا عند الذهب ثلاثتهم فقال اثنان لواحد اشترلنا طعاماً فذهب يشترى لهما طعاماً فجعل فيه سمّاً ليقتلهما كى لايشاركاه فى الذهب و قال الاثنان اذا جاء قتلناه كى لايشاركنا فلمّا جاء قاما اليه فقتلاه ثم تعذيا فماتا فرجع اليهم عيسى عليه السلام و هم موتى حوله فاحياهم باذن الله تعالى ذكره ثم قال: الم اقل لكم انّ هذا يقتل الناس.

امام صادق عليه السلام فرمود:

عیسی بن مریم به دنبال کاری از امور زندگی خویش می رفت و سه تن از اصحاب نیز همراهش بودند. در بین راه به سه خشت طلا برخورد کرد. حضرت عیسی به اصحابش فرمود: «اینها مردم را می کشند» و گذشت. یکی از آنها به بهانه کاری برگشت و دومی و سومی نیز به همین بهانه برگشتند و هر سه، بر سر خشت های طلا ـ به هم رسیدند، دو تن آنها به سومی گفتند: برو خوراکی بخر. رفت خوراکی خرید و در آن زهر ریخت تا آن دو را بکشد و در طلاها شریک او نباشند. آن دو تن نیز با هم سازش کرده بودند که چون برگردد او را بکشند و طلاها را به خود اختصاص دهند چون رسید، آن دو برخاستند او را کشتند و آن خوراک زهرآلود را خوردند و مردند. چون عیسی علیه السلام برگشت هر سه را گرد طلاها، مرده یافت و به اجازهٔ خدا آنها را زنده کرد و فرمود: نگفتم اینها مردم را می کشند.

امالی صدوق، مجلس ۳۴ حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

و لو شئت لاهتدیت الطریق الی مصفی هذا العس و لباب هذا القمح و نسائج هذا القزّ، و لکن هیهات ان یغلبنی هوای.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

به خدا سوگند، اگر بخواهم می توانم از عسل تصفیه شده و مغز گندم برای خود غذا بسازم و از ابریشم خالص لباس تهیه کنم ولی هیهات که هوای نفس و حرص و آز بر من چیره شود!

نهج البلاغه نامه ۴۵

توضیح

این حدیث با بهره برداری از نعمت های الهی منافات ندارد. زیرا صرف نظراز اینکه امام علیه السلام أزهد الناس بوده، یعنی نسبت به مظاهر دنیوی از همهٔ مردم، روگردان تر بوده است لیکن این فرمایش به آن دلیل بوده که حکومت را در دست داشته است.

ص:۲۲۰

قال رسول الله صلى الله علیه و آله:

الأمل رحمه لامّتی و لولا الأمل ما أرضعت والده ولدها و لا غرس غارس شجرا.

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آرزو و امید، برای امتم رحمت است، و اگر آرزو نبود هیچ مادری فرزند خود را شیر نمی داد و هیچ باغبانی نهالی نمی نشانید.

سفینه البحار ۱/۳۰

قال رسول الله صلى الله علیه و آله:

یهرم ابن ادم و یبقی منه اثنتان: الحرص و الأمل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

انسان پیر می شود در حالی که دو چیز در او باقی می ماند: حرص، آرزو.

بحار ۷۳/۱۶۱ حدیث ۸

قال علی علیه السلام:

أشرف الغنی ترک المنی.

حضرت علی علیه السلام می فرماید:

برترین توانگری و بی نیازی، به دل راه ندادن آرزوها است. (زیرا آرزوها است که انسان را نیازمند می سازد).

نهج البلاغه /۱۱۰۳

قال علی علیه السلام:

من أطال الأمل أساء العمل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر که آرزو را طولانی و دراز گردانید، کردار را بد نمود.

نهج البلاغه /۱۱۰۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من زرع العداوه حصد ما بذر.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که تخم دشمنی بکارد کشت خود را درو خواهد کرد (کسی که با

مردم دشمنی کند با او دشمنی خواهد شد).

وسائل ۸/۵۶۹ ح ۵

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

اقل الناس راحه، الحقود.

حضرت امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

کمترین مردم از حیث استراحت، شخص کینه توز است.

تحف العقول /۴۸۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ألا انّ شرّ امّتی الذین یکرمون مخافه شرهم ألا و من اکرمه الناس اتقاء شره فلیس منّی.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آگاه باشید که بدترین امت من اشخاصی هستند که به جهت ترس از شرّشان احترام می شوند، آگاه باشید کسی که مردم او را به جهت در امان بودن از شرّش احترام کنند، چنین کسی از من نیست.

تحف العقول/۵۸

عن عبادبن کثیر النّواء قال:

سألت اباجعفر علیه السلام عن الکبائر قال: کل شیئ او عد الله علیه النار.

عبّاد گوید:

از امام باقر علیه السلام پرسیدم: گناهان کبیره کدامند؟ فرمود: آن کارها که خداوند بر ارتکاب آنها وعدهٔ آتش داده است.

عقاب الاعمال /۵۲۶

عن الحسن بن علی علیه السلام:

انّه جاءه رجل و قال: انا رجل عاص و لا صبر لی علی المعصیه فعظنی بموعظه فقال علیه السلام: افعل خمسه اشیاء و اذنب ما شئت: لا تأکل رزق الله و اذنب ما شئت، و اطلب موضعاً لایراک الله و اذنب ما شئت. واخرج من ولایه الله و اذنب ما شئت. و اذا

جائک ملک الموت لیقبض روحک، فادفعه عن نفسک و اذنب ما شئت. و اذا ادخلک مالک النار، فلا تدخل فی النار و اذنب ما شئت.

ص:۲۲۲

حسن بن علی علیه السلام نقل می کند:

شخصی خدمت امام حسن علیه السلام رسید و عرض کرد من شخصی معصیت کارم و نمی توانم معصیت نکنم، مرا موعظه بفرما. امام حسن علیه السلام فرمود: پنج کار انجام بده و هر قدر می توانی معصیت انجام بده:

۱. روزیِ خدا را مخور و هرچه می خواهی مرتکب گناه شو.

۲. برای معصیت، جایی را انتخاب کن که خدا تو را نبیند، در آنجا هر اندازه که می خواهی معصیت کن.

۳. از سلطه و قدرت خدا خارج شو و هر اندازه که می خواهی مرتکب معصیت شو.

۴. موقعی که ملک الموت برای قبض روح تو آمد، از خود دفاع کن و مرگ را از خود دور کن (یا تأخیر بینداز) و هر اندازه که مایل هستی، معصیت انجام بده.

۵. هر وقت مالک جهنم خواست که تو را در آتش بیندازد داخل مشو و هر مقدار که مایل هستی معصیت نما.

(کنایه از اینکه چون انسان نمی تواند هیچ یک از این پنج چیز (حتی یکی) را انجام بدهد؛ لذا باید از ارتکاب معصیت خودداری نماید).

الاثنی عشریه /۱۱۲

قال علی علیه السلام:

توقّوا الذنوب؛ فما من بلیه ولا نقص رزق الاّ بذنب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از گناهان بپرهیزید، چرا که هیچ بلا و هیچ تنگی رزقی نیست مگر به دلیل گناه.

سفینه البحار ۱/۴۸۸

قال علی علیه السلام:

ترک الذنب أهون من طلب التوبه.

ص:۲۲۳

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

گناه نکردن آسان تر است از درخواست توبه و بازگشت.

نهج البلاغه /۱۱۶۸

قال علی علیه السلام:

کل یوم لا یعصی الله فیه فهو یوم عید.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روزی که معصیت خدا در آن نشود «روز عید» است.

نهج البلاغه، حکمت ۴۲۰، صفحه ۱۲۸۶

عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال:

ان رسول الله بعث سریه فلمّا رجعوا قال مرحباً بقوم قضوا الجهاد الاصغر و بقی علیهم الجهاد الاکبر. قیل یا رسول الله و ما الجهاد الاکبر؟ فقال: جهاد النفس.

و قال: ان افضل الجهاد من جاهد نفسه التی بین جنبیه.

و قال: المجاهد من جاهد نفسه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله لشکری را برای جنگ فرستاد و در وقت مراجعت آن لشکر فرمود: آفرین به قومی که جهاد اصغر را انجام دادند و بر ایشان جهاد اکبر باقی مانده است. سؤال شد: یا رسول الله جهاد اکبر کدام است؟ فرمود: جهاد با نفس.

و فرمود: بهترین جهاد، جهاد کسی است که با نفس خود (که بین دو طرف بدن او قرار دارد) جهاد کند.

و فرمود: مجاهد کسی است که، با نفس خود جهاد کند.

وسائل الشیعه ۱۱/۱۲۴ حدیث ۹

عن امیرالمؤمنین علیه السلام:

انّما اخاف علیکم اثنتین اتباع الهوی و طول الأمل؛ اما اتباع الهوی فانّه یصد عن الحق و اما طول الأمل فینسی الآخره.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

بر شما از دو چیز می ترسم: تبعیت از هوای نفس و درازی آرزو. به

ص:۲۲۴

راستی که متابعت نفس، مانع حق و درازی آرزو موجب فراموشی آخرت خواهد بود.

وسائل الشیعه ۱۱/۳۴۶ ح ۲

عن ابی عبدالله علیه السلام یقول:

احذروا اهواءکم کما تحذرون اعداءکم فلیس بشیئی أعدی للرجال من اتباع اهوائهم و حصائد السنتهم.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

بترسید از هوای نفستان همان گونه که از دشمنانتان می ترسید زیرا دشمن ترین چیزها برای مردم متابعت هوای نفس و دام های زبان هایشان است.

وسائل الشیعه ۱۱/۳۴۶ ح ۱

عن علی علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله:

انه قال فی وصیته له: یا علی فی الزنا ست خصال ثلاث منها فی الدنیا و ثلاث فی الآخره. فاما التی فی الدنیا فیذهب بالبهاء و یعجّل الفناء و یقطع الرزق. و اما التی فی الآخره فسوء الحساب و سخط الرحمن و الخلود فی النار.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در ضمن وصیتش به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

یا علی، شش خصلت در زنا هست، سه تا در دنیا و سه تا در آخرت. اما آن سه که در دنیا است: روشنی صورت را ببَرد، پایان عمر را نزدیک سازد، رشتهٔ روزی را ببُرد. و آن سه که در آخرت است: سخت گیری (و بدحسابی) در محاکمه، خشم خدای رحمان، و جاویدان ماندن در آتش جهنم است.

خصال ۱/ باب ۶، ص ۳۲۱ حدیث ۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لن یعمل ابن ادم عملا اعظم عندالله من رجل قتل نبیّا او هدم الکعبه التی جعلها الله قبله لعباده أو افرغ مائه فی امرائه حراماً.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص:۲۲۵

هیـچ عمـل آدمی از حیث گنـاه بزرگ تر از این نیست که پیغمبری را به قتـل برسانـد یا کعبه را که قبله مسـلمانان است خراب کنـد یـا آب منی خود را به طور حرام در رحم زنی بریزد (گناه زنا هم ردیف کشـتن پیامبر و خراب کردن کعبه ذکر گردیـده است).

لئالی ۵/۱۹۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اشد الناس عذاباً یوم القیامه من اقر نطفته فی رحم یحرم علیه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

شدیدترین عذاب برای انسان در روز قیامت برای کسی است که نطفه و منی خود را در رحم زنی به طور حرام بریزد.

لئالی ۵/۱۹۴

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ نوحاً علیه السلام حمل فی السفینه الکلب و الخنزیر و لم یحمل فیها ولد الزنا. و الناصب شرّ من ولد الزنا.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

نوح پیغمبر علیه السـلام، در کشتی (نجـات) حتی سـگ و خوک را راه داد اما زنازاده را راه نـداد. و شـخص ناصبی از زنازاده پلیدتر است.

عقاب الاعمال /۴۷۳

قال النبی صلی الله علیه و آله:

لا-ینظر الله یوم القیامه الی سـبعه نفر و یؤمر بهم الی النار. اللوطی و الـذی یمنی بیـده و الـذی یأتی البهائم و الـذی فجر بغلام، و الذی یجتمع مع ابنه زوجته و الذی یزنی بالجار و الذی یؤذی الجار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداونـد در روز قیامت به هفت نفر، نظر رحمت نمی کنـد و امر می کند که آنها را به جهنم ببرند: لواط کننده، اسـتمنا کننده، کسـی که با چهارپایان جمع شود، کسـی که با پسـر نابالغ جمع شود، کسی که با دختر زن خود (که از شوهر قبلی باشد) جمع شود، کسی که به همسایه اش تجاوز کند،

و کسی که همسایهٔ خود را آزار نماید.

الاثنی عشریه /۲۴۵

عن ابی بصیر قال:

سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول: ثلاثه لایکلمهم الله یوم القیامه و لاینظر الیهم و لا یزکیهم و لهم عذاب الیم: الناتف شیبه والناکح نفسه و المنکوح فی دبره.

ابابصیر گوید:

شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: خدای (عزوجلّ) در روز قیامت با سه کس سخن نگوید و نگاهشان نکند و از گناهان پاکشان نکند و به شکنجه ای دردناک گرفتار شوند: آنکه ریش خود را بکَند، آنکه از خود لذت جنسی ببرد (مقصود جلق زدن و استمناء است)، و آنکه مورد لذت جنسی مردان (و جنس موافق) قرار گیرد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۶، حدیث ۶۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله فی خطبه له و هی اخر خطبته:

و من نکح امرأه حراماً فی دبرها أو رجلاً او غلاماً حشره الله یوم القیامه انتن من الجیفه یتأذی به الناس حتی یدخل جهنم و لایقبل الله منه صرفاً و لا عدلاً و احبط الله عمله و یدعه فی تابوت مشدوداً بمسامیر من حدید فلو وضع عرق من عروقه علی اربع مائه امه لماتوا جمیعاً و هو من اشد الناس عذاباً.

پیامبر صلی الله علیه و آله در آخرین خطبه اش فرمود:

و هر کس دخول به پشت زنی نماید که بر او حرام است یا با مرد و پسر بچه دخول کند خداوند در روز قیامت او را محشور کند در حالی که بوی او گندیده تر از مُردار باشد و مردم از بوی گند او اذیت شوند و او را داخل جهنم گرداند و هیچ عمل خوب او از واجب و مستحب قبول نشود و اعمال خوب او باطل گردد و جسد او در تابوتی از آتش گذاشته می شود که با میخ های محکمِ آتشین درست شده باشد (عذاب او آن قدر شدید است که) اگر رگی از رگ هایش بر چهارصد امّت قرار داده شود همگی بمیرند. و به راستی که او از همهٔ مردم سخت تر عذاب می شود.

ص:۲۲۷

عقاب الاعمال /۳۳۰

من نظر الی غلام امرد بشهوه کانّما قتل علیّاً علیه السلام ستّین مرّه.

کسی که نگاه شهوت آمیز به پسر بچّه ی خوش سیما بیندازد گوییا که شصت بار حضرت علی علیه السلام را به قتل رسانده است.

لئالی ۵/۲۰۶

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من قبل غلاماً بشهوه ألجمه الله بلجام من نار و لعنته ملائکه السماء و الارض و ملائکه الرحمه و الغضب و یهیئی له جهنم (و فی حدیث قال کأنّه زنی بامه سبعین مرّه).

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که به پسری بوسهٔ شهوت آمیز زند، خداوند او را به لجامی از آتش، لجام خواهد کرد. فرشتگان آسمان و زمین و نیز ملائکه رحمت و غضب (همه و همه) او را لعن خواهند کرد و جهنم برای او مهیّا خواهد بود (و مانند این است که با مادر خود هفتاد مرتبه زنا کرده باشد).

لئالی ۵/۲۰۶

تذکر

این جز مصافحه و معانقه است که در اثر آن، گناهان مثل ریزش برگ درخت در زمستان، می ریزند.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من قبّل غلاماً بشهوه عذبه الله الف عام فی النار و من جامعه لم یجد ریح الجنه و ریحها یوجد من مسیر خمسمائه عام الا أن یتوب.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که پسر بچه ای را از روی شهوت ببوسد، خداوند او را به مدت هزار سال در آتش جهنم معذّب خواهد کرد و کسی که با پسر بچّه ای جمع شود (لواط کند) بوی بهشت را نخواهد یافت در حالی که بوی بهشت از مسیر پانصد سالهٔ راه استشمام می شود و (با این حال) به مشام

لواط کننده نخواهد رسید مگر آنکه توبه کند.

در روایت دیگر وارد شده است که:

جسد لواط شده بیش از سه روز در قبر نخواهد ماند و به اجساد قوم لوط منتقل خواهد شد.

لئالی ۵/۲۰۴ و ۲۰۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ملأ عینیه من امراه حراماً حشاهما الله یوم القیامه بمسمارین من نار وحشاهما ناراً حتی یقضی بین الناس ثم یؤمر به الی النار.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که چشمان خود را از دیدن زن نامحرم پُر کند (عادت به نگاه کردن به نامحرم داشته باشد) خداوند در روز قیامت چشمان او را از دو میخ آتشین پرخواهد کرد تا اینکه در حضور مردم محاکمه شده و امر شود که او را در آتش جهنم اندازند.

لئالی ۵/۱۹۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

شرب الخمر مفتاح کل شرّ.

امام صادق علیه السلام فرمود:

نوشیدن شراب، کلید هر بدی است.

لئالی ۵/۲۱۱

قال علی علیه السلام:

لعن الله الخمر و غارسها و حارسها و ساقیها و عاصرها و حاملها و المحموله الیه و مشتریها و بایعها و اکل ثمنها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

خداوند لعن نمود شراب را و غرس کننده و نگهدارنده و ساقی و عامل و حامل آن را و کسی که برای او حمل می شود و خریدار و فروشندهٔ آن را و کسی که از پول آن استفاده می کند (غیر از خود خمر که مورد لعن

و غضب خداوند است نُه شخص دیگر هم به خاطر آن، مورد لعن و خشم خداوندند).

لئالی ۵/۲۰۷

قال الصادق علیه السلام:

شارب الخمر اذا مرض فلا تعودوه و اذا مات فلا تشهدوه و اذا شهد فلا تزکوه و اذا خطب الیکم فلا تزوجوه فانه من زوج ابنته شارب الخمر فکانما قادها الی الزنا.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

از شراب خوار عیادت نکنید و بر جنازه او حاضر نشوید و شهادت او را قبول نکنید و اگر از شما درخواست ازدواج نمود به او دختر ندهید و گرنه فرزند خود را به زنا کشانده اید.

لئالی ۵/۲۱۶

قال ابوعبدالله علیه السلام:

لاتجالسوا مع شارب الخمر و لاتعودوا مرضاهم و لا تشیّعوا جنائزهم و لا تصلّوا علی امواتهم فانهم کلاب النار.

امام صادق علیه السلام فرمود:

با شراب خوار مجالست نکنید و مریض هایشان را عیادت نکنید و جنازه هایشان را تشییع ننمائید، و بر مرده هایشان نماز (میّت) نخوانید زیرا آنها سگ های جهنّمند.

لئالی ۵/۲۱۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

لو أنّ قطره من الخمر قطرت فی بئر و نزح ماء ذلک البئر وسقی به ارض فانبتت حشیشاً و یبس ذلک الحشیش ثم انّ شاه رعت من ذلک الحشیش فاختلطت فی قطیع غنم و اشتبهت ثم ذبحت تلک الشیاه کلها لم آکل من لحومها شیئاً.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اگر یک قطره شراب در چاهی ریخته شود و از آن چاه، آب کشیده شود

و به زمین ریخته شود و از آن زمین گیاهی روئیده شود و سپس آن گیاه خشک شود و گوسفندی از آن گیاه بخورد و گوسفند در گلّه مخلوط شود (معلوم نشود کدام یک بوده است) و تمام گوسفندان ذبح گردند، از گوشت آن گوسفندان نخواهم خورد و اجتناب خواهم کرد.

لئالی ۵/۲۰۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

مدمن الخمر کعابد الوثن. قیل ما المدمن؟ قال: الذی یشربها اذا وجدها.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

دائم الخمر مانند بت پرست (کافر) است. گفته شد: دائم الخمر چه کسی است؟ فرمود: کسی که هر وقت دسترسی به شراب پیدا نمود، بیاشامد.

لئالی ۵/۲۰۷

عن الفضیل بن یسار قال: سمعت اباجعفر علیه السلام یقول:

من شرب الخمر فسکر منها لم تقبل صلوته اربعین یوماً فان ترک الصلوه فی هذه الایام ضوعفت علیه العذاب لترک الصلوه.

فضیل گوید: شنیدم امام محمد باقر علیه السلام می فرمودند:

هر که می بنوشد و مست شود، نمازش تا چهل روز پذیرفته نشود و اگر در این روزها نماز نخواند، بر عذابش به جهت نماز نخواندن، اضافه شود (عذابش دو چندان شود).

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۴، حدیث ۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی، شارب الخمر کعابد الوثن. یا علی، شارب الخمر لا یقبل الله تعالی صلاته اربعین یوماً فان مات فی الأربعین مات کافراً. یا علی کل مسکر حرام و ما اسکر کثیره فالجرعه منه حرام. یا علی جعلت الذنوب کلها فی بیت و جعل مفتاحها شرب الخمر.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام سفارش می فرماید:

کسی که شراب بنوشد مانند شخص بت پرست است. نماز شراب خوار تا چهل روز قبول نمی شود و اگر در بین این چهل روز بمیرد، در حال کفر

مرده است. هر مست کننده ای حرام است و هر چیزی که زیادش مستی آورد یک قطره از آن هم حرام است. تمام گناهان در خانه ای قرار داده شده اند و کلید آن آشامیدن شراب است.

مکارم الاخلاق /۲۹۰

عن ابی جعفر علیه السلام:

لو یعلم السائل ما فی المسئله ما سئل احدٌ احداً.

و لو یعلم المسئول ما فی المنع ما منع احدٌ احداً.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

اگر سؤال کننده می دانست که درخواست کردن (از جمله: گدائی) چقدر بد است هیچ کس از هیچ کس درخواستی نمی کرد.

و اگر کسی که از او درخواستی شده، می دانست که چقدر مأیوس کردن سائل بد است هیچکس دیگری را مأیوس نمی کرد.

تحف العقول /۳۰۰

قال الامام الحسن بن علی العسکری علیه السلام:

ادفع المسئله ما وجدت التحمل یمکنک فانّ لکلّ یوم رزقاً جدیداً.

امام حسن عسگری علیه السلام فرمودند:

تا آنجا که می توانی درخواست کردن را از خود دور کن، زیرا که برای هر روز، روزی تازه ای هست.

بحار ۷۸/۳۷۸ حدیث ۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

خمس کلمات فی التوراه ینبغی ان تکتب بماء الذهب:

اولها حَجَر الغصب فی الدار رهن علی خرابها و الغالب بالظلم هو المغلوب و ما ظفر من ظفر بالاثم به و من اقل حقّ الله علیك ان لاتستعین بنعمته علی معاصیه و وجهک ماء جامد یقطر عند السؤال فانظر الی من تقطره.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

پنج کلمه در تورات هست که سزاوار است با آب طلا نوشته شوند:

۱. یک کلوخ غصب در خانه، گرو خرابی آن خانه است.

ص:۲۳۲

۱. کسی که در اثر ظلم غالب شود، در واقع غالب نشده است بلکه مغلوب است.

۲. پیروز نشده است آنکه با گناه به پیروزی رسد.

۳. از کمترین حقوق خدا بر بنده این است که نعمت های الهی را وسیله معصیت او قرار ندهد.

۴. صورت آدمی آب جامدی است که در وقت خواهش کردن، قطره ای از آن می چکد پس باید نظر کرد که آبرو نزد چه کسی ریخته می شود (کنایه از اینکه خواهش و تقاضا موجب هتک آبرو است لذا باید حتی المقدور از خواهش کردن، خودداری کرد).

الاثنی عشریه /۱۹۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من تشبه بقوم فهو منهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که خود را شبیه قومی نماید، از ایشان است.

نهج الفصاحه /۵۸۳

قال علیه السلام:

قلت للرضا علیه السلام: لأی عله أغرق الله الدنیا کلها فی زمن نوح علیه السلام و فیهم الاطفال و من لاذنب له؟ فقال: ما کان فیهم الأطفال لأن الله اعقم اصلاب قوم نوح و ارحام نسائهم اربعین عاماً فانقطع نسلهم فغرقوا و لا طفل فیهم

ما کان الله لیهلک بعذابه من لا ذنب له و امّا الباقون من قوم نوح فاغرقوا بتکذیبهِم لنبی الله نوح و سائرهم اغرقوا برضاهم بتکذیب المکذبین و من غاب عن امر فرضی به کان کمن شاهده و اتاه. و قال الصادق علیه السلام یخرج المهدی اولاد قتله الحسین علیه السلام فیقتلهم لأنّهم رضوا بصنع ابائهم لعنهم الله و من رضی بفعل قبیح کان کمن اتاه.

عبدالسلام گوید:

ص:۲۳۳

به امام رضا علیه السلام عرض کردم: به چه علّت، خداوند در زمان حضرت نوح، همهٔ دنیا را غرق نمود در حالی که بین آن مردم، هم کودک بود و هم کسانی که مرتکب گناه نشده بودند؟ فرمود: در بین آنها طفل نبود زیرا خداوند، پشت های مردان و ارحام زنان قوم نوح را تا چهل سال عقیم نمود لذا نسلشان منقطع گردید و پراکنده شدند در حالی که طفلی بین آنان نبود و خداوند هیچگاه کسی را که گناهی ندارد، عذاب نمی کند. و اما نسبت به بقیّهٔ قوم نوح، آنها به تکذیب پیامبرشان نوح نبی الله غرق شدند و سایرین نیز راضی به تکذیب تکذیب کنندگان بودند و هر کس در امری شرکت نداشته باشد لیکن راضی به انجام آن باشد همچون کسی است که آن کار را مشاهده کند و در آن کار شرکت داشته باشد. و حضرت صادق علیه السلام فرمود: زمانی که حضرت مهدی عجل الله فرجه قیام نماید فرزندان (نسل بعد از نسل) قاتلان حضرت سیدالشهداء علیه السلام را از گورهایشان بیرون کِشد و آنها را بکُشد چراکه به کار پدرانشان راضی اند. خداوند همگی آنان را لعنت کند. و هر کس راضی به فعل بدی باشد همچون کسی است که آن را انجام داده باشد.

لئالی ۵/۲۶۸

قال علی علیه السلام:

الراضی بفعل قوم کالداخل فیه معهم. و علی کل داخل فی باطل اثمان اثم العمل به و اثم الرضا به.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که به کار گروهی از مردم خشنود باشد مانند آن است که با ایشان در آن کار، همراه بوده باشد. و بر هر کار کنندهٔ باطل و نادرست، دو گناه است: یکی گناهِ بجاآوردن فعل و دیگری گناه خشنودی به آن.

نهج البلاغه /۱۱۶۳

مرّ رسول الله صلی الله علیه و آله علی جماعه فقال:

علی ما اجتمعتم؟ قالوا: یا رسول الله! هذا مجنون یصرع فاجتمعنا علیه. فقال:

لیس هذا بمجنون حق المجنون و لکنه المبتلی. ثم قال: الا اخبرکم بالمجنون حق المجنون؟ قالوا: بلی یا رسول الله. قال: المجنون حق المجنون من تبختر فی مشیته، الناظر فی عطفیه، المحرّک جنبیه بمنکبیه، یتمنّی علی الله جنّته و هو یعصیه، الذی لایؤمن شرّه، و لایرجی خیره. فذلک المجنون، و هذا المبتلی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بر جمعیتی عبور کرد. پرسید:

به چه منظور جمع شده اید؟ جواب دادند: ای رسول خدا، گِرد این مرد جمع شده ایم که دیوانه ای است که دچار صرع شده. حضرت فرمود: این مجنون واقعی نیست ولی مبتلا است. سپس فرمود: آیا شما را خبر ندهم که مجنون واقعی چه کسی است؟ گفتند: بلی ای پیغمبر خدا. فرمود: مجنون واقعی کسی است که در راه رفتن به خود ببالد و شانه های خود را به حرکت درآورد و آرزوی بهشت داشته باشد ولی معصیت کند و مردم از شرّ او در امان نباشند و امید خیر از او نداشته باشند چنین شخصی مجنون واقعی است. و آن شخص مریض و مبتلا است.

خصال /۳۳۲-۳۳۳

قال علی علیه السلام:

سیئه تسوّک خیر عندالله من حسنه تعجبک.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بدیی که تو را اندوهگین سازد نزد خدا بهتر است از حسنه و خوبیی (مثل نمازخواندن یا روزه گرفتن) که تو را به خودبینی و سرافرازی وادارد.

نهج البلاغه /۱۱۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! انّ الله تبارک و تعالی قد أذهب بالاسلام نخوه الجاهلیه و تفاخرها بابائها ألا انّ النّاس من آدم و آدم من تراب و اکرمهم عندالله اتقاهم.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند به وسیله دین اسلام، صفت تکبر جاهلیت و این را که به پدران خود افتخار می کردند از بین برد. آگاه باشید که مردم از آدم و آدم از خاک آفریده شده است و گرامی ترین مردم، باتقوی ترین ایشان است.

مکارم الاخلاق /۲۹۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

التکبر مع المتکبر صدقه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

گردنکشی با گردنکش، صدقه است.

سراج القلوب /۱۲۸

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ فی جهنّم لوادیاً للمتکبرین یقال له سقر شکی الی الله شده حرّه و سأله أن یؤذن له ان یتنفس فتنفّس فأحرق جهنّم.

امام صادق علیه السلام فرمود:

در جهنّم درّه ای است که جایگاه متکبرین است معروف به «سقر» که از گرمای زیاد خود به خداوند متعال شکایت کرد و از خداوند تقاضا نمود که اجازه تنفسی به او داده شود. اجازه به او داده شد و در اثر آن تنفس، جهنم را سوزانید.

لئالی ۲/۱۹۲

قال ابوعبدالله علیه السلام:

لایدخل الجنه من فی قلبه مثقال ذرّه من کبر.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که در قلب او ذرّه ای از کبر وجود داشته باشد داخل بهشت نخواهد شد.

لئالی ۲/۱۹۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا اباذر من مات و فی قلبه مثقال ذره من کبر، لم یجد رائحه الجنه الا أن یتوب قبل ذلك.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ای اباذر کسی که بمیرد و در قلبش ذره ای از کبر باشد، بوی بهشت به مشام او نخواهد رسید مگر اینکه قبل از مرگ از این صفت توبه کرده و

ص:۲۳۶

دست بردارد.

لئالی ۲/۱۹۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکثر اهل جهنم المتکبرون.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

بیشترین اهل جهنم اشخاص متکبر هستند.

لئالی ۲/۱۹۳

قال علی علیه السلام:

مسکین ابن ادم مکتوم الأجل مکنون العلل محفوظ العمل. تؤلمه البقه و تقتله الشرقه و تنتنه العرقه.

حضرت علی علیه السلام در ذلّت انسان فرمودند:

ذلیل و بیچاره فرزند آدمی! اَجَلش پنهان (که نمی داند چه وقت می میرد) بیماری ها و دردهایش پوشیده (همواره در معرض پیش آمدهای ناگوار می باشد)، عملش نگهداری و ثبت می شود (اگر خودش هم فراموش کند از او فراموش ننمایند). پشّه ای او را دردناک سازد و آب در گلو گیر کردنی، او را از پای در آورد و عرَق او را بدبو سازد! پس آیا شایسته است چنین کسی گردنکشی و سرافرازی نموده و به خود بنازد؟!

نهج البلاغه /۱۲۸۲

قال علی علیه السلام:

ما لابن ادم و الفخر؟ اوّله نطفه و اخره جیفه و لایرزق نفسه و لایدفع حتفه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پسر آدم را چه با فخر و نازیدن! که اول او آب گندیده و آخرش مردار بدبو است، نه خود را روزی می دهد و نه مرگ خویش را دفع می کند.

نهج البلاغه /۱۲۹۴

معنای حسد

ص:۲۳۷

«حسد» در لغت به معنی تمنای زوال نعمت از صاحب آن است. و اگر آرزوی زوال نعمت نکند بلکه فقط مثل آن نعمت را نیز برای خود بخواهد چنین آرزوئی را «غبطه» گویند.(۱)

در بعضی از تعاریف، قید «مسلمان بودن» هم ذکر شده به این ترتیب که گفته اند: «حسد» تمنای زوال نعمت است از برادر مسلمان خود(۲). و بنا به این تعریف آرزوی زوالِ نعمت از کفار مذموم نبوده و حسد نمی باشد.(۳)

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و الحسد فانه یأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از حسد بپرهیزید زیرا که حسد حسنات را می خورد همانگونه که آتش هیزم را.

جامع الاخبار فصل ۱۲۴ ص ۱۸۳

قال علی علیه السلام:

ان الحسد یأکل الایمان کما تأکل النار الحطب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد ایمان را می خورد همچنان که آتش، هیزم را.

ارشاد القلوب /۱۷۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و الحسد! فانّ قابیل حمله الحسد علی قتل اخیه هابیل. و اعلم انّ الحسود لایسود.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از حسد بپرهیزید زیرا حسد قابیل را وادار به کشتن برادرش هابیل نمود. و بدان که حسود بلندمرتبه نخواهد شد.

ص:۲۳۸

۱- مجمع البحرین ذیل «حسد».

۲- معراج السعاده /۲۵۷.

۳- همان کتاب، ص ۲۶۰.

ارشاد القلوب /۱۷۷، معراج السعاده /۲۵۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اقلّ الناس راحه الحسود.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

مردم حسود کمترین آسایش را دارند.

معراج السعاده /۲۵۹

قال علی علیه السلام:

الحسد یضنی.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد (شخص حسود را) لاغر می کند.

غرر و درر /۱۷

قال علی علیه السلام:

لا راحه لحسود.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

آسایش و راحتی برای شخص حسود وجود ندارد.

غرر و درر /۳۰۷

قال علی علیه السلام:

الایمان برئ من الحسد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ایمان از حسد بیزار است.

ارشاد القلوب /۱۷۷

قال ابوعبدالله علیه السلام:

آفه الدین: الحسد و العُجب و الفخر.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

سه چیز آفت دین است: حسد، خودبینی، و به خود بالیدن.

سفینه البحار ۱/۲۵۱

قال الصادق علیه السلام:

ص:۲۳۹

انّ المؤمن یغبط و لایحسد و المنافق یحسد و لایغبط.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

مؤمن رشک می برد ولی حسادت نمی ورزد ولی منافق حسد می ورزد و رشک نمی برد.

سفینه البحار ۱/۲۵۱

قال علی علیه السلام:

لا یوجد الحسود مسروراً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسود همیشه غمگین است.

غرر و درر ۶/۳۶۸

قال علی علیه السلام:

الحسد یذهب الجسد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد، جسم را از بین می برد.

معراج السعاده /۲۵۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! انهاک من ثلاث خصال: الحسد و الحرص و الکبر.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی! تو را از سه صفت نهی می کنم: حسادت، طمع و تکبر.

مکارم الاخلاق /۲۹۴

قال ابوعبدالله الصادق علیه السلام:

الغیبه حرام علی کل مسلم و انها لتأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

غیبت بر هر فرد مسلمان حرام است و به راستی که غیبت، حسنات را از بین می برد همان گونه که آتش هیزم را.

مکاسب (چاپ جدید) ص ۴۰

شیخ اعظم مرحوم شیخ مرتضی انصاری قدس سره اضافه می نمایند: الغیبه حرام

ص:۲۴۰

بالادله الاربعه یعنی غیبت به چهار دلیل محکم: (۱- کتاب (قرآن) ۲- اخبار و احادیث ۳- اجماع علما ۴- عقل) حرام است و سپس به ذکر هر کدام می پردازد.

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

من اغتیب عنده اخوه المؤمن فنصره و اعانه نصره الله و اعانه فی الدنیا و الآخره و من اغتیب عنده اخوه المؤمن فلم ینصره (و لم یعنه) و لم یدفع عنه و هو یقدر علی نصرته و عونه حقره الله فی الدنیا و الآخره.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

نزدِ هر کس که از برادر مؤمنش غیبتی شود و وی از او دفاع بنماید و یاریش کند خداوند در دنیا و آخرت او را نصرت نماید. و هر کس که نزد او غیبت برادر مؤمنش بشود و وی را نصرت و یاری نکند و از او دفاع ننماید در حالی که قدرت بر پشتیبانی از او را داشته باشد، خداوند او را در دنیا و آخرت حقیر و ناچیز گرداند.

عقاب الاعمال /۵۷۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

یؤتی باحد یوم القیامه یوقف بین یدی الله و یدفع الیه کتابه فلا یری حسناته فیقول: الهی لیس هذا کتابی فانی لااری فیها طاعتی. فیقال له: انّ ربّک لایضل و لاینسی ذهب عملک باغتیاب الناس. ثم یؤتی بآخر و دفع الیه کتابه فیری فیها طاعات کثیره فیقول: الهی ما هذا کتابی فانی ما عملت هذه الطاعات فیقال: انّ فلاناً اغتابک قد بعث حسناته الیک.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

در روز قیامت نامۀ عمل شخص به او داده می شود در حالی که کارهای خوب او در آن ثبت نشده، عرضه می دارد: این کتاب من نیست! زیرا من کارهای خوبم را در آن نمی بینم! در جواب به او گفته می شود: یقیناً پروردگار تو اشتباه نمی کند و فراموشکار نیست، اعمال نیک تو را در نامۀ عمل کسی که او را غیبت کرده ای منتقل نموده است. نامۀ عمل شخص دیگری را به او می دهند در حالی که اعمال نیکی برای او ثبت

شده که در دنیا آن حسنات را انجام نداده است و می گوید: «این کتاب من نیست! زیرا من این کارهای نیک را در دنیا انجام نداده ام». در جواب به او گفته می شود: این حسناتِ کسی است که غیبتت کرده و از نامهٔ عمل او به نامهٔ عمل تو منتقل گردیده است.

لئالی ۵/۲۲۸

قال النبی صلی الله علیه و آله لأصحابه.

هل تدرون ما الغیبه؟ قالوا: الله و رسوله اعلم. قال: ذکرک اخاک بما یکره.

رسول خدا صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود:

آیا می دانید غیبت چیست؟ گفتند: خدا و رسولش بهتر می دانند. فرمود: یاد و ذکر برادرت نمائی به چیزی که کراهت داشته باشد.

لئالی ۵/۲۳۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المسلم من سلم المسلمون من یده و لسانه.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آلها فرمودند:

مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او آزار نبینند. (بدیهی است آن کس که زبان را به غیبت مسلمانی بگشاید، مسلمان حقیقی نبوده و از حصار فضیلت قدم بیرون گذارده است).

کافی ۳/۳۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و الغیبه فانّ الغیبه اشدّ من الزنا انّ الرجل قد یزنی فیتوب فیتوب الله علیه و انّ صاحب الغیبه لایغفر له حتی یغفر له صاحبه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از غیبت دوری کنید، به درستی که غیبت از زنا بدتر است زیرا (ممکن است) شخصی زنا کند و پس از آن توبه نماید و خداوند نیز توبهٔ او را قبول کند امّا غیبت کننده، آمرزیده نشود، تا زمانی که شخصی که در مورد او غیبت شده است، از او درگذرد.

خصال /۷۳

ص:۲۴۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من اغتاب مسلماً او مسلمه لم یقبل الله صلوته و لا صیامه اربعین یوماً و لیله الا ان یغفر له صاحبه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که مرد مسلمان یا زن مسلمانی را غیبت کند، خداوند متعال تا چهل روز نماز و روزهٔ او (عباداتش) را قبول نمی کند مگر آنکه غیبت شونده، او را عفو کند.

جامع الاخبار فصل ۱۱۰ ص ۱۶۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ عذاب القبر من النمیمه و الغیبه و الکذب.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

عذاب قبر از سخن چینی و غیبت و دروغ است.

جامع الاخبار فصل ۱۱۰ ص ۱۶۸-۱۶۹

قال علی علیه السلام:

مستمع الغیبه کقائلها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

شنوندهٔ غیبت مثل غیبت کننده است.

غرر و درر /۲۷۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

مَن اَلقی جِلبابَ الحَیاء لاغیبَهَ لَهُ.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که پردهٔ حیا را پاره کرد، غیبت او اشکال ندارد.

تحف العقول /۴۵

ص:۲۴۳

فصل ششم: صفات متقابل

بخشی از رفتارهایی که می توانستیم در فصول پیش تحت عناوین «صفات حسنه و مذمومه» بیاوریم در این فصل آورده ایم تا با کنار هم نهادن زشت و زیبا، فهم معنا، و انتخاب راه، راحت تر باشد.

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

عدل ساعه خیر من عباده ستین سنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

یک ساعت عدالت، بهتر از شصت سال عبادت است.

جامع الاخبار فصل ۷۵ ص ۱۳۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

بالعدل قامت السموات و الارض.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

به واسطهٔ عدالت است که آسمان ها و زمین سر جای خود ایستاده اند.

اخلاق ناصری /۱۱۱

قال ابوعبدالله علیه السلام:

العدل أحلی من الشهد و الین من الزُبد و أطیب ریحاً من المسک.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

عدالت، از عسل شیرین تر، از کره نرم تر، و از مشک خوشبوتر است.

کافی ۳/۲۱۷

قال ابوعبدالله علیه السلام:

العدل أحلی من الماء یصیبه الظمآن، ما أوسع العدل اذا عمل فیه و ان قلّ.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

ص:۲۴۴

عدالت، از آبی که به تشنه رسد شیرین تر است و چه وسیع است عدالت، هرگاه به آن عمل شود اگر چه در موضوع کوچکی باشد.

کافی ۳/۲۱۸

قال علی علیه السلام:

من عمل بالعدل حصّن الله ملکه و من عمل بالجور عجل الله هلکه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس (از پادشاهان و فرماندهان و رؤسا) به عدل و داد عمل کند خدای تعالی هم دولت او را در حصار امن خود نگاه دارد، و هر کس ستم نماید به زودی او را هلاک گرداند.

غرر و درر حدیث ۸۷۲۲، فهرست غرر ص ۲۳۹

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ اعظم الناس حسره یوم القیامه من وصف عدلاً ثم خالفه إلی غیره.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

به درستی که بزرگترین مردم در روز قیامت از جهت حسرت، کسی است که توصیف عدالت کند اما عمل به غیر آن نماید (یعنی گفتارش عدالت و کردارش ظلم باشد).

بحارالانوار ۲/۵۵ حدیث ۲۹

من وصایا الرسول صلی الله علیه و آله:

یا علی افضل الجهاد من اصبح ولایهتمّ بظلم احد.

از وصایای پیامبر صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام این است:

ای علی! بهترین جهاد برای انسان این است که چون صبح کرد (و وارد جامعه شد) همّتش این باشد که به هیچ فردی ستم روا ندارد (و به حقوق أحدی تجاوز نکند).

مواعظ صدوق /۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ الله (عزوجلّ) یبغض الغنی الظلوم.

ص:۲۴۵

امام صادق علیه السلام فرمودند:

به راستی که خدای (عزوجلّ) شخص ثروتمند ستم پیشه را دشمن دارد.

عقاب الاعمال /۶۲۴

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

لمّا حضرت علی بن الحسین الوفاه ضمّنی الی صدره ثم قال یا بنیّ اوصیک بما اوصانی به ابی علیه السلام حین حضرته الوفاه و بما ذکر ان اباه اوصاه به: یا بنیّ ایّاک و ظلم من لایجد علیک ناصراً الاّ الله.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

پدرم ـ حضرت سجاد علیه السلام ـ در حال احتضار مرا در آغوش گرفته و فرمود: فرزندم! آنچه را که پدرم در ساعات آخر عمرش بر من وصیت کرد و یادآور شد که پدرش نیز همین وصیت را به او نموده است، به تو وصیت می کنم: فرزندم، مبادا بر کسی که جز خدا یار و یاوری ندارد، ستم کنی.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۶، حدیث ۵۹

عن زراره عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ما احد یظلم بمظلمه الاّ اخذه الله بها فی نفسه و ماله. فاما الظلم الذی بینه و بین الله (عزوجلّ) فاذا تاب غفرالله له.

زراره از امام باقر علیه السلام نقل می کند که فرمودند:

هیچکس نیست که به کسی ستمی کند مگر آنکه خداوند او و مالش را دچار همان ستم نماید. اما ستمی که میان او و خداوند (عزوجلّ) است (و حق فرد دیگری در میان نیست) در صورت توبه، خداوند او را بیامرزد.

عقاب الاعمال /۶۲۲

عن جعفر بن محمد علیه السلام قال:

من ارتکب احداً بظلم بعث الله (عزوجلّ) علیه من یظلمه بمثله او علی ولده او علی عقبه من بعده.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس نسبت به دیگری مرتکب ظلمی شود، خداوند کسی را گمارد که

همانند آن ستم را دربارهٔ خودش، فرزندش یا فرزند فرزندش انجام دهد (یعنی غیر از عذاب آخرت، عکس العمل کار خویش را در همین دنیا خواهد دید).

عقاب الاعمال /۶۲۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاثه من الذنوب تعجّل عقوبتها و لا تؤخّر الی الآخره: عقوق الوالدین و البغی علی الناس و کفر الاحسان.

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه عمل است که مجازات آنها در همین دنیا هم دامن گیر عاملینِ آن می شود: عاق والدین، ستم بر مردم، و کفران نعمتِ احسان دیگران

سفینه البحار ۱/۹۰

قال علی علیه السلام:

کونا للظالم خصماً و للمظلوم عوناً.

حضرت علی علیه السلام به حسنین وصیت نمود که:

دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید.

نهج البلاغه /۹۷۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یقول الله (عزوجلّ): اشتدّ غضبی علی من ظلم من لایجد ناصراً غیری.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

خداوند (عزوجلّ) می فرماید: خشم من بر کسی زیاد می شود که بر بنده ای ظلم کند که یاوری غیر از من سراغ نداشته باشد.

بحار ۷۵/۳۱۱ حدیث ۱۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اتقوا الظلم فانّه ظلمات یوم القیامه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از ستمگری بپرهیزید که ستمگری، همان تاریکی های روز رستاخیز است.

ص:۲۴۷

بحار ۷۵/۳۳۰ حدیث ۶۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انصر اخاک ظالماً او مظلوما: ان یک ظالماً فاردده عن ظلمه و ان یک مظلوماً فانصره.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

برادرت را یاری کن، چه ستمگر باشد چه ستمدیده. اگر ستمگر است او را از ستم بازدار و اگر ستم دیده است او را یاری کن.

نهج الفصاحه /۱۱۱

قال علی علیه السلام:

وَ اللهِ لَو اُعطیتُ الأَقالیمُ السَّبعَهِ بِما تَحتَ أفلاکِها عَلی أَن أعصِیَ اللهَ فی نَملَه أسلُبُها جِلبَ شَعیرَهٍ ما فَعَلتُهُ وَ اِنَّ دُنیاکُم عِندی لأهوَنُ مِن وَرَقَه فی فَمِ جَرادَه تَقضَمُها ما لِعَلّیٍ وَ لِنَعیم یَفنی ولَذَّهٍ لا تَبقی نَعُوذُ بِاللهِ مِن سُباتِ العَقلِ وَ قُبحِ الزَّلَلِ وَ بِهِ نَستَعینُ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سوگند به خدا، اگر هفت اقلیم را با هر چه در زیر آسمان های آنها است به من دهند برای اینکه خدا را تا این اندازه نافرمانی کنم که پوست جوی را از دهان مورچه ای برگیرم، نمی کنم. و یقیناً دنیای شما نزد من پست تر است از برگی که در دهان ملخی باشد که آن را می جود، علی را چه کار است با نعمتی که از دست می رود؟ و خوشیی که بر جا نمی ماند؟! از خوابِ عقل و از زشتی لغزش به خدا پناه می بریم و در جمیع حالات از او یاری می جوئیم.

نهج البلاغه (فیض الاسلام) خطبه ۲۱۵ ص ۷۱۴

توضیح

حضرت علی علیه السلام در این خطبه پس از ذکر سرگذشت برادرش عقیل که یک من گندم از بیت المال درخواست نموده بود، فرمودند: و شگفت تر از سرگذشت عقیل این است که شبی شخصی نزدمان آمد با ارمغانی در ظرفی سربسته و حلوائی که آن را دشمن

داشته و به آن بدبین بودم به طوری که گویا با آب دهن یا قی مار خمیر شده بود.

به او گفتم: آیا این هدیه است یا زکات است یا صدقه؟ زکات و صدقه بر ما اهل بیت حرام است.

گفت: صدقه و زکات نیست بلکه هدیه است.

پس گفتم: مادرت در سوگ تو بگرید، آیا از راه دین خدا (و منظور باطلی که داری) آمده ای مرا بفریبی؟ آیا نفهمی یا دیوانه؟ یا اینکه سخن های بیهوده می گوئی؟ سوگند بخدا اگر هفت اقلیم...

و ضمن فرمانی که به محمد بن ابی بکر ــ فرماندار مصر ــ فرستاد فرمودند: ای محمد! فراموش مکن که خداوندِ بزرگ، ستم را هر چه کوچک باشد بزرگ می داند و هر بیداد که خُرد به نظر آید، کلان کیفر کند.

عن ابی جعفر علیه السلام:

کان علیّ علیه السلام کلّ بکره یطوف فی اسواق الکوفه سوقاً سوقاً... فینادی: و تناهوا عن الکذب و الیمین و تجافوا عن الظلم.

امام باقر علیه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام هر روز صبح در بازارهای کوفه قدم می زد و اهل بازار را به مواعظ گرانبها و سودمند نصیحت می نمود از جمله می فرمودند: از دروغ، قسم و ظلم جدّاً بپرهیزید.

بحار ۱۰۳/۹۴ حدیث ۱۰

فی بعض الاخبار:

عدل الحاکم یوماً یعادل عباده العابد خمسین سنه.

در بعض اخبار وارد شده:

عدالت یک روز حاکم برابر است با عبادت پنجاه سال عابد.

لئالی ۲/۱۸۴

قال علی علیه السلام:

افه العمران من جور السلطان.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خرابی هر محلّ آباد از جور و ستم پادشاه می باشد.

معراج السعاده /۲۷۴

ص:۲۴۹

قال النبی صلی الله علیه و آله:

بالظلم زوال کل نعمه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

در اثر ظلم و ستم، هر نعمتی زائل شده و از بین خواهد رفت.

غوالی الدرر / کلمه ۲۶

قال علی علیه السلام:

من ظلم رعیته نصر اعدائه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس بر رعیت و ملت خود ظلم کند (در واقع) دشمنان خود را یاری کرده است.

معراج السعاده /۲۷۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

احبّ الناس یوم القیامه و اقربهم الی الله مجلساً امام عادل

و انّ ابغض الناس الی الله و اشدهم عذاباً امام جائر.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

روز قیامت از همه محبوب تر و نزدیک تر در نزد خدا، پیشوای دادگر

و از همه منفورتر که عذابش شدیدتر باشد، پیشوای ستمگر است.

بحار ۷۵/۳۵۱ حدیث ۵۹

قال ابوالحسن علیه السلام لعلیّ بن یقطین:

کفّاره عمل السلطان الاحسان الی الاخوان.

حضرت کاظم علیه السلام به علی بن یقطین فرمود:

کفّاره و جبران کار برای سلطان، نیکی به برادران دینی است.

تحف العقول /۴۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

عفو الملک ابقی للملک.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

چشم پوشی و بخشش پادشاه سبب دوام پادشاهی وی خواهد شد.

ص:۲۵۰

وسائل الشیعه ۸/۵۱۹ حدیث ۵

قیل:

الملک یبقی بالعدل مع الکفر و لایبقی بالجور مع الایمان.

گفته شده:

مُلک و مملکت با عدالت (اگرچه) همراه با کفر باقی می ماند لیکن با ظلم و ایمان باقی نخواهد ماند.

جامع الاخبار فصل ۷۵ ص ۱۳۶

پایداری به عدل و داد بود

ظلم و شاهی چراغ و باد بود

قال علی علیه السلام:

یوم المظلوم علی الظالم أشد من یوم الظالم علی المظلوم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روز ستم کشیده بر ستمگر سخت تر است از روز ستمگر بر ستم کشیده. (زیرا مدت ستمگری ستمگر در دنیا، چند روزی بیش نیست و پایان آن هویدا است ولی کیفر او در قیامت، آتش جاوید است).

نهج البلاغه /۱۱۹۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اتق دعوه المظلوم فانما یسئل الله تعالی حقّه و ان الله تعالی لایمنع ذاحقّ حقّه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از نفرین مظلوم بپرهیز، زیرا او حقّ خویش را از خدای تعالی می خواهد، و خداوند متعال هم حق را از حق دار دریغ نمی دارد.

نهج الفصاحه /۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و دعوه المظلوم و ان کان من کافر فانه لیس فیها حجاب من دون الله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از نفرین ستمدیده بپرهیزید هرچند کافر باشد؛ چرا که بین آن نفرین و خدای تعالی، هیچ مانع و حجابی وجود ندارد.

نهج الفصاحه /۲۰۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ص:۲۵۱

طوبی لمن طاب خلقه و طهرت سجیّته و صلحت سریرته و حسنت علانیته و انفق الفضل من ماله و أمسک الفضل من کلامه و أنصف الناس من نفسه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خوشا به حال کسی که اخلاقش نیکو، و رفتارش خوب، نیتش پاک، باطنش پاک و ظاهرش پاکیزه، و مازاد بر احتیاج خود را از اموالش انفاق کند، و زبانش را از گفتارهای ناروا نگاهدارد و با مردم مطابق انصاف و عدالت رفتار نماید.

بحار ۶۹/۴۰۰ روایت ۹۴

قال رسول الله علیه السلام:

یا علی ما کرهته لنفسک فاکرهه لغیرک و ما احببته لنفسک فاحببه لأخیکَ تکن عادلاً فی حکمک مُقسطا فی عدلک محبّا فی اهل السماء مودوداً فی صدور اهل الارض فاحفظ وصیتی ان شاء الله تعالی.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

آنچه برای خود نمی پسندی برای دیگران هم مپسند و آنچه خود می خواهی، برای برادرت هم بخواه. در قضاوت عادل باش، و در عدالت، قسط را رعایت کن.(۱) (اگر چنین بودی) محبوب اهل آسمان می شوی و در دل های اهل زمین جا می گیری. پس در حفظ سفارشم بکوش ـ ان شاء الله تعالی ـ.

مدینه البلاغه ۱/۴۴۳

قال علی علیه السلام:

یا کمیل! لا تطرق ابواب الظالمین للاختلاط بهم و الاکتساب معهم و ایاک ان تطیعهم و أن تشهد فی مجالسهم بما یسخط الله علیک و اذا اضطررت الی حضورهم فداوم ذکرالله و التوکل علیه و استعذ بالله من شرورهم و اطرق عنهم و انکر بقلبک فِعلهم و اجهر بتعظیم الله تسمعهم فانک بهم تُؤید و تکفی شرهم.

حضرت علی علیه السلام به کمیل فرمودند:

۱- از نظر لغوی، قسط بالاتر از عدل است.

از رفتن به درب خانهٔ ستمگران برای آمیزش بـا آنها و کسب با ایشان، خودداری کن. مبادا آنها را اطاعت کنی. و در مجالس ایشان حاضر نشو که مورد غضب و خشم خدا قرار گیری، و در صورتی که ناچاری در مجالس آنها حاضر شوی همیشه به یاد خدا باش و همواره بر او توکل کن و از شـرّشان به او پناه ببر. و در پیشگاه آنها، سکوت اختیار کن، و کار آنها را در دل انکار کن و خداونـد را آشـکارا به عظمت یـاد کن تا به گوش آنها برسانی که در این صورت آنها از تو می ترسـند و شـرّ آنها به تو نخواهد رسید.

بحار ۷۷/۲۶۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایـاکم و ابواب السـلطان و حواشـیها فانّ اقربکم من ابواب السـلطان و حواشـیها ابعـدکم من الله تعالی و من اثر السـلطان علی الله (عزوجلّ) اذهب الله عنه الورع و جعله حیراناً.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

برحذر باشـید از اینکه کارگزار و یا کارمند شـخص سـتمگری باشید چرا که هر چه شما به منازل فرد ستمگر و حاشیه های آن نزدیک تر باشـید، از خداونـد متعال دورتر خواهیـد بود و آن کسـی که خواستِ سـتمگر را بر خواستِ خـدای (عزوجلّ) مقدّم دارد، خداوند نیز پارسائی فراوان را از دل او ببرد و او را حیران واگذارد.

عقاب الاعمال /۵۹۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه تقسی القلب: استماع اللهو و طلب الصید و اتیان باب السلطان.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه چیز مـوجب قسـاوت قلب است: گـوش دادن به موسـیقی و شـهویات، صـیادی و شـکار، و دربـاری شـدن برای سـلاطین و حکمرانان.

الاثنی عشریه /۹۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من طلب رضی مخلوق بسخط الخالق سلط الله (عزوجلّ) علیه ذلک المخلوق.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که با خشم خدا، رضایت مخلوق را طلب کند، خداوند همان بنده را بر او مسلّط می کند.

تحف العقول /۵۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ارضی سلطاناً بما یسخط الله خرج من دین الله.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که سلطانی را راضی کند به آنچه که خداوند را به غضب در می آورد، چنین کسی از دین خدا خارج شده است.

تحف العقول /۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا طاعه لمخلوق فی معصیه الخالق.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

اطاعت مخلوق در جائی که موجب خشم خداوند متعال باشد، جائز نیست.

مواعظ صدوق /۵۵

عن عبدالله بن سنان عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من عذّر ظالماً بظلمه سلّط الله تعالی من یظلمه فان دعا لم یستجب له و لم یأجره الله علی ظلامته.

عبدالله بن سنان گوید که امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس برای تبرئه ستمکار نسبت به ظلمی که به دیگران نموده، عذرتراشی کند (و در رفع سرزنش و دفع ملامت او بکوشد)، پروردگار متعال کسی را بر او مسلط سازد که به او ستم کند و هر چه دعا کند (از جمله برای نجات خودش) مستجاب نفرماید و پاداشی در برابر آن ظلمی که کشیده به او ندهد.

عقاب الاعمال /۶۲۵

قال النبی صلی الله علیه و آله:

العلماء امناء الرسل ما لم یخالطوا السلطان فاذا فعلوا ذلک فقد خانوا الرسل فاحذروهم و اعتزلوهم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

علماء، امانت داران پیامبرانند تا زمانی که با سلاطین آمیزش نکنند و هرگاه با سلاطین مرتبط شوند نسبت به پیامبران خیانت کرده اند، پس از آنها بترسید و از ایشان دوری نمائید.

لئالی ۵/۱۸۷

قال النبی صلی الله علیه و آله:

الظلمه و اعوانهم فی النار.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

ستمگران و یاورانشان در جهنمند.

غوالی الدرر/ کلمه ۱۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا کان یوم القیامه نادی مناد: این الظلمه و اعوانهم و من لاق لهم دواه او ربط لهم کیساً او مدّ لهم مدّه قلم فاحشروهم معهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

چون روز قیامت شود منادی حق ندا دهد: کجایند بیدادگران و کمک کاران آنها و آنها که برای ایشان دواتی لیقه کردند و یا سرکیسه و جوالی را برای آنها ریسمان بستند یا قلمی را تراشیدند، پس همهٔ آنها را با ظالمان، یک جا محشور کنید (مراد آن است که هر کس به هر نحو ستم کاران را اعانت کند؛ با آنها در کیفر شریک خواهد بود).

عقاب الاعمال /۵۹۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

مَن أعان ظالماً سلّطه الله علیه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس ستمگری را یاری کند خداوند همان ستمگر را بر او مسلّط گرداند.

نهج الفصاحه /۶۰۲

کان علی علیه السلام یقول:

العامل بالظلم و المعین علیه و الراضی به شرکاء ثلاثه.

حضرت علی علیه السلام می فرمود:

ستمکار، یاری کننده اش، راضی بر ستمش هر سه با هم (در ظلم) شریکند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۷، حدیث ۷۲

خیاطی از معصوم سؤال نمود که من لباس های سلطان را دوخته ام آیا من از اعوان ظلمه هستم؟

معصوم در جواب فرمود: شما (خود) از ظَلَمه هستید نه اعوان ظلمه (همکاران ستمکاران)، و آن کسی که به تو نخ و سوزن فروخته از اعوان ظلمه می باشد.

البته، مجالست با ظَلَمه در حال ضرورت شرعیه (نه زیادتر) اشکال ندارد.

لئالی ۵/۱۸۶

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من مشی الی ظالم لیعینه و هو یعلم انه ظالم فقد خرج من الاسلام.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که برای کمک به ظالم نزد او برود، در حالی که می داند او ظالم و ستمگر است چنین کسی از اسلام خارج است.

لئالی ۵/۱۸۵

و نیز گفته شده که:

کسی که از ظالم طرفداری کند، خداوند ظالمی را بر او مسلط خواهد کرد و دعایش مستجاب نخواهد شد و مظلومیت او اجری نخواهد داشت.

قال علی علیه السلام:

اذا قدرت علی عدوک فاجعل العفو عنه شکراً للقدره علیه.

ص:۲۵۶

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه بر دشمنت دست یافتی، بخشش و گذشت از او را شکر و سپاس توانائی بر او قرار ده.

نهج البلاغه /۱۰۹۲

قال علی علیه السلام:

العفو زکاه الظفر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

گذشت، زکات پیروزی است.

غرر و درر حدیث ۳۵۷، فهرست غرر ص ۲۵۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

علیکم بالعفو فان العفو لایزید العبد الاّ عزّاً فتعافوا یعزکم الله.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

بر شما باد به «گذشت» (از بدی های مردم) زیرا چشم پوشی و گذشت جز عزّت بر بنده نیفزاید، پس نسبت به یکدیگر گذشت داشته باشید تا خداوند به شما عزّت دهد.

کافی ۳/۱۶۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی من لم یقبل من متعذّر عذراً صادقاً کان او کاذباً لم یَنَل شفاعتی.

و قال رسول الله صلی الله علیه و آله: ألأ انبئکم بشر الناس؟ قالوا: بلی یا رسول الله. قال: من أبعض الناس و أبغضه الناس. ثم قال: ألا انبئکم بشر من هذا؟ قالوا: بلی یا رسول الله. قال: الذی لایقبل عثره و لایقبل معذره و لایغفر ذنباً.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که از متعذّر، قبول عذر نکند خواه در عذرخواهی راستگو باشد یا دروغگو، به شفاعت من نائل نخواهد شد. و فرمود: آیا شما را به بدترین مردم خبر نکنم؟ مردم عرض کردند: بلی یا رسول الله. فرمود: کسی که

نسبت به مردم بُغض داشته باشند و مردم هم، او را دشمن دارند. سپس فرمود: آیا شما را به بدتر از او خبر ندهم؟ عرض کردند: بلی یا رسول الله. فرمود: کسی که از لغزش دیگری صرفنظر نکند و عذر معذرت خواه را نپذیرد و گناه کسی را نیامرزد و عفوش نکند.

لئالی ۲/۱۸۲

قال ابوعبدالله علیه السلام:

من لم یملک غضبه لم یملک عقله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که قوه غضب خود را مالک نباشد، عقل خود را مالک نیست.

معراج السعاده /۱۳۱

قال الصادق علیه السلام:

الغضب مفتاح کل شرّ.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

غضب کلید هر بدی است.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الغضب یفسد الایمان کما یفسد الخل العسل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

غضب ایمان را فاسد می گرداند چنانکه سرکه، عسل را فاسد می کند.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

قال علی علیه السلام:

احذر الغضب فانّه نار محرقه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بپرهیز از خشم، چرا که آن، آتشی است سوزاننده.

غرر و درر /۸۴

قال علی علیه السلام:

ایاک و الغضب فاوله جنون و اخره ندم.

ص:۲۵۸

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از غضب و خشم دوری کن زیرا اولِ آن دیوانگی و آخر آن پشیمانی است.

غرر و درر /۹۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

انّ الصبر و حسن الخلق و البرّ و الحلم من أخلاق الأنبیاء.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

شکیبائی، خوش خوئی، نیکوکاری و بردباری از اخلاق پیغمبران است.

جامع الاخبار /۱۳۶، بحارالانوار ۷۱/۹۲

قال علی علیه السلام:

آله الریاسه سعه الصدر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ابزار ریاست و سروری، فراخی سینه (تحمل سختی ها و شکیبائی در کارها) است.

نهج البلاغه /۱۱۶۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ان الغضب جمره فی قلب ابن آدم... فمن وجد من ذلک شیئاً فلیلصق خدّه بالأرض.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

غضب، آتشی است که در قلب فرزند آدم افروخته می شود. هر کس چنین حالتی در خود یافت، (بلافاصله) گونه اش را به زمین برساند در پیشگاه خدای تعالی سجده کند.

بحارالانوار ۷۳/۲۷۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی لاتغضب فاذا فاقعد و تفکر فی قدره الرّب علی العباد و حلمه عنهم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص:۲۵۹

ای علی! غضب مکن و چنانچه غضب عارض تو شد بنشین و درباره عظمت قدرت خداوند متعال بر بندگان فکرکن، و بیندیش که (با وجود این قدرت) چگونه بر اساس حلم با آنان رفتار می کند.

بحارالانوار ۷۷/۶۷

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ایما رجل غضب و هو قائم فیجلس فانه یذهب عنه رجس الشیطان و ان کان جالساً فلیقم.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

هر مردی که غضب کند در حالتی که ایستاده باشد، پس بنشیند و اگر نشسته است پس بایستد.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

شجاع کسی است که بتواند در وقت غضب، خود را نگاه دارد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله برای این دنیا هرگز به غضب نمی آمد ولی هرگاه برای حق غضبناک می شد تا یاری حق نمی رسید غضب او تسکین نمی یافت.

معراج السعاده /۱۴۰

قال ابوعبدالله علیه السلام:

ثلاث من کن فیه زوجه الله من الحور العین کیف شاء: کظم الغیظ، و الصبر علی السیوف لله (عزوجلّ)، و رجل اشرف علی مال حرام فترکه لله (عزوجلّ) .

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که دارای سه صفت باشد، خداوند متعال هرگونه بخواهد از حورالعین به او تزویج فرماید:

۱. به هنگام ناراحتی، خشم خود را فرو بَرَد.

۲. در وقت جنگ، به خاطر خدای (عزوجلّ) بر جهاد شکیبا باشد.

۳. آنگاه که بر مال حرامی دست یافت، به جهت تقرب به خدای (عزوجلّ)، در آن مال تصرف ننماید.

ص:۲۶۰

الاثنی عشریه /۱۰۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کفّ غضبه کفّ الله عنه عذابه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که جلو خشم خویش را بگیرد، خداوند متعال عذاب خود را از او باز می دارد.

اخلاق شبّر /۱۴۶

قال الصادق علیه السلام:

من کفّ غضبه سترالله عورته.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس جلو خشم خود را بگیرد، خداوند عیب او را می پوشاند.

کافی / باب الغضب، حدیث ۶

قال ابوعبدالله علیه السلام:

ما من عبد کظم غیظا الا زاده الله (عزوجلّ) عزّاً فی الدنیا و الآخره.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر بنده ای که خشم خود را فرو نشاند خداوند (عزوجلّ)، عزت او را در دنیا و آخرت زیاد خواهد کرد.

لالی ۲/۱۵۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کظم غیظاً و هو یقدر علی أن ینفذه دعاه الله یوم القیامه علی رؤس الخلایق حتّی یخیّر من ای الحور شاء.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که غیظ (خود) فرونشاند در حالی که قدرت اعمال غیظ خود را داشته باشد، خداوند متعال در روز قیامت او را در

حضور خلایق مخیّر می فرماید که هر کدام از حورالعین را که خواسته باشد انتخاب نماید.

لآلی ۲/۱۵۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کظم غیظا و هو یقدر علی انفاذه و حلم عنه اعطاه الله أجر شهید.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص:۲۶۱

شخصی که خشمگین شده و با وجود قدرت بر اجراء غیظش، خشم خویش را فرو برد و (نسبت به اعمال غیظ خود) بردباری پیشه کند، خداوند اجر و ثواب شهید را به او عطا می کند.

وسائل الشیعه ۸/۵۲۵ حدیث ۱۲

حضرت صادق علیه السلام روزی غلامی را پی شغل و کاری فرستاد و آن غلام دیر کرد. آن حضرت در پی او تشریف فرما شده و دیدند که در مکانی خوابیده. حضرت بر بالین او نشسته و او را باد زدند تا بیدار شد. سپس به او فرمود:

ای غلام، به خدا قسم این قدر اختیار نداری که شب و روز بخوابی! شب از تو است و روز از ما.

کافی ۳/۱۷۶

این عمل امام یک دستور اخلاقی و سرمشق برای زندگی ما می باشد که با کوچکترین ناملایمی غضب نکرده و کنترل خود را از دست ندهیم بلکه کفّ نفس کرده بردباری نمائیم.

و علت اینکه حضرت موسی بن جعفر را کاظم علیه السلام گویند این است که با اینکه می دانست بعد از او اشخاصی منکر امامت حضرت امام رضا علیه السلام شده و «واقفیه» را تشکیل می دهند با این حال برایشان کظم غیظ کرده و اظهار مطلب نفرمود.

وسائل الشیعه ۸/۵۲۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لایدخل الجنه قتّات.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

سخن چین داخل بهشت نخواهد شد.

سفینه البحار ۲/۶۱۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ألا انبئکم بشرارکم؟ قالوا: بلی یا رسول الله.

قال: المشاؤن بالنمیمه، المفرقون بین الاحبه، الباغون للبراء المعایب.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آیا شما را به بدترین خودتان آگاه نکنم؟ گفتند: چرا یا رسول الله.

ص:۲۶۲

فرمود: آنها که به سخن چینی قدم بردارند، و میان دوستان جدائی افکنند و برای پاکان عیب جوئی کنند.

کافی ۲/۲۷۴ حدیث ۱

قال علی بن الحسین علیه السلام:

اما علمت انّ نقله النمیمه هم کلاب النار؟!

حضرت سجاد علیه السلام به شخصی که سخن چینی می نمود فرمودند:

آیا نمی دانی که اشخاص سخن چین، سگ های آتش جهنم اند؟!

ارشاد القلوب /۱۶۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من مشی فی صلح بین اثنین صلی علیه ملائکه الله حتی یرجع و اعطی اجر لیله القدر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که به منظور اصلاح بین دو نفر قدم بردارد ملائکه برای او درود می فرستند تا برگردد و اجر شب قدر به او داده خواهد شد.

لئالی ۲/۲۱۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مشی فی اصلاح بین امراه و زوجها اعطاه الله تعالی اجر الف شهید قتلوا فی سبیل الله حقّاً و کان له بکلّ خطوه یخطوها و کلمه فی ذلک عباده سنه قیام لیلها و صیام نهارها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که برای اصلاح میان زن و شوهری گام بردارد خداوند اجر هزار شهید که در راه حق به قتل رسیده باشند به او عطا فرماید و به هر قدمی که در این راه برداشته باشد یا کلامی که گفته باشد، ثواب عبادت یک سال که تمام شب های آن سال را به عبادت پرداخته باشد و روزهایش را روزه گرفته باشد، برای او ثبت خواهد شد.

عقاب الاعمال /۶۷۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اصلاح ذات البین افضل من عامّه الصلوه و الصیام.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

آشتی دادن مردم از یک سال نماز و روزه بهتر و بالاتر است.

ثواب الاعمال /۳۳۱

قال علی علیه السلام:

من ملک استأثر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر که بر چیزی دست یافت خودرأی می شود (به رأی و اندیشه ی دیگران بی اعتنا می گردد در حالی که معلوم است که در هر کار، حکم چند عقل از حکم یک عقل سودمندتر و شایسته تر است).

نهج البلاغه /۱۱۶۵

قال علی علیه السلام:

من استبدّ برأیه هلک.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس خود رأی شد هلاک گردید.

غرر و درر /۲۳۶

قال علی علیه السلام:

من شاور الرجال شارکها فی عقولها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که با اشخاص عاقل مشورت کند، در عقل های آنها شریک می گردد.

غرر و درر حدیث ۸۶۵۲، فهرست غرر ص ۱۸۴

قال علی علیه السلام:

شاور ذوی العقول تأمن الزلل و الندم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در کارها با عُقَلا مشورت کن تا از لغزش و پشیمانی در امان باشی.

ص:۲۶۴

غرر و درر /۱۸۶

قال علی علیه السلام:

کن فی الفتنه کابن اللبون لا ظهر فیرکب و لا ضرع فیحلب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در زمان فتنه و تباهکاری (و اختلاف بین دو گروه باطل) مانند شتر نری باش که دو سالش تمام شده باشد؛ نه توانایی دارد تا بر آن سوار شوند و نه پستانی دارد که از آن شیر بدوشند.

نهج البلاغه /۱۰۸۸

قال علی علیه السلام:

ثمره التفریط: الندامه و ثمره الحزم: السلامه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نتیجه تقصیر و کوتاهی، پشیمانی است و سودِ احتیاط و دوراندیشی، درستی (رهائی از زیان) است.

نهج البلاغه /۱۱۷۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أغفل الناس من لم یتعظ من تغیر الدنیا من حال الی حال.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

غافل ترین مردم کسی است که از دگرگونی های دنیا پند نگیرد.

مستدرک سفینه البحار ۸/۵ مادهٔ «غفل»

قال علی علیه السلام:

التجارب علم مستفاد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

تجربه ها، علمی است که انسان می تواند از آن نتیجهٔ خوب بگیرد.

شرح غرر و درر ۱/۲۶۰، فهرست غرر /۴۲

قال علی علیه السلام:

انما العاقل من وعظته التجارب.

ص:۲۶۵

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

عاقل آن است که تجربه ها(ی خود و دیگران) او را پند داده باشد.

غرر و درر /۱۵۰

قال علی علیه السلام:

التدبیر قبل العمل یؤمنک من الندم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

عاقبت اندیشی پیش از عمل، تو را از پشیمانی نگه می دارد.

تحف العقول /۹۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ الله تعالی یحب اذا عمل احدکم عملاً ان یتقنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند متعال دوست دارد که هرگاه یکی از شما دست به کاری زَنَد، آن را محکم انجام دهد.

نهج الفصاحه /۱۵۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

العباده سبعون جزء افضلها طلب الحلال.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

عبادت، هفتاد جزء است بالاترین و بزرگترین آن، کسب حلال است.

ثواب الاعمال /۳۹۹

قال الرضا علیه السلام:

اذا کان الرجل معسراً یعمل بقدر ما یقوت به نفسه و اهله لایطلب حراما فهو کالمجاهد فی سبیل الله.

امام رضا علیه السلام فرمود:

هرگاه شخص تهیدست برای تأمین مایحتاج خود و خانواده اش از راه حلال، کار کند همچون مجاهد در راه خدا خواهد بود.

لئالی ۳/۲۷۷

ص:۲۶۶

قال علی علیه السلام:

انّ أعظم الحسرات یوم القیامه حسره رجل کسب مالاً فی غیر طاعه الله فورثه رجل فانفقه فی طاعه الله سبحانه فدخل به الجنه و دخل الاول به النار.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بزرگترین پشیمانی های روز قیامت، افسوسِ مردی است که از راه حرام، کسب دارایی نموده و دیگری آن را به ارث بَرد و در اطاعت خدا به کار گیرد و به سبب آن (کار حرام) داخل بهشت گردد در حالی که آن به دست آورنده دارائی حرام به سبب آن در داخل آتش بیفتد.

نهج البلاغه /۱۲۸۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من کسب مالا من غیر حلّ سلط الله علیه البنّاء و الماء والطین.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس مالی از راه حرام به دست آورد خداوند تعالی بنّائی و آب و گِل کاری را بر او مسلّط می سازد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۵۹، حدیث ۲۰۵

قال النبی صلی الله علیه و آله:

شرّ المکاسب کسب الرّبا.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

بدترین کسب ها کسب ربا است.

لئالی ۳/۱۸۷

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله قال فی وصیته له:

یا علی الربا سبعون جزء فایسرها مثل أن ینکح الرجل امّه فی بیت الله الحرام.

یا علی درهم ربا اعظم من سبعین زنیه کلها بذات محرم فی بیت الله الحرام.

رسول خدا صلی الله علیه و آله ضمن وصیتی به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی، ربا هفتاد جزء است، آسان ترین آن مثل این است که کسی با مادر خود در حریم خانهٔ کعبه عمل جنسی انجام دهد. یا علی، یک درهم

ص:۲۶۷

ربا از هفتاد زنا که شخص با محرم خود در حریم خانهٔ کعبه انجام دهد، بزرگ تر است.

خصال ۲/ باب ۷۰، ص ۵۸۳، حدیث ۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الراشی و المرتشی فی النار.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

رشوه دهنده و رشوه گیرنده، هر دو در آتش جهنم اند.

نهج الفصاحه /۴۷۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لعن الله الراشی و المرتشی و الذی یمشی بینهما.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند، رشوه دهنده و رشوه گیرنده و واسطهٔ بین این دو (دلال) را لعنت کرده است.

نهج الفصاحه /۳۷۶

قال علی علیه السلام:

الهم نصف الهرم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اندوه نیمی از سبب پیری است.

خصال ۲/۶۲۰ (حدیث اربعمائه)

عن عنبسه العابد قال:

سمعت اباعبدالله یقول: کثره الضحک تذهب بماء الوجه.

عنبسه عابد گوید:

شنیدم حضرت صادق علیه السلام می فرمود: خندهٔ بسیار، آبرو را می برد.

کافی ۲/۶۶۴ حدیث ۱۱

قال علی علیه السلام:

من کثر ضحکه مات قلبه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

ص:۲۶۸

بسیار خندیدن، دل را می میراند.

شرح غرر و درر ۵/۱۹۴

قال علی علیه السلام:

خیر الضحک التبسم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بهترین نوع خنده، تبسم (خنده با لب و بدون قهقهه) است.

غرر و درر /۱۶۹

عن الفضل بن ابی قره عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ما من مؤمن الا و فیه دعابه. قلت: و ما الدعابه؟ قال: المزاح.

فضل بن ابی قرّه گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

هیچ مؤمنی نیست جز اینکه در او «دعابه» هست. پرسیدم: دعابه چیست؟ فرمود: مزاح.

کافی ۲/۶۶۳ حدیث ۲

قال الحسین بن علی علیه السلام:

البخیل من بخل بالسلام.

حضرت سیدالشهداء علیه السلام فرمودند:

بخیل کسی است که از سلام کردن بخل ورزد.

تحف /۲۴۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خصلتان لایجتمعان فی مؤمن: البخل و سوء الظن بالرزق.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو صفت در مؤمن یافت نشود: بُخل و گمانِ بد به اینکه رزق به او نخواهد رسید.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خصلتان لایجتمعان فی مؤمن: الشحّ و سوء الخلق.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو صفت در مؤمن نباشد: بخل و بدرفتاری.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۹

ص:۲۶۹

قال علی علیه السلام:

أفقر الناس من قتر علی نفسه مع الغنی والسعه و خلّفه لغیره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مستمندترین مردم کسی است که با وجودِ داشتنِ مال و وسعتِ روزی، بخل ورزیده و بر خود تنگ می گیرد (آنگاه بمیرد) و مال را برای دیگری به ارث گذارد.

شرح غرر و درر ۲/۴۷۳، فهرست غرر /۲۹

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

لیس لبخیل حبیب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

برای شخص بخیل، دوست وجود ندارد.

شرح غرر و درر ۵/۷۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أقل الناس راحه البخیل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کمترینِ مردم از حیث استراحت، اشخاص بخیلند.

نهج الفصاحه /۸۱ کلمه ۴۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الجنه دار الاسخیاء.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهشت خانهٔ اشخاص سخی است.

جامع الاخبار فصل ۶۹ ص ۱۲۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الرجال اربعه: سخی و کریم و بخیل و لئیم.

فالسخی الذی یأکل و یعطی، و الکریم الذی لا یأکل و یعطی؛ و البخیل الذی یأکل و لایعطی، و اللئیم الذی لا یأکل و لا یعطی.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص:۲۷۰

مردم چهاردسته اند: سخی، کریم، بخیل و لئیم. اما «سخی»، هم خود می خورد و هم به دیگران می بخشد، و (از او بهتر) «کریم» که خود نمی خورد ولی به دیگران می بخشد؛ و «بخیل» فقط در فکر استفاده شخصی خود است و به هیچکس بهره ای نمی رساند و (از او بدتر) «لئیم» که نه خودش از آنچه خداوند عطا کرده استفاده می کند و نه به دیگری نفعی می رساند.

جامع الاخبار فصل ۶۹ ص ۱۲۹

قال الرضا علیه السلام:

السخی قریب من الله قریب من الجنه قریب من الناس. والبخیل بعید من الله بعید من الجنه بعید من الناس.

امام رضا علیه السلام فرمود:

شخص بخشنده به خدا و مردم و بهشت نزدیک است. و بخیل، از خدا و مردم و بهشت دور است.

سفینه البحار ۱/۶۰۷

روی:

انه قیل للامام الرضا علیه السلام: ما حدّ السخاء؟ قال: تخرج من مالک الحق الذی اوجبه الله علیک فتضعه فی موضعه.

روایت شده که:

به خدمت امام رضا علیه السلام عرض شد: حد سخاء چیست؟ فرمودند: اینکه از مال خود، حقّی را که خداوند بر تو واجب کرده، خارج نمائی و آن را در موضع خود قرار دهی.

سفینه البحار ۱/۶۰۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

البخیل لایدخل الجنه و السخی لایدخل النار.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بخیل داخل بهشت نشود و سخی در جهنم وارد نشود.

سراج القلوب/۱۳۳

قال علی علیه السلام:

مَن جاد ساد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که جود ورزید، بزرگ شد.

معراج السعاده /۲۲۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الصدق یهدی الی البر و البر یهدی الی الجنه، و الکذب یهدی الی الفجور و الفجور یهدی الی النار.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

راستگوئی هدایت می کند به سوی خوبی، و خوبی هدایت می کند به سوی بهشت، و دروغ هدایت می کند به سوی بدی، و بدی هدایت می کند به سوی جهنم. (خلاصه اینکه نتیجه راستگوئی ورود به بهشت و نتیجه دروغگویی ورود به جهنم خواهد بود).

جامع الاخبار /۱۶۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاث من کن فیه کان منافقا و ان صام و صلی و زعم انّه مسلم: من اذا ائتمن خان و اذا حدث کذب و اذا وعد اخلف.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس که دارای سه خصلت باشد، منافق محسوب می شود اگر چه روزه گیرد و نماز خواند و پندارد که مسلمان است: کسی که در امانت خیانت کند، کسی که هنگام سخن گفتن، دروغ بگوید، و کسی که به عهد خود وفا نکند.

سفینه البحار ۲/۶۰۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المؤمن اذا کذب من غیر عذر لعنه سبعون الف ملك و خرج من قلبه نتن حتی یبلغ العرش فیلعنه حمله العرش و کتب الله علیه بتلك الكذبه سبعین زنیه أهونها کمن یزنی مع امّه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرگاه مؤمن بدون علت و عذر دروغ بگوید، هفتاد هزار فرشته او را لعنت کنند و از قلب او بوی متعفنی خارج شود چنانکه تا عرش برسد، پس حاملین عرش او را لعنت کنند و خداوند به سبب آن دروغ، گناهِ هفتاد زنا برای او ثبت نماید که آسان ترین آنها مانند زنای با مادر خودش باشد.

جامع الاخبار فصل ۱۱۲ ص ۱۶۹-۱۷۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لاتجتمع خصلتان فی مؤمن: البخل و الکذب.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو خصلت، در مؤمن جمع نشود: ۱- بخل ۲- دروغ (یعنی مؤمن بخیل نخواهد بود و دروغ نخواهد گفت).

الخلق الکامل ۴/۴۶۰

قال الصادق علیه السلام:

سته لاتکون فی مؤمن: العسر، والنکد، والحسد، واللجاجه، والکذب، والبغی.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

شش خصلت در مؤمن نخواهد بود: دروغ، حسد، ظلم، بخل، سخت گیری، و لجاجت.

بحار الانوار ۷۸/۲۶۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

الکذب زوال المنطق عن الوضع الالهی.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

دروغ، گردیدن و انصراف گفتار است از آنچه که خدای متعال (به عنوان وظیفه برای انسان) وضع کرده است.

شرح غرر و درر ۱/۴۰۰

قال علی علیه السلام:

لا يَجِدُ عَبدٌ طَعمَ الايمانِ حَتّى يَترَکَ الکِذبَ هَزلَهُ وَ جِدَّهُ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هیچ بنده ای طعم ایمان را نخواهد چشید مگر آنکه از دروغگوئی اعم از شوخی و جدّی پرهیز کند.

اصول کافی ۲/۲۵۵ باب الکذب حدیث ۱۱

قال الباقر علیه السلام:

اِنَّ اللهَ (عزوجلّ) جَعَلَ لِلشَّرِّ اَقفالاً وَ جَعَلَ مَفاتیحَ تِلکَ الاَقفالِ الشَّرابَ. وَالکِذبُ شَرٌّ مِنَ الشَّرابِ.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

خداوند (عزوجلّ) برای بدی، قفل هائی مقرر فرموده است و کلیدهای آن قفل ها را شراب قرار داده است. و دروغ بدتر از شراب است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۳

قال الباقر علیه السلام:

اِنَّ الکِذبَ هُوَ خَرابُ الایمانِ.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

دروغ ویران کنندۀ ایمان است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۴

قال علی علیه السلام:

الکذب رذیله.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دروغ گوئی پستی و فرومایگی است.

غرر و درر /۱۱

قال علی علیه السلام:

لا حیاء لکذاب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دروغگو حیا ندارد.

غرر و درر /۳۰۷

ص:۲۷۴

قال ابوعبدالله علیه السلام:

الكِذبُ علَی اللهِ وَ عَلی رَسُولِهِ ـ صلی الله علیه و آله ـ مِنَ الكَبائِرِ.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

دروغ بر خدای تعالی و رسولش ـ صلی الله علیه و آله ـ از گناهان کبیره است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۵

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ الکذبه لتفطر الصائم.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

دروغ بر خدا و پیغمبر و ائمه علیهم السلام سبب بطلان روزه خواهد بود.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۹

قال الامام العسکری علیه السلام:

جعلت الخبائث کلها فی بین و جعل مفتاحها الکذب.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

تمام بدی ها در اطاقی قرار داده شده و کلید آن اطاق، دروغ است.

لئالی ۵/۲۵۱

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ الله لم یبعث نبیّا الاّ بصدق الحدیث و اداء الامانه الی البرّ و الفاجر.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

خداوند متعال هیچ پیغمبری را جز به راستگوئی و امانت داری نسبت به نیکوکار و بدکار، مبعوث نفرموده است.

کافی ۲/۸۵ حدیث ۱ باب الصدق و اداء الامانه

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی ان الله تعالی احبّ الکذب فی الاصلاح و ابغض الصدق فی الفساد.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای علی! خداوند متعال، دروغ گفتن را در جهت اصلاح (بین مسلمین)

ص:۲۷۵

دوست دارد و همینطور راستگوئی را در فساد (و دو بهم زنی) دشمن دارد.

وسائل ۸/۵۷۸ حدیث ۱

قال ابوعبدالله علیه السلام:

الکذب مذموم الا فی امرین: دفع شر الظلمه و اصلاح ذات البین.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

دروغ گفتن جز در دو مورد بد است: دفع شرّ ظالم و اصلاح بین مردم.

جامع الاخبار فصل ۱۱۲ ص ۱۷۰

قال ابوعبدالله علیه السلام:

لاتنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده فانّ ذلک شیء اعتاده فلوترکه استوحش لذلک. و لکن انظروا الی صدق حدیثه و اداء امانته.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

به طولانی بودن رکوع و سجود شخص نگاه نکنید زیرا به آن عادت کرده و اگر آن را واگذارد، به هراس افتد. ولی به راستگوئی و امانت داری او بنگرید.

کافی ۲/۸۶ حدیث ۱۲

قال علی علیه السلام:

اذا نطقت فاصدق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زمانی که سخن می گوئی راستگو باش.

غرر و درر /۱۵۱

من وصیه الامام موسی بن جعفر علیه السلام لهشام:

یا هشام من صدق لسانه زکی عمله و من حسنت نیته زید فی رزقه و من حسن برّه باخوانه واهله مدّ فی عمره.

امام موسی بن جعفر علیه السلام به هشام فرمود:

ای هشام! کسی که راستگو شد عملش پاکیزه شود و کسی که نیّت او خوب باشد رزق و روزی او زیاد شود و کسی که به برادران و اهل بیت

ص:۲۷۶

خود نیکی کند عمرش طولانی خواهد شد.

تحف /۳۸۸

روی:

سئله رجل أن یعلمه ما ینال به خیر الدنیا و الآخره و لایطول علیه فقال علیه السلام: لاتکذب.

در روایت آمده است:

شخصی از حضرت امام صادق علیه السلام درخواست کرد که حضرت به او چیز مختصری یاد بدهد که به آن وسیله به خیر دنیا و آخرت نائل گردد. حضرت در جواب او فرمود: دروغ نگو [یعنی دروغ نگفتن موجب خیر دنیا و آخرت خواهد بود].

تحف /۳۵۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لاتمزح فیذهب بهاءک و لاتکذب فیذهب نورک.

ایاک و خصلتین: الضجر و الکسل فانّک ان ضجرت لم تصبر علی حق و ان کسلت لم تؤدّ حقّاً. یا علی! من استولی علیه الضجر رحلت عنه الراحه.

پیامبر به علی علیه السلام فرمودند:

شوخی نکن که ابهت تو از بین می رود و دروغ نگو که نور جمالت از بین می رود.

از دو صفت بترس: ناراحتی و تنبلی. زیرا اگر ضجر کشیدی و اظهار ناراحتی کردی، شکیبائی بر گرفتن حق خود نداری و اگر تنبلی کردی حق را به صاحب حق نخواهی رساند. ای علی! کسی که ضجر و ناراحتی بر او چیره شد، راحتی از او سلب خواهد شد.

مکارم /۲۹۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی ایاک و الکذب فانّ الکذب یسود الوجه ثم یکتب عندالله کذّاباً و انّ الصدق یبیض الوجه و یکتب عندالله صادقاً. و اعلم ان الصدق مبارک و الکذب

مشوم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

یـا علی از دروغ دوری کن چرا که دروغ صـورت را سـیاه می کنـد سـپس (نـام صـاحب دروغ) نزدخـدا دروغگو ثبت شود. و راسـتگوئی سبب روسفیدی بوده و نزد خداوند متعال راستگو نوشته شود. و بدان که راستگوئی مبارک، و دروغگوئی زشت و نامبارک است.

مدینه البلاغه ۱/۴۴۷

ص:۲۷۸

فصل هفتم: معیارها و نکات جالب

در این فصل به احادیثی اشاره می کنیم که معیارهای مختلف را به ما شناسانده اند و یا اینکه نکتهٔ جالب توجهی در آن نهفته است.

قال الصادق علیه السلام:

یأتی علی الناس زمان لیس فیه شیئ اعزّ من اخ انیس و کسب درهم حلال.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

بر مردم زمانی خواهد آمد که در آن روزگار هیچ چیز کمیاب تر از برادر مأنوس و کسب یک درهم از حلال (حتی یک درهم) نباشد.

تحف /۳۶۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اقل ما یکون فی اخر الزمان اخ یوثق به او درهم من حلال.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کمتر چیزی که در آخرالزمان یافت می شود برادر دینی قابل اطمینان و یک درهم (کسب) حلال است.

تحف /۵۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

کیف بکم اذا فسد نساؤکم و فسق شبابکم و لم تأمروا بالمعروف و لم تنهوا عن المنکر؟! قیل له: و یکون ذلک یا رسول الله؟ قال: نعم و شرّ من ذلک و کیف بکم اذا امرتم بالمنکر و نهیتم عن المعروف؟ قیل: یا رسول الله و یکون ذلک؟ قال: نعم و شرّ من ذلک. و کیف بکم اذا رأیتم المعروف منکراً و المنکر معروفاً؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

چگونه اید زمانی که زنان شما فاسد و جوانان شما گناهکار شوند و امر به معروف و نهی از منکر را ترک کنید؟! عرض کردند این حالت پیش خواهد آمد، یا رسول الله؟! فرمود: بلی و بدتر از این. چگونه اید زمانی که امر به منکر و نهی از معروف نمائید؟ عرض شد: چنین چیزی می شود یا رسول الله؟ فرمود: بلی و بدتر از آن. چگونه اید زمانی که ببینید معروف، منکر شده و منکر، معروف؟!!

تحف /۴۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

سیأتی زمان علی امّتی یحبّون خمساً و ینسون خمساً: یحبون الدنیا و ینسون الآخره و یحبّون المال و ینسون الحساب، و یحبّون النساء و ینسون الحور، و یحبّون القصور و ینسون القبور، و یحبون النفس و ینسون الرّبّ. اولئک بریئون منّی و انا بریئ منهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

به زودی زمانی بر امّت من فرا رسد که پنج چیز را دوست داشته و پنج چیز را فراموش کنند:

۱. دنیا را دوست داشته و آخرت را فراموش کنند.

۲. ثروت را دوست داشته و حساب را فراموش کنند.

۳. زنان را دوست داشته و حور را فراموش کنند.

۴. به ساختمان های مجلل علاقه مندشده و قبر را از یاد برند.

۵. خود را خیلی دوست داشته و خدا را فراموش کنند.

و در نتیجه، این اشخاص از من (پیغمبر) بیزار و من نیز از ایشان بیزار خواهم بود.

الاثنی عشریه /۲۰۲-۲۰۳

قال ابوعبدالله علیه السلام:

انّ العبد لفی فسحه من امره ما بینه و بین اربعین سنه فاذا بلغ أربعین سنه أوحی الله (عزوجلّ) الی ملکیه قد عمرت عبدی هذا عمراً فغلظا و شددا و تحفظا و

اکتبا علیه قلیل عمله و کثیره و صغیره و کبیره.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

بنـدهٔ خـدا تا چهل سالگی مورد لطف و مرحمت خـدا قرار دارد و به چهل سالگی که رسـید خداونـد به فرشـتگان موکّل خود وحی می کند که تا این حد به بنده ام عمر دادم اکنون با شدّت تمام بر او سـخت گیرید و او را شدیداً تحت نظر داشـته باشـید هرگونه عمل او را، کم و زیاد، بزرگ و کوچک (همه) را یادداشت کنید.

وسائل ۱۱/۳۸۱ ح ۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اذا مـات المؤمن فحضـر جنازته اربعون رجلًا من المؤمنین فقالوا: «اللهم انا لا نعلم منه الا خیراً و انت اعلم به منّا». قال الله تبارک و تعالی: انی قد اجزت شهادتکم و غفرت له ما علمت ممّا لاتعلمون.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چون مؤمن بمیرد و چهـل تن از مؤمنین بر جنـازه اش حاضـر شونـد و بگوینـد: «بارالها ما از او جز نیکی چیزی نمی دانیم و تو، نسبت به او از ما داناتری» خدای تبارک وتعالی می فرماید: من گواهی شما را گذراندم و آنچه را که من از او می دانم و شما نمی دانید، آمرزیدم.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۸، حدیث ۴

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

حریم المسجد اربعون ذراعاً و الجوار اربعون داراً من اربعه جوانبها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حریم مسجد چهل ذراع(۱) است. و «همسایگی» عبارت است از چهل خانه از چهار طرف آن.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۴، حدیث ۲۰

قال ابوعبدالله علیه السلام:

۱- ذراع کمتر از یک متر است.

اذا بلغ العبد ثلاثا و ثلاثين سنه فقد بلغ اشده و اذا بلغ اربعين سنه فقد بلغ منتهاه فاذا طعن فی احدی و اربعین فهو فی النقصان و ینبغی لصاحب الخمسین أن یکون کمن کان فی النزع.

امام صادق علیه السلام فرمود:

چون بنده ای به سی و سه سالگی رسید به کمال نیرو رسیده است و چون به چهل سال رسید به آخرین حدّ نیرو رسیده است و چون قدم به چهل و یک سالگی نهاد در کمبود است. و پنجاه ساله را سِزَد که مانند کسی باشد که در حال جان کندن است.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۵، حدیث ۲۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ضمنت لسته الجنه: رجل خرج بصدقه فمات فله الجنه و رجل خرج یعود مریضاً فمات فله الجنه و رجل خرج مجاهدا فی سبیل الله فمات فله الجنه، و رجل خرج حاجاً فمات فله الجنه و رجل خرج الی الجمعه فمات فله الجنه و رجل خرج الی جنازه مسلم فمات فله الجنه.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

برای شش کس، بهشت را ضامن شده ام:

۱. کسی که به منظور صدقه دادن (یا: با صدقه) از خانه خارج شود و بمیرد.

۲. کسی که برای عیادت مریضی از خانه خارج شود و بمیرد.

۳. کسی که به قصد جهاد در راه خدا از خانه خارج شود و بمیرد.

۴. کسی که به قصد زیارت حج از خانه خارج شود و بمیرد.

۵. کسی که به منظور نماز جمعه از خانه خارج شود و بمیرد.

۶. کسی که برای تشییع جنازهٔ مسلمانی از خانه خارج شود و بمیرد.

الاثنی عشریه /۲۴۱

ص:۲۸۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

اصدقاؤک ثلاثه و اعداؤک ثلاثه: فاصد قاؤک صدیقک، و صدیق صدیقک و عدوّ عدوّک. و اعداؤک: عدوّک و عدوّ صدیقک و صدیق عدوّک.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

دوستان تو سه گروهند: دوستت، دوست دوستت، دشمن دشمنت. دشمنان تو نیز سه گروهند: دشمنت، دشمن دوستت، دوست دشمنت.

نهج البلاغه حکمت ۲۸۷ ص ۱۲۲۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من لم یحب عترتی فهو لاحدی ثلاث: اما المنافق، و اما الزنیه و اما امرأ حملت به امه فی غیر طهر.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که اولاد مرا دوست نداشته باشد یکی از این سه طائفه است: یا منافق است، یا زنازاده و یا نطفه اش در غیر وقت حلال منعقد شده است (مثل وقت حیض).

الاثنی عشریه /۹۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

اربع من کن فیه بنی الله له بیتاً فی الجنه: من اوی الیتیم و رحم الضعیف و اشفق علی والدیه و رفق بمملوکه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که هرگاه در کسی باشد، خداوند برای او خانه ای در بهشت بنا خواهد کرد: کسی که یتیمی را سرپرستی کند، کسی که به ضعیفی ترحم کند، کسی که نسبت به پدر و مادر خود مهربان باشد، و کسی که با کنیز و غلام خود مدارا کند.

مکارم /۲۹۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی،المؤمن من امنه المسلمون علی اموالهم و دمائهم و المسلم من سلم المسلمون من یده و لسانه. و المهاجر من هجر السیئات.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

مؤمن کسی است که مسلمانان نسبت به اموال و خون هایشان از او در امنیت باشند. و مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او در امان باشند. (آسیبی از دست و زبان او به کسی نرسد). و مهاجر کسی است که از بدی ها دوری کند.

مکارم /۲۹۵

قال علی علیه السلام:

لا یکون الصدیق لأخیه صدیقاً حتی یحفظه فی نکبته و غیبته و بعد وفاته.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

انسان نسبت به برادر دینی خود دوست واقعی نمی شود مگر آنکه در سه مورد به یاد او باشد:

۱- در بیچارگی و درماندگی او.

۲- در غیاب او.

۳- بعد از درگذشتِ او.

تحف /۲۱۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

علامه رضی الله عن خلقه رخص اسعارهم و عدل سلطانهم. و علامه غضب الله علی خلقه جور سلطانهم و غلاء اسعارهم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

نشانه رضایت خداوند از مخلوقش ارزانی نرخ هایشان و دادگستری حاکمشان است و نشانهٔ خشم خدا بر مردم، ظلم حاکم و گرانی نرخ های ایشان است.

تحف /۴۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا غضب الله (عزوجلّ) علی امّه و لم ینزل بها العذاب؛ غلّت اسعارها و قصرت اعمارها و لم تربح تجارها و لم تزک ثمارها و لم تغزر أنهارها و حبس عنها

أمطارها و سلّط عليها أشرارها.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

چون خداونـد بر امتی خشم کنـد و عـذاب برآنـان نفرسـتد؛ نرخ هـای آنـان گران شود، عمرهای آنان کوتاه، بازرگانانشان بی سود، میوه هایشان بی برکت و نهرهایشان کم آب شود. باران به موقع نیاید و بدخواه ترین افراد اجتماع بر آنان حکومت کند.

خصال ۲/ باب ۷، ص ۳۶۰، حدیث ۴۸

قال الرضا علیه السلام:

لیس لبخیل راحه و لا لحسود لذّه ولا لملول وفاء ولا لکذوب مروه.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

بخیل استراحت ندارد، حسود خوشی ندارد، شخص ناراحت وفا ندارد و دروغگو مروّت ندارد.

تحف /۴۵۰

توضیح

اگر ملول را ملوک بخوانیم نیز عبارت بی معنا نمی شود: پادشاهان و قدرتمندان وفا ندارند.

قال لقمان:

ثلاثه لایعرفون الا فی ثلاثه مواضع: لایعرف الحلیم الا عند الغضب، و لا الشجاع الا فی الحرب، و لاتعرف أخاک الا عند حاجتک الیه.

لقمان حکیم فرمود:

سه دسته از مردم را تنها در سه جا می توان شناخت: بردبار را هنگام خشم، شجاع را در میدان جنگ، و برادر را در وقت احتیاج.

بحارالانوار ۷۱/۴۲۶ و ۷۴/۱۷۸.

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

اذا أردت أن تعلم انّ فیک خیرا فانظر الی قلبک فان کان یحبّ اهل طاعه الله و یبغض اهل معصیته ففیک خیر والله یحبّک و ان

کان یبغض اهل طاعه الله و

يحبّ اهل معصيته فليس فيک خير والله يبغضک و المرء مع من أحبّ.

امام باقر عليه السلام فرمود:

هرگاه خواستی که بدانی آیا در تو خیر و خوبی هست به دل خویش بنگر، اگر اهل طاعت الهی را دوست و معصیت کارانش را دشمن دارد، در تو خیر هست و خدا هم تو را دوست دارد و اگر اهل طاعت الهی را دشمن و معصیت کارانش را دوست دارد در تو خیر نیست و خدا هم دشمنت دارد، و هر کس همراه «دوستِ» خود است.

کافی ۲/۶۰ حدیث ۱۱

عن ابی عبدالله عليه السلام:

من اقر بدين الله فهو مسلم و من عمل بما امر الله فهو مؤمن.

امام صادق عليه السلام فرمود:

کسی که اقرار به دین خدا کند مسلمان است و کسی که عمل به دین خدا کند مؤمن است.

وسائل ۱۱/۱۲۸ ح ۴

عن صالح بن الحكم قال:

سمعت رجلاـ يسأل اباعبدالله عليه السلام فقال: الرجل يقول اودّک فکیف اعلم انه يؤدني؟ فقال: امتحن قلبک فان کنت تودّه فانّه يؤدک.

صالح بن حکم گوید:

شنیدم که مردی از حضرت صادق علیه السلام می پرسد: مردی می گوید تو را دوست دارم، من چگونه بدانم که او (راست می گوید و) مرا دوست دارد؟ فرمود: قلب خویش را بیازما، اگر تو نیز او را دوست داری (بدان که) او هم تو را دوست دارد.

کافی ۲/۶۵۲ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا ظهر الزنا کثر موت الفجأه واذا طفف المکیال اخذهم الله بالسنين والنقص و اذا منعوا الزکاه منعت الارض برکاتها من الزرع و الثمارو المعادن کلها و اذا

جاروا فی الاحکام تعاونوا علی الظلم والعدوان و اذا نقضوا العهود سلط الله علیهم عدوهم و اذا قطعوا الارحام جعلت الاموال فی ایدی الاشرار و اذا لم یأمروا بمعروف و لم ینهوا عن منکر و لم یتبعوا الاخیار من اهل بیتی سلط الله علیهم شرارهم فیدعوا عند ذلک خیارهم فلایستجاب لهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

چون زنا پدیدار شود مرگ ناگهانی فراوان گردد؛ و چون کم فروشی شود خداوند قحطی و کم زراعتی آورد؛ و چون زکات ندهند، زمین برکاتش را از زراعت ها و میوه ها و معادن قطع کند، و چون به ناحق قضاوت کنند معاونت بر ظلم و عدوان کرده اند؛ و چون پیمان شکنی کنند خداوند دشمن را بر آنها مسلط سازد، و چون قطع رَحِم کنند خداوند مال را به دست اشرار دهد، و چون امر به معروف و نهی از منکر نکنند و پیرو نیکان خاندان من (ائمه اطهار علیهم السلام) نشوند، خداوند بدان آنها را بر آنها مسلط کند و خوبانشان دعا کنند اما دعایشان مستجاب نشود.

امالی، مجلس ۵۱ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اربع لاتدخل بیتا واحده منهن الا خرب و لم یعمر بالبرکه: الخیانه و السرقه و شرب الخمر و الزنا.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

چهار چیز است که هر کدام در خانه ای رخنه کرد ویرانش کند و به برکت آباد نگردد: خیانت، دزدی، می خواری، و زنا.

امالی، مجلس ۶۲ حدیث ۱۲

قال ابوعبدالله علیه السلام:

اذا رأیت الرجل یخرج من ماله فی طاعه الله فاعلم انه اصابه من حلال و اذا اخرجه فی معصیه الله فاعلم انه اصابه من حرام.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هرگاه مشاهده کردید که شخصی مال خودش را در اطاعت خدا خرج کرد بدانید که از حلال به دست آورده و اگر در راه معصیت مصرف نمود بدانید که از حرام کسب نموده است.

لئالی ۳/۱۰۰

قال علی علیه السلام:

من أراد أن ينظر إلی رجل من أهل النار فلينظر إلی رجل قاعد و بين يديه قوم قيام.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که خواسته باشد به شخصی از اهل جهنم نگاه کند، باید به کسی نگاه کند که خود نشسته است در حالی که پیش رویش عده ای از مردم ایستاده اند.

المحجه البیضاء ۶/۲۴۷

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال فی وصیته له:

یا علی ثمانیه ان اهینوا فلا یلوموا الا انفسهم: الذاهب الی مائده لم یدع الیها، و المتأمر علی ربّ البیت، و طالب الخیر من اعدائه، و طالب الفضل من اللئام، و الداخل بین اثنین فی سرّ لهم یدخلاه فیه، و المستخف بالسلطان، و الجالس، فی مجلس لیس له بأهل، والمقبل بالحدیث علی من لایسمع منه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله ضمن سفارشِ خود به علی علیه السلام فرمود:

ای علی! هشت فرقه اند که اگر مورد اهانت قرار گرفتند نباید جز خود را ملامت کنند:

۱. مهمان ناخوانده.

۲. مهمانی که به صاحب خانه دستور دهد.

۳. آنکه از دشمنان خود، امید خیر داشته باشد.

۴. کسی که از پست فطرتی (که حتی خود از نعمت های الهی استفاده نمی کند) بخششی خواستار شود.

۵. کسی که ناخوانده، در مطلب پنهانی دو نفرمداخله نماید.

۶. آنکه پادشاه را خوار شمارد. (سلطان را سبک کند)

۷. کسی که در جایگاهی که شایستگی آن را ندارد، بنشیند.

۱. کسی که با دیگری که گوش شنوا ندارد، سخن بگوید.

خصال ۲/ باب ۸، ص ۴۱۰، ح ۱۲

عن ابی اسماعیل، قال:

قلت لأبی جعفر علیه السلام: جعلت فداک، ان الشیعه عندنا کثیر. فقال: فهل یعطف الغنی علی الفقیر؟ و هل یتجاوز المحسن عن المسیء؟ ویتواسون؟ فقلت: لا.فقال: لیس هؤلاء شیعه، الشیعه من یفعل هذا.

ابی اسماعیل می گوید:

شخصی خدمت امام باقر علیه السلام عرض کرد: شیعیان شما در شهر ما فراوانند. فرمود: ببینم آیا توانگران آنها نسبت به فقرا ترحم دارند؟ آیا نیکوکاران آنها، خطاکاران را می بخشند؟ آیا با هم مساوات و برابری دارند؟ عرض کردم: نه. فرمود: اینها شیعه (ما) نیستند. شیعه کسی است که اینها را انجام دهد.

اصول کافی، کتاب الایمان و الکفر، باب حق المؤمن علی اخیه، حدیث ۱۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

کلکم مسئول عن رعیته.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

تمامی شما نسبت به زیردستانتان مورد سؤال قرار خواهید گرفت.

لئالی ۲/۱۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حُبُّکَ الشیَءَ یُعمی وَ یُصِمّ.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دوست داشتن چیزی، کور و کَرَت می گرداند. (انسان وقتی چیزی را دوست داشت، عیب های آن در نظرش جلوه نمی کند و نیز گویا عتاب ها و سرزنش های محبوب به جهت محبّت شدید شنیده نمی شود).

المجازات النبویه، سید رضی، ص ۱۷۵، رقم ۱۳۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مات غریباً مات شهیداً.

ص:۲۹۰

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که در غربت بمیرد، اجر شهید را دارد.

ارشاد القلوب /۲۶۵

عن الصادق علیه السلام:

ماء زمزم شفاء من کل داء.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

آب زمزم شفای هر مرض است.

مکارم /۹۷

عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال:

العسل شفاء من کل داء ولا داء فیه یقلّ البلغم و یجلو القلب.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

عسل شفاء هر مرض است و مرضی در او نیست. بلغم را کم و قلب را جلا می دهد.

مکارم /۱۰۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

القضاه اربعه: قاضی قضی بالحق و هو لایعلم انه حق فهو فی النار و قاضی قضی بالباطل و هو لا یعلم انه باطل فهو فی النار و قاضی قضی بالباطل و هو یعلم انه باطل فهو فی النار و قاضی قضی بالحق و هو یعلم انه حق فهو فی الجنه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

قضاوت کنندگان چهار قسم اند:

۱. آنکه ندانسته حکم به حق کند، پس او در آتش است.

۲. آنکه ندانسته حکم به باطل کند، او نیز در آتش است.

۳. انکه دانسته حکم به باطل کند، او هم در آتش است.

۴. (فقط) آنکه دانسته حکم به حق کند در بهشت است.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۴۷، حدیث ۱۰۸

ص:۲۹۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ملک الارض کلّها اربعه: مؤمنان و کافران. فأما المؤمنان: فسلیمان بن داود و ذوالقرنین و الکافران: نمرود و بخت النصر. و اسم ذی القرنین عبدالله بن ضحاک بن معد.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

چهار کس پادشاه همه ی روی زمین شدند: دو مؤمن و دو کافر. دو مؤمن، سلیمان بن داود بود و ذوالقرنین. و دو کافر، نمرود بود و بخت النصر. و نام ذوالقرنین، عبدالله بن ضحاک بن معد بود.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۵، حدیث ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

اولوالعزم من الرسل خمسه: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمّد صلوات الله علیهم اجمعین.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

پیغمبران اولوالعزم پنج نفر بودند: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد ـ صلوات الله علیه و آله و علیهم السلام ـ .

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۰۰ حدیث ۷۳

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله قال فی وصیته له:

یا علی! انّ عبدالمطّلب سنّ فی الجاهلیه خمس سنن اجراها الله له فی الاسلام: حرّم نساء الآباء علی الابناء فانزل الله (عزوجلّ): «ولا تنکحوا ما نکح اباؤکم من النساء» و وجد کنزاً فاخرج منه الخمس و تصدق به فانزل الله (عزوجلّ): «و اعلموا انّ ما غنمتم من شیئ فانّ لله خمسه» و لمّا حفر زمزم سماها سقایه الحاج فانزل الله: «اجمعلتم سقایه الحاج و عماره المسجد الحرام کمن امن بالله و الیوم الاخر» و سنّ فی القتل مائه من الابل فاجری الله (عزوجلّ) ذلک فی الاسلام و لم یکن للطواف عدد عند قریش فسنّ فیهم عبدالمطلب سبعه اشواط فاجری الله ذلک فی الاسلام. یا علی انّ عبدالمطلب کان لایستقسم بالازلام و لایعبد الاصنام و لایأکل ما ذبح علی النصب و یقول انا علی دین ابراهیم (عزوجلّ) .

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام چنین فرمودند:

ای علی، به راستی که عبدالمطلب؛ پنج سنت در زمان جاهلیت بنا نهاد که خدای (عزوجلّ) آن رسوم را در اسلام اجرا فرمود:

۱. زن پدر را بر پسر حرام کرد. خداوند (عزوجلّ) دراین باره آیه فرستاد که: شما همسر پدرانتان را به همسری نگیرید. (نساء/ ۲۲)

۲. گنجی یافت، یک پنج آن را کنار گذاشت و در راه خدا به دیگران داد. خدای (عزوجلّ) در این باره آیه فرستاد: بدانید که هر چه غنیمت به دست شما برسد، پنج یک آن، از آنِ خدا است. (انفال/ ۴۱)

۳. چون چاه زمزم را احداث نمود آن را سقایه الحاج نامید. خدای (عزوجلّ) آیه فرو فرستاد: آیا سقایه الحاج (سیراب کردن حاجیان) و آباد ساختن مسجدالحرام را در ردیف ایمان به خدا و روز قیامت قرار می دهید؟ (توبه/ ۱۹)

۴. جریمهٔ کشتن (به ناحق) را، صد شتر قرار داد، خدای (عزوجلّ) همان را در اسلام اجرا فرمود.

۵. برای طواف خانهٔ خدا شمارهٔ معینی نزد قریش نبود، عبدالمطلب هفت بار گرد خانه گشتن را میان آنان رسم کرد و خداوند همان را در اسلام اجرا فرمود:

ای علی، براستی که عبدالمطلب نه به وسیلهٔ چوب های قمار قرعه می زد و نه بت ها را پرستش می نمود و نه از گوشت قربانی بت ها می خورد، و همواره می گفت: من پیرو دین پدرم ابراهیم علیه السلام هستم.

خصال ۱/ باب ۵ ص ۳۱۲-۳۱۳ حدیث ۹۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

للدابه علی صاحبها ست خصال: یبدء بعلفها اذا نزل، و یعرض علیها الماء اذا مرّ به و لایضرب وجهها فانّها تسبّح بحمد ربّها، و لایقف علی ظهرها الا فی سبیل الله (عزوجلّ)، و لایحملها فوق طاقتها، و لایکلفها من المشی الا ما تطیق.

ص:۲۹۳

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

چهار پایان را بر ذمّهٔ صاحبش، شش حقّ است:

۱. چون به مقصد رسید، پیش از هر کار علوفهٔ او را بدهد.

۲. چون بر آبی گذر کند، در نوشیدن آب آزادش بگذارد.

۳. بر صورتش کتک نزند، چرا که به تسبیح و ستایش پروردگار مشغول است.

۴. بجز در راه خدای (عزوجلّ) بر پشت حیوان درنگ کند (اگر راه نمی پیماید، پیاده شود).

۵. بیش از توانائیش بر او بار ننهد.

۶. بیش از اندازه، با او راه پیمایی نکند.

خصال ۱/ باب ۶، ص ۳۳۰، حدیث ۲۸

عن أبی عبدالله، عن أبیه، عن جدّه علیه السلام قال:

المسوخ من بنی آدم ثلاثه عشر صنفاً، منهم القرده و الخنازیر و الخفّاش و الضبّ و الدَّبُّ و الفیل و الدُّ عموص و الجرِّیث و العقرب و سهیل و القنفذ و الزُّهره و العنکبوت. فأمّا القرده فکانوا قوماً من بنی إسرائیل کانوا ینزلون علی شاطیء البحر اعتدوا فی السّبت فصادوا الحیتان فمسخهم الله قرده، و أمّا الخنازیر فکانوا قوماً من بنی اسرائیل دعا علیهم عیسی بن مریم علیه السلام فمسخهم الله خنازیر، و أمّا الخفّاش فکانت امرأه مع ظئرلها فسخرتها فمسخها الله خفّاشاً، و أمّا الغضبُّ فکان أعرابیّاً بدویّاً لایدع عن قتل من مرَّ به من النّاس فمسخه الله ضبّاً، و أمّا الدّبُّ فکان رجلاً یسرق الحاجّ فمسخه الله دبّاً. و أمّا الفیل فکان رجلاً ینکح البهائم فمسخه الله فیلاً. و أمّا الدُّ عموص فکان رجلاً زانی الفرج لایدع من شیء فمسخه الله دعموصاً. و أمّا الجرِّیث فکان رجلاً نمّاماً فمسخه الله جرِّیثاً. و أمّا العقرب فکان رجلاً همّازاً فمسخه الله عقرباً و أمّا سهیل فکان رجلاً عشّاراً صاحب مکاس فمسخه الله کوکباً. و أمّا الزُّهره فکانت امرأه فتنت هاروت و ماروت فمسخها الله. و أمّا العنکبوت فکانت امرأه سیّئه الخلق عاصیه لزوجها مؤلیه عنه فمسخهاالله عنکبوتاً. و أمّا القنفذ فکان رجلاً سیّیء الخلق فمسخه الله قنفذاً.

حضرت صادق علیه السلام از قول پدرانش نقل می کنند که:

مسخ شدگانی که از صورت آدمیزاده برگشته اند سیزده صنف اند: میمون، خوک، شب پره، سوسمار، خرس، فیل، دعموص(۱)، سگ ماهی، عقرب، سهیل، خارپشت، زهره و عنکبوت. (و اینک شرح مسخ شدن هر صنف:) میمون، جمعی از بنی اسرائیل بودند که در کنار دریا منزل داشتند و در روز شنبه (که ماهی گرفتن برای آنها ممنوع بود) تعدّی کردند و ماهیان را به دام افکندند، خداوند هم آنها را به صورت میمون مسخ نمود. خوک جمعی از بنی اسرائیل بودند که مورد نفرین عیسی بن مریم قرار گرفتند و خداوند نیز آنان را به صورت خوک درآورد. شب پره، زنی بود که دایهٔ خود را به بیگاری می گرفت، خداوند او را به شکل شب پره درآورد. سوسمار، عربی بیابانی بود که از کشتن هیچ رهگذری دریغ نمی کرد، خداوند او را به شکل سوسمار درآورد. خرس، مردی بود که از حاجیان می دزدید، خداوند او را به صورت فیل مسخ نمود. دعموص، مردی بود زناکار که از هیچ چیز فروگذار نمی کرد، خداوند او را به صورت کفچلیز درآورد. مارماهی، مردی سخن چین بود که خداوند او را به آن شکل مسخ نمود. عقرب، مردی عیب بین و بدزبان بود و خداوند او را به شکل عقرب درآورد. سهیل، مردی باج گیر بود که باجگاه داشت، خداوند نیز او را به صورت ستاره ای مسخ نمود. زهره، زنی بود که هاروت و ماروت را فریب داد و خداوند او را به شکل ستاره ای مسخ نمود. عنکبوت، زنی بداخلاق بود که نه تنها شوهرش را نافرمانی می کرد بلکه از او روگردان هم بود، خداوند او را به شکل عنکبوت درآورد. خارپشت، مرد بداخلاقی بود که خداوند او را به صورت خارپشت، مسخ نمود.(۲)

خصال ۲/۴۹۳

۱- دعموص: جانور یا کرمی است سیاه رنگ که در آب های مانده، یافت شود و آن را به فارسی کفچلیز گویند (منتهی الارب).

۲- مرحوم صدوق می نویسد: مسخ شدگان بیش از سه روز نمی مانند و نسلی از آنان نیز باقی نمی ماند. نامی که بر ستاره ها و حیوانات فعلی هست، عاریه ای و مجازی است، اینها شبیه اند به مسخ شدگان. مسخ شدگان و علت مسخ، در روایات دیگر به انحاء دیگر نیز ذکر شده است.

قال ابومحمد العسکری علیه السلام:

حبّ الابرار للابرار ثواب للابرار و حبّ الفجار للابرار فضیله للابرار و بغض الفجار للابرار زین للابرار و بغض الابرار للفجار خزیٌ علی الفجار.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

دوست داشتن خوبان، اشخاص خوب را ثواب و حسنه است از برای خوبان

و دوست داشتن بدان، مر خوبان را فضیلت و برتری است از برای خوبان و دوست داشتن اشخاص بد، خوبان را زینتی است از برای خوبان

و دوست نداشتن خوبان، بدان را خواری و ذلّت است برای بدان.

تحف /۴۸۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اذا قمت المقام المحمود تشفعت فی اصحاب الکبائر من امّتی فیشفعنی الله فیهم و الله لاتشفعت فی من اذی ذریتی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

چون در مقام محمود برآیم برای معصیت کاران گناه کبیره از امتم شفاعت کنم و خدا بپذیرد اما بخدا قسم که دربارهٔ کسانی که ذریهٔ مرا آزار کرده اند شفاعت نکنم.

امالی، مجلس ۴۹ حدیث ۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اربعه انا شفیع لهم یوم القیامه و لو أتوا بذنوب اهل الارض: معین اهل بیتی و القاضی لهم حوائجهم عند ما اضطروا و المحب لهم بقلبه و لسانه والدافع عنهم بیده.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

چهار کس هستند که من در روز قیامت شفیع آنها هستم هرچند به اندازهٔ تمام مردم، گناهکار باشند:

کسی که به اهل بیت من کمک نماید

و کسی که رفع حاجت آنها کند

ص:۲۹۶

و دوست دارندهٔ ایشان هم به قلب و هم به زبان

و کسی که از ایشان دفاع کند.

لئالی ۴/۳۱۸

ص:۲۹۷

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹